

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

**ІСТОРІЯ МІСТА КИЄВА
З НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ
ДО 2000 РОКУ**

**Науково-допоміжний бібліографічний покажчик
у виданнях від XVII ст. до 2000 року
у 3-х томах, 14-ти книгах**

Том другий
МАТЕРІАЛЬНА ТА ДУХОВНА КУЛЬТУРА КИЄВА

Книга шоста

Х РА МИ К И Є В А
**(монастирі, собори, церкви, каплиці, храми
інших конфесій)**

Київ 2009

УДК 019.912: [94+908](477-25)
ББК 91.9:63.3(4УКР-2К)+63.3(4УКР-2К)я1
І-90

Редакційна колегія: *В.А. Смолій* (голова редколегії), *О.І. Гуржій*,
Л.С. Дем'янова, *Н.А. Дехтярьова*, *С.В. Кульчицький*, *Л.Я. Муха*

Укладачі: *Н.А. Дехтярьова*, *Л.С. Дем'янова*

Автор передмови викладач Київської Духовної Академії і Семінарії
протоіерей *В. Савельєв*

Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року: Наук.-допом.
бібліогр. покажч. у виданнях ХУІІ ст.– 2000 р.: Т. II, Кн. 6. – К.: Інститут
історії АН України. – 2009 . – 227 с.

ISBN 978-966-02-5214-1
978-966-02-5215-8
978-966-02-5218-9

Покажчик вміщує полімовні бібліографічні відомості про книжкові та
періодичні видання, що вийшли на терені України і за її межами, та
висвітлюють історію релігійних споруд м. Києва

Видання адресовано науковцям, релігіознавцям, служителям храмів
різних конфесій, історикам, архітекторам, краєзнавцям, вчителям,
студентам та усім, хто цікавиться проблемами історії та культури міста
Києва.

**УДК 019.912: [94+908](477-25)
ББК 91.9:63.3(4УКР-2К)+63.3(4УКР-2К)я1**

ISBN 978-966-02-5214-1
978-966-02-5215-8
978-966-02-5218-9

© Інститут історії України, 2009

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCE OF UKRAINIAN
INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE

**HISTORY OF KYIV
FROM ANCIENT TIMES
TO 2000 YEAR**

**Scientific-auxiliary bibliograf index of the editions
since XVII century to 2000 year
in 3 volumes, 14 books**

Vol. 2

MATERIAL AND SPIRITUAL KIEVAN CULTURE

Book 6

**The Temples of Ky i v
(Monasteries, Cathedrals, Churches, Chapels and
Temples of other confessions)**

Kyiv 2009

UDK 019.912: [94+908](477-25)
LBK 91.9:63.3(4УКР-2К)+63.3(4УКР-2К)я I-90

Editorial board: V.A. *Smolyi* (chairman of the editorial board),
O.I. Hurzhyi, *L.Ye. Demyanova*, *N.A. Dehtyarova*,
S.V. Kulchitskyi, *L.Ya. Muha*

Compiler: *N.A. Dehtyarova*, *L.Ye. Demianova*

History of Kyiv from ancient times to 2000 year: Scientific-auxiliary bibliographical index of the editions since XVII century to 2000 year: Vol. II, book 6. – K.: Institute of History of Ukraine NASU, 2009 – 227 p.

ISBN 978-966-02-5214-1
978-966-02-5215-8
978-966-02-5218-9

The index contains polylingnal bibliograf informations about book's and periodical editions, which is published in Ukraine and abroad, throw light on history memorials in Kiev.

The edition is adressed scientists, priests, historians, architects, students of local lore, teachers, students and other peoples, who is interested in history and culture of Kiev.

**УДК 019.912: [94+908](477-25)
ББК 91.9:63.3(4УКР-2К)+63.3(4УКР-2К)я1**

ISBN 978-966-02-5214-1
978-966-02-5215-8
978-966-02-5218-9

© Institute of History of Ukraine, 2009

Передмова

Символическое значение христианского храма

Из Ветхозаветной истории известно, что когда было закончено строительство Иерусалимского храма, Бог сказал царю Соломону: «Я освятит храм сей, который ты построил, чтобы пребывать имени Моему там вовек; и будут очи Мои там во все дни» (3 Цар. 9: 3).

Итак, храм – это дом Божий, место особого таинственного присутствия Господня, место пламенных молитв, творимых теми, кто собирается вместе для прославления Господа. Сам Бог устами пророка Исаяи свидетельствует: «... дом Мой назовётся домом молитвы для всех народов» (Ис. 56: 7).

Каково же его истинное символическое значение?

Христианский храм не просто архитектурное сооружение, являющееся предметом эстетического любования, но своего рода модель или лучше сказать – икона всего мироздания, образ "небесного" и "земного". Как бы не были внешне привлекательны его художественно-архитектурные формы, основное их предназначение состоит в том, чтобы возвышать человеческий ум к постижению тайны Бога и сотворённого Им универсума, состоящего из двух миров – духовного, "умопостигаемого" (мир небесной иерархии, по Ареопагиту), и здешнего, чувственного и плотского.

Согласно Дионисию Ареопагиту человеческий разум способен посредством анагогических символов, образов и знаков постигать, стоящую за ними высшую реальность¹. Если внимательно всматриваться в строение вселенной и человека, в поток явлений природы, то "под грубым покровом вещества" раскрываются вечные прообразы этого мира, которые вещают нам о Самом Создателе. «Для обладающих [духовным] зрением, – по слову преподобного Максима Исповедника, – весь умопостигаемый мир представляется таинственно отпечатлённым во всём чувственном мире посредством символических образов. А весь чувственный мир при духовном умозрении представляется содержащимся во всём умопостигаемом мире, познаваясь [там] благодаря своим логосам»². Весь видимый мир, таким образом, является как бы криптограммой духовного ("умопостигаемого") мира, то есть сложным сплетением символов и системой его "материальных" отпечатков. Поэтому через созерцание видимого тварного мира человеческое сознание в определённой мере способно приоткрывать завесу потустороннего бытия.

¹ «Идея возведения (*ἀναγωγή*) человеческого духа с помощью образа к Истине и Архетипу стала [со времени св. Дионисия Ареопагита] одной из ведущих идей византийской духовной культуры в целом и эстетики в частности» (*Бычков В. 2000 лет христианской культуры sub specie aesthetica. Том 1. Раннее христианство. Византия. М.; СПб.: Университетская книга, 1995. - С.339*).

² *Максим Исповедник, преп. Творения. Кн. 1. Аскетические и богословские трактаты. М.: Мартис, 1993. - С. 159-160.*

Благодаря трудам св. Дионисия Ареопагита и преподобного Максима Исповедника в христианском богословии детально разработана теория религиозного символа. Важно заметить, что между современным и святоотеческим пониманием символа существует колоссальная разница. Теперь символ есть изображение или знак чего-то *другого*, чего при этом в самом знаке реально нет (как нет, например, воды в её химическом символе). Исконное же назначение символа не в том, чтобы изображать (что предполагает отсутствие изображаемого), а в том, чтобы являть другую реальность. В богословском осмыслении при этом в самом знаке $\rho\epsilon\alpha\beta\lambda\lambda\omega$ символ (от греческого $\rho\upsilon\tau\acute{\eta}\nu\alpha$: соединяю, держу вместе) не равнозначен изображаемому; он может быть лишён внешнего сходства с тем, что он символизирует³. Его важнейшая функция заключается в том, чтобы, возводя человека в духовную сферу, приобщать его к божественной реальности настолько, насколько это может вместить тварная человеческая природа.

В церковной письменности существует немало достойных внимания истолкований символики христианского храма. Преподобному Максиму Исповеднику принадлежит, пожалуй, наиболее полное символично-аллегорическое описание всей церкви – Церкви как Тела Христова, объединяющего верующих в Господа Иисуса Христа, и церкви как храма, рассматриваемого «с точки зрения зодчества»⁴. В своей "Мистагогии" ("Тайноводстве") он даёт не меньше пяти богословских толкований символического значения церкви.

Во-первых, Церковь – та, что строится не из камня, а состоит из душ человеческих – есть образ Самого Бога, «поскольку Она, подобно Богу, осуществляет единение среди верующих», не взирая на то, что они «разнятся и сильно отличаются друг от друга ... национальностью и языком, образом жизни и возрастом, ... знаниями и положением [в обществе], а также судьбами, характерами и душевными свойствами». Церковь посредством Святого Духа дарует всем новое рождение и возможность носить славное имя христианское. В ней сердца и души неисчислимого числа «мужей, жён и детей» сливаются в *одно сердце и одну душу* (Деян. 4: 32); «все срастаются и соединяются друг с другом одной простой и нераздельной благодатью и силой веры». Подобное единство существует и во всём мироздании. Бог, являясь единственной Причиной и Творцом духовного и материально-чувственного бытия, промыслительно соединяет «одно с другим и с Самим Собою». Он «силой Своей Благости всё заключает в Себе, подобно тому, как центр [круга] соединяет в себе прямые

³ Шмеман А., *прот.* Евхаристия. Таинство Царства.- М., 1992.- С. 40-41. В религиозном символе, «в отличие от простого изображения, простого знака и даже таинства в его схоластической редукции, две реальности – эмпирическая, или "видимая", и духовная, или "невидимая", соединены не логически ("это" означает "это"), не аналогически ("это" изображает "это") и не причинно-следственно ("это" есть причина "этого"), а *эпифанически* (от греческого $\epsilon\pi\acute{\iota}\phi\alpha\iota\upsilon\omega$ – являю). Одна реальность являет другую, но ... только в ту меру, в которую сам символ причастен духовной реальности и способен воплотить её» (Там же. С. 41).

⁴ Максим Исповедник, *преп.* Творения. Кн. 1. Аскетические и богословские трактаты. - С. 159.

линии»; Он не позволяет сущим «рассыпаться по периферии» и таким образом превращать «само бытие свое, отделяющееся от Бога, в небытие»⁵.

Церковь, но уже рукотворная, та, которая выстроенная из камня, – это образ всего мироздания, который состоит из «сущностей видимых и невидимых» (т.е. из ангелов и всего того, что относится к здешнему видимому миру). «Ведь если рассматривать церковь с точки зрения зодчества, то она, являясь единым зданием», делится на две части: алтарь и храм⁶. «Но с другой стороны, она остаётся единой по ипостаси, не допуская разделения своих частей ...». «Подобным образом и весь мир сущих» делится на мир видимый и невидимый. Имея различную природу, эти два мира образуют единый универсум, «как части образуют единство». И ещё, церковный алтарь, предназначенный для священнослужителей, есть образ невидимого духовного мира, а храм, предназначенный для народа, – образ видимого материального мира.

Символизирует церковь и самого человека, являясь его образом и подобием; «алтарь в ней представляет душу, божественный жертвенник [престол] – ум, а храм – тело». В свою очередь «человек есть в таинственном смысле Церковь». Ведя добродетельную жизнь, он «телом своим словно храмом, ...украшает деятельную способность души»; душой при посредстве разума, как алтарём, он приносит Богу очищенное духом от материи созерцание логосов (идей и смыслов) чувственных вещей; «умом же, словно жертвенником», он в безмолвии проникает в мистические глубины Богопознания.

И, наконец, церковь «может быть образом не только всего человека, но и одной души, рассматриваемой самой в себе». Алтарь представляет собою человеческий ум (νοῦς), который есть ничто иное как чистейшая созерцательная способность души, приближающая человека к познанию истины; храм представляет собою разум, который будучи деятельной (нравственно-практической) способностью души, через упражнение в добродетельной жизни приводит человека к высшему благу. Совместный же плод созерцательной и деятельной жизни – это достижение обожения человека, то есть единения его с Богом. В итоге вся созерцательная и нравственно-практическая жизнь человека сводится церковью во едино в таинстве Евхаристии, совершаемом на божественном жертвеннике (престоле).

Итак, церковь рукотворная есть символ сошествия Бога к человеку и символ стремления человека к Богу. Она есть икона (образ) всего мироздания, вещей видимых и невидимых; она – икона души человеческой. Пожалуй, ради спасения каждой человеческой души и дарована нам Богом церковь, которая «премудро служит образцом нашего пути к лучшему»⁷.

⁵ Там же. - С. 157-158.

⁶ В данном случае преподобный Максим храмом именует не всё церковное здание, а ту его часть, которая предназначена для мирян.

⁷ *Максим Исповедник, преп. Творения*. Кн. 1. Аскетические и богословские трактаты. – С. 159-166.

Кроме того, церковь есть также символ одного только материально-чувственного мира, взятого самого по себе. «Ибо божественный алтарь в ней подобен небу, а благолепие храма – земле». И наоборот, мир есть церковь: «небо здесь подобно алтарю», а земля – храму.

**Преподаватель Киевской Духовной Академии
Семинарии протоиерей
Владимир Савельев**

Від упорядників

Ретроспективний бібліографічний покажчик «Храми Києва з найдавніших часів до 2000 р. (у виданнях XVII–XX ст.)» вперше оприлюднює інформацію про храми різних конфесій. Шедеври стародавнього містобудівного мистецтва потребують особливого вивчення та збереження. Вони примножують славу Києва як одного з найкрасивіших міст Європи.

Наприкінці X сторіччя народ Київської Русі після хрещення почав будувати храми Божі – Лавру, Монастирі, Собори, церкви, каплиці. У Лаврентьєвському літопису (1124 рік) подано відомості про пожежу, яка знищила 600 київських культових споруд. Минулого тисячоліття Київ зазнав славу і честь, руйнування і приниження, але мав запоруку вічності – свої святині.

Видання буде актуальним посібником для релігіознавців, служителів храмів різних конфесій, історикам, архітекторам, краєзнавцям, вчителям, студентам та всім, хто зацікавлений у вивченні історії Києва, надасть допомогу в пошуках джерел про давні храми, їхню історію, архітектуру, мистецькі скарби.

До покажчика включено книжки, журнальні та газетні статті, що виходили у XVII–XX ст. на терені України та за її межами.

Бібліографічний покажчик «Храми Києва з найдавніших часів до 2000 р. (у виданнях XVII–XX ст.)» містить:

1. Вступну статтю викладача Київської Духовної Академії і Семинарії протоієрея

Володимира Савельєва «Символическое значение христианского храма».

2. Передмову укладачів.

3. Основну частину, впорядковану за класифікаційною схемою (рубрикатором).

4. Довідково-пошуковий апарат. Допоміжні покажчики: іменний, назв книжок та статей.

5. Список скорочень.

6. Додатки:

1. Перелік діючих культових споруд в місті Києві (1990–2000 рр.).

2. Релігійні організації та установи на території міста.

3. Засоби масової інформації релігійних організацій Києва.

Кроме того, церковь есть также символ одного только материально-чувственного мира, взятого самого по себе. «Ибо божественный алтарь в ней подобен небу, а благолепие храма – земле». И наоборот, мир есть церковь: «небо здесь подобно алтарю», а земля – храму.

**Преподаватель Киевской Духовной Академии
Семинарии протоиерей
Владимир Савельев**

Від упорядників

Ретроспективний бібліографічний покажчик «Храми Києва з найдавніших часів до 2000 р. (у виданнях XVII–XX ст.)» вперше оприлюднює інформацію про храми різних конфесій. Шедеври стародавнього містобудівного мистецтва потребують особливого вивчення та збереження. Вони примножують славу Києва як одного з найкрасивіших міст Європи.

Наприкінці X сторіччя народ Київської Русі після хрещення почав будувати храми Божі – Лавру, Монастирі, Собори, церкви, каплиці. У Лаврентьєвському літопису (1124 рік) подано відомості про пожежу, яка знищила 600 київських культових споруд. Минулого тисячоліття Київ зазнав славу і честь, руйнування і приниження, але мав запоруку вічності – свої святині.

Видання буде актуальним посібником для релігіознавців, служителів храмів різних конфесій, історикам, архітекторам, краєзнавцям, вчителям, студентам та всім, хто зацікавлений у вивченні історії Києва, надасть допомогу в пошуках джерел про давні храми, їхню історію, архітектуру, мистецькі скарби.

До покажчика включено книжки, журнальні та газетні статті, що виходили у XVII–XX ст. на терені України та за її межами.

Бібліографічний покажчик «Храми Києва з найдавніших часів до 2000 р. (у виданнях XVII–XX ст.)» містить:

1. Вступну статтю викладача Київської Духовної Академії і Семинарії протоієрея

Володимира Савельєва «Символическое значение христианского храма».

2. Передмову укладачів.

3. Основну частину, впорядковану за класифікаційною схемою (рубрикатором).

4. Довідково-пошуковий апарат. Допоміжні покажчики: іменний, назв книжок та статей.

5. Список скорочень.

6. Додатки:

1. Перелік діючих культових споруд в місті Києві (1990–2000 рр.).

2. Релігійні організації та установи на території міста.

3. Засоби масової інформації релігійних організацій Києва.

7. Зміст

Класифікаційну схему (зміст), вироблену у цьому виданні, можна використовувати як предметний допоміжний покажчик.

Література в посібнику згрупована у 8 розділах.

У першому розділі «Історичні джерела» подано архівні, протокольні відомості про культові споруди, а також спомини мандрівників про святі місця під час подорожування.

У розділі «Загальні праці» зібрано монографії та окремі статті про пам'ятки церковної архітектури та їхнє духовне значення.

Великий розділ – «Монастирі, пустині» – інформує про Києво-Печерську лавру, подано відомості про її заснування, історію, культурно-просвітницьку діяльність, а також про всі релігійні споруди на її терені. Перша друкарня в Києві, Києво-Печерський патерик, мистецькі скарби, іконографія – величезні духовні надбання Лаври.

Підрозділ «Софійський монастир» містить відомості про дату його будівництва, археологічні та реставраційні роботи, мистецькі скарби, некрополь, саркофаг Ярослава.

Документи щодо історії, археологічних робіт, мистецьких скарбів і долю репресованої пам'ятки подано про Михайлівський Золотоверхий монастир. Висвітлено також діяльність Братського Богоявленського, Введенського, Видубицького Свято-Михайлівського, св. Георгія та інших монастирів.

Розділ «Собори» повідомляє про велику кількість видань з історії, археології. Фігурують документи про творчість видатних митців – М.О. Врубеля, М.В. Нестерова, В.М. Васнецова, В. Каторбінського та інших у Володимирському соборі, є інформація про знищення і відродження собору Успіння Богородиці Пирогощої.

Змістовним наповненням розділу «Церкви (православні)» є зібрані матеріали щодо їхніх духовних та культурних цінностей, створених попередніми поколіннями від Х до ХХ ст.

«Каплиці» – розділ, в якому подано джерела про маленькі привабливі храми на честь Пресвятої Богородиці, Георгія Побідоносця та ін.

Розділ «Храми етнічних спільнот» охоплює літературу про армяно-григоріанські, грецькі, католицькі костьоли, караїмську кенаса, мусульманські мечеті, іудейські синагоги.

Матеріали у межах розділів розташовані за алфавітом. За основу покладено українську абетку. Всі іноземні видання розташовано в алфавітному порядку за українськими перекладами.

Бібліографічні описи виконані згідно з вимогами чинних стандартів. Укладачі зупинилися на науково-бібліографічному описі, який не зберігає стару графіку написання твору та літери Ъ та інші, що вийшли з ужитку. Бібліографічні описи зроблені літерами сучасного алфавіту згідно з існуючими стандартами.

Вибір наукового опису зумовлений тим, що у бібліографічному покажчику «Храми Києва» представлена полімовна старовинна книга, яка мала

своєрідну орфографічну специфіку. В окремих випадках, коли назви публікації не розкривають їхнього змісту, опис було доповнено певними відомостями, поданими в квадратних дужках, або супроводжено анотаціями. На зміст колективних збірників та зібрань творів укладено зведені описи. Видання, які не вдалося переглянути *de visu*, помічені астериском *.

Джерелознавчу базу покажчика складають: фонди Державного архіву друку Книжкової палати України, Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського НАН України, Національної парламентської бібліотеки України, Наукової бібліотеки інституту історії НАН України, Наукової бібліотеки національного університету «Києво-Могилянська академія», Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, Державної республіканської універсальної наукової бібліотеки ім. І.Франка в Сімферополі, Харківської Державної наукової бібліотеки ім. В.Короленка, Російської національної бібліотеки (м. Санкт-Петербург).

Н. Дехтярьова

1. Историчні джерела

Historical sources

1. **Бобринцева С.** Сведения источников о женских монастырях Киева и Юго-Западной Руси в XI–XIII вв. // 4-й Міжнар. конгр. україністів, Одеса, 26-29 серп. 1999 р. Історія. Ч. 1. – О.; К.; Л., 1999. – С. 39-44.
 2. **Відокремлення** церкви від держави: Зб. законоположень СРСР і УСРР, інструкцій, обіжників і положень НКВС УСРР / Під ред. І. Сухоплюєва. – Х.: Юрид. вид-во НКЮ УСРР, 1929. – 64 с.
 3. **Горобець В.Й.** Інвентарні книги київських монастирів XVIII ст. // Культура слова. – 1982. – Вип. 23. – С. 54-56.
 4. **Дегтярьов М.** Загадковий малюнок – атрибутовано!: [Про знахідки арх. док. щодо історії церков. буд-ва в Києві] // Молодь України. – 1999. – 24 верес.
 5. **Закон України** «Про охорону культурної спадщини» від 8 червня 2000 року № 1805-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. – № 39. – Ст. 333.
 6. **Ісаєвич Я.Д.** Нове джерело про історичну топографію та архітектурні пам'ятки стародавнього Києва // Київ. Русь: Культура, традиції. – К., 1982. – С. 113-129.
 7. **Любинский Ю., Гольберт К.** Відокремлення церкви від держави і школи від церкви: Зб. декретів, інструкцій та обіжників УСРР та СРСР з поясненням підвідділу культів при НКВС УСРР. – Х.: Юрид. вид-во НКЮ УСРР, 1926. – 34 с.
 8. ***Митрополит Евгений** (Болховитинов). Глава VII, содержащая историю Киевской иерархии // Описание Киево-Софийского собора и Киев. иерархии. - К., 1825.
- Рукопис зберігався в Московській Патріаршій бібліотеці.*
9. **О числе построенных** в крае православных церквей в период действия Высочайше утвержденных 7 декабря 1867 г. правил («Карта Киевской Губернии и план города Киева с показанием на них сети православных церквей, с обозначением особыми знаками, какие церкви вновь построенные, какие обращены из Римско-Католических костелов и какие ныне сооружаются с пособием от Правительства и на собственные средства прихожан») // Центр. Держ. іст. арх. у м.Києві (ЦД ІАУК), Ф. 228, оп. 4, спр. 1200, арх. 1.
 10. **Оглоблин Н.Н.** Из бумаг К.А. Лохвицкого: (Об Ильинской и Христорождественской церквях и об открытии киевских древностей в 1820–1830-х гг.) // Киев. старина. – 1889. – № 7, Док. – С. 239-256.
 11. **Павлуцкий Г.Г.** О влиянии деревянного церковного зодчества на архитектурные формы каменных храмов в Киеве XVII и XVIII в.: (Протокольная запись) // Тр. 6-го Археол. съезда. – М., 1905. – Т. 2, отд. IV. – С. 220-221.

12. **Типовий** статут релігійних громад // Центр. Держ. Архів вищ. органів влади упр. України, Ф. 1, оп. 8, спр. 1/8 (1932 р.).
13. **Халебський П.** (Алеппський). 3 подорожніх записок // Київ. старовина. – 1955. – № 4. – С. 45.

2. Загальні праці General works

14. **Айналов Д.В., Редин Е.** Древние памятники искусства Киева. Софийский собор. Златоверхо-Михайловский и Кирилловский монастыри. – Х., 1899. – 62 с. – Відб. з: Тр. пед. отд. Харьк. ист.-филол. о-ва, вып. 6.
15. **Айналов Д.В.** К вопросу о строительной деятельности святого Владимира // Сб. в память святого равноапостол. князя Владимира. Кн. 1. – Пг., 1917. – С. 21-39.

Десятинна церква. Софія.

16. **Айналов Д.В.** Лекции по истории древнерусского искусства: К. – Царьград – Херсонес. – Симферополь, 1919. – Відб. з: Изв. Таврич. учен. арх. комис. – № 57.

Десятинна церква; Церква святої Софії та ін. спорудження Ярослава; Києво-Печерська лавра; Золотоверхо-Михайлівський монастир; Фрески Кирилівського монастиря; Мрамори й інкрустації Києво-Софійського собору й Десятинної церкви. - С. 80-113.

Частина, присвячена Києву, раніш була видана окремо під назвою: Айналов Д.В. История древнерусского искусства. Вып. 1. Киев. – Пг.: Изд-во ком. ист.-филол. фак. Петроград.ун-та, 1915. – 28 с. – Літограф. вид.

17. **Акуленко В.І.** Охорона пам'яток культури в Україні (1917–1990). – К.: Вища шк., 1991. – 274 с.
18. **Антонович В.Б.** О древнем кладбище у Иорданской церкви в Киеве // Тр. IV Археол. съезда в Казани. – 1877. – Т. 1. – Казань, 1884. – С. 42-44.
19. **Асєєв Ю.С.** Архітектура Київської Русі. – К.: Будівельник, 1969. – 190 с.
20. **Асєєв Ю.С.** Архитектура Киевской Руси // Ю.С. Асєєв. Стили в архитектуре Украины. – К., 1989. – С. 10-21: ил.
21. **Асєєв Ю.** Древний Киев (X–XIII вв.). – М.: Госстройиздат, 1956. – 109 с.
22. **Асєєв Ю.С.** Зодчество древнего Киева X–XIII вв. в контексте мирового архитектурного процесса // Древнерус. город. – К., 1984. – С. 5-10.
23. **Асєєв Ю.** Кам'яні свідки епохи «Слово о полку Ігоревім» // Київ. старовина. – 1992. – № 2. – С. 10-15.
24. **Асєєв Ю.С.** Розповіді про архітектурні скарби. – К.: Рад. шк., 1976. – Із змісту: Архітектурна спадщина Стародавньої Русі. – С. 24-39.
25. **Асєєв Ю.С.** Стародавні пам'ятки Київської Русі // Київ. старовина. – 1990. – № 1. – С. 3–8.

12. **Типовий** статут релігійних громад // Центр. Держ. Архів вищ. органів влади упр. України, Ф. 1, оп. 8, спр. 1/8 (1932 р.).
13. **Халебський П.** (Алеппський). 3 подорожніх записок // Київ. старовина. – 1955. – № 4. – С. 45.

2. Загальні праці General works

14. **Айналов Д.В., Редин Е.** Древние памятники искусства Киева. Софийский собор. Златоверхо-Михайловский и Кирилловский монастыри. – Х., 1899. – 62 с. – Відб. з: Тр. пед. отд. Харьк. ист.-филол. о-ва, вып. 6.
15. **Айналов Д.В.** К вопросу о строительной деятельности святого Владимира // Сб. в память святого равноапостол. князя Владимира. Кн. 1. – Пг., 1917. – С. 21-39.

Десятинна церква. Софія.

16. **Айналов Д.В.** Лекции по истории древнерусского искусства: К. – Царьград – Херсонес. – Симферополь, 1919. – Відб. з: Изв. Таврич. учен. арх. комис. – № 57.

Десятинна церква; Церква святої Софії та ін. спорудження Ярослава; Києво-Печерська лавра; Золотоверхо-Михайлівський монастир; Фрески Кирилівського монастиря; Мрамори й інкрустації Києво-Софійського собору й Десятинної церкви. - С. 80-113.

Частина, присвячена Києву, раніш була видана окремо під назвою: Айналов Д.В. История древнерусского искусства. Вып. 1. Киев. – Пг.: Изд-во ком. ист.-филол. фак. Петроград.ун-та, 1915. – 28 с. – Літограф. вид.

17. **Акуленко В.І.** Охорона пам'яток культури в Україні (1917–1990). – К.: Вища шк., 1991. – 274 с.
18. **Антонович В.Б.** О древнем кладбище у Иорданской церкви в Киеве // Тр. IV Археол. съезда в Казани. – 1877. – Т. 1. – Казань, 1884. – С. 42-44.
19. **Асєєв Ю.С.** Архітектура Київської Русі. – К.: Будівельник, 1969. – 190 с.
20. **Асєєв Ю.С.** Архитектура Киевской Руси // Ю.С. Асєєв. Стили в архитектуре Украины. – К., 1989. – С. 10-21: ил.
21. **Асєєв Ю.** Древний Киев (X–XIII вв.). – М.: Госстройиздат, 1956. – 109 с.
22. **Асєєв Ю.С.** Зодчество древнего Киева X–XIII вв. в контексте мирового архитектурного процесса // Древнерус. город. – К., 1984. – С. 5-10.
23. **Асєєв Ю.** Кам'яні свідки епохи «Слово о полку Ігоревім» // Київ. старовина. – 1992. – № 2. – С. 10-15.
24. **Асєєв Ю.С.** Розповіді про архітектурні скарби. – К.: Рад. шк., 1976. – Із змісту: Архітектурна спадщина Стародавньої Русі. – С. 24-39.
25. **Асєєв Ю.С.** Стародавні пам'ятки Київської Русі // Київ. старовина. – 1990. – № 1. – С. 3–8.

26. **Афанасьєв К.М.** Про пропорціональність пам'ятників древньоруської архітектури XI–XII ст. // *Архіт. пам'ятники: Зб. наук. праць.* – К., 1950. – С. 49-54.

Софійський собор та Кирилівська церква.

27. **Баньковська С.** До генези форм надбаних хрестів українських церков XVI — першої половини XVII століть // *Зап. наук. т-ва ім. Шевченка. Том ССXXX: Праці секції етнографії та фольклористики.* – Л., 1995. – С. 122-141.

28. **Білокінь С.** Пам'ятки УАПЦ 1921 року в Києві // *Відом. митрополії УАПЦ у діаспорі.* – Лондон, 1997. – Жовт. – Ч. 4.

29. **Білокінь С.** Українська форма хреста // *Укр. слово.* – 1994. – 28 черв.

30. ***Blazejowsky D.** Hierarchy of an church (861–1900). – Roma, 1990.

Блажейовський Д. Ієрархія [київських] церков.

31. **Блажейовський Д.** Ієрархія Київської церкви (861–1996): Пер. з англ. – Л.: Каменяр, 1996. – 567 с.

32. **Бобровський Т.А.** Печерні монастирі й печерне чернецтво в історії та культурі середньовічного Києва: Автореф. дис. ... канд. іст. наук / Київ. держ. ін-т культури. – К., 1995. – 25 с.

33. **Боровський Я.Є.** Невідома кам'яна церква доволодимировського часу в Києві // *Археол.* – 1999. – № 2. – С. 140-143.

34. **Брайчевський М.Ю.** «Були церкви в столиці. А тепер?» // *Культура і життя.* – 1993. – 30 січ.

35. **Волга Л.** Якою дорогою йдемо до Храму?: [Про відбудову пам'яток духовності] // *Уряд. кур'єр.* – 1998. – 7 берез.

36. **Gelzer H.** Beitrage zur russischen Kirchengeschichte aus griechischen Quellen // *Zeitdchrift für Kirchengeschichte.* – Gotha, 1892. – Bd. XIII. – S. 253.

Гельзер Х. Внесок грецьких джерел в історію руської церкви.

37. **Глазунов Н.Е.** Храмы, построенные святым Владимиром и другими в его время. – К., 1888. – [2], 88 с. – Відб. з: *Тр. Киев. духовн. акад.* – 1888. – № 6.

38. **Голубев С.** Киевский митрополит Петр Могила как возобновитель киевских храмов // *Киев. епарх. ведомости.* – 1898. – № 17, ч. неофиц. – С. 727-749; № 18. – С. 771-782; № 19. – С. 813-825; № 20. – С. 868-977; № 21. – С. 932-941.

39. **Голубовский П.В.** Памятники старины Киева // *Пед. мысль.* – 1905. – № 2. – С. 225-242.

40. **Голубовский П.В.** Программа 7 лекций: «О монументальных памятниках Киева». – К., 1904. – 10 с.

Трьохсвятительська церква, Спас на Берестові, Десятинна, Іринінська, Георгія, Софія, Видубицький монастир.

41. **Грабар С.** Благодатні місця Києва: [Про Святі місця та вплив їхньої енергії] // *Київ. вісн.* – 1993. – 29 січ.

42. **Динцес Л.А.** Дохристианские храмы Руси в свете памятников народного искусства // *Совет. этнография.* – 1947. – № 2. – С. 67-94.

43. **Довнар-Запольський М.** Церква і духовенство в домонгольській Русі // Київ. старовина. – 1993. – № 2. – С. 115-128.
 44. **Дорога** к храму / Подгот. С. Чернега // Здоровье Украины. – 1998. – № 6-7. – С. 42: карта.
- Відомості про місцезнаходження київських діючих православних (39), греко-католицьких (3), римо-католицьких (4) храмів.*
45. **Дорошенко Д.** Православна Церква в минулому і сучасному житті українського народу. – Берлін, 1940.
 46. **Достопамятнейшие** древности в Киеве // [Самуил Миславський]. Крат. ист. описание Киево-Печер. лавры. – Изд. 6-е. – К., 1817, (Дод. 2). – С. 275-286.
- 1 вид. – 1791.*
47. **Дубська І.** «Лінія долоні» старих стін: [Про пам'ятники: Покровську церкву, пам'ятник Магдебурзькому праву] // Прапор комунізму. – 1988. – 24 лип.
 48. **Ернст Ф.** Справа охорони пам'яток мистецтва й старовини у Києві // Зб. секції мистецтв Укр. наук. т-ва. – К., 1921. – Вип. 1. – С. 149-154.
 49. **Ємченко Ю.** Камінні шоломи віків: Будівниче мистецтво Київ. Русі в стародав. літописах // Людина і світ. – 1981. – № 8. – С. 58-60. – (Києву – 1500 р.).
 50. **З української** старовини: Альбом. – К.: Мистецтво, 1991. – 316 с.
 51. **Захарченко М.М.** Киев теперь и прежде: 988–1888 / Изд. Содержатель парового Лито-Типогр. заведения С.В. Кульженко. Рис. и клише собственность изд. – К.: Паровое Лито-Типогр. заведение С.В. Кульженко, 1888. – 290, XVI с.
 52. **Зверинский В.В.** Материал для историко-топографического исследования о православных монастырях в Российской империи с библиографическим указателем. Т. 1-3. – Спб., 1891-1897.
 53. **Ивакин Г.Ю.** Храмы древнекиевского Подола // Церков. Археология. Христианство и древнерус. культура: Материалы I Всерос. конф. - Спб., Псков. - 1995. - Ч. 2. - С. 91-92.
 54. **Ивашко Ю.** Романтика дачных мест Киева: [Выдубичи, Голосеев., Феофаниев. пустыни] // Недвижимость Киева. – 1999. – № 12. – С. 13: ил.
 55. **Ивашко Ю.** Церкви праздника Святой пасхи и Святого Георгия (Юрия): [Воскресен. церкви в Киеве] // Недвижимость Киева. – 1998. – № 8. – С. 4: ил.
 56. **Іванов-Ахметов В.** Вигляд Андріївської церкви з Покровської вулиці; Софійський собор у Києві: [Всі гравюри] (Всі НБУВ) // Бібл. вісн. – 1997. – № 2. – 3-тя с. обкл., 4-та с. обкл.
 57. **Івашко Ю.** Дерев'яні церкви української столиці // Пам'ятники століть. – 1998. – № 3. – С. 33-34.
 58. **Ідзьо В.С.** Церковна організація України-Русі в XIII столітті // Наук. Вісн. Укр. Ін-ту. – М., 2000. – Т. 1. – С. 226-230.
 59. **Иерусалим** на Днепре – “матерь городов русских” ...: [Из истории

- Україны] / Подгот. В. Ричка // Днепр. правда. – 1999. – 6 июля.
60. **Істомин М.П.** Стенопись храмов и костелов на Правобережной Украине (Киевщине и Волыни) [10-е годы XX ст.] // Нац. б-ка ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 108, 46 од. зб. (1871–1926).
 61. **Кагамлик С.Р., Ціпко А.В.** Культурно-місійний провід України впродовж тисячоліття // Календар-щорічник «Українознавство». - 2001. - К., 2000. - С. 87-96.
 62. **Кальницький М.** Верхний город. – К.: Укрреклама, 1999. – 128 с.
 63. **Каргер М.** К вопросу об убранстве интерьера в русском зодчестве домонгольского периода // Тр. Всерос. Акад. художеств. Т. 1. – М.; Л.: Искусство, 1947. – С. 15-50: ил., 4 вкл. л. ил.
- Софія, Десятинна церква, Михайлівський монастир та ін.*
64. **Каргер М.К.** К истории Киевского зодчества (конца XII – начала XIII вв.) // Крат. сообщ. Ин-та истории материал. культуры. – 1949. – Вып. 27. – С. 128-137: ил., пл.
- Розкопки руїн храму на Вознесенському узвозі.*
65. **Киевская** земля: Кат. памятников // П.А. Раппопорт. Русская архитектура X–XIII вв.: Кат. памятников. – Л., 1982. – С. 6-31.
 66. **Kiev: Architectural Landmarks Places of interest /** Compiled, introduced and annotated by Grigory Logvin. — Leningrad: Aurora Art Publishers, 1980. – 212 p.
Київ: Архітектурні ансамблі та пам'ятки.
 67. **Київ** та його околиця в історії і пам'ятках / Під ред. М. Грушевського; Худож. ред. О.Гера. – [Х.; К.]: Держвидав України, 1926. – X, 2, 475, [1] с. – (Зап. укр. наук. т-ва в Києві, тепер іст. секції УАН; Т. 22).
 68. **Київ:** Пам'ятки XI–XVIII ст. – К.: Мистецтво, 1976. – Буклет.
 69. **Кирилов И.К.** Цветущее состояние Всероссийского государства. – М.: Наука, 1977.
- Про київські монастирі (кінець XVII – початок XVIII ст.).– С. 162.*
70. **Ковалинский В.** Зеленый праздник // Рабочее слово. – 1991. – 24 мая.
- Київські храми в ім'я святої Троїці.*
71. **Ковалинський В.** Печерські таємниці // Печерськ. – 2000. – Січ.: іл.
У рубриці: «Володимирська церква на Печерську», «Звіринецька церква Різдва Предтечі», «Церква святої княгині Ольги»; «Покровська церква військового госпіталю».
 72. **Ковалинський В.** Храмы – достроково, або бігцем у вічність: [Чи виправдані карколомні темпи робіт на відновленні київ. храмів?] // Буд. газ. – 1998. – 28 трав.
 73. **Комеч А.И.** Византийская архитектура IX–XII веков и архитектура Киева конца X – начала XII столетий: Автореф. дис. ... канд. искусствоведч. наук / Ин-т истории искусств. – М., 1971. – 20 с.
 74. **Комеч А.И.** Возникновение позакоморного завершения фасадов в храмах Киева второй половины XI – начала XII века // Реставрация и исслед. памятников культуры. – 1975. – Вып. 1. – С. 9-21.

75. **Conant K.J.** Novgorod, Constantinople and Kiev in old Russian church architecture // *The Slavonic and East European Review*. – 1944. – Vol. 22. – P. 75-92.
- Конант К.Й.** Давньоруська архітектура храмів Новгорода, Константинополя і Києва.
76. **Косик В.** Про шляхи розвитку Церкви в Україні і Росії (XI–XVI ст.) // *Укр. іст. журн.* – 1993. – № 4–6. – С. 70–79.
77. **Кримський С.** Культурні архетипи Києва // *Київ. обрії: Іст.-філос. нариси.* – К., 1997. – С. 4-13.
- Богозахищеність Києва як «небесного Єрусалима».*
78. **Кузьмин Е.** Надо поспешить // *Старые годы.* – 1911. – № 3, хроника. – С. 43-45.
- Про охорону пам'яток старовини (Цейхгауз; колиш. Трапезна церква Покрови біля Микільського собору; Микільські ворота).*
79. **Кузьмин Е.** От XVII к XVIII веку: О некоторых памятниках южно-рус. прикладного искусства. – Спб., 1909. – [2], 10 с.: ил., 5 вкл. л. ил. – Відб. з: *Старые годы.* – 1909. – № 9-11.
- Софійський собор; Видубицький монастир; Микільський монастир та ін.*
80. **Л[ебединцев] П.** Возобновление Киево-Софийского собора в конце XVII века и судьба Киевских церквей святых Василия и Екатерины // *Киев. старина.* – 1884. – № 10, док. – С. 234-238.
81. **Л[ебединцев] П.** Исторические заметки о Киеве. – К., 1884. – 28 с. – Відб. з: *Киев. старины.* – 1884. – № 10. – Из содерж.: 1. О начале Богоявленского братского монастыря и Киевской духовной академии; 2. О преобразовании бывшего в Киеве на Подоле доминиканского костела св. Николая в православную церковь во имя св. апостолов Петра и Павла; 3. Возобновление Киево-Софийского собора в конце XVII века и судьба Киевских церквей св. Василия и Екатерины; 4. О девичьем монастыре при Киево-Михайловском мужском монастыре; 5. О церкви св. Симеона и Копыреве конце; 6. О местности р. Почайны.
82. **Логвин Н.Г.** К вопросу о монументальном зодчестве Киева конца XI – начала XII вв. // *Древнерус. город.* – К., 1984. – С. 74-75.
83. **Логвин Н.Г.** О деревянном зодчестве домонгольской Руси // *Средневековая Русь.* – М., 1976. – С. 151-159.
84. **Логвин Н.Г.** Хрестово-банні храми стародавнього Києва // *Архіт. спадщина України.* – 1995. – Вип. 2. – С. 33-51.
85. **Лоїк Г., Степанюк А.** Основи проектування українських церков. – К. – Ірпінь: Перун, 2000. – 135 с.: іл.
86. **Лукомский Г.К.** Киев: Памятники церковной архитектуры XI–XIX ст. Византийское искусство. Укр. барокко. – Мюнхен: Орхис, [1923]. – 54 с., 23 с.: ил. – (Красивые города и местности Востока; Кн. 1).

87. **Lukomskij G.K.** Kiew, Denkmaler kirchlicher Architektur des XI. bis XIX. Jahrhunderts, byzantinische Baukunst, ukrainisches Barock. Mit 158 Abbildungen nach Originalaufnahmen des Verfassers / In deutscher Sprache hrsg. und bearb. von W. Klein. – München: Orchis-Verlag, [1923]. – 50 S.

Лукомський Г.К. Київ, пам'ятки церковної архітектури XI–XIX ст., візантійське мистецтво, українське бароко.

88. **Лякина Р.** Киевские звонники // Зеркало недели. – 1997. – 7 марта.

Майстри – творці дзвонів.

89. **М.П.** Традиционная характеристика киевских монастырей // Киев. старина. – 1883. – № 9/10. – С. 21-24.

90. **Максимович М.А.** Обзорение старого Киева // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т. 2. – С. 91-123.

91. **Максимович М.А.** Объяснительные параграфы о Киеве: (По поводу кн. Закревского «Описание Киева» М., 1868) // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т.2. – С. 50-83. – Из содерж.: О пожаре Трехсвятительской церкви в 17 веке; О двукратном возобновлении Трехсвятительской церкви в 17 веке; О набережной земле Крещатицкой; О месте трех бывших в Киеве церквей: Воздвиженской, Иоанновской и Семеоновской.

92. **Марголіна І.** Десятинна і Кирилівська церкви: перегук ідей // Людина і світ. – 1996. – № 5. – С. 9-11.

93. **Мартиролог** українських церков. – Т. 1. Українська Православна Церква / Упор. і ред. О. Зінкевич, О. Воронихин. – Торонто-Балтимор, 1987. – С. 1039.

94. **Милеев Д.В.** Вновь открытая церковь XI ст. в Киеве и положение исследований в связи с новыми застройками города // Тр. IV съезда рус. зодчих в Спб. (1911 г.). – Спб., 1911. – С. 117-121.

95. **Мончак І.** Самоуправна Київська Церква. – Л.: Свічадо, 1994. – 172, [1] с.

96. **Моторний М.** Руками древніх зодчих: Як будували за часів Ярослава // Сіл. вісті. – 1980. – 21 лют. – (Києву – 1500 р.).

97. **Народний** ілюстрований календар «Просвіти» на переступний рік 1936. Річник 56. – Л.: Просвіта. – 111, 117 с.: іл., табл. – Из змісту: Д. Свята Софія в Києві; Б. Михайлівський Золотоверхий монастир; Ф.Д. Пам'ятник Богдану Хмельницькому в Києві.

98. **Некрасов А.И.** Очерки по истории древнерусского зодчества XI–XVII века. – М.: Всесоюз. Акад. архитектуры, 1936. – 400 с.: ил.

99. **Нікітенко М.М.** Богородичний акафіст в ідейній програмі київських першохрамів // Християнство і духовність. – К., 1998. – С. 90-92.

100. **Нікітенко М.М.** Витоки ідейно-художньої образності київських першохрамів // Людина і творчість: гуманіст. вияви. – Дрогобич, 1998. – С. 289-302.

101. **Нікітенко М.** «Віднині є у церкви святі ...» // Людина і світ. – 1997. – № 5-6. – С. 18-22.

102. **Нікітенко М.** Державно-соборний характер першохрамів Києва // Укр. релігієзнав. бюл. – 2000. – № 13. – С. 54-65.
103. **Нікітенко М.М.** Меморіально-сакральна функція київських першохрамів // Культурол. студії: Зб. наук. праць НАУКМА. – К., 1999. – Вип. 2. – С. 194-207.
104. **Нікітенко М.М.** Найдавніші християнські пам'ятки історії і культури Києва у державотворчому процесі Русі (кінець X – перша половина XI ст.): Автореф. дис. ... канд. іст. наук / Ін-т філос. ім. Г.С. Сковороди НАН України. – К., 2000. – 19 с. – Бібліогр.: с.15-16.
105. **Нікітенко М.** Перші святі України // Історія України (тижневик). – 1997. – № 35.
106. **Нікітенко М.** Перші християнські святині Києва: біля витоків нац. державотворення // Краєзнавство. – 1999. – № 14. – С. 124-128.
107. **Омельченко О.** Національні святині буде відроджено: З перших вуст [Голови столич. держ. адмін.] // Веч. Київ. – 1997. – 5 лют.
Про відбудову храму Богородиці Пирогоці та Михайлівського Золотоверхого собору.
108. **Оссовский Г.О.** Откуда привозился красный шифер, встречаемый как в древних храмах, так и в других памятниках Киева // Тр. 3-го Археол. съезда. – К., 1878. – Т. 2. – С. 159-164.
109. **Острова** духа средневековья: [О монастырях Киев. Руси / Подгот.: В. Рычка, А. Пасько] // Днепров. правда. – 1999. – 9 сент. – (Второе тысячелетие: веги истории Украины).
110. **Павел Алеппский.** Путешествие антиохийского патриарха Макария в Россию в половине XVII века, описанное его сыном, архидиаконом Павлом Алеппским / Пер. с араб. Г. Муркоса. Вып. 4. (Москва, Новгород и путь от Москвы до Днестра). – М., 1898. – Відб. з: Чтения в О-ве истории и древностей рос. – 1898. – Кн. 4. – С. 185-189.
(1698 рік) Відвідування Софійського собору, Златоверхо-Михайлівського, Печерського, Нікольського і Видубицького монастирів.
111. **Павел Алеппский.** Путешествие антиохийского патриарха Макария в Россию в половине XVII века, описанное его сыном, архидиаконом Павлом Алеппским / Пер. с араб. Г. Муркоса: (По рукописи Москов. гл. арх. мин-ва внутрен. дел). Вып. 2. (От Днестра до Москвы). – М.: Императ. О-во истории и древностей рос. при Моск. ун-те, 1897. – Відб. з: Чтения в О-ве истории и древностей рос. – 1898. – Кн. 4. – С. 42-80.
(1653 рік). Печерський монастир; Печери; Жіночий Вознесенський монастир; Типографський будинок; Стародавній Київ; Софія.
112. **Павлинов А.М.** История архитектуры в России: Домонгольский период // Рус. художеств. арх. – 1892. – Вып. V-VI. – С. 251-270.
113. **Павлинов А.М.** История русской архитектуры. – М., 1894.
Про пам'ятники Київської Русі.- С. 16-23, 26-30.
114. **Павлуцкий Г.Г.** Древнейшие храмы Киева и Чернигова // И. Грабарь. История рус. искусства. – [М., 1910]. – Т. 1. – С. 145-152: ил.

115. **Павлуцкий Г.Г.** Эволюция византийских форм в Киево-Черниговской Руси // И. Грабарь. История рус. искусства. – [М., 1910]. – Т. 1. – С. 155-162.
116. **Павлуцкий Г.Г.** Киевские храмы домонгольского периода и их отношение к Византийскому зодчеству // Тр. 14 Археол. съезда. – М., 1911. – Т. 2. – С. 29-36.
117. **Падох Я.** Церква й держава в добі Гетьманщини // 1000-ліття Хрещення Руси-України: Зб. праць Ювіл. конгр. - Мюнхен, 1988/1989. - С. 706-729.
118. **Пазяк Н.М.** Київські храми // Початкова шк. – 1996. – № 7. – С. 58-60.
119. **Пам'ятки** архітектури та містобудування України: Довід. Держ. реєстру нац. культ. надбання / В.В. Вечерський, О.М. Годованюк, Є.В. Тиманович та ін.; За ред. А.П. Мардера та В.В. Вечерського. – К.: Техніка, 2000. – 664 с.: іл. – бібліогр.: С. 311-327. – Из змісту: Видубицький монастир. – С. 12; Києво-Печерська лавра. – С. 19–28; Софійський монастир. – С. 34-38; Церква Покрова Богородиці. – С. 40; Церква св. апостола Андрія Первозваного. – С. 40; Церква св. Кирила. – С. 42; Церква св. Феодосія Печерського. – С. 43; Церква Спаса на Берестові. – С. 44.
120. **Пам'ятки** дерев'яної архітектури Києва XIV–XVIII ст. / Нац. парламент. б-ка України, Інформ. центр з питань культури та мистецтва [Матеріал підготувала Ю. Івашко-Бадзюх]. – К., 1995. – 15 с. – (Сер.: Музеєзнавство, охорона пам'яток; Вип. 1).
121. **Памятники** архитектуры Украины: Чертежи и фотографии: (Альбом) / Сост. Ю.С. Асеев, Г.Н. Логвин, Ю.А. Нельговский и др. – К.: Изд-во Акад. архитектуры УССР, 1954. – 44 с.: 143 отд. л. табл.
122. **Памятники** градостроительства и архитектуры Украинской ССР: Ил. справ.-кат. В 4 т.
Т. 1. Киев. Киев. обл. – К.: Будівельник, 1983. – 160 с.
123. **Петров Н.И.** Киев, его святыня и памятники. – Спб., 1896. – [4], 180 с.: вкл. л. пл. – (Приход. б-ка под ред. В.И. Шемякина).

Авторський примірник, підготовлений у 1919 р. до нового українського видання, зберігається в Держ. наук. архітектурно.-буд. б-ці ім. В.Г. Заболотного.

124. **Петров Н.И.** Киевские храмы в честь иконы Пресвятой Богородицы // Слово. – 1918. – № 12.
125. **Петров Н.И.** Новооткрытый альбом видов и рисунков достопримечательностей Киева 1651 г. // Тр. Киев. духовн. академии. – 1905. – Т. 2, № 7. – С. 450-455.
126. **Петров Н.И.** Новые материалы для истории Юго-Западной России и в частности г. Киева // Чтения в ист. о-ве Нестора Летописца. – 1879. – Кн. 1. – С. 82-85.

Короткий огляд матеріалів архіва Київ. казенної палати до історії Києва XVI–XVIII ст., зокрема: Андріївська церква; Палац; Київські монастирі та ін.

127. **Писарев А.А.** Пояснение двух мест в описании киевских древностей // Тр. и зап. О-ва истории и древностей рос. – М., 1826. – Ч. 3, Кн. 1. – С. 164-168.

Перенесення мощей кн. Ольги в Десятинну церкву та про закладання церкви в Межигір'ї в 1686 р.

128. **Плевелы** или сорные травы на ниве Христовой с самого начала существования христианской церкви и до наших дней: (Ереси, расколы, секты) / Предисл. и сост. В. Кулинский. - К.: Тип. Киево-Печер. Успен. Лавры, 1906. - 58 с.
129. **Повернення:** Київські монастирі // Веч. Київ. – 1989. – 25 жовт.
130. **Подключников В.** Древний Киев // Архитектура СССР. – 1939. – № 4. – С. 59-64.
131. **Позняк П.** Каменная летопись духовности: [О храмовом стр-ве в Киев. Руси и в Украине] // Зеркало недели. – 1996. – 28 дек.
132. **Позняк П.** Київська старовина: 20 мандрівок у минуле: Храми // Київ. вісн. – 1992. – 10 трав.
133. **Полонская-Василенко Н.Д.** Церковные древности Киева // Изв. отд. рус. яз. и словесности Рос. Акад. наук. – Спб., 1911. – Т. XVI, Кн. 1. – С. 74-108.
134. **Похилевич Л.** Монастыри и церкви Киева: Прежнее и нынешнее состояние их и средства содержания причтов, а также иноверческие молитвенные дома. – К.: Тип. Губерн. упр., 1865. – 134 с.
135. **Прахов А.В.** Киевские памятники византийско-русского искусства: Древности // Тр. императ. Моск. археол. о-ва. – М., 1887. – Т. XI, вып. 3. – С.1-31: 6 вкл. л. ил.

Десятинна церква; Кирилівська; Софія; Михайлівський монастир (фрески і мозаїка).

136. **Pritsak Om.** Kiev and all of Rus: Fate of a Sacrae Idea // Harv. Ukr. Stud. – 1986. – Vol. X. – P. 279.

Прицак Ом. Київ та вся Русь: Доля сокральної (священної) ідеї.

137. **Про заходи** щодо відтворення видатних пам'яток історії та культури: Указ Президента України // Уряд. кур'єр. – 1995. – 14 груд.
138. **Про створення** Комісії з питання використання ансамблів Софійського собору та Києво-Печерської лаври: Розпорядження Президента України // Уряд. кур'єр. – 1994. – 28 черв.; Голос України. – 1994. – 29 черв.
139. **П[рохоров] В.** Киев: Археол. обзор. А) Киев. древностей и В) Древностей, бывших на археол. съезде в Киеве // Христианские древности и археология / Под ред. В. Прохорова. – Спб., 1875. – Т. 3. – С. 1-33: 27 вкл. л. ил.

Софійський собор; Михайлівський Золотоверхий монастир; Києво-Печерська лавра; Спас Берестові; Кирилівська церква.

140. **Пуцко В.** Гетьман Іван Мазепа і розвиток українського мистецтва // Київ. старовина. – 1995. – № 1. – С. 98-104: іл.

Гетьман Іван Мазепа – замовник, фінансист будівництва та реставрації церков та монастирів в Україні.

141. [Р-в Н.] Отечественные достопримечательности, или изображение русских исторических памятников и необыкновенных произведений природы, наук и художеств, находящихся в России. Ч. 1-4. – М., 1823-1824.
Софійська церква – ч. 1. – С. 111-113; Хрещатик – ч. 1. – С. 139-140; Десятинна церква – ч. 2. – С. 86-88; Києво-Печерська лавра – ч. 2. – С. 175-178; Гробниця Ярослава – ч. 4. – С. 51-52.
142. Рапов О. Русская церковь в XI – первой трети XII в.: Принятие христианства. – М.: Высшая шк., 1988. – 420 с.
143. Раппопорт П.А. Зодчество Древней Руси. – Л.: Наука, 1986. – 158 с.
144. Ратшин А. Полное собрание исторических сведений о всех бывших в древности и ныне существующих монастырях и примечательных церквах в России. – М., 1852. – Из содерж.: Киевской губернии монастыри, ныне существующие. – С. 115-150.
145. Ричка В.М. Церква Київської Русі і монгольське завоювання // Історія України. – 1998. – № 44. – С. 1-3.: іл.
146. Ричка В.М. Церква Київської Русі: (Соц. та етнокульт. аспект) / НАН України, Ін-т історії України. – К.: Ін-т історії України НАН України, 1997. – 206, [1] с. – Бібліогр. в підряд. прим.
147. Рожок О.Ю. Містоутворююча роль сокральних об'єктів у структурі історичного міста // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2000. – № 410: Архітектура. – С. 272-276. – Бібліогр.: 10 назв.
148. Р[озанов] П., Т[ерновский] Ф. Археологический осмотр старокиевских церквей: Из доклад. зап., представлен. в церковно-археол. о-во при Киев. духовн. акад. членами оного П.Р. и Ф.Т.1873 г., док. 6. // Киев. епарх. ведомости. – 1874. – № 12. – С. 306-315.
- Огляд Десятинної, Вознесенської, Златоустівської і Андріївської церков*
149. Саган О.Н., Колодний А.М. Карта релігій України // Укр. релігієзнавство. – К., 2000. – № 18. – С. 97-99.
150. Самойлов Н. Киев в начале своего существования, блеске, славе, величии, разрушении и возобновлении. С историческим описанием двух первых церквей, сооруженных равноапостольным князем Владимиром, по восприятии святого крещения в 989 году и существующих поныне в Киеве с планом и видами оных церквей. – М., 1834. – 72 с.: 4 вкл. л. пл.
151. Sanofi / Представництво Sanofi; Фото І. Максимова; Дизайн І. Корольова. – [К.]: Такі справи, Макком, [1998], фото; офсет кольор. – Из змісту: Трапезна церква Золотоверхого монастиря, 1713; Андріївська церква, 1749-1954 рр.; Ландшафтний парк; Софійський Собор, I пол. XI ст.; Києво-Печерська лавра; Дзвіниця на Дальніх Печерах, 1754-1761 рр.; Всіхсвятська церква над Економічною Брамою, 1696–1698 рр.; Руїни Успенського Собору, 1073-1078 рр.; Трапезна церква, 1893-1895 рр.
152. Сафонович А.О. О знищено божниц в Киеве от Владимира, о крещении русском, о поставленю церквей, о побожности на войнах. – К.: Тип. Києво-Печер. Лавры, 1672. – 128 с.
153. *Сведения о существующих в России лаврах и монастырях. – М., 1850.

154. Селевко В.Б. Эстетическая выразительность христианского зодчества эпохи средневековья // Вісн. ХДУ. Сер. Теорія культури та філос. науки. – Х., 2000. – Вип. 23. – С. 110-116.
155. Селевко В.Б. Семиотический аспект интерпретации культовой архитектуры // Вісн. ХДУ. Сер. Теорія культури та філос. науки. – Х., 1998. – Вип. 12. – С. 100-104.
156. Селевко В.Б. Становление канонических традиций в христианской культовой архитектуре // Філосо. перипетії. Вісн. ХНУ. Сер. Філосо. – Х., 2000. – № 474. – С. 215-217.
157. Селевко В.Б. Християнський середньовічний храм як образ досконалості // Наук. зап. ХВУ. Сер. Філосо., педагогіка, психологія. – Х., 2000. – Вип. VII. – С. 118-122.
158. Сикорский Г., Филашов М. Патриархаты делят храм в Дарнице // Киев. ведомости. — 2000. — 17 янв.
159. Силантьев В. Большевики и Православная церковь в Украине в 20-е гг. – Х.: Харьков. гос. политехн. ун-т, 1998. – 232 с.
160. Сычев Н.П. Искусство Киевской Руси // История искусств всех времен и народов. – Л., 1929. – Кн. 4. – С. 178-213: ил., вкл. л. ил. – (Дод. до журн. Вестник знания).

Десятинна церква; Софія; Михайлівський монастир; Кирилівська церква; Фрески і мозаїка.

161. Січинський В. Архітектура старокнязівської доби (Х–ХІІ). – Прага: Укр. громад. вид. фонд, 1926. – 50 с.: 10 вкл. арк. іл. – Бібліогр.: с. 12-14.
162. Слюсарев Д. Церкви и монастыри, построенные в Киеве князьями, начиная с сыновей Ярослава до прекращения Киевского великокняжения. – К., 1892. – 108 с. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1892. – № 1, 3.
163. *Стахів М. Христова церква в Україні (988–1596). – Стемфорд, 1995.
164. Стебловський В., Єршов Б. Церкви й монастирі Києва // Путівник по Києву: (Сучас. та давн. Київ). – [К.], 1930. – С. 81-100: іл. – Із змісту: Софійський собор – С. 84; Києво-Печерська лавра – С. 89; Церква Спаса на Берестові – С. 96; Видубицький монастир – С. 96; Михайлівський монастир – С. 9; Кирилівська церква – С. 98; Десятинна церква – С. 98; Андріївська церква – С. 99; Володимирський собор – С. 99.
165. Стерлингова И.А. Иерусалимы как литургические сосуды в Древней Руси // Иерусалим в рус. культуре. – М., 1994. – С. 46-62.
166. Стріленко Ю.М., Нестеренко Т.Е. Дослідження будівельних розчинів і плінф пам'яток архітектури Стародавнього Києва Х-ХІІ ст. // Археологія Києва: Дослідження і матеріали. – К., 1979. – С. 124-129.
167. Суховсєв В. Білокам'яний красень: [Про Київ часів Ярослава Мудрого] // Молода гвардія. – 1979. – 23 трав.
168. Тарапыгин Ф.А., Рудаков В.Б. Замечательные исторические сооружения: Храмы, дворцы, памятники в Москве, С-Петербурге, Новгороде, Киеве, Костроме, Смоленске и др. городах. – Изд. 2-е, испр. и доп. – Спб., 1913. – Див.: Киев. – С. 114-130.

169. **Титов Ф.И.** Краткое историческое описание Киево-Печерской лавры и других святынь и достопримечательностей города Киева. – К.: Киево-Печер. лавра, 1911. – 158 с.: ил., 52 табл., пл.
170. **Троцкий П.** Возобновление древних киевских храмов митрополитом Петром Могилою // Киев. епарх. ведомости. – 1864. – № 9. – С. 261-281.
171. **Уваров А.О.** Хронология русских памятников // А.О. Уваров. Сб. мелких тр. – М., 1910. – Т. 3. – С. 307-374.
- Див.: Київські пам'ятники за хронологією від рр. 834–1260.*
172. **Указатель** святыни и священных достопримечательностей Киева как в самом городе, так и его окрестностях для паломников, посещающих святыне места киевские. – Изд. 10-е. – К.: Киево-Печер. лавра, 1898. – [8], 228 с.: ил.
- Попередні видання: 1-е – К., 1850; 2-е – К., 1853; 3-е – К., 1867; 4-е – К., 1869; 5-е – К., 1871; 6-е – К., 1877; 7-е – К., 1881; 8-е – К., 1885; 9-е – К., 1889.*
173. **Утевська П., Сазонова Н., Горбачов Д.** Київські святині. – К.: Вид. дім Дмитра Бурато, 1999. – 146 с.: іл.
- Пресвята Богородиця; Десятинна церква; Софія; Кирилівська церква; Золоті Ворота; Михайлівський Золотоверхий монастир; Видубицький монастир; Пирогоща; Києво-Печерська лавра; Володимирський собор; Андріївська церква.*
174. **Фундуклей И.** Обзорение Киева в отношении к древностям. – К., 1847. – 136 с.: 62 вкл. л. ил. – Отд-ние 3: О памятниках древ. зодчества. – С. 27-87.
175. **Харламов В.О.** Исследования каменной монументальной архитектуры Киева X–XIII вв. // Археол. исслед. Киева 1978–1983 гг.: Сб. науч. тр. – К., 1985. – С. 116-119.
176. **Холостенко М.В.** Нові дослідження Іоанно-Предтеченської церкви та реконструкція Успенського собору Києво-Печерської лаври // Археол. дослідження стародав. Києва. – К., 1976. – С. 131-165.
177. **Храми України: Альбом / Вступ. ст., комент. та упоряд. Л. Прибеги.** – К.: Мистецтво, 2000. – 296 с.: іл.
- Ілюстрації кийвських храмів.*
178. **Храми України = Churches of Ukraine / Худож. Б. Волобуев; Фото: Ю. Бусленка, О. Шигунова, В. Кримчака та ін.** – Б.м.: ВПЦ «Літопис–XX», 1995. – [14]с.: іл., реклама: офсет кольор. – Табель-календар на 1997 р. – Укр., англ. – Із змісту: Київ: Володимирський собор, 19 ст.; Софійський собор, 11–18 ст.; Троїцька надбрамна церква, 12–18 ст. (Києво-Печерська лавра). – На обкл.: Андріївська церква, 18 ст.
179. **Цюпа Ю.** Три свічки: [Про пам'ятки архіт. XI–XII ст., Київ] // Хрещатик. – 1992. – 29 лют.
180. **Шмит Ф.И.** Заметки о поздневизантийских храмовых росписях // Визант. временник. – 1916. – Т. 22, вып. 1-2. – С. 62-126.
- Софія; Михайлівський монастир; Десятинна церква.*
181. **Щербина В.И.** Прошлое Киева и его памятники // Справ.-путеводитель по г. Киеву и его окрестностям. – К., 1913. – С. 3-23: пл.

182. **Щербина В.І.** Старі кам'яниці на Подолі та Артемиха // В.І. Щербина. Нові студії з історії Києва. – К., 1926. – С. 112-114.
183. **Яблонский Д.Н.** Порталы в украинской архитектуре (XVII–XVIII в.): [Альбом] / Под ред. В.Б. Заболотного. – К.: Изд-во Академии архитектуры, 1955. – 144 с.: ил.
- Про Київ див.: табл. №№ 33–36, 40–46, 73–74, 76, 80–92 (Братський монастир; Воєнно-Микільський собор; Софіївська дзвіниця; Видубицький монастир; Києво-Печерська лавра; Кирилівська церква; Брама Заборовського).*
184. **Яремич С.П.** Надглавные кресты XVII и XVIII ст. киевских церквей // Археол. летопись Южн. России. – 1904. – № 1–2. – С. 31–36: ил., 10 вкл. л. ил.

3. Бібліотеки і архіви храмів

Religious libraries

185. **Афанасьєва З.Б.** Монастирські б-ки та книжкова справа в Україні XI–XVII століть // Роль б-к монастирів, соборів та ін. установ у розвитку культури України. Тези наук. конф. – К., 1993. – С. 42-44.
186. **Барвінок В.** Загальний огляд стародруків київських бібліотек.– К.,1924.– 20 с.
187. **Бібліотеку** колишньої синагоги Бродського передано до УАН // Життя й революція. – 1927. – № 1. – С. 111.
188. **[Blumenstock-Halban Н.]** Z bibliotek rosyjskich. 2. Biblioteki duchowne w Kijowie // Przegląd polski. – 1897, grudzień. – N 126. – S. 409–423.
- [Блюменшток-Гольбан Х.]** 2. Духовні бібліотеки Києва.
189. **Бондар Н.П.** Відділ стародруків та рідкісних видань національної бібліотеки України // Друкарство. – 1998. – берез.-квіт. – С. 4–7.
190. **Бондар Н.** Першодруки Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського // Бібл. вісн. – 1999. – № 1. – С. 23-29.
191. **Боровський Я.Є.** Бібліотека Софійського собору // Укр. літ. енцикл. – К., 1988. – Т. 1. – С. 173.
192. **В.Н.** К истории церковных и монастырских архивов // Киев. старина. – 1891. – № 7. – С. 148-151.
193. **Васильєв М.** Книгозібрання митрополита Флавіана [Городецького] // Київ. політехнік. – 1998. – 26 берез. – Україна: історія.
- Реформатор церковної освіти, який заснував на території Печерської лаври нову Печерську бібліотеку.*
194. **Владимиров П.В.** Библиотека Михайловского Златоверхого монастыря // Библиограф. – 1893. – № 4–5. – С. 187-189.
195. **Главная** церковная и ризничная опись храма святого апостола Андрея Первозванного в богоспасаемом граде Киеве, сооруженного от царских щедрот благочестивейшие государыни императрицы Елизаветы Петровны

182. **Щербина В.І.** Старі кам'яниці на Подолі та Артемиха // В.І. Щербина. Нові студії з історії Києва. – К., 1926. – С. 112-114.
183. **Яблонский Д.Н.** Порталы в украинской архитектуре (XVII–XVIII в.): [Альбом] / Под ред. В.Б. Заболотного. – К.: Изд-во Академии архитектуры, 1955. – 144 с.: ил.
- Про Київ див.: табл. №№ 33–36, 40–46, 73–74, 76, 80–92 (Братський монастир; Воєнно-Микільський собор; Софіївська дзвіниця; Видубицький монастир; Києво-Печерська лавра; Кирилівська церква; Брама Заборовського).*
184. **Яремич С.П.** Надглавные кресты XVII и XVIII ст. киевских церквей // Археол. летопись Южн. России. – 1904. – № 1–2. – С. 31–36: ил., 10 вкл. л. ил.

3. Бібліотеки і архіви храмів

Religious libraries

185. **Афанасьєва З.Б.** Монастирські б-ки та книжкова справа в Україні XI–XVII століть // Роль б-к монастирів, соборів та ін. установ у розвитку культури України. Тези наук. конф. – К., 1993. – С. 42-44.
186. **Барвінок В.** Загальний огляд стародруків київських бібліотек.– К., 1924.– 20 с.
187. **Бібліотеку** колишньої синагоги Бродського передано до УАН // Життя й революція. – 1927. – № 1. – С. 111.
188. **[Blumenstock-Halban Н.]** Z bibliotek rosyjskich. 2. Biblioteki duchowne w Kijowie // Przegląd polski. – 1897, grudzień. – N 126. – S. 409–423.
- [Блюменшток-Гольбан Х.]** 2. Духовні бібліотеки Києва.
189. **Бондар Н.П.** Відділ стародруків та рідкісних видань національної бібліотеки України // Друкарство. – 1998. – берез.-квіт. – С. 4–7.
190. **Бондар Н.** Першодруки Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського // Бібл. вісн. – 1999. – № 1. – С. 23-29.
191. **Боровський Я.Є.** Бібліотека Софійського собору // Укр. літ. енцикл. – К., 1988. – Т. 1. – С. 173.
192. **В.Н.** К истории церковных и монастырских архивов // Киев. старина. – 1891. – № 7. – С. 148-151.
193. **Васильєв М.** Книгозібрання митрополита Флавіана [Городецького] // Київ. політехнік. – 1998. – 26 берез. – Україна: історія.
- Реформатор церковної освіти, який заснував на території Печерської лаври нову Печерську бібліотеку.*
194. **Владимиров П.В.** Библиотека Михайловского Златоверхого монастыря // Библиограф. – 1893. – № 4–5. – С. 187-189.
195. **Главная** церковная и ризничная опись храма святого апостола Андрея Первозванного в богоспасаемом граде Киеве, сооруженного от царских щедрот благочестивейшие государыни императрицы Елизаветы Петровны

(1746–1766), соствл. 1855 года. Ч. 1. Опись церкви. Ч. 2. Опись ризницы. Ч. 3. Опись б-ки. – Изд. 2-е. – К., 1886. – 45 с.

1-е вид. – К., 1884.

196. **Голубев С.Т.** О составе б-ки Петра Могилы // Тр. 3-го Археол. съезда. – К., 1873. – Т. 2. – С. 257-268.
197. **Г.[Голубинский]** Рукописи Киево-Выдубицкого монастыря // Киев. епарх. ведомости. – 1875. – № 16, отд. 2-й. – С. 529–531.
198. **Дегтярьов М.** Чи згоріла Лаврська бібліотека ? // Молодь України. – 1999. – 4 черв.

Про бібліотеку Києво-Печерського монастиря, яка згоріла у 1718 році.

199. **Денісенко Л.М.** Бібліотека Київської духовної академії та її бібліотекарі (1819–1919): Автореф. дис. ... канд. іст. наук / Нац. б-ка ім. В.І. Вернадського НАНУ. – К., 1997. – 16 с. – Бібліогр.: с. 15–16.
200. **Друге життя книг:** [Про передачу ЦНБ АН УРСР літ. богослов. тематики б-ці Київ. духовн. семінарії] // Веч. Київ. – 1990. – 27 лют.
201. **Жуковская Л.П.** Сколько книг было в Древней Руси? [Киево-Печер. лавра] // Рус. речь. – 1971. – № 1. – С. 73-80.
202. **Запаско Я.П., Ісасвич Я.Д.** Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, вид. на Україні. Т. 1-3. – Л., 1981-1984. – Кн. 1. – 135 с.; Кн. 2. – 131 с.; Кн.2., Ч. 2. – 127 с.
203. **Зданевич Б.І.** Каталог інкунабул / Упоряд. Г.І. Ломонос-Рівна. – К.: Наук. думка, 1974. – 250 с.: іл. – (АН УРСР). – Допом. покажч. (С. 201-241)
204. **Инвентарная опись** книг Киевской старообрядческой общины от 30 янв. 1987 г. // Б-ка Киев. старообрядческой общины.
205. **Києво-Софійська б-ка** при Академії наук // Бібліол. вісті. – 1925. – № 1-2. – С. 160.

Історія, фонди, завдання.

206. **Києво-Печерський** держ. історико-культурний заповідник. Стародруки XVI-XVIII ст.: Каталог / Упоряд. М. Кубанська-Попова. – К.: Мистецтво, 1971. – 81 с.: 59 іл.
207. **Климова К.** «Инструкция мне о архивариуской должности дана ...» : (До історії арх. Київ. духовн. консисторії у XVIII ст.) // Студії з арх. справи та документознавства. – 1999. – Т. 4. – С. 177-184.
208. **Крыловский А.С.** Систематический каталог книг б-ки Киевской духовной академии. – Вып. 1-13. – К., 1890-1915.
209. **Лебедев А.А.** Рукописи Церковно-археологического музея императорской Киевской духовной академии. – Саратов, 1916. – Т. 1. – VI, 472 с.
210. ***Лебедев А.А.** Рукописное собрание Киевской духовной академии // Тр. Псков. археол. о-ва. – 1912. – Вып. 8.
211. **Логвин Г.Н.** З глибин: Гравюри українських стародруків XVI-XVIII ст. – К., 1990. – 408 с.
212. **Маслов С.І.** Опис 13 збірників Києво-Софійської колекції (1936 р.) // Арх. НБУВ, Оп. 1, од. зб. 538, арк. 11.

213. Михаил, игумен. Систематический каталог книг б-ки высокопреосвященного Флавиана, митрополита Киевского и Галицкого. – К., 1910-1915.

Всього 6 каталогів книг, у т.ч. основний каталог книг та 5 щорічних додатків за 1910–1914 рр.

214. Михаил, игумен. Систематический каталог книг б-ки Киево-Печерской лавры. – К., 1908-1912. – Т. 1-2.

Т. 2. Розд.: Описание Киева и киевских святынь. – С. 181–183 (70 назв.).

215. Обзор рукописей Михайловского Златоверхого монастыря // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1853. – Ч. LXXVII. – С. 26-27.

216. Оглоблин Н. Древности и достопримечательности в Киево-Софийском соборе // Тр. Киев. духовн. акад. – 1874. – № 8. – С. 397-427.

Опис рукописів і стародруків.

217. Оксіюк М. Стародруки колекції Видубицького монастиря (1930) // Арх. НБУВ, Оп. 2, од. зб. 8.

218. Перетц В.Н. Описи монастырских библиотек XVII в. и спорные вопросы истории древнерусской литературы // Slavica. – 1924. – Р. III, S. 2-3. – С. 336-351.

219. Перетц В.Н. Отчет об экскурсии Семинария русской филологии в Киев 30 мая – 10 июня 1915 г.: (С прил. описания древ. рукоп. и старопечат. кн. Киево-Выдубиц. монастыря). – К., 1916. – 221, 9 с.

220. Перетц В.Н. Очерк бібліотеки Киево-Софийского собора // Лит. вестн. – 1901. – № 6. – С. 121-127.

221. Петров Н.И. Краткое обозрение рукописей Киево-Софийской бібліотеки // Чтения в Ист. о-ве Нестора Летописца. – 1901. – Кн. 15, вып. 2 (отд. 5). – С. 21-42.

222. Петров Н.И. Описание рукописей Церковно-археологического музея при Киевской духовной академии. – К., 1875–1879. – Вып. 1-3. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1874-1877.

Вып. 1.–1875. –284 с.; Вып. 2.– 1877. – С. [2], 283-542; Вып. 3. – 1879. – С. [2], 543-683.

223. Петров Н.И. Описание рукописных собраний, находящихся в г. Киеве. – М.: Унив. тип., 1891–1904. – Вып. 1-3.

Вып. 1: [Собрания рукописей Киев. духовн. академии Братского монастыря и Киев. духовн. семинарии]. – 8, 321 с.

Вып. 2: Собрание рукописей Киево-Печер. лавры, Киевских монастырей: Златоверхо-Михайловского, Пустынно-Никольского, Выдубицкого, Флоровского и Десятинной церкви. – 294 с.

Вып. 3: Библиотека Киево-Софийского собора. – 370 с. – Відб. з: Чтения в императ. О-ве истории и древностей Рос. – 1891. – № 1–3; 1897. – № 1–2; 1904. – №1, 4.

224. Пономарев С.И. Материалы для библиографии митрополита Евгения // Тр. Киев. духовн. академії. – 1867. – № 8. – С. 293-323.

225. **Правила** для состоящей при Киевском Свято-Владимирском братстве епархиальной библиотеки с бесплатной читальней, открытых 14 марта 1902 г. – К., 1902. – 4 с.
226. **Рабинович М.** Библиотека П.П. Потоцкого // Библиофил (Нью-Йорк). – 2000. – № 2, янв. – С. 13-18.
- Бібліотека П.П. Потоцького, яка була передана в Музейне містечко 1927 р. (Лавра).*
227. **Руковицина Е.В.** Личная библиотека митрополита Евгения (Е.А. Болховитинова), подаренная им Киеву // Кн. в России: Тез. докл. – Л., 1990. – С. 66-68.
228. **Руковицина-Гордзієвська Є.В.** Бібліотека київського митрополита Євгенія Болховітінова // Рукоп. та кн. спадщина України. – К., 1998. – Вип. 4. – С. 212-231.
229. **Сапунов Б.** Книга в России XI–XIII вв. – Л., 1978. – 231 с.
230. **Систематический** каталог библиотеки Киево-Печерской лавры. В 2 т. / Сост. игумен Михаил. – К., 1908–1912.
- Місце зберігання – Державна історична бібліотека України.*
231. **Сотниченко П.А.** Бібліотека Києво-Могилянської академії // Від Вишенського до Сквороди. – К., 1972. – С. 48-51.
232. **Торбаков И.Б.** Палеотипы библиотеки Киевской духовной академии: (Из истории фондов ЦНБ им. В.И. Вернадского НАНУ) // Рукописна та кн. спадщина України. – К., 1994. – Вип. 2. – С. 116-125.
233. **Чернухін Є.К.** Книжкова спадщина греків України: (Монастир св. Катерини в Києві) // Рукописна та кн. спадщина України. – К., 1998. – Вип. 4. – С. 262-280.
234. **Юріна Л.А.** Маргіналії з колекції стародруків Києво-Печерського держ. історико-культурного заповідника // Мистец. спадщина. – К., 1993. – С. 99-100.
235. **Яременко М.В.** Бібліотека Київського Пустинно-Миколаївського монастиря XVIII ст.: «Життя» кн. // Просемінарій: Медієвістика. Історія Церкви, науки і культури. – К., 2000. – Вип. 4. – С. 119-142.

4. Втрачені архітектурні пам'ятники Києва **Lost architectural memorials of Kiev**

4.1. Історичні джерела **Historical sources**

236. **Ернст Ф.** Матеріали про вилучення церковних цінностей, цінностей художніх та історичних. 1919-22 рр.: (Заяви, відношення, акти, описи предметів і ін.) // Ін-т мистецтва, фольклору і етнографії, Рукоп. від., Ф. 13-5/298.

225. **Правила** для состоящей при Киевском Свято-Владимирском братстве епархиальной библиотеки с бесплатной читальней, открытых 14 марта 1902 г. – К., 1902. – 4 с.
226. **Рабинович М.** Библиотека П.П. Потоцкого // Библиофил (Нью-Йорк). – 2000. – № 2, янв. – С. 13-18.
- Бібліотека П.П. Потоцького, яка була передана в Музейне містечко 1927 р. (Лавра).*
227. **Руковицина Е.В.** Личная библиотека митрополита Евгения (Е.А. Болховитинова), подаренная им Киеву // Кн. в России: Тез. докл. – Л., 1990. – С. 66-68.
228. **Руковицина-Гордзієвська Є.В.** Бібліотека київського митрополита Євгенія Болховітінова // Рукоп. та кн. спадщина України. – К., 1998. – Вип. 4. – С. 212-231.
229. **Сапунов Б.** Книга в России XI–XIII вв. – Л., 1978. – 231 с.
230. **Систематический** каталог библиотеки Киево-Печерской лавры. В 2 т. / Сост. игумен Михаил. – К., 1908–1912.
- Місце зберігання – Державна історична бібліотека України.*
231. **Сотниченко П.А.** Бібліотека Києво-Могилянської академії // Від Вишенського до Сквороди. – К., 1972. – С. 48-51.
232. **Торбаков И.Б.** Палеотипы библиотеки Киевской духовной академии: (Из истории фондов ЦНБ им. В.И. Вернадского НАНУ) // Рукописна та кн. спадщина України. – К., 1994. – Вип. 2. – С. 116-125.
233. **Чернухін Є.К.** Книжкова спадщина греків України: (Монастир св. Катерини в Києві) // Рукописна та кн. спадщина України. – К., 1998. – Вип. 4. – С. 262-280.
234. **Юріна Л.А.** Маргіналії з колекції стародруків Києво-Печерського держ. історико-культурного заповідника // Мистец. спадщина. – К., 1993. – С. 99-100.
235. **Яременко М.В.** Бібліотека Київського Пустинно-Миколаївського монастиря XVIII ст.: «Життя» кн. // Просемінарій: Медієвістика. Історія Церкви, науки і культури. – К., 2000. – Вип. 4. – С. 119-142.

4. Втрачені архітектурні пам'ятники Києва **Lost architectural memorials of Kiev**

4.1. Історичні джерела **Historical sources**

236. **Ернст Ф.** Матеріали про вилучення церковних цінностей, цінностей художніх та історичних. 1919-22 рр.: (Заяви, відношення, акти, описи предметів і ін.) // Ін-т мистецтва, фольклору і етнографії, Рукоп. від., Ф. 13-5/298.

237. **Ернст Ф.** Матеріали про порушення норм вилучення церковних цінностей з Києво-Печерської лаври, Софійського собору і Михайлівського монастиря, які мають велике художнє та історичне значення. 1922 р.: Лист до Раднаркому УРСР від Київського Губернського Комітету Охорони Пам'ятників Мистецтва й Старовини «Губкопис» 26 квітня 1922 р. № 117 // Ін-т мистецтва, фольклору і етнографії, Рукоп. від., Ф. 13-5/300.
238. **Ернст Ф.** Матеріали про пошкодження пам'яток старовини в Києві під час воєнних дій 1918 р. і 1919 р.: Протоколи Коміс. по огляду пошкоджень. Нотатки 1918-1919 рр. // Ін-т мистецтва, фольклору і етнографії, Рукоп. від., Ф. 13-5/294, л. 25-26.
239. **Ернст Ф.** Охорона пам'яток культури: Нотатки (Щоденник) 1919-1920 рр. // Ін-т мистецтва, фольклору і етнографії; Рукоп. від., Ф. 13-5/297.
240. **Проценко Л.А.** Пам'ятки Києва, знищені у ХХ столітті. – К.: Підприємство ВКО «Картогр.» Голов. упр. геодезії і картогр. СРСР, 1991. – Карта.

Хронологію більшості храмів наведено з цього видання.

241. **Яворський Ю.А.** Доповідні записки завідувачому археологічно-археографічною секцією ліквідаційної емісії церковних та монастирських справ ... про обстеження київських костьолів, про облік книг та рукописів Михайлівського монастиря та Софійського собору (1919) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. XXI, 1221 од. зб. (1883-1927).

4.2. Загальні праці

General works

242. **Акуленко В.** Охорона пам'яток культури в Україні, 1917-1990. – К.: Вища шк., 1991. – 173, [1] с.: іл. – (Б-ка журн. «Пам'ятки України»; Кн. 8. Сер. I. Укр. відродження: історія і сучасність). – Бібліогр.: с. 256-272.
243. **Акуленко В. І.** Злочин проти пам'яті: Про нищення культ. цінностей на Україні (1927-1941 рр.). – К.: Вид-во т-ва «Знання» України, 1991. – 46 [1] с. – (Сер. I. Час і суспільство; № 5). – Бібліогр. в підрядк. прим.
244. **Андрієнко Ю.** Велика Руїна: [Про знищення пам'ятників Києва в 30-і роки] // Наступ (Прага), 1942. – 4.8 (133). – 28 лют.; 4.9 (134). – 1 берез.
245. **Анисимов А.** Мартиролог утраченных культовых сооружений православной церкви в г. Киеве в годы борьбы против религии // А. Анисимов. Скорбное бесчувствие на добрую память о Киеве, или грустные прогулки по городу, которого нет. – К., 1992. – С. 223-237.
246. **Білодід О., Киркевич В.** По Рембрандту фугасом // Україна. – 1991. – № 26. – С. 12-14.

Київ 1918 р., великі збитки української культури та історичної території міста.

247. **Більшовизм** – це смертельний ворог всякої культури: [Нищення у Києві та на Київщині реліг. споруд] // Промінь (Нікополь). – 1943. – 28 квіт.

248. **Верига В.** Конфіскація церковних цінностей в Україні в 1922 р. // Богословія (Рим). – 1987. – Т. LI. – С. 37-92. – Теж. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 1996. – 192 с.: іл.
249. **Відбудування** пам'ятників історії в Києві // Рад. Волинь (Луцьк). – 1945. – 15 серп.
250. **Вечерський В.** Поминальник української архітектури // Пам'ятки України: історія та культура. – 1993. – № 1-6. – С.182-185.
251. **Втрачені** пам'ятки Києва: [20–30-ті роки] // Арх. України. – 1991. – № 2. – С. 67-70.
252. **Галабудський М.** Руйнування, вчинені німцями в Лаврі // Київ. правда. – 1944. – 1 берез.
253. **Hewryk Titus D.** The lost architecture of Kiev. – New York: Ukrainer Museum, 1982. – 64 p. – Exhibition catalog.
- Геврик Т.** Втрачені архітектурні пам'ятки Києва.
254. **Геврик Т.** Втрачені архітектурні пам'ятки Києва. – 2-е вид. – Нью-Йорк: Укр. музей, 1987. – 64 с. – Теж. – 4-е вид. – Теж. – Пам'ятки України. – 1990. – № 1. – С. 25-40; № 2. – С. 25-40; № 3. – С. 25-40. – Рец.: Тойма С. Повернена правда про втрачені шедеври // Веч. Київ. – 1989. – 8 лип. на кн.-альбом: Геврик Т. Втрачені архітектурні пам'ятки Києва. – Нью-Йорк: Укр. музей, 1987. – 64 с.
255. **Геть** буржуазні пам'ятники [у Києві] // Більшовик. – 1919. – 19 квіт.
256. **Гирич І.** Архів-музей переходової доби про руйнацію київських пам'яток у 1918–1942 рр. // Старожитності. – 1992. – № 1.
257. **Гіляров С.** Архітектурні втрати Києва // Київ. правда. – 1944. – 5 берез.
258. **Голіцинський** Бульдозери на Щекавиці // Веч. Київ. – 1987. – 29 квіт.
259. **Гребля В.** Нищення більшовиками культурно-історичних пам'яток у Києві // Укр. самостійник (Мюнхен). – 1959. – Ч. 4 (414). – С. 9-14. – (передр.: Календар «Рідна нива» на звичайний рік 1961 (Вінніпер). – С. 107-114).
260. **Грузин В.** Винищений ланцюг еволюції: [Про зруйновані в Києві церкви] // Всесвіт. – 1990. – № 1. – С. 16-19: іл.
261. **Дегтярьов М.** Танці на кістках?: [Як врятувати київ. святині?] // Демократ. Україна. – 1994. – 9 лип.
262. **Деревянко О.** Як німці Лавру руйнували // Київ. правда. – 1993. – 20 листоп.
263. **Дехтярьова Н.** Чорні хрести на карті міста: Болить! // Молода гвардія. – 1989. – 28 груд.
264. **Деякі** аспекти відтворення поруйнованих храмів України // Укр. акад. мистецтва. – К., 2000. – Вип. 7. – С. 29-35.
265. **Ернст Ф.** Художні скарби Києва, що постраждали у 1918 р. // Куранти. – 1918. – № 7. – С. 8-12: іл.
266. **Ернст Ф.** Художні скарби Києва, що постраждали у 1918 р.: Пер. з рос. // Хрещатик. – 1992. – 25, 26 берез.

267. **Эрнст Ф.** Художественные сокровища Киева, пострадавшие в 1918 году: С 9 ил. / Фот. «Отд. охраны памятников старины и искусства при Глав. упр. искусств и нац. культуры». – К.: Гуро, 1918. – 22 с.: ил.
268. **Жила В.** На руїнах Києво-Печерської лаври // Укр. вісн. (Берлін). – 1943. – 27 черв.
269. **Жук Б.** Пожары в Киеве в 1941 г. // Вестн. Ин-та по изучению СССР (Мюнхен). – 1956. – № 2. – С. 106-110.
270. **Ивашко Ю.** Осталось только имя: История с географией // Горожанин. – 1998. – № 7 (18). – С. 11: ил. – Еженедельник.
- Цитата сторінки: «Лишь надписи на табличках улиц и переулков напоминают о несохранившихся храмах».*
271. **Ивакін Г.Б.** Про причини руйнування давньоруських кам'яних храмів // Галич і Галицька земля. – К., 1998. – С. 54-59.
272. **Ільченко І.** Більшовики проти Лаври // Людина і світ. — 1997. — № 4. — С. 17-20.
273. **Килимник С.** Зруйнування київських святинь // Віра й культура (Winnipeg). – 1957. – Листоп., Ч. 1. (49). – С. 10-12; 1958. – Січ., Ч. 3 (51). – С. 17-20.
274. **Кипнис Г.** Из дневников Александра Довженко: [1942–1954]: [О разрушенных киев. памятниках] // Лит. газ. – 1989. – 15 февр.
275. **Коваленко В.** Київ: іст. місто чи осучаснена безликість?: [Про знищення більшовиками іст.-архіт. пам'яток] // Час / Time. – 1996. – 6 груд.
276. **Король В.** Втрачені назавжди: [З історії київ. храмів] // Голос України. – 1992. – 16, 29 верес.
277. **Король В.** Втрачені назавжди: [Про пам'ятки культури Поділ. р-ну Києва] // Київ. правда. – 1991. – 13 серп.
278. **Король В.** Втрачене та незабуте: (Доля пам'яток церк. архіт. Київщини). – К., 1998.
- Руйнування пам'яток Києва. - С. 75.*
279. **Кузьмин Е.М.** Несколько соображений по поводу уничтоженных и уцелевших памятников в Киево-Печерской лавре // Искусство и художеств. пром-сть. – 1900. – № 17. – С. 23.
280. **Логвин Г.Н.** Знищені шедеври: [Про укр. пам'ятки історії та культури] // Вісн. Нац. банку України. – 1996. – № 4. – С. 63-68.
281. **Мазепа Н.** Руйнування за «генеральним планом»: [Суверен. держава повинна мати свою справжню столицю ...] // Культура і життя. – 1992. – 22 серп.
282. **Малишко А.** Блюзнірська провінція гітліровців: [Руйнування Києво-Печер. лаври] // За Рад. Україну (б/м вид.). – 1942. – 6 трав.
283. **Микорский Б.** Разрушение культурно-исторических памятников в Киеве в 1934–1936 годах // Ин-т по изучению истории и культуры СССР (Мюнхен). – 1951. – С. 15-16.

284. **Микорський Б.** Руйнування культурно-історичних пам'ятників у Києві в 1934–1936 роках // Укр. православ. календар на 1956 р. [St. Bound Brook, N.Y., 1955]. – С. 121-126.
285. **Миллер М.** Уничтожение большевиками памятников истории, культуры и искусства в СССР // Вестн. Ин-та по изучению истории и культуры СССР (Мюнхен). – 1952. – Дек. – С. 94-105.
286. **Нестуля О.** Доля церковної старовини в Україні: 1917–1941 рр. – К., 1995. – Ч. 1: 1917 р. – середина 20-х років. – 280 с.; Ч. 2: Кінець 20-х – 1941 рр. – 216 с.
287. **Орест Михайло.** Разрушение культурно-исторических памятников в Киеве в 1934–1936 годах. – Мюнхен, 1951. – 21 с.: 6 вкл. – Подп.: Б. Микорский.
288. **Пачовський В.** Розвал храмів у Києві // Життя і знання. – Л., 1938. – Рік XI, ч. 4 (127). – С. 116-118.
289. **Положення** про Національну комісію з питань повернення в Україну культурних цінностей: Затв. Указом Президента України від 16 січ. 1998 р. № 21/98 // Культ. спадщина України: Правові засади збереження, відтворення та охорони культ.-іст. середовища: Зб. офіційн. док. – К., 2002. – С. 77-80.
290. **Портнова Л.** Злочин геростратів: [Про пам'ятники архіт. Києва, зруйнов. у 20–30-ті роки] // Друг читача. – 1991. – 30 січ.
291. **Пріцак О.** Чергове вандалство Москви: (Руйнування Успен. собору в Києві) // Наступ (Прага). – 1942. – 15 берез.
292. **Пушкарський Н.Ю.** Як горів Київ // Укр. зб. (Мюнхен). – 1956. – № 5. – С. 163-172.
293. **Рибалко О.** Руйники і оборонці // Пам'ятки України: історія та культура. – 1995. – № 1. – С.106-133.
294. **Рогоза Б.** Вандали приходили вночі ... І назавжди замовкали дзвони київських храмів // Хрещатик. – 1997. – 18 лют.
295. **Розграбування** Київської Печерської лаври більшовиками // Летічів. Вісті. – 1943. – 29 груд.
296. **Семенюк С.** Нищила Москва. Коли ж бодай вибачиться?: [Про знищення реліг. пам'яток культури в Україні у ХХ ст.] // Нар. трибуна. – 1995. – 4 серп.
297. **Синкевич Л.** Заплановане марнотратство: З точки зору архітектора: [Руйнування будинків під час «реставрації»] // Веч. Київ. – 1989. – 27 жовт.
298. **Скорынський В.** ... И Пирогоща как вечный укор: [Об уничтожении коммунист. режимом памятников истории и культуры в Киеве] // Днепров. панорама. – 1996. – 19 июня.
299. **Слободенюк Є.** Монастирі України: історія нищення // Київ. старовина. – 1995. – № 1. – С. 105-109.
300. **Стебловський В., Єфремов Б.** Церкви й монастирі в світлі атеїзму // Київ: Довід. кн. – К., 1929. – С. 17-27.

301. Стрельський Г., Трубайчук А. Нищення тоталітарним режимом пам'яток культури та релігії в Києві // Народна творчість та етнографія. – 1997. – № 1. – С. 58-60.
302. Тетерук В. Злочин у Лаврі: [Про розграбування Лаври під час нім.-фашист. окупації] // Молодь України. – 1989. – 23 лип.
303. Титов Ф.И. Киево-Подольские монастырские и приходские храмы сто лет тому назад: К истории великого пожара на Киево-Подоле 9 июля 1811 г. – К., 1914. – 27 с.
304. Тростанецький А. Грізний рахунок росте: [Грабування фашистами пам'яток культури на Україні (Киево-Печерської Лаври та б-ки АН УРСР)] // Л-ра і мистецтво. – 1944. – 5 груд.
305. Українські культурні цінності в Росії: Перша спроба повернення 1917-1918 / Упоряд.: С. Кот, О. Нестуля. – К.: ВД «Соборна Україна», 1996. – 300 с.: іл.
306. Форостівський Л. Київ під ворожими окупаціями: [30-і роки.] // Буенос-Айрес: Микола Денисюк, 1952. – С. 12-19.
307. Хвалін Ю.В. До питання про час і причини руйнування давньокиївських кам'яних споруд [у Києві] // Укр. іст. журн. – 1993. – № 9. – С. 110-113.
308. Щербаківський Д. Культурні цінності в небезпеці // Сучасність. – 1978. – № 1. – С. 23-28.

5. Монастирі, пустині Monasteries, Hermitages

5.1. Загальні праці General works

309. Денисов Л.И. Православные монастыри Российской империи. – М.: Д.Д. Ступин, 1908.
Про Київ: С. 288–309; 314–316: іл.
310. Дятлов В. Киевская область. Киевская епархия // В.Дятлов. Монастыри Укр. Православной Церкви: Справ.-путеводитель. – К., 1997. – С. 9-34: ил.
311. Дятлов В. Монастыри Украинской Православной Церкви: Справ.-путеводитель. – К.: Укр. о-во рус. культуры «Русь», 1997. – 89, [2] с: ил.
312. Евлогий. Заметка к статье «Церкви и монастыри, построенные в Киеве князьями, начиная с сыновей Ярослава и до прекращения Киевского великокняжения» // Тр. Киев. духовн. акад. – К., 1892. – Т. 1. – С. 651.
313. Иеромонах Никон. Монастыри и монашество на Руси (X-XII вв.) // Вопр. истории. – 1991. – № 12. – С. 23-36.
314. К истории киевских женских монастырей // Киев. старина. – 1896. – Т. 53. – С. 9-16.

301. Стрельський Г., Трубайчук А. Нищення тоталітарним режимом пам'яток культури та релігії в Києві // Народна творчість та етнографія. – 1997. – № 1. – С. 58-60.
302. Тетерук В. Злочин у Лаврі: [Про розграбування Лаври під час нім.-фашист. окупації] // Молодь України. – 1989. – 23 лип.
303. Титов Ф.И. Киево-Подольские монастырские и приходские храмы сто лет тому назад: К истории великого пожара на Киево-Подоле 9 июля 1811 г. – К., 1914. – 27 с.
304. Тростанецький А. Грізний рахунок росте: [Грабування фашистами пам'яток культури на Україні (Киево-Печерської Лаври та б-ки АН УРСР)] // Л-ра і мистецтво. – 1944. – 5 груд.
305. Українські культурні цінності в Росії: Перша спроба повернення 1917-1918 / Упоряд.: С. Кот, О. Нестуля. – К.: ВД «Соборна Україна», 1996. – 300 с.: іл.
306. Форостівський Л. Київ під ворожими окупаціями: [30-і роки.] // Буенос-Айрес: Микола Денисюк, 1952. – С. 12-19.
307. Хвалін Ю.В. До питання про час і причини руйнування давньокиївських кам'яних споруд [у Києві] // Укр. іст. журн. – 1993. – № 9. – С. 110-113.
308. Щербаківський Д. Культурні цінності в небезпеці // Сучасність. – 1978. – № 1. – С. 23-28.

5. Монастирі, пустині Monasteries, Hermitages

5.1. Загальні праці General works

309. Денисов Л.И. Православные монастыри Российской империи. – М.: Д.Д. Ступин, 1908.
Про Київ: С. 288–309; 314–316: іл.
310. Дятлов В. Киевская область. Киевская епархия // В.Дятлов. Монастыри Укр. Православной Церкви: Справ.-путеводитель. – К., 1997. – С. 9-34: ил.
311. Дятлов В. Монастыри Украинской Православной Церкви: Справ.-путеводитель. – К.: Укр. о-во рус. культуры «Русь», 1997. – 89, [2] с: ил.
312. Евлогий. Заметка к статье «Церкви и монастыри, построенные в Киеве князьями, начиная с сыновей Ярослава и до прекращения Киевского великокняжения» // Тр. Киев. духовн. акад. – К., 1892. – Т. 1. – С. 651.
313. Иеромонах Никон. Монастыри и монашество на Руси (X-XII вв.) // Вопр. истории. – 1991. – № 12. – С. 23-36.
314. К истории киевских женских монастырей // Киев. старина. – 1896. – Т. 53. – С. 9-16.

315. **Крижанівський О.П., Плохій С.М.** Реєстр монастирів Правобережної та Лівобережної України (XVIII – перша половина XIX ст.). Лівобережна Україна. Правобережна Україна. Київщина // О.П. Крижанівський, С.М. Плохій. Історія церкви та релігійн. думки в Україні: У 3-х кн. Кн. 3. Кінець XVI – середина XIX ст. – К., 1994. – С. 313-314.
316. **Кузьмин Е.** Київські надгробки // Київ. зб. історії й археології, побуту й мистецтва. Збірник I. – К.: ВУАН, 1931. – С. 151-158: 3 вкл. арк. іл.
Про надгробки Острозького (Лавра, 1579), Румянцева-Задунайського (Лавра, біля 1805), Висоцького (Видубецький монастир, 1804-1816), К.Іпсіланті (Георгієвська церква, 1816), Григоровича-Барського (Братський монастир).
317. **Логвин Г.Н.** О первоначальном облике храмов Киевской Руси // Архитектура Киева. – К., 1982. – С. 62-70.
318. **Лозова Т.** Монастирі Київської єпархії XVIII ст.: Просемінарій. Медієвістика. Історія Церкви, науки і культури. - К., 1997. - Вип. 1. - С. 65-76.
319. **Лотман Ю.М.** Символ в системі культури // Тр. по знаковым системам. – Тарту. – 1987. – № 21. – С. 10-21.
320. **Мірошник Н.** Православні монастирські комплекси України: (Принципи функціональної і естетичної реабілітації): Автореф. дис. канд. архітектури / Акад. образотворч. мистецтва і архіт. – К., 1999. – 18 с.
321. **Назарко І.** Київські монастирі домонгольської доби // Логос. – 1952. – Т. III, Ч. 5. – С. 260–267.
322. **Нариси історії** архітектури Української РСР: Дожовт. період / За ред. В.Б. Заболотного та ін. – К.: ДВЛБА УРСР, 1957. – 260 с.
323. **Никон** (Ієромонах). Монастыри и монашество на Руси (X–XII вв.) // Вопр. истории. – 1991. – № 12. – С. 23-36.
324. ***О погребенных** в Киеве владетельных князьях, бывших в Киеве и упоминаемых в летописях // Памятн. кн. Киев. губернии на 1856 г. – К., 1856.
325. **Пам'ятки архітектури** Української РСР, що перебувають під державною охороною. – К.: Держбудвидав УРСР, 1956. – 111 с.
326. **Памятники градостроительства** и архитектуры Украинской ССР: Ил. справ. каталог.
В 4-х т. Т. 1. Киев. Киев. обл. / Под ред. Ю.С. Асеева и др. – К.: Будівельник, 1983. – 160 с.
327. **Пекар А.** Чернече життя Київської Русі // *Analecta Ordinis S. Basilii Magnivoli XIII (XIX).* - Fasc. 1-4. - Romal, 1988. - С. 15-65.
328. **Писарев А.А.** Киевские древние памятники. 1. Историческая выписка о погребениях в Киеве и в окрестностях одного владетельных князьях и других княжеских обоого пола особах со времени Аскольдова владения и с означением, в каких именно церквах и монастырях. – М., 1816. – 38 с.: ил.
329. **Повернення:** Київські монастирі // Веч. Київ. – 1989. – 25 жовт.

330. **Полное собрание** исторических сведений о всех бывших в древности и ныне существующих монастырях и примечательных церквах в России / Сост. из достовер. источников Александром Ротиним. – М.: Кн. палата, 2000. – 592 с.
331. **Ратшин А.** Полное собрание исторических сведений о всех бывших в древности и ныне существующих монастырях и примечательных церквах в России. – М.: Тип. ун-та, 1852. – 564 с.
332. **Ричка В.М.** Повсягденне життя монастирів Київської Русі // Укр. іст. журн. – 1995. – № 5. – С. 48-56.
333. **Романов П.А.** Люди и нравы Древней Руси: Историко-бытовые очерки XI-XIII вв. - М.; Л., 1966. - 240 с.
- Повсякденне життя монастирів. Київ.*
334. **Толочко Л.И., Лосицкий Ю.Г.** Памятники каменного зодчества // Стр-во и архитектура. – 1982. – № 1. – С. 24-25.
335. **Федоренко П.** З історії монастирського господарства на Лівобережжі XVII-XVIII ст. // Зап. іст.-філол. від. / ВУАН. – К., 1927. – Кн. II. – С. 103-170.
336. **Федоренко П.** Завдання вивчення монастирського господарства: Студії з історії України н.-д. кафедри історії України в Києві. – К., 1929. – Т. 2. – С. 1-35.

5.2. Києво-Печерська лавра (монастир) (статус Лаври з 1688 р.) The Kyiv-Pechersk Lavra (Monastery) (status of Lavra from 1688)

5.2.1. Історичні джерела Historical sources

337. **А.** Челобитная монаха Печерской Лавры (1773) // Киев. старина. – 1893. – Т. XXI. – апр. – С. 156-161. – Док., изв. и заметки.
- Скарга монаха Ієремії в Київ. губернську канцелярію на монастирське начальство.*
338. **Акт обстеження** комісії Київської міської управи про результати робіт, що проводилися на території Києво-Печерської Лаври не раніше 20 лип. 1943 р. / Ст [арший] контролер-інспектор правничої секції VI-A М[іського] У[правління] Вишневецький М.М., зав[ідуючий] груп[ою] цивільн[ого] буд[івницт]ва секції XII-A архітектор Вербицький О.М. // Держ. арх. Служби безпеки України, Ф. 11, спр. 937, Т. 3, арк. 76-763.
339. **Брюханов Н.** (Зам. Наркомфина СССР), Карклин (Зам. начальника валютного упр.). Лист до Політбюро ЦК ВКП(б) про цінності, знайдені у Києво-Печерській Лаврі [12 лют. 1925 р. Совершено секретно. Срочно] // Центр зберігання сучас. док., Ф. 89, оп. 49, спр. 19, арк. 2-3.

340. Г[оломбiov]ский А. Из прошлого Киево-Печерской Лавры: Челобит. о разрешении принять православие // Киев. старина. – 1892. – № 4., док. – С. 126.

Чолобитна царю Петру I.

341. Горобець В.Й. Інвентарні книги київських монастирів XVIII ст. // Культура слова. – 1982. – Вип. 23. – С. 54-56.

342. Житие Преподобного Кукши Одесского, Почаевского и Киевского чудотворца. – О.: Одес. Свято-Михайл. жен. монастырь, 1995. – 62 с.

1913–1931 рр. – монах у Києво-Печерській лаврі.

343. Жмелик В., Колесник Ю. За муром монастирським: [Факти з іст. док. колиш. Києво-Печер. лаври] // Людина і світ. – 1965. – № 3. – С. 59-61.

344. З жалуваної грамоти кн. Сигізмунда II Августа Києвопечерському монастирю про надання йому права общинного самоуправління і незалежності від воєвод Київських, з визначенням повинностей у Королівську казну (29 трав. 1570 р.) // Арх. Півд.-Зах. Росії. – Т. 2, № 147. – С. 164-168.

345. З універсалу гетьмана Григорія Чорного з заборонаю козакам порушувати земельні права Києво-Печерського монастиря (28 лют. 1630 р.) // Чтения в ист. о-ве Нестора Летописца. – 1894. – Кн. VIII, Отд. 3. – С. 9-10.

346. Каманин И. Плач Киевского лаврского Иеремии конца XVIII века // Чтения в ист. о-ве Нестора Летописца. – 1907. – Кн. XX. – Вып. 1, Отд. 2. – С. 3-22.

347. Кілессо Т.С. План з книги А. Кальнофойського «Тератургіма» як джерело вивчення історії формування ансамблю Києво-Печер. лаври // Теорія і історія архіт. і містобудування. – 1999. – Вип. 4. – С. 126-130.

348. Лагодзьки Я.П. Архівна справа про надання коштів гетьманом І. Мазепою Києво-Печерській лаврі на будівництво Великої лаврської дзвіниці // Могилянські читання. – К., 2000. – С. 95-97. – Центр. держ. іст. архів України у м. Києві (ЦДІАКУ), Ф. 59, оп. 1, спр. 40, арк. 5.

349. [Naruszewicz A.] Dyaryusz podróży Najaśn. Stanisława-Augusta króla Polskiego na Ukrainie ... roku 1787. – Warszawa, [1788]. В дод. (S.1–6). – «Kopia listu pisanego z Kijowa ... aby służył za dalszy ciąg Dyaryuszy podróży. J. K. M-ci.

[Нарушевич А.] Випис про Київ з кн.: «Дуксыонаг географичны». – Власні враження.

Лавра, печери.

350. Начало Печерскому монастырю / Публ. підгот. В.І. Ульяновський, Н.М. Яковенко // Укр. іст. журн. – 1989. – № 2. – С.114-120.

351. Оліфанова Г. Цінна історична пам'ятка: [Про рукоп. кн. «Пам'ятник Києво-Печер. лаври»] // Пам'ятники України. – 1971. – № 2. – С. 41-42.

352. Парфений, инок. Сказание о странствии и путешествии по России, Молдавии, Турции и Святой Земле. В 4 ч. Ч. I. – Изд. 2-е, испр. – К., 1856.

Перебування в Києві: Лавра; Софійський собор. – С. 181–188

- 353. Петров М.** Пасхальна вірша, говорена ніби запорізьцями своєму Гетьманові р. 1795, по рукопису Києво-Печерської Лаври / Подав М. Петров. – [К.: 3 друк. І. Чоколова, 1912]. – С. 76-81.
Надбитка з кн. Х. Записок Українського наукового товариства в Києві.
- 354. Постанова ЦК КП(б)У** про використання цінностей колишньої Києво-Печерської лаври. 21 груд. 1933 р. // ЦДАГО України, Ф. 1, оп. 16, спр. 38, арк. 159.
- 355. Про збереження** святої православної віри: Заповіт преподоб. Феодосія, Києво-Печер. угодника, великому князеві Ізяславу і всім православ. християнам // Київ. старовина. – 1994. – № 6. – С. 112-113.
- 356. Про стан** державного історико-культурного заповідника «Києво-Печерська Лавра»: 3 постанови ЦК КП(б)У від 15 серп. 1950 р. // ЦДАГО України, Ф. 1, оп. 9, спр. 797, арк. 77.
- 357. Сборник** матеріалів для исторической топографии Киева и его окрестностей. – К.: Изд. Врем. комис. для разбора древн. актов, 1874.
В розділі: «Известия очевидцев, современников и иностранных писателей» вміщено скорочений уривок про Київ і Лавру з твору Іоанна Гербінія (1675). – С. 107–112.
- 358. Свиньин П.П.** Картины России и быт разноплеменных ее народов: Из путешествий П.П. Свиньина. Ч. I. – Спб., 1839. – XVI, 388 с.: табл., рис. – Из содерж.: 25. Киево-Печерская Лавра; 26. Киевские пещеры; 27. Киевская мозаика. – С. 265-289: іл.
- 359. *Хойницький А.Ф.** Воспоминание о святых угодниках Киево-Печерской лавры. – Почаев, 1884.
- 360. Шиденко В.** «Не укради» ... і «возлюби ближнього свого»: Докум. сценки з побуту ченців [Києво-Печер. Лаври] // Людина і світ. – 1986. – № 9. – С. 20-23.
- 361. Шишкіна О.** Заметки и воспоминания русской путешественницы по России в 1845 году. Ч. 1-2. – Спб., 1848.
Про Київ – ч. I, розд. X–XII. – С. 169-245. Лавра; план Лаври.
- 362. Щербина В.І.** Головні будівлі Печерської лаври (за матеріалами Лавр. арх.) // В.І. Щербина. Нові студії з історії Києва. – К., 1926. – С. 67-107: іл.

5.2.2. Загальні праці General works

- 363. Архітектурне** обличчя Києво-Печерського державного історико-культурного заповідника: [Альбом / Мал. худож. Ю.І. Химича]. – К.: Мистецтво, 1969. – 25 с.: іл.
- 364. Березюк Н.** Лавра б'є на сполох: [Пробл. збереження від грунт. зсувів ансамблю Київ. держ. іст.-культ. заповідника Києво-Печер. лаври] // Україна молода. – 1999. – 20 серп.

365. Білокінь С. Проблеми Києво-Печер. заповідника // Київ. – 1988. – № 3. – С. 3-8.
366. Болховитинов Е. Описание Киево-Печер. лавры с присовокуплением разных грамот и выписок, объясняющих оное, а также планов Лавры и обеих пещер. – К.: Тип. КПЛ. – Изд. 3-е, испр. и умнож. – К., 1847. – 348 с.: 7 вкл. л. ил., пл.
1-е вид. – 1826 р.; 2-е вид. – 1831 р.
367. Брайчевський М. Нічого не змінилося! // Київ. – 1988. – № 3. – С. 9-16.
368. Відлуння століть: Нові сторінки історії нашого міста відкрили київ. вчені // Прапор комунізму. – 1979. – 18 квіт. – (До 1500-річчя Києва).
369. Волинський С.Ф. Києво-Печер. лавра // Наука и жизнь. – 1956. – № 5. – С. 43-44.
370. Воронець Л., Нельговський Ю. Тут був ворог: [Руйнування фашистами пам'яток культури (Києво-Печер. лаври та ун-ту)] // Рад. мистецтво. – 1945. – 6 черв.
371. Воронин Н. Києво-Печерская Лавра // Славяне. – 1943. – № 1. – С. 37-38.
- Про руйнування Києво-Печерської Лаври.*
372. Гамрецький М. Культурне й історичне значення Лаври: [Історія Лаври та грабування її фашистами] // Київ. правда. – 1945. – 3 жовт.
373. Гула В. Молодість древніх пам'яток // Вісті з України. – 1981. – № 34, серп.
374. Дегтярьов М.Г. Господарська споруда XVIII ст. в Києво-Печерській лаврі // Нар. творчість та етнографія. – 1987. – № 1. – С. 93-94.
375. Дегтярьов М. Лаврська пожежа // Прапор комунізму. – 1983. – 9 черв.
376. Денисов Г.В. ... Як жили лаврські побожні ченці? — Х.; К.: Пролетар, 1930. — 54 с.: іл. — [Всеукр. музейний городок].
377. Дзира Я. Києво-Печерська лавра: Хто допоможе розрубати Гордіїв вузол?: [Пробл. статусу іст.-культ. заповідника] // Голос України. – 1996. – 12 груд.
378. Дзира Я. Києво-Печерська Лавра: Хто допоможе розрубати Гордіїв вузол?: [Про загострення відносин між музейн. об'єктам та чоловіч. монастирем Києво-Печер. заповідника] // Час/Time. – 1997. – 4 січ.
379. Достопамятнейшие древности в Киеве // [Самуил Миславский]. Крат. ист. описание Киево-Печер. лавры. – Изд. 6-е. – К., 1817. – (Дод. 2). – С. 275-286. – 1-е вид. – 1791 р.
380. Єршов Б. Київ-Печерська лавра: (Провідник екскурсанта): Перекл. з рос. – К., 1927. – 40 с. – (Б-ка екскурсанта, ч. 2).
381. Жиленко І. Києво-Печерська Лавра: 875 +70 років // Літ. Україна. – 1996. – 26 верес.
382. З глибини століть: Києво-Печер. іст.-культ. заповідник // Людина і світ. – 1965. – № 10. – С. 46-47.
383. Зінковська Л. Заступімось за святиню: [Пробл. охорони іст.-культ. заповідника Києво-Печер. лаври] // Молодь України. – 1996. – 22 жовт.

384. **Знайомство** із заповідником історії та культури: [Знайомство Р.М. Горбачової із Києво-Печер. заповідником] // Прапор комунізму. – 1989. – 21 лют.
385. **Золоті куполи на зелених горбах** // Наука і суспільство.– 1977.– № 7. – С. 39.
386. **Ігнаткін І.О.** Реставрація пам'ятників архітектури Києво-Печер. лаври // Архітектура і буд-во міст УРСР. – К.: Вид-во Акад. архітектури УРСР, 1949. – С. 60-64: іл.
387. **Калиничев С.** Искупление или откуп?: [Пробл. охраны и реставрации ист.-культ. памятников Киево-Печер. лавры] // Радуга. – 1989. – № 4. – С. 147-155.
388. **Києво-Печерська лавра.** – К., 1887. – 34 с. – Відб. з кн.: Памятн. кн. Киев. епархии.
389. **Києво-Печерська лавра в ее прошедшем и нынешнем состоянии.** – К.: Тип. С.В. Кульженко, 1894. – 132 с.
390. **Києво-Печерська лавра: Довід. для екскурсантів /** За ред. та матеріалами кабінету антиреліг. пропаганди Будинку комуніст. освіти агітпропвідділу Київ. окркому КП(б)У. – К.: Лекц.-екскурс. бюро Київ. Окр. По. – 1927. – 40 с.
391. **«Києво-Печерська лавра», заповідник-музей.** Киев: Путеводитель / Ред. коллегия: С.К. Килессо и др. – К.: Госполитиздат УССР, 1961. – 159 с.: ил.
392. **«Києво-Печерська лавра», заповідник-музей.: Крат. путеводитель.** – 4-е изд. / Сост.: В.Г. Демин, В.Н. Крикотун, М.З. Петренко, В.А. Шиденко. – К.: Мистецтво, 1975. – 175 с.: ил.
393. **«Києво-Печерська лавра», заповідник-музей.** Київ.: Путівник / Ред. колегія: С.К. Килессо та ін. – К.: Держполітвидав УРСР, 1960. – 154 с.: іл.
394. **Києво-Печерська лавра, заповідник-музей.** Київ.: [Фотоальбом]. – К.: Мистецтво. 1974. – 106, [21] с.
395. **The Kiev-Pechersk Lavra: (Monastery of the Caves): what to see** // Ukrainian Business J. – 1995. – N 7. – P. 42-43.
- Києво-Печерська лавра.*
396. **Києво-Печерська лавра, заповідник-музей.** Київ: Християнство й атеїзм на Україні: Корот. довід.-путівник по вист. / Уклад. В.О. Павленко. – К.: Політвидав України, 1976. – 53 с.
397. **Києво-Печерська лавра, заповідник-музей: Корот. путівник /** Склад.: В.Г. Дьомін, В.М. Крикотун, М.З. Петренко, В.А. Шиденко. – 3-е вид., перероб. й доп. – К.: Мистецтво, 1971. – 182 с.: іл.
398. **Києво-Печерський** государственный историко-культурный заповедник: Крат. путеводитель. – К.: Мистецтво, 1971. – 183 с.
399. **Києво-Печерський** государственный историко-культурный заповедник: Фотоальбом / Сост. Ю.Д. Кибальник. – К.: Мистецтво, 1984. – 250 с.

400. **Києво-Печерський** державний історико-культурний заповідник: Фотоальбом / Упоряд. Ю.Д. Кібальник; Худож. Б.Й. Бродський; Авт. тексту С.К. Кілессо, О.П. Коваль, Л.І. Ковальова, В.А. Шиденко; Авт. фото Ю.М. Бусленко, М.Ф. Козловський, Б.В. Кочеров та ін. - 2-е вид. - К.: Мистецтво, 1988. - 250 с. - Укр., рос., англ.
401. **Києво-Печерський** державний історико-культурний заповідник: Фотоальбом / Авт. тексту: М.П. Петренко, В.П. Петропавловський. - К.: Мистецтво, 1974. - 73 с.
402. **Києво-Печерський** історико-культурний заповідник: [Фотонарис / Авт. тексту: О.І. Попченко, В.П. Петропавловський, В.А. Шиденко та ін.; Фото І. Єгудіна. - К.: Мистецтво, 1965. - [24] с.: іл.
403. **Київ:** погляд скрізь століття: Нариси з історії Києва. Вип. 1. - К.: Кий, 2000. - 92 с. - Київ. міська орг. укр. т-ва охорони пам'яток історії та культури.
- До книги увійшли раніше опубліковані в газ. «Експрес-об'ява» нариси С. Петрова, пов'язані з Києво-Печерською лаврою.*
404. **Київський** державний заповідник-музей «Києво-Печерська лавра»: Корот. путівник. - К.: Мистецтво, 1955. - 84 с.: іл., 2 план.
405. **Кілессо С.К.** Києво-Печерская лавра: Памятник архитектуры и искусства [XI–XII вв.]. - М.: Искусство, 1975. - 143 с.
406. **Кібальник Ю.Д.** Києво-Печерський державний історико-культурний заповідник // Укр. іст. журн. - 1986. - № 12. - С. 114-121.
407. **Кібальник Ю.** Музей музеїв // Людина і світ. - 1986. - № 9. - С. 11-15.
408. **Кобець О.** Заповідано навіки: [Києво-Печер. заповідник] // Київ. - 1986. - № 9. - С. 154-158.
409. **Кобець О.** Мандрівка у дев'ять століть: [60-річчя Києво-Печер. держ. іст.-культ. заповідника] // Веч. Київ. - 1986. - 29 верес.
410. **Колись і тепер:** [Києво-Печерська лавра — культ.-іст. заповідник: Фотогр. нарис] // Всесвіт. - 1930. - № 2. - С. 19-20.
411. **Кому** належатиме Києво-Печерський заповідник?: На засіданні депутат. більшості Київради прийнято рішення: «Про передачу окремих об'єктів Нац. Києво-Печер. іст.-культ. заповідника Укр. православної церкви Київ. патріархату» // Хрещатик. - 1997. - 10 черв.
412. **Константинополь і Рим** визнають, а Ви, пане Президенте?: [Звернення до Л. Кучми з приводу підписання Указу про передачу низки споруд Києво-Печер. Лаври у власність Укр. Православ. Церкви Моск. Патріархату] // Час/Time. - 1996. - 22 листоп. - Підписи: В. Дзерев'яго, К. Дзерев'яго, Л. Донник та ін.
413. **Короткий** путівник. - Вид. 2-е. - К.: Рад. шк., 1941. - 20 с. - (НКО УРСР. Центр. антиреліг. музей).
414. **Краткий** спутник-справочник по Киево-Печерской лавре. - К., 1914. - 62 с.

415. **Краткое** историческое описание Киево-Печерской Лавры и других святынь и достопримечательностей города Киева.- К.: Тип. Киево-Печер. Успен. Лавры, 1911.- 160 с.
416. **Кузьмін Б.** Історію зберігати небайдужим // Молодь України. – 1987. – 31 груд.
417. **Кузьмин Е.М.** Несколько соображений по поводу уничтоженных и уцелевших памятников в Киево-Печерской лавре // Искусство и художеств. пром-сть. – 1900. – № 17. – С. 223.
418. **Куліш** у Києво-печерській школі // Зап. іст.-філол. Відділу Укр. АН. — К., 1923. — Кн. 2-3. — С. 198-202.
419. **Куполи** над Дніпром // Наука і суспільство. – 1980. – № 3. – С. 48.
420. **Лашкарев П.А.** Остатки древних зданий Киево-Печерской лавры // Тр. Киев. духовн. акад. – 1883. – № 1. – С.119-128.
421. **Лашкарев П.** Церковно-археологические очерки, исследования и рефераты. – К., 1898. – С. 209-220: карта.
422. **Левицький Ю.М.** Святі Київської Церкви: [Іст. довідка] / Фондація ім. О. Ольжича. – К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2000. – 118, [1] с.: іл.
423. **Линд Т.** Киево-Печерский монастырь. – М., 1910. – 48 с.
424. **Лівенцев В.** Києво-Печерська лавра: У доброму сусідстві: Розмова з дир. заповідника Ю.Д. Кібальником // Сіл. вісті. – 1988. – 2 серп.
425. **Летопись** Лавры // Киев. старина. – 1886. – Т. XVI. – С. 500-519.
Перелік ігуменів Лаври з 1056 по 1321 рр., архімандритів з 1377 по 1786 рр., архімандритів в сані Київських митрополитів з 1377 по 1786 рр.
426. **Люта Т.Ю.** Земельна власність Києво-Печерського монастиря в Києві та його околиці в XVI – першій половині XVII ст. // Наук. записки НАУКМА. – К., 1999. – Т. 14: Історія. – С. 30-38.
427. **Малаков Д.** Ще раз про Лавру // Культура і життя. – 1972. – 26 берез.
428. **Маслов А.** Как Билл Клинтон в Лавре руки мыл: [О заповеднике «Киево-Печер. лавра»] // Новости. – 1996. – 12-19 февр.
429. **Матвієнко М.Г.** Архітектурний ансамбль Києво-Печер. заповідника – Architectural ensemble of Kiev-Pechersk Lavra preserve. – К.: Будівельник, 1981. – 117 с.
430. **Мендельсон Н.М.** Монастырь // Рус. история в очерках и стат. / Под ред. М.В.Довнар-Запольского. – М., 1910. – Т. 1. – С. 480-490.
Киево-Печерська лавра.
431. **Миславский Самуил**, митрополит киев. Краткое историческое описание Киево-Печер. лавры. – [Изд. 6.]. – К., 1817. – [4], 292 с.
1-е вид. вийшло 1791 р.
432. **Мірошник Г.** Розказана казка // Веч. Київ. – 1980. – 9 черв.
433. **Музей музеїв:** [60-річчя Києво-Печер. держ. іст.-культ. заповідника] // Сіл. вісті. – 1986. – 14 верес.
434. **Недільник** у Лаврі // Веч. Київ. – 1987. – 19 жовт.
435. **Ніканорова О.** Київська скарбниця // Молодь України. – 1964. – 21 лют.
436. **Обновляется** Киевская лавра // Труд. – 1980. – 21 июля.

437. **Омельченко Ю., Пучкова Я.** Києво-Печерський заповідник // Соціаліст. культура. – 1976. – № 9. – С. 36-37.
438. **Описание** Киево-Печерской лавры. – К., 1895. – 56 с.: ил. – (О-во распространения полез. кн.).
439. **Орловський В.** Києво-Печерська лавра // Голос (Берлін). – 1944. – 25 груд.
440. **Парійський Є.** Сьогоднішня древньої Лаври // Молодь України. – 1980. – 20 серп.
441. **Паславський І.В.** Нове наукове церковне видання: (Огляд перших чисел журн. «Лавра») // Київ. церква (К.–Л.). – 1999. – № 2-3. – С. 115-117. – Те саме // Патріарх (Нью-Йорк). – 2000. – № 6. – С. 21-23.
442. **Пассек В.** Киево-Печерская обитель // Очерки России. Кн. 1. – Спб.: Изд. В. Пассеком, 1856. – С. 26-79.
443. **Петренко М.З.** Києво-Печерський державний історико-культурний заповідник: Путівник. – К.: Мистецтво, 1979. – 260 с.: іл.
444. **Петренко М.З.** Києво-Печерський державний історико-культурний заповідник // Укр. іст. журн. – 1976. – № 10. – С. 123-127. – Бібліогр. в підрядк. прим.
445. **Повниця А.** Вокруг Лавры: [О проблеме возрождения Киево-Печер. лавры] // Правда Украины. – 1996. – 9 февр.
446. **Позняк П.** Заповідник, музей: [Києво-Печер. лавра] // Прапор комунізму. – 1986. – 13 квіт.
447. **Потресов В.** КПЗ в Лавре // Огонек. – 1987. – № 38. – С. 22-23.
448. **Про надання** статусу національного Києво-Печерському державному історико-культурному заповіднику: Указ Президента України // Голос України. – 1996. – 29 берез.
449. **Проблеми** Києво-Печерського заповідника: [Відгуки читачів на ст. С. Білоконя і М. Брайчевського, де висловлюється тривога за долю всесвітньо-відомої пам'ятки] // Київ. – 1988. – № 10. – С. 125-130.
450. **Проблемы** охраны, изучения и реставрации памятников архитектуры Киево-Печерской лавры / Музейн. об-ние Киево-Печер. гос. ист.-культур. заповедник. – К.: МО «КПГИКЗ», 1991. – 123 с.: ил.
451. **Путеводитель** по святым местам Киево-Печерской лавры. – Изд. 9-е. – К., 1898. – VIII, 184 с.
- Попередні вид.: 2-е. – К., 1877; 7-е. – К., 1893.*
452. **[Р-в Н.]** Отечественные достопримечательности, или изображение русских исторических памятников и необыкновенных произведений природы, науки и художеств, находящихся в России. – М., 1823. – Ч. 1-4. – 182 с.
- Києво-Печерська лавра. – Ч. 2. – С. 143–157.*
453. **Редько О.** З біографії заповідника: [60-річчя Києво-Печер. лаври] // Веч. Київ. – 1986. – 1 жовт.
454. **Рудник В.** Оновлення древньої скарбниці // Молодь України. – 1965. – 3 листоп.

455. Рудник В. Скарбниця: [60-річчя Києво-Печер. іст.-культ. заповідника] // Прапор комунізму. – 1986. – 28 верес.
456. Самойленко М. У пам'яті століть: 50 років тому територію Києво-Печер. лаври оголошено держ. заповідником-музеєм // Рад. Україна. – 1976. – 29 верес.
457. Ситкарева О.В. Архитектура Киево-Печерской лавры конца XIX – начала XX // Духовная культура населения Украины с древнейших времен. – К.: Музейн. об-ние «Киево-Печер. ист.-культур. заповедник», 1991. – С. 336.
458. Сокровища Киево-Печерского заповедника: Фотопутеводитель. – К.: Мистецтво, 1984. – 191 с.
459. Сокровища Киево-Печерского заповедника: Фотопутеводитель. – К.: Мистецтво, 1985. – 191 с.
460. Сопін О. Скарби народні // Людина і світ. – 1967. – № 6. – С. 6-11.
461. Степанов П.Я. Про Києво-Печерську лавру. – К., 1960. – 21 с.: іл.
462. Сьогодні десь древньої Лаври // Культура і життя. – 1980. – 13 лип.
463. Сьогодні стародавніх пам'яток: [60-річчя Києво-Печер. заповідника] // Рад. Україна. – 1986. – 4 жовт.
464. Тарановский Н. Печерская лавра и к ней главнейшие пути через г. Киев: Прибавление к путеводителю «Киев и его окрестности». – К.: Тип. К.Н. Милевского, 1883. – [4], II, 179 с.: ил.
465. Титов Ф. Киево-Печерская лавра // Богослов. енцикл. / Под ред. Н. Глубоковского. – Спб., 1909. – Т. 10. – С. 655-678. – Библиогр.: с. 671-678.
466. Титов Ф. Киево-Печерская лавра и ее значение в истории украинского народа (1917) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 1175, 2395 од. зб. (1808-1919).
467. Титов Ф.И. Краткое историческое описание Киево-Печерской лавры и других святынь и достопримечательностей города Киева. – К.: Киево-Печер. лавра, 1911. – 158 с.: 52 вкл. л. ил., табл., пл.
468. Титов Ф.И. Путеводитель при обозрении святынь и достопримечательностей Киево-Печерской лавры и г. Киева. – К.: Киево-Печер. лавра, 1910. – 99 с. – Изд. 2-е., 1912. – 124 с.: 35 вкл. л. ил., пл.
469. Титов Ф.И. [Русский царствующий дом Романовых в его отношениях к Киево-Печерской лавре] [1913] // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 175, 2395 од. зб. (1808-1919).
470. Федоренко М. У камені оспівана краса // Наука і суспільство. – 1980. – № 12. – С. 47-48.
471. Французы о Киево-Печерской лавре // Киев. старина. – 1900. – Т. LXVIII, февр. – С. 80-81. – Інформація у Женев. газ. «Tribune».
472. «Час діяти разом»: Візит до намісника Києво-Печер. монастиря ігумена Йонафана (Єлецьких) кор. Світлани Буреніної // Молодь України. – 1989. – 30 квіт.

473. **Червинский В.** Путеводитель по Печерску и старому Киеву. – К., 1860. – 115 с.: ил.
474. **Чи почує** Кабмін Київраду? [«Компанія» за передання Укр. православ. церкви Київ. патріархату будівель верхньої частини Києво-Печер. лаври та рішення передати Видубицький монастир УПЦ КП] // Веч. Київ. – 1998. – 10 черв.
475. **Шиденко В.А., Дарманский П.Ф.** Киево-Печерский государственный историко-культурный заповедник: Фотопутеводитель. – К.: Мистецтво, 1983. – 191 с.
476. **Шиденко В. А., Дарманский П.Ф.** Киево-Печерский государственный историко-культурный заповедник: Фотопутеводитель / Фото В.С. Жидченко, В.А. Чупрынина, Р.И. Якименко, В.В. Крымчака; Худож. оформ. Н.В. Нестеренко. – К.: Мистецтво, 1987. – 223 с.
477. **Шиденко В.А., Дарманский П.Ф.** Киево-Печерський державний історико-культурний заповідник: Фотопутівник. – К.: Мистецтво, 1984. – 191 с.
478. **Шостя А.** Турботи і плани заповідника // Культура і життя. – 1974. – 14 квіт.
479. **Шостя А., Зириня Я.** Хозяев много – хозяина нет: Неотложные нужды заповедника «Киево-Печер. лавра» // Совет. культура. – 1975. – 22 авг.
480. **Щербина В.** Головні будівлі Печерської лаври // Нові студії з історії Києва. – К., 1926. – С. 67-111.
481. **Щербина В.І.** Так звані архімандричі покої Києво-Печерської лаври (тепер приміщення Лавр. музею) // В.І. Щербина. Нові студії з історії Києва. — К., 1926. – С. 108-111.
482. **Юрченко Н.** Провали і аврали: [Києво-Печер. держ. іст.-культ. заповідник] // Робітн. газета – 1986. – 4 листоп.

5.2.3. Історія Києво-Печерської лаври History of the Kyiv-Pechersk Lavra

483. **А.Л.** Из отношения Печерской лавры к Киевской митрополии в XVIII в. // Киев. старина. – 1894. – Т. XLVI. – июль. – С. 100-101.
484. **Б[еляшевский Н.]** Ценная находка в Киево-Печерской лавре // Киев. старина. – 1899. – № 1, археол. летопись. – С. 47-50.
- Лаврська казна захована монахами перед пожежею 1718 р.*
485. **Божовский К.** Киево-Печерская лавра в период удельных князей русских // Воскрес. чтение. – 1863/64. – Кн. 1, № 9. – С. 203-212; № 10. – С. 235-247; № 12. – С. 273-284; № 13. – С. 299-317; № 14. – С. 321-340.
486. **Божовский К.** Киево-Печерская лавра и уния в истории Юго-западного края России // Воскрес. чтение. – 1863/64. – Кн. 2, № 31. – С. 740-749; № 32. – С. 768-780; № 33. – С. 790-801; № 34. – С. 819-828; № 35. – С. 843-850; № 36. – С. 864-878; № 37. – С. 887-893.

487. **Божовский К.** Краткий взгляд на состояние Киево-Печер. лавры в бедственное для России время ига монгольского // Воскрес. чтение. - 1863. - № 6. - С. 369-374.
488. **Васильківський П.** Цар Петро I і Києво-Печер. лавра: [З історії] // Вісті. - 2000. - 8 черв.
489. **Вігер С.** Там де була Лавра: [Про музей культурів] // Молодий Більшовик. - 1930. - № 12. - С. 14-15.
490. **Голубев С.** Киево-Печерская обитель в XVI и начале XVII столетия // Киев. епарх. ведомости. - 1876. - № 1, отд. 2. - С. 1-13; № 3, отд. 2. - С. 91-107.
491. **Голубев С.Т.** Панегирик Киево-Печер. архимандриту Елисею Плетенецкому 1618 года. - К., 1910. - [4], 56 с.: 2 вкл. л. табл.
492. **Гришин А.Д.** Класова боротьба залежних селян Києво-Печер. лаври у XVIII ст. // Укр. іст. журн. - 1987. - № 9. - С. 97-104.
493. **Жаров А.М.** Контрреволюційна діяльність Києво-Печерської лаври в 1905 році // Соціаліст. культура. - 1938. - № 1. - С. 36-37.
494. **Жаров О.М.** Музейний городок у Києві: Колишня Києво-Печер. лавра // Колбуд. - 1936. - № 1. - С. 41-43: іл.
495. **Ивакин Г.Ю.** Киево-Печерский монастырь в XIII-XV веках // Духовная культура населения Украины с древнейших времен. - К., 1991. - С. 13-14.
496. **Кагамлик С.Р.** Українські гетьмани і Києво-Печерська лавра // На чолі козац. держави (до 400-річчя від дня народж. Б. Хмельницького): Зб. наук. праць. - Рівне, 1966. - Вип. 2. - С. 189-211.
497. **Карпенко П.** Києво-Печерська лавра в світовій війні 1914-1918 рр. // Безвірник. - 1935. - № 7. - С. 12-16.
498. **Киево-Печерская** лавра в ее прошедшем и нынешнем состоянии // Киев. старина. - 1886. - Кн. 10. - С. 252-253; Кн. 11. - С. 512.
499. ***Киево-Печерская** лавра и ее значение в истории украинского народа. - К., 1918.
500. **Колишня** Києво-Печерська лавра на службі експлуататорів: (Довід. матеріали по музейн. городку) / Під ред. П. Свенціцького. - К.: Центр. рада Спільки войовн. безвірників України. Музейн. городок, 1935. - 9 с.
501. **Л[ебединцев] П.** Киево-Печерская лавра в ее прошедшем и нынешнем состоянии. - Изд. 2-е, испр. - К., 1894. - 136 с.: 5 вкл. л. ил., пл. 1 вид. - К., 1886. - Відб. з: *Киев. старина. - 1886. - № 5, 7, 8, 10, 11.*
502. **Лилеев М.И.** Изучение истории Киево-Печерского монастыря (б.д.) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. III, № № 9581, 9872, 49896-49897.
503. **Лісневський Ю.** Чим була і чим стала Києво-Печерська лавра // Соціаліст. Київ. - 1937. - № 11. - С. 34-38.
504. **Малевиц К.** Киево-Печерская обитель в XVII и XVIII столетиях // Литов. епарх. ведомости. - 1879. - № 4. - С. 27-36.
505. **Нариси** з історії Києво-Печер. лаври та Заповідника. - К.: Києво-Печер. держ. іст.-культ. заповідник, 1992. - 287 [1] с.: іл.

506. **Нечипоренко П.** Монастырь-крепостник: (Смелян. имение бывшей Киево-Печер. лавры в 1768 г.) // Антирелигиозник. – 1939. – № 7. – С. 51.
507. **Ніколаєвський П.,** отець. З історії Києво-Печерської лаври // Православн. вісн. – 1996. – № 5. – С. 58-65.
508. **Осмотр** Печерска под руководством В.З. Завитневича с кратким изложением истории церковных достопримечательностей лавры // Тр. II-го Археол. съезда. – М., 1902. – С. 85-88.
509. **Очерки истории** Киево-Печерской лавры и заповедника. – К.: Рад. Україна, 1992. – 141 с.
510. **Плач** киевских монахов в XVIII столетии: (Сатир. стихи) // Рус. старина. – 1881. – Кн. 10. – С. 435-444.

Лавра 1792 р.

511. **Петра** Могилы стихири и Канон в благодарность за чудесное избавление Киево-Печерской лавры от неприятельского разорения в 1630 году // Киев. епарх. ведомости. – 1861. – № 17. – С. 491-500.
512. **Петренко М.** Пропагандист атеїзму: Києво-Печерському заповіднику – 50 років // Людина і світ. – 1976. – № 9. – С. 21-26.
513. **Петров С.** [Нариси з історії Києва, Києво-Печерської лаври] // Київ: Погляд крізь століття: Нариси з історії Києва. — К., 2000. – Вип. 1. – С. 3-80.
514. **Про визнання** колишньої Києво-Печерської лаври за історично-культурний державний заповідник і про перетворення її у Всеукраїнське музейне містечко: Постанова ВУЦВК й РНК УРСР (29 верес. 1926 р.) // Бюл. НКО УСРР. – 1926. – № 14. – С. 3-4; Вісті. – 1926. – 19 жовт.
515. **Свенціцький І.С.** Найдавніший чин вибору ігумена і заповіт ченцям Києво-Печерської лаври [1051 і 1074 рр.] // Наша культура. (Варшава). – 1936. – № 6 (15). – С. 448-452.
516. **Солоухин В.** Оставаться самим собой: [О передаче патриархии Киево-Печер. лавры] / Беседу вела Т. Архангельская // Лит. газ. – 1988. – 2 мая.
517. **Список** старинных золотых и серебряных монет и медалей, принадлежащих Киево-Печерской лавре. – К., 1899. – [44] с.

Опис скарбу (Лаврської казни), захованого монахами на початку XVIII ст. й знайденого у 1898 р.

518. **Титов Ф.** Русский царствующий дом Романовых в отношении его к Киево-Печерской лавре 1613–1913 гг. – К., 1913. – 324 с.: ил., 65 вкл. л. ил.; прил. жалован. грамот (144 с.).
519. **Хведченя С.Б.** Киево-Печерская лавра: пещеры, легенды, клады / Ин-т истории Украины НАН Украины. – К., 1999. – 210, [2] с., [24] л. ил.: табл., портр. – Библиогр.: с. 197-200.

Хронологія основних подій історії Києво-Печерської лаври: С. 201-205.

520. **Цикора С.** Святые Киево-Печерской переданы церкви // Известия. – 1988. – 9 июня.

521. **Чаговец В.А.** Музейный лаврский городок [20-і рр. 20 ст.] // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 268, 105 од. зб. (XVI ст. – 1950 р.).
522. **Черногубова-Яковлева Е.А.** Правда о смерти Н.Н. Черногубова (хранитель Лавр. музея) // Правда Украины. – 1944. – 21 мая.
523. **Черногубова К.** Життя і смерть М.М. Черногубова: [мистецтвознавець музею «Києво-Печер. лавра»] // Україна. – 1944. – № 10. – С. 34-36.
524. **Шостя А., Басенко В.** Печерський заповідник вчора і сьогодні: (Атеїст. робота музею) // Людина і світ. – 1974. – № 11. – С. 16-21.
525. **Шуба О.** Оплот атеїзму: [Києво-Печер. держ. іст.-культ. заповіднику – 60 років] // Культура і життя. – 1986. – 28 верес.
526. **Щербина В.І.** Чи була Київська лавра в'язницею, як монастирі російські? // В.І. Щербина. Нові студії з історії Києва. – К., 1926. – С. 141-144.

5.2.4. Заснування Києво-Печерської лаври (св. Антоній та Феодосій) Foundation of the Kyiv-Pechersk Lavra (St Antonius and Theodosius)

527. **Бобровский Т.А.** Преподобные Антоний и Феодосий Печерские: (К вопросу о типах древнерус. монашества) // Пробл. вивчення та охорони пам'яток Київщини: Тези доп. Першої наук.-практ. обл. конф., присвяч. 140-річчю з дня народж. В.В. Хвойки (с. Білогородка, жовт. 1991 р.). – К., 1991. – С. 17-18.
528. **Бордн्यानский О.** Житие Феодосия, игумена Печерского, писание Нестора // Чтение в Об-ве истории и древностей Рос. при Москов. ун-те. – 1858. – Кн. 3, отд. 3. – С. 1-31.
529. **Брайчевський М.Ю.** Антоній Печерський: (Сер. іст. портретів) // Пам'ятки України. – 1990. – № 2. – С. 66.
530. **Граб С.** Важкий і довгий шлях основоположника чернецтва [преподоб. Антонія Печерського] в Давній Русі // День. – 2000. – 21 лип.
531. **Гудзик К.** Сьогодні – День пам'яті Антонія Печерського: [Преподоб. Антоній Печерський – один із засновників Києво-Печер. лаври] // День. – 1998. – 23 лип.
532. **Денисенко А.** «Чи палає наше серце, чи тривожить нас сумління?»: Проповідна діяльність Феодосія Печерського // Київ. старовина. – 1994. – № 6. – С. 108-111.
533. **Еремин И.П.** Литературное наследие Феодосия Печерского // Тр. отд. древнерус. лит. Ин-та лит. АН СССР. – 1947. – Т. 5. – С. 159-184. – Бібліогр. в підрядк. прим.
534. **Житие** Преподобного отца нашего Феодосия, игумена Печерского [текст непол.] // Повести Древ. Руси XI–XII веков. – Л., 1983. – С. 230-325.
535. **Житие** преподобного Феодосия Печерского. – К.: Феникс; Укр. православ. церковь, 1998. – 23, [1] с.: ил.

536. **Житие** Феодосия игумена Печерского. По списку XII в. Московского Успенского Собора: Первое изд. О.М. Бодянского (1848 г.). – М.: Изд. Императ. О-ва Истории и Древностей Рос. при Москов. ун-те, 1913. – 1, 15 с.: 2 табл.
537. **Іванов І.** Преподобний Антоній: До 290-річчя пам'яті засновника Печер. обітелі // Київ. старовина. – 1993. – № 6. – С. 123-125.
538. **Ізмайлова Н.О.** Домінантні засоби створення образу святого в «Житії Феодосія Печерського» (XI ст.): Автореф. дис. ... канд. філол. наук / Харк. держ ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х., 2000. – 17 с. – Бібліогр.: с. 14.
539. **Кагамлик С.Р., Ціпко А.В.** Постання Печерського монастиря та утрадиціювання чернецтва у київській християнській культурі: (До 950-ліття від часу заснування Києво-Печерської лаври) // Календар-щорічник «Українознавство». - К., 2000. - С. 74-75.
540. **Кабанець Є.** Історія Печерської канонізації // Людина і світ. – 1997. – № 1. – С. 20-25.
541. **Казанский П.** О времени основания Печерской обители // Временник О-ва истории и древностей Рос. – 1854. – Кн. 9. – С. 31-42.
542. **Костомаров М.** Преподобний Феодосій Печерський // М. Костомаров. Галерея портретів. – К., 1993. – С. 25-33: іл., портр.
543. **Малинин В.Н.** Преподобный Феодосий, основатель Киево-Печерского монастыря // Тр. Киев. духовн. акад. – 1902. – № 5. – С. 64-87.
544. **Нікітенко Н.М.** Щодо сказання про створення церкви Печерської // Могилян. читання. Матеріали щоріч. наук. конф. – К., 1999. – С. 103-106.
545. **Приселков М.Д.** Афон в начальной истории Киево-Печерского монастыря // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности императ. Акад. наук. – 1912. – № 3. – С. 186-197.
546. **Приселков М.Д.** Митрополит Илларион – в схиме Никон – как борец за независимую русскую церковь: (Эпизод из начал. истории Киево-Печер. монастыря) // Сб. ст., посвящ. С.Ф. Платонову). – Спб., 1911. – С. 188-201.
547. **Руденок В.** Святий із Любеча: [Про засновника Києво-Печер. монастиря Антонія] // Деснян. правда. – 1997. – 22 лип.
548. **Сычев Н.П.** На заре бытия Киево-Печерской обители // Ст. по славян. филологии и рус. словесности / Сб. ст. в честь акад. А.И. Соболевского (Сб. отд-ния рус. яз. и словесности АН). - Л., 1928. - С. 290-292.
549. **Солодько П.** Десятки тисяч прочан щороку відвідують Афон: Звідки бере початок Києво-Печер. лавра // Хрещатик. – 2000. – 20 січ.
550. **Титов Ф.И.** Житие преподобного отца нашего Антония Печерского (1913). // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 175, 2395 од. зб. (1808-1919).
551. **Троцкий П.** (священник) [Рассказы о житии святых угодников печерских]. - К.: Тип. Киево-Печер. Лавры, Б.г. - 233, [1] с: ил.
552. **Харламов В.** Віднайдена келія Феодосія Печерського // Київ. старовина. – 1993. – № 2. – С. 66-68.

553. **Чаговец В.А.** Преподобный Феодосий Печерский, его жизнь и сочинения: (С прил. текстов поучений по новым дан.): Ист.-лит. очерк. – К., 1901. – 258 с. – Відб. з: Унив. изв. – 1901. – № 6, 8, 10, 12.

5.2.5. Археологічні та реставраційні дослідження Archeological and restored researches

554. **Эртель А.Д.** По поводу реставрации в Киево-Печерской лавре. – [К., 1899?]. – 18 с.
555. **Кузьменко В.** Відповідальна латка: [Про приведення до ладу Києво-Печер. лаври] // Веч. Київ. – 1988. – 19 квіт.
556. **Логвин Н.** У відбудовчому захваті: [Архіт. ансамбль Києво-Печер. лаври може бути вилуч. із списку ЮНЕСКО] // Культура і життя. – 1991. – 7 груд.
557. **Павленко В.** Дослідження тривають: [Наук.-дослід. робота в Києво-Печер. заповіднику] // Людина і світ. – 1967. – № 6. – С. 12-13.
558. **Реутов А.В.** Соборная площадь Киево-Печер. лавры // Архитектур.-археол. исслед. в Киеве и Киево-Печер. лавре. – К., 1995. – С. 36-57.
559. **Ситкарева О.В.** Исторический опыт и современные проблемы охраны архитектурного комплекса Киево-Печер. лавры: Инженер.-техн. аспект // Проблемы охраны, изучения и реставрации архитектур. памятников Киево-Печер. лавры. – К.: Довіра, 1991. – С. 7-22.
560. **Харламов В.О.** Звіт про розкопки в Києво-Печерській лаврі у 1988 році // Наук. арх. Ін-т археології АН України.
561. **Хлонь М.** Руками умільців: Реставратори – Києву // Веч. Київ. – 1980. – 30 груд.

5.2.6. Культурно-просвітницька робота Cultural-educational work

562. **Бобровський Т.** Київська лавра: (До питання культ.-іст. інтерпретації) // Могилян. читання: Матеріали щорічної наук. конф. – К., 1999. – С. 21-22.
563. **Болгарський Д.** Тема покаєння у музичному обиході Києво-Печер. лаври // Православ. вісн. – 2000. – № 2. – С. 92-96.
564. **Василенко Н.П.** Очерки по истории Западной Руси и Украины. – К.: Изд. Н.Я. Оглоблина, 1916. – (Рус. история в очерках и стат. / Под ред. Н.В. Довнар-Запольского. – Т. 3, прил.).
- Київ як культурний центр в XVI і на початку XVII ст.; Києво-Печерська лавра; Богоявленське братство; Петро Могила; Києво-Могилянська колегія тощо. – С. 61-115.*
565. **Гамрецький М.** Культурно-історичне значення Лаври // Київ. правда. – 1945. – 3 жовт.
566. **Гетц Л.К.** Киево-Печерский монастырь как культурный центр домонгольской России. – Passau: M. Waldbursche Duchhandlung, 1904. – XXXIV, 242 с.

567. **Гирич І.** Києво-Печерська лавра в контексті української історії і культури // Пам'ять століть. - 1996. - № 1. - С. 102-120
568. **Дарманский П.Ф., Пивоваренко Л.А.** О связях Киево-Печерской лавры с Болгарией // Духовная культура населения Украины с древнейших времен. - К., 1991. - С. 53-97.
569. **Кабанець Є.** Печерський монастир і походження русько-чеських літературних зв'язків найдавнішого часу // Хроніка 2000. – 1999. – Вип. 25-26. – С. 58-75.
570. **Кагамлик С.Р.** Культурно-просвітницька діяльність Києво-Печер. лаври в другій половині XVII – XVIII ст.: Автореф. дис. ... канд. іст. наук / Ін-т історії України НАН України. – К., 2000. – 18 с. – Бібліогр.: с. 15-16.
571. **Коростельова О.** Лавра: музей чи монастир? [Про Києво-Печер. іст.-культ. заповідник] // Робітн. газета. – 1992. – 5 черв.
572. **Можаровська Т.** Лікували і князів, і бідарів [у Києво-Печер. монастирі] // Агапіт. – 1996. – № 4. – С. 19-25.
573. **Назарук О.** Київ і значення традицій. – Чикаго: Накладом голов. централ. «Січі» в Америці і Канаді, 1926. – 28 с.
- Києво-Печерська лавра.*
574. **Никанорова О.** Для чого Лаврі Інтернет? // Уряд. кур'єр. – 1996. – 10 верес.
575. ***Николаевский П.Ф.** Киево-Печерский монастырь в древней России // Христиан. чтение. – 1876. – № 3-4.
576. **Никулин Л.** Веки Вия: (Києво-Печерська лавра) // Наши достижения. – 1931. – № 3. – С. 42-44.
577. **Пучківський О.** Олімпій та Агапіт печерські – перші українські лікарі // Зб. мед. секції укр. наук. т-ва в Києві. – К., 1922. – Кн. 5. – С. 1-3.
578. **Редкие акафисты Киево-Печерской лавры.** – К.: Інформ. вид. центр Укр. Православ. Церкви, 1996. – 350 [1] с.: іл.
579. **Смирнов С.И.** Значение Печерского монастыря в начальной истории русской церкви и общества // Богослов. вестн. Изд. Моск. Духовн. Акад., 1896. – № 10. – С. 1-23.

5.2.7. Архітектурний ансамбль Києво-Печерської лаври Architectural ensemble of the Kiev-Pechersk Lavra

5.2.7.1. Успенський собор – головний храм (1073–1078, 2000) The Assumption Cathedral (Uspensky)

580. **Андрусевич Т.** До третього тисячоліття з ... ганьбою: [Про відбудову Свято-Успен. собору Києво-Печер. лаври] // Молодь України. – 1998. – 15 жовт.
581. **Асєєв Ю., Харламов В.** Нові дослідження Успенського собору Києво-Печерської лаври: [Про пам'ятку давньорус. та укр. архіт.] // Образотворче мистецтво. – 1985. – № 4. – С. 29-31. – Бібліогр. в підрядк. приміт.

582. **Асєєв Ю.С., Харламов В.А.** Об архитектуре Успенского собора Печерского монастыря в Киеве (исслед. 1982 г.) // Архит. наследство. – 1986. – Вып. 34. – С. 208-214.
583. **Балтянський М.** Знакова віха: Свято-Успен. собор освячено // Робітн. газета. – 2000. – 29 серп.
584. **Барток А.** Свідок відновлення Успенського собору в 1470 році // Лаврський альм. – К., 1999. – Вип. 2. – С. 69-75
585. **Бідула Л.** Ліс рубають ...: (Успен. собор Києво-Печер. лаври) // Культура і життя. – 1988. – 31 січ.
586. **Білодід О., Харламов В.** Знахідки під фундаментом Успенського собору // Київ. – 1983. – № 9. – С. 148-157.
587. **Богусевич В.** Робота по розборці руїн Великої Лаврської церкви: V наук. конф. Ін-ту археол. АН УРСР // Археологія. – 1946. – Т. 2. – С. 205.
588. **Бойко И.П.** и др. Утеряна ли возможность? [О проекте восстановления Успен. собора] / И.П. Бойко, С.А. Закусило, О.В. Ситкарева // Стр-во и архитектура. – 1987. – № 8. – С. 22-23.
589. **Булаєвська Н.** Краси преривної храм легендарний: [Про Успен. собор Києво-Печер. лаври] // Київ. правда. – 1991. – 21 черв.
590. **В год 2000-летия** рождества Христова Киеву возвращена еще одна святыня: [Успен. собор Киево-Печер. Лавры] // Недвижимость Киева. – 2000. – № 16. – С. 15.: ил.
591. **Верещагин В.П.** К вопросу о расписании стен великой церкви Киево-Печерской лавры // Тр. Киев. духовн. акад. – 1901. – № 3. – С. 440-446.
592. **Гассанова Н.** Київський Успенський собор: портрет з уяви: [З історії архіт. оздоблення і розпису храму] // Слово Просвіти. – 2000. – Серп. (Чис. 8).
593. **Герелес К.С.** Велика Лаврська Церква та чудотворний образ Успіння в пам'ятках літургійного гаптування XVII-XVIII ст. в колекції заповідника // Велика Успенська церква Києво-Печер. лаври: Слід у віках. — К., 2000. — С. 27-34.
594. **Грабовський В.** Успенський собор і пам'ять історії: [Про реставрацію Успен. собору] // Літ. Україна. – 1988. – 25 лют.
595. **Гурков І.** Хто висадив у повітря Успенський собор [Києво-Печер. лаври, 1941 р.] // Літ. Україна. – 1991. – 1 серп.
596. **Денисенко Л.** Повернення краси: [Реконструкція Успен. собору] // Київ. правда. – 1986. – 31 серп.
597. **Дубовик О.** Пять саркофагов и одна монета: [Об археол. находках на территории Успен. собора в Киеве] // Зеркало недели. – 1998. – 23-29 мая.
598. **Дятлов В.** Успения Божией Матери Киево-Печерской Лавры // В. Дятлов Монастыри Укр. Православной церкви: Справ.-путеводитель. – К., 1997. – С. 9-23: ил.
599. **Эртель А.Д.** О стенописи в Великой Успенской церкви Киево-Печерской лавры // Тр. Киев. духовн. акад. – 1897. – № 4. – С. 500-527.

600. **Заседа Л.** Завтра Успенського собору: Затверджено проект відновлення перлини стародав. зодчества // Прапор комунізму. – 1983. – 15 груд.
601. **Збережемо** красу для нащадків: [Листи читачів, яких непокоїть відновлення Успен. собору] // Літ. Україна. – 1987. – 16 квіт.
602. **Зверинский М.** О чудотворной иконе Киево-Печерской «Успение». – К., 1910. – 16 с.
603. **Иванова Л.И., Сосновий В.В.** Методика выполнения архитектурных обмеров Успенского собора Киево-Печерского заповедника по архивным фотоснимкам // Инженер. геодезия. – 1984. – Вып. 27. – С. 45-50.
604. **Изотов В.** Кому доводимо, з ким сперечаємось // Культура і життя. – 1988. – 3 січ.
605. **Кабанець Є.П.** Про первісне освячення Успенського собору Києво-Печерського монастиря // Укр. іст. журн. – 1998. – № 6. – С. 118-133.
606. **Клочко Д., Данилов А.** До чого приведе реставрація «постихановському»? [Аврал на території Успен. собору Києво-Печер. лаври – загроза для детальних археол. досліджень] // День. – 1998. – 23 верес.
607. **Ковалинский В.** К жизни из небытия // Рабочее слово. – 1991. – 12 апр. *Будівництво, загибель та майбутнє відновлення Успенського собору Києво-Печерської лаври.*
608. **Козак Т.** Дешевий проект з непоправними втратами // Київ. правда. – 1986. – 17 груд.
609. **Коломієць М.** Щоб не втратити назавжди: [Успен. собор] // Київ. правда. – 1987. – 12 лют.
610. **Корнелюк В., Лісовий В.** Злочин, поділений навпіл?: [Про знищення собору Успіння пресвятої Богородиці Печер. монастиря] // Культура і життя. – 1996. – 11 груд.
611. **Кот С.** Вибух [Успенського собору], що лунає й сьогодні // Віче. – 1996. – № 11. – С. 116-130.
612. **Кот С.** Загибель Успенського собору [Києво-Печер. лаври] // Хроніка 2000. – 1997. – Вип. 17/18. – С. 348-364.
613. **Кот С.І.** Маловідомий документ з історії руйнування пам'яток Києво-Печерської лаври під час другої світової війни // Укр. археограф. щорічник. Нова серія. Вип. 3-4.: Укр. археограф. зб. – К., 1999. – Т. 6/7. – С. 575-592.
614. **Кошман-Коврайский А.** (Псевдоним В.А. Шугаевского). Как был разрушен Успенский собор в Киеве // Новое Рус. Слово (Нью-Йорк). – 1948. – 10 февр.
615. **Крощенко Л.** Успенський собор Києво-Печерської лаври в XVII–XVIII ст.: Описи та іконографія // Архіт. спадщина України. – 1996. – Вип. 3, ч. 2. – С. 44-56.
616. **Кулиняк Д.** Хто мінував собори? // Пам'ятки України. – 1991. – № 4. – С. 48-51.

Соборна церква Успіння пресвятої діви Марії в Києво-Печерській лаврі.

617. **Лавров Д.** «В Успенському соборі все жило ...» // Людина і світ. – 1981. – № 11. – С. 5-10.
618. **Лебединцев П.Г.** О возобновлении стеной живописи в великой церкви Киево-Печерской лавры в 1840–1843 гг. // Унив. Изв. – 1878. – Март. – С. 56-64. – Тоже. – Чтения в Ист. о-ве Нестора Летописца. – 1888. – Кн. 2. – С. 34-42.
619. **Левит Е.** Осталось только на фотографиях: Фотоальбом. – М.: Планета, 1978. – 239 с. [Зруйнування Успенського собору. – С. 78-85].
620. **Логвин Г.** Відомчі відсебеньки: [Про відбудову Успен. собору] // Веч. Київ. – 1987. – 28 листоп.
621. **Логвин Г.** З кувалдою до пам'ятника: [Як вестиметься відбудова унікал. пам'ятника архіт. – Успен. собору] // Київ. правда. – 1986. – 20 листоп.
622. **Логвин Г.** Під виглядом відбудови: [Успен. собор] // Культура і життя. – 1988. – 31 січ.
623. **Лопушинська Є.** Дозвольте посперечатися: [Про відбудову Успен. собору у Києві] // Культура і життя. – 1988. – 3 квіт.
624. **Масарик В.** Розмови йдуть, справа стоїть ... // Молодь України. – 1989. – 22 лют.
625. **Масарик В.** Суєта навкруг собору, або, точніше, навколо його відродження точиться вже не один рік. Кому це потрібно?: [Успен. собор] // Молодь України. – 1988. – 21 груд.
626. **Менжерес Г.** Памятник должен жить: [Об Успен. соборе Киево-Печер. лавры] // Совет. культура. – 1988. – 17 мая.
627. **Нагорна О.** Чи дочекаємося нового народження своєї Пані-Матки?: [Про голов. храм Печер. монастиря – собор Успіння Богородиці / За матеріалами бесіди з засл. архітектором України О. Силиним] // Україна молода. – 1996. – 6 листоп.
628. **Немчинський О.** То хто ж висадив у повітря Успенський собор / Публ. Дмитра Малакова // Київ: Погляд крізь століття: Нариси з історії Києва. – К., 2000. – Вип. 1. – С. 81-90.
629. **Никандр, иеромонах.** Создание Великой Успенской церкви Киево-Печерской святой лавры по сказанию древнего предания. – К., 1908. – 32 с.: ил.
630. **Николаев В.Н.** Стены внутри Великой церкви Киево-Печерской лавры по снятии с них штукатурки // Тр. II Археол. съезда. – М., 1902. – Т. 2, протоколы. – С. 125-126.
631. **Новикович Р.** Последняя рана войны: [Из истории разрушения Успен. собора, Киев] // Зеркало недели. – 1996. – 2-8 нояб.
632. **О работах** в Лаврской великой церкви в Киеве // Ист. вестн. – 1900. – № 4. – С. 365-368.
- Про реставраційні роботи XIX ст.*
633. **Пархоменко І.** Ікони з іконостасу Успенського собору Києво-Печерської лаври // Образотвор. мистецтво. – 1993. – № 3-4. – С. 22-23.

634. **Пархоменко І.** Іконостас Успенського собору // Православ. вісн. – 1999. – № 1. – С. 93-96. – Бібліогр. в підрядк. прим.
635. **Пархоменко І.** Новознайдений фрагмент іконостасу Успенського собору Києво-Печерської лаври // Нар. творчість та етнографія. – 1994. – № 1. – С. 81-83.
636. **Петров Н.И.** О новом расписании стен Великой церкви Киево-Печерской лавры: Реф., читанный в заседании Церков.-археол. о-ва Киев. духовн. акад. 22 янв. 1901 г. // Чтения в Церков.-археол. о-ве при Киев. духовн. акад. – 1901. – Вып. 3. – С. 84-113. – Передрук. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1901. – № 2.
637. **Петров Н.И.** Об упроздненной стенописи Великой церкви Киево-Печерской лавры. – К., 1900. – [2], 62 с. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1900. – № 4, 5.
638. **Петров Н.** Что сделал Киевский митрополит Петр Могила для украшения Великой церкви Киево-Печерской лавры // Киев. старина. – 1900. – № 3. – С. 145-147.
639. **Пивоваров Г.** Зруйнувати, щоб збудувати?: [Ін-т «Укрпроектреставрація»] // Київ. правда. – 1987. – 13 берез.
640. **Платонов В.** Победителей нет, есть побежденный – Успенский собор: К итогам открытого конкурса на восстановление святыни православия // Зеркало недели. – 1998. – 12 сент.
641. **Плачинда С.** Котлован чи 800 паль?: [Про реставрацію Успен. собору] // Літ. Україна. – 1988. – 25 лют.
642. **Полюшко Г.** Післяслово: [Про знищення Успен. собору Києво-Печер. лаври] // Хроніка 2000. – 1997. – № 17-18. – С. 365-367.
643. **Пономаренко В.** Євпраксія, Адельгейда: [Гробниця Євпраксії в Успен. соборі] // Прапор комунізму. – 1986. – 19 верес.
644. **Попченко О.** Джерело легенди: [До історії спорудження Успен. собору та його дзвіниці в Києві] // Людина і світ. – 1968. – № 3. – С. 47-48.
645. **Прасолова К.С.** Зображення Успенського собору в пам'ятках образотворчого мистецтва XVII-XVIII ст. // Лавр. альманах: Зб. наук. праць. — К., 1999. — № 2. — С. 47-53.
646. **Прицак О.** Чергове вандальство Москви: (Руйнування Успен. собору в Києві) // Наступ (Прага). – 1942. – 15 берез.
647. **Пушкарьський Н.Ю.** Як горів Київ // Укр. зб. (Мюнхен), 1956. – № 5. *Злочин у Лаврі.* – С. 172.
648. **Речинский С.** Успенский собор – время созидать // Православ. вісн. – 1998. – № 4. – С. 89-91.
649. **Ризничні описи Успенського собору** // КПЛ – А. — № 304, 351, 353, 358, 387, 1277, 1279, 1405.
650. **Савенко А.М.** Великая церковь Киево-Печерской лавры. – К., 1901. – 42 с.

651. **Седик О.** Розкоп: Ставимо питання // *Культура і життя*. – 1987. – 5 лип.
Питання про те, що «Укрпроектреставрація», археологи, будівельники не готові до проведення робіт щодо відбудови Успенського Собору.
652. [**Сементовский Н.М.**] Сказание о чудотворной иконе Успения, находящейся в Киево-Печерской лавре // *Галерея Киев. достопримечательных видов и древностей*, изд. Н. Сементовским и А. Гаммершмидтом. – К., 1859. – Тетр. 6. – С. 29-31.
653. **Силин О.** Відновлюючи, не нищити: [Про відновлення Успен. собору Києва] // *Літ. Україна*. – 1986. – 4 груд.
654. **Силин О.** Відроджуючи – руйнуємо?: Чи так має виконуватися Указ Президента України про відтворення пам'яток?: [Про відбудову Успен. собору Києво-Печер. лаври] // *Літ. Україна*. – 1998. – 10 верес.
655. **Сычев Н.П.** На заре бытия Киево-Печерской обители // *Сб. ст. в честь акад. Алексея Ивановича Соболевского*. – Л., 1928. – С. 289-294. – (Сб. отд. рус. яз. и словесности АН СССР; Т. 101, № 3).
- Щодо походження легенди про заснування Успенської церкви в Лаврі та Михайловської у Видубичах.*
656. **Сіткарьова О.В.** Успенський собор Києво-Печерської лаври: Від архіт.-археол. досліджень до проекту відбудови. – К.: Довіра, 2000. – 232 с.
657. **Сіткарьова О.В.** Успенський собор Києво-Печерської лаври: До історії архіт.-археол. дослідження та проекту відбудови. – К.: Свято-Успенська Києво-Печер. лавра, 2000. – 232 с.: іл.
658. **Стратілат М.І.** Благословіння Свято-Успенської Києво-Печерської лаври: [Гравюра]: (З колекції сектора естампів та репрод. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського) // *Бібл. вісн.* – 1998. – № 2. – 3-тя с. обкл. – (Дарунки НБУВ).
659. **Сургай О.** Таємниці Успенського собору // *Арсеналець*. – 1993. – 21 жовт. – Свідчать арх.
660. **Сургай О.** Шедевр давньоруських зодчих: [Про головний храм Печер. монастиря Успен. собору Києво-Печер. лаври] // *Арсеналець*. – 1993. – 16 верес. – Свідчать арх.
661. **Твердиня** амбіцій і реальність позицій: [Відгуки на публікації з приводу відбудови Успен. собору] // *Культура і життя*. – 1988. – 16 жовт.
662. **Телегін Д.** Слово за археологами: [Реставрац. роботи в Успен. соборі Києво-Печер. лаври] // *Культура*. – 1987. – 11 жовт.
663. **Тетерук В.** Злочин у Лаврі: [Про Успен. собор Києво-Печер. лаври розповідає арх. док.] // *Молодь України*. – 1989. – 2 лип.; 29 лип.
664. **Тищенко О.** Впертість дивовижна: [Успен. собор Києво-Печер. лаври] // *Культура і життя*. – 1988. – 31 січ.
665. **Харламов В.** Успенський собор: Реставрація унікал. пам'ятки // *Людина і світ*. – 1984. – № 8. – С. 52-57.
666. **Холостенко Н.В.** Исследование руин Успенского собора Киево-Печерской лавры // *Совет. археология*. – 1955. – Т. XXII. – С. 341-346: ил.

667. **Холостенко Н.В.** Исследование руин Успенского собора Киево-Печерской лавры в 1962-1963 гг. // Культура и искусство древ. Руси. – Л., 1967. – С. 58-68.
668. **Холостенко М.В.** Нові дослідження Іоанно-Предтеченської церкви та реконструкція Успенського собору Києво-Печерської лаври // Археол. дослідження стародав. Києва. – К., 1976. – С. 131-165.
669. **Холостенко Н.В.** Памятник XI в. – собор Печерского монастыря // Стр-во и архитектура. – 1972. – № 1. – С. 32-34.
670. **Холостенко Н.В.** Успенський собор Києво-Печерського монастиря // Стародав. Київ. – К., 1975. – С. 107-170.
671. **Хроніка** про відновлення пам'ятки архітектури XI–XVIII ст. – Успенського собору Києво-Печерського державного історико-культурного заповідника // Пам'ятники України. – 1985. – № 1. – С. 56.
672. **Цикора С.** Златоглаве диво Русі: [Реставрація Успен. собору] // Веч. Київ. – 1986. – 12 верес.
673. **Цикора С.** Златоглаво чудо Русі: [Восстановление Успен. собора Киево-Печер. лавры] // Известия. – 1986. – 10 сент.
674. **Щапова Ю.Л.** Мозаика Успенского собора Киево-Печерской лавры и культурные взаимоотношения Руси и Византии // Визант. Временник. – 1990. – Т. 51. – С. 193-200.
675. **Юрченко Н.** Чиє плече надійніше? [Про відновлення Успен. собору Києво-Печер. лаври] // Робітн. газета. – 1987. – 1 квіт.; 11 черв.
676. **Яворивський В.** Неразрывные звенья времени: [Об обществ. мнени в условиях перестройки] // Труд. – 1987. – 27 дек.

5.2.7.2. Спас на Берестові (1072) The Church of the Saviour of Berestov

677. **Асєв Ю.С., Харламов В.О.** Нові дослідження церкви Спаса на Берестові // Археол. Києва: Дослідження і матеріали. – К., 1979. – С. 84-90.
678. **Bab'juk V., Kolada Yu.** Odkrycie wralowidel scennsch w cerkwi Spasa na Bieriestowie w Kiúowe // Ochrona Zabytków. – 1973. – № 1. – С. 62-65.
Баб'юк В., Коляда Ю. Відкриття настінних фресок в церкві Спаса на Берестові у Києві.
679. **Баб'юк В., Ясинецький В.** Новознайдені фрески XII в. // Образотворче мистецтво. – 1970. – № 6. – С. 19-20.
680. **Булкин В.А.** О времени постройки церкви Спаса на Берестове // Археология. – 1995. – № 2. – С. 140-143.
681. **Гапанюк Н.** Спас на Берестові // Людина і світ. – 1982. – № 1. – С. 42.
682. **Истомин М.П.** Фрески XVII–XVIII в. в храмах и костелах Юго-Западной России и отголоски прошлого в них // Тр. II Археол. съезда. – М., 1902. – Т. 2, протоколы. – С. 61-63.
Спас на Берестові.

683. **Каргер М.К.** К истории киевского зодчества конца XI – начала XII в. Церковь Спаса на Берестове // Совет. археология. – 1953. – Т. 17. – С. 223-247: ил., план. – Библиогр. в подстр. прим.
684. **Колесник Ю.** Про що розповідають давні фрески // Пам'ятники України. – 1971. – № 2. – С. 35-38.
685. **Лашкарев П.А.** Что осталось от древней киевской церкви Спаса на Берестове // П.А. Лашкарев. Церковно-археол. очерки, исслед. и реф. – К., 1898. – С. 108-116. – Передрук. з: Тр. Киев. духовн. акад., 1867. – № 7.
686. **Л[ебединцев] П.** Спас на Берестове // Киев. старина. – 1888. – № 7, док. – С. 8-11.
687. **Лебединцев П.** Церковь Спаса на Берестове в Киеве, бывшая придворною св. великого князя Владимира, древнейшая из всех ныне существующих в России церквей: Ист. изв. – К., 1862. – 14 с. – Відб. з: Киев. епарх. ведомости. – 1862. – № 21.
688. **Логвин Г.** Возрождение фрески XII века // Искусство. – 1971. – № 8. – С. 64-68.
689. **Логвин Н.Г.** Церковь Спаса на Берестове в Киеве // Стр-во и архитектура. – 1983. – № 7. – С. 27-28.
690. **Новое** открытие фресок в Киеве [в церкви Спаса на Берестове] // Киев. епарх. ведомости. – 1863. – № 11. – С. 345-346.
691. **Открытие** фресок в церкви Спаса на Берестове, что в Киево-Печерской цитадели // Киев. епарх. ведомости. – 1865. – № 19. – С. 737-738.
692. **Отчет** императорской Археологической комиссии за 1909–1910 годы. – Спб., 1913.
- Про дослідження пам'ятника П.П. Покришкіним.- С. 183-184*
693. **Парійський Є.** Реставровано пам'ятку зодчества // Київ. правда. – 1982. – 6 трав.; Веч. Київ. – 1982. – 26 берез.
694. **Петров Н.И.** Древняя стенопись в Киевской Спасской на Берестове церкви. – К., 1908. – [2], 34 с. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1908. – № 2.
695. **Піщанський В.** Київський Спас на Берестовім // Зап. чина святого Василя Великого. – М., 1926. – Т. 2. – С. 314-316: ил., 6 табл.
696. **Позняк П.** На Берестові: [Церква Спаса на Берестові] // Прапор комунізму. – 1989. – 20 січ.
697. **Петренко М.** Через триста років ...: [Про церкву Спаса на Берестові – давньорус. пам'ятку архіт. та живопису] // Людина і світ. – 1971. – № 3. – С. 50-56.
698. **Протоколы** реставрационных заседаний императ. Археол. комиссии. Заседание 30 сент. 1909 г. // Изв. императ. Археол. комис. – 1910. – Вып. 34. – Из содерж.: П. Киев. Спасская церковь на Берестове.- С. 1-4: ил.
- Висновки П.П. Покришкіна про засоби реставрації церкви.*
699. [Сведения о раскопках О.Г. Пеленского в усадьбе Спаса на Берестове в 1908 г.] // Изв. императ. Археол. комис. – 1909. – Вып. 31, прибавл., археол. хрон., вып. 15. – С. 47-48.

700. **Сементовский Н.М.** Древнейшая в России церковь Спаса на Берестове, построенная святым великим князем Владимиром в Киеве в 989 году. – К., 1877. – 26 с.: 13 вкл. л. табл., пл., ил.
701. **Синельников П.** Вниманию XII Археологического Съезда в г. Харькове (1905 г.): [О необходимости восстановления церкви Спаса на Берестове в Киеве] // Материалы XII Археол. съезда. – Т. 3, № 173. – С. 297-301.
702. **Хозеров И.** Спас на Берестю: (Попередні повідомлення) // Київ. зб. історії й археол., побуту й мистецтва. – К., 1931. – Зб. 1. – С. 111-112.
703. **Цюпа Ю.** У сільці Берестовім: [З історії храму Спаса на Берестові] // Хрещатик. – 1992. – 28 берез.
704. **Штендер Г.М.** Трехлопастное покрытие церкви Спаса на Берестове: (К вопр. о художеств. образе храмов второй половины XI – начале XII в.) // Памятники культуры. Новые открытия: Письменность. Искусство. Археология. 1980. – Л., 1981. – С. 534-544.

5.2.7.2.1. Саркофаг Юрія Долгорукого (1157) Yuri Dolgoruky Sarcophagus

705. **Колодный Л.** Саркофаг у Спаса на Берестове // Моск. правда. – 1989. – 17 авг.
706. **Красицкий Д.Ф., Федоренко П.К.** Усыпальница Юрия Долгорукого / Под ред. Б.Д. Грекова. – М.; Л.: АН СССР, 1948. – 36 с.: ил. – (АН СССР. Ин-т истории и заповедник «Киево-Печер. лавра»). – Библиогр.: с. 34-35 (44 назв.).
707. **Лаврентьева И.** Нашли, что хорошо лежало // Комсом. правда. – 1984. – 14 июля.
708. **Одинец М.** Находка в лавре: [О саркофаге Юрия Долгорукого] // Правда. – 1989. – 2 авг.
709. **Скоропадська В.** Таємниця церкви Спаса на Берестові: Чи насправді тут знаходиться поховання Юрія Долгорукого – засновника Москви? // Рад. Україна. – 1989. – 5 серп.
710. **Усыпальница Мономаховичів:** Охороняється законом // Веч. Київ. – 1980. – 22 серп.
711. **Цикора С.** Личность установлена: Князь Ю. Долгорукий: [О находке в церкви Спаса на Берестове] // Известия. – 1989. – 30 сент.
712. **Цикора С.** Найден саркофаг Юрия Долгорукого?: [В церкви Спаса на Берестове] // Известия. – 1989. – 29 июля.
713. **Чудний В.** Сенсація: Юрій Долгорукий? // Культура і життя. – 1989. – 6 серп.
714. **Щербак В.** Засновника Москви поховано у Києві // Наука і суспільство. – 1989. – № 3. – С. 56.

5.2.7.3. Троїцька надбрамна церква (1106) The Trinity Gate Church

715. **Максимович М.А.** Святые врата Печерской лавры // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т. 2. – С. 205-209; Московитянин. – 1848. – № 7. – С. 39-43.
716. **Отчет** о реставрации настенной живописи в Троицкой надвратной церкви Киево-Печерского государственного историко-культурного заповедника в г. Киеве (Рукопись) / НКПКЗ-А. — К., 1991. — Т. 1; Т. 2; Т. 4.
717. **Плачинда С.** Тріщини на сивих мурах: [Про тріщини на склепінні вхідної брами Троїцької церкви] // Веч. Київ. – 1987. – 26 лют.
718. **Проектные** предложения и отчет о реставрации иконостаса Троицкой надвратной церкви Киево-Печерской лавры / НКПКЗ-А. — К., 1983. — Т. 2.
719. **Проектные** предложения по реставрации настенных росписей XVIII в. Троицкой надвратной церкви XII ст. Государственного Киево-Печерского историко-культурного заповедника (Рукопись) / Гос. комитет Совета министров УССР по делам строительства, Укр. специальное научно-реставрационное производственное управление, Киев. межобластная специальная научно-реставрационная производственная мастерская. — К., 1972. — Т. 1.
720. **Тріщини** на сивих мурах: [Кієво-Печер. іст.-культ. заповідник] // Веч. Київ. – 1987. – 10 квіт.
721. **Уманцев Ф.С.** Троїцька надбрамна церква [Кієво-Печер. лаври]. – К.: Мистецтво, 1970. – 216 с.: іл. – Бібліогр.: с. 201-204. – Імен. та предм. покажч.: с. 205-212.
722. **Цюпа Ю.** Страж обітелі: [Про Троїцьку надбрамну церкву Києво-Печер. лаври] // Хрещатик. – 1992. – 15 лют.

5.2.7.4. Трапезна палата (XII ст.), (1893-1895) Refectory (Chamber)

723. **Гончар В.** Трапезна палата XII ст. Печерського монастиря і її фундатор // Київ. старовина. – 1994. – № 5. – С. 67-70.
724. **Гончар В.** Трапезна палата XII ст. Печерського монастиря в Києві // Християн. старожитності Лівобереж. України. – Полтава, 1999. – С. 10-21.
725. **Дегтярьов М.** Друге народження: (Кієво-Печер. держ. іст.-культ. заповідник – Трапезна церква) // Прапор комунізму. – 1980. – 25 лип. – (До 1500-річчя Києва).
726. **Корж Л.** Трапезна палата // Веч. Київ. – 1978. – 23 груд.

5.2.7.5. Всіхсвятська церква (1696–1698) All Saints' Church

727. **Лазайкін Ф.** Пам'ятці – три століття: [Про перлину архіт. ансамблю Києво-Печер. лаври – церкву Всіх Святих] // Київ. політехнік. – 1998. – 10 груд.: іл.

5.2.7.6. Церква Різдва Богородиці (1696) The Nativity of the Mother of God Church

728. **Баров К.А., Турин Н.М.** Українское барокко ХУІІ века: Колокольня церкви Рождества на Дальних пещерах // Сб. студенч. науч.-техн. ст. Харьков. инж.-строит. ин-та. – Х., 1939. – С. 87-91.
729. **Пацан В.** Архітектурна перлина [Києво-Печер.] Лаври: До 300-ліття храму Різдва Богородиці // Православ. вісн. – 1996. – № 6. – С. 38-40.

5.2.7.7. Велика Дзвіниця (1731–1744) The Great Belfry

730. **Говденко М.М., Годованюк Е.М.** Архитектурная керамика главной колокольни Киево-Печерской лавры // Стр-во и архитектура. – 1988. – № 10. – С. 18-19.
731. **Говденко М.** Про що розповіла дзвіниця [Києво-Печер. лаври] // Хрещатик. – 1996. – 20 січ.
732. **Корж Л.П.** Велика дзвіниця Києво-Печерської лаври: Пам'ятник архіт. ХVІІІ ст. – [К.]: [Держполітвидав УРСР], [1961]. – 10 с.: іл. – Укр., рос.
733. **Корж Л.П.** Лаврська дзвіниця = Lavra Bekk Tower: [Пам'ятник архіт. ХVІІІ ст.]. – К.: Будівельник, 1983. – 39 с.: 8 л. іл.
734. **Крощенко Л.М.** Колокольня Успенской церкви // Стр-во и архитектура. – 1976. – № 9. – С. 32-33.
735. **Лаврська дзвіниця.** – К.: Будівельник, 1983. – 38 с.
736. **Лукомська І., Федоряченко І.** Лаврські куранти: Чи будуть вони головним годинником України? // Веч. Київ. – 1997. – 5 лют.
- Історія повернення курантів Великої лаврської дзвіниці в ранг «державного годинника».*
737. **Михайлов А.** Златоглавое чудо над Днестром: [О Великой колокольне Киево-Печер. лавры] // Правда Украины. – 1994. – 17 нояб.
738. **Позняк П.** З лаврської дзвіниці // Прапор комунізму. – 1988. – 11 берез.
739. **Такозов В.** Один рядок історії: [Лавр. дзвіниця] // Прапор комунізму. – 1989. – 18 трав.

5.2.8. Друкарня (1615). Києво-Печерський патерик (Перша чверть ХІІІ ст.) Printing-house. Kyiv-Pechersk Lives of Fathers

740. **Анатольєв С.** Біля витоків: Цікавинки // Друг читача. – 1980. – 18 груд.

741. **Вишне夫斯基 Д.** Заказ Московского правительства Киево-Печерской типографии в 1669 году // Киев. старина. – 1896. – Т. 53. – С. 73-79.
742. **В'юник А.** Мистецтво оформлення видань Києво-Печерської лаври XVII–XVIII ст. // Друкарство. – 2000. – № 2. – С. 16-19.
743. **Гамрецький М.М.** Початок книгодрукування в Києві: (До 350-річчя з часу заснування друкарні) // Укр. іст. журн. – 1966. – № 11. – С. 141-142.
744. **Гильдебрант П.А.** Киевские и Волыньские старопечатки // Древняя и Новая Россия. –1880. –№ 1. – С. 183-188.
745. **Гламазда М.** Видано у XVII столітті: [Про видання колиш. друкарні Києво-Печер. лаври] // Літ. Україна. – 1982. – 29 лип.
746. **Голубев С.Т.** О начале книгопечатания в Киеве // Киев. старина. – 1882. – Т. II, июнь. – С. 382-401.
747. **Грибов Р.** Перша київська: [370 років заснування Києво-Печер. друкарні] // Веч. Київ. – 1985. – 17 жовт.
748. **Гусева А.А.** Взаимосвязи украинских типографий конца XVI - первой половины XVII в. // Федоров. чтения. - М., 1976. - С. 78-100.
749. **Дегтярьов М.** Перша друкарня: [Архіт. пам'ятники Києва] // Хрещатик. – 1991. – 11 груд.
750. **Дзюба О.М.** Києво-Печерська друкарня // УРЕ. Т. 2. – К., 1990. – С. 458-459.
751. **Запаско Я., Ісаєвич Я.** Пам'ятки книжкового мистецтва: Кат. стародруків, виданих на Україні. Кн. 1 (1574-1700). – Л.: Вища шк.; Вид-во при Львів. ун-ті, 1981. – 136 с.
752. **Зернова А.С.** Начало книгопечатания в Москве и на Украине / Гос. ордена Ленина б-ка СССР им. В.И. Ленина, Отд. редких кн. и эстампов. - М.: Б.и., 1947. - 103, [2] с.: табл. - (Сер. Собр. работ по книговедению; Вып. 1).
753. ***Издания** церковной печати времени Императрицы Елизаветы Петровны: 1741-1761 / Описали В.И. Срезневский, А.Л. Бем. - Пг.: Тип. Императ. Акад. наук, 1914.
754. **Кагамлик С.Р.** Видавнича справа в Києво-Печерській лаврі у XVIII ст.: умови, характер, особливості // Наук. праці / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2000. – Вип. 3. – С. 175-187.
755. **Каманин И.М.** К истории Киево-Печерской типографии // Киев. старина. – 1894. – Т. XLVII, окт. – С. 276-278.
756. **Камінь**, замість хліба: [Про друк. Києво-Печерськ. лаври] // Шлях (Берлін). – 1919. – 6 груд.
757. **Києво-Печерський** державний історико-культурний заповідник. Стародруки XVI–XVIII ст.: Каталог / Авт. тексту та упоряд. М.М. Кубанська-Попова; Заг. ред. М.З. Петренка. – К.: Мистецтво, 1971. – 79 с.: 30 л. іл.
758. **Киркевич В.** Старовинні гравюри // Пам'ятники України. – 1984. – № 3 – С. 44-45.
759. **Колесниченко Ю.** З історії київських стародруків: [Про друк. Києво-Печер. лаври, XVII–XVIII ст.] // Людина і світ. – 1971. – № 10. – С. 57-58.

760. **Курінний П.** Лаврські інтролігатори XVII–XVIII ст. // Укр. кн. XVI–XVIII ст. – К., 1926. – С. 401-435: іл.
761. **Лабинцев Ю.** Витоки: До 370-річчя книгодрукування в Києві // Літ. Україна. – 1987. – 29 січ.
762. **Лабинцев Ю.** В типографії XVII века // Известия. – 1982. – 29 сент.
763. **Логвин Г.** Ранні дереворити друкарні Києво-Печерської лаври // Образотворче мистецтво. – 1989. – № 6. – С. 20-23.
764. **Максимович М.** Начало книгопечатания в Киеве // Максимович М. Соч. – Т. 3. – С. 691-706.
765. **Миколаєнко Т.** Книгодрукування в Києві // Прапор комунізму. – 1982. – 21 лют. – (До 1500-річчя Києва).
766. **Михайлов В., Яківчук П.** У истоков украинского книгопечатания: [Из истории Киево-Печер. типографии, основ. в 1615 г.] // Совет. культура. – 1959. – 19 авг.
767. **Міяковський В.** Друкування революційних відозв у друкарні Києво-Печерської лаври (1862) // Голос друку. – 1921. – Кн. 1. – С. 102-119.
Відозви «Великорус» і «Odradzanie».
768. **Ольшанський Л.** Так починалося: [Києво-Печерська друк.] // Веч. Київ. – 1987. – 13 берез.
769. **Осадчий А.** Друкар, лексикограф, письменник [Памво Беринда, 50-70 рр. XVI – 1632 р.] // Наука і суспільство. – 1982. – № 10. – С. 39-40.
770. **Пачовський Т.** Основоположник Київського книгодрукування [Єлисей Плетенецький (1615)] // Жовт. – 1984. – № 12. – С. 91-92.
771. **Славянские книги кирилловской печати XVII–XX вв.:** Кат. кн. изд-ва в Киево-Печер. лавре / Гос. ист. б-ка УССР; Сост. Г.Е. Варварич. – К., 1981. – 80 с.
772. **Соломко А.** Лаврська друкарня // Київ. правда. – 1988. – 19 жовт.
773. **Соломко А.** Перша цивільна: [Друк. при Київ. митрополії] // Київ. правда. – 1988. – 30 жовт.
774. **Строев П.** О начале Киево-Печерской типографии // Москов. телеграф. – 1825. – Ч. 5. – С. 122-130.
775. [Титов Ф.И.] Приложения к первому тому исследования профессора протоирея Феодора Титова: «Тип. Киево-Печер. Лавры»: Ист. очерк (1606–1616–1721 гг.). – К., 1918. – 18, [546] с.
776. **Титов Ф.И.** Типография Киево-Печерской лавры: Ист. очерк. (1606–1616–1916 гг.). – К., 1918. – 506 с.: 32 вкл. л. ил.
777. **Троицкий П.** Типография Киево-Печерской лавры // Тр. Киев. духовн. акад. – 1865. – № 5. – С. 61-87; № 6. – С. 161-230.

Перелік лаврських видань.

778. **Щепотьєва М.** Що таке лаврська друкарня та кому вона служила. – К.: Укрдержвидав, 1930. – 32 с.: іл. – (Всеукр. музейн. городок).
779. **Якимів Ю.** Київські цивільні друкарні: З історії книгодрукування // Друг читача. – 1971. – 28 верес.

780. **Якимів Ю.** Лаврська друкарня: З історії книгодрукування // Друг читача. – 1971. – 6 квіт.

5.2.8.1. Києво-Печерський патерик (XIII ст.) Kyiv-Pechersk Lives of Fathers

781. **Абрамович Д.И.** Исследования о Киево-Печерском патерике как историко-литературном памятнике. – Спб.: Отд-ние рус. яз. и словесности императ. Акад. наук, 1902. – 246 с. – Відб. з: Изв. отд-ния рус. яз. и словесности императ. Акад. наук. – 1901. – Т. 6, № 3, 4; 1902. – Т. 7, № 1-3.
782. **Барац.** Повести и сказания древнерусской письменности, имеющие отношение к евреям и еврейству // Киев. старина. – 1906. – Т. ХСП, март-апр. – С. 299-311. – Рец. на кн.: І. Франко. Відголос єврейських переказів у Києво-Печерському патерику // ЗНТШ. – 1906. – Т. LXXII. – С. 190-193.
783. **Вакулина Е.Н.** Известия Киево-Печерского патерика о Древней Руси // Вопр. истории. – 1986. – № 9. – С. 174-178. – Библиогр. в подстроч. примеч.
784. **Викторова М.** Киево-Печерский патерик по древним рукописям в переложении на современный русский язык Марии Викторовой. – К., 1870. – II, VI, 165 с.
785. **Вишнева М.** Патерик вышел в свет: [О презентации первого изд. Киево-Печер. патерика на укр. яз.] // Зеркало недели. – 1998. – 12-18 дек.
786. **Воронин Н.Н.** Политическая легенда в Киево-Печерском патерике // Тр. отд. древнерус. лит. Ин-та рус. лит. АН СССР. – Л., 1955. – Т. 2. – С. 96-102.
787. **Горський В.С.** Києво-Печерський патерик: Етика смиренномудрія // Філософ. і соціол. думка. – 1992. – № 3. – С. 119-126.
788. **Горський В.** Образ святості в давньоруській культурі: (на ґрунті аналізу «Києво-Печерського Патерика») // Укр. бароко: Матеріали І конгр. Міжнар. асоц. українців (Київ, 27 серп. - 3 верес. 1990 р.). – К., 1993. – С. 5-70.
789. **Горський В.** Філософська думка Київської Русі (XII–середина XIII ст.): Іст. нариси: (Києво-Печерський Патерик) // Вісн. АН України. – 1993. – № 3. – С. 68-80; № 4. – С. 37-46; № 11. – С. 61-69.
790. **Гравюры** Леонтия Тарасевича к Патерику Печерскому, изданному в типографии Киево-Печерской лавры в декабре 1702 г.: Комплект иллюстраций. – М.: ИПЦ «Рос. раритет», 1992. – 40 арк.
791. **Дятлов В.А.** З історії першого друкованого видання «Києво-Печерського патерика» (1635) // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 7. – С. 25-27. – Бібліогр.: с. 27.
792. **Єрѡмін І.** «Сводный» Патерик у південнослов'янських, українському та московському письменствах // Зап. іст.-філол. від. УАН. – 1927. – Кн. XII. – С. 48-77; Кн. XV. – С. 54-101.

793. **Жиленко І.** До святині долучитися ... : Відтепер українці можуть вільно читати Києво-Печерський патерик: [Бесіда з наук. співробітником Києво-Печер. заповідника І. Жиленко / Зап. М. Федоренко] // Київ. правда. – 1999. – 1 січ.
794. **Журавльова О.** Жива історії нитка: [Вист. Патерика у Києво-Печер. заповіднику] // Робітн. газета. – 1986. – 14 листоп.
795. **Исиченко Ю.А.** Киево-Печерский патерик в историко-литературном процессе конца XVI – нач. XVIII вв. на Украине: Автореф. дис. ... канд. филол. наук / АН УССР. Ин-т лит. им. Т.Г. Шевченко. – К., 1987. – 187 с.
796. **Ісиченко Ю.А.** З історії вивчення Києво-Печерського патерика в Росії (кінець 18 – перша половина 19 ст.) // Вісн. Харк. ун-ту. – 1985. – № 272. – С. 53-69.
797. **Ісиченко Ю.А.** Києво-Печерський патерик у літературному контексті XVI–XVIII ст. // Рад. літературознавство. – 1986. – № 6. – С. 42-49.
798. **Ісиченко Ю.А.** Ранні редакції Києво-Печерського патерика і суспільно-політичний контекст // Вісн. Харк. ун-ту. – 1986. – № 284. – С. 43-50.
799. **Києво-Печерський** патерик / (Вступ. текст, прим. Д. Абрамовича). – К., 1930. – XXVI, 234 с. – (Пам'ятки мови й письменства / За ред. В. Перетця; Т. 4).

Текст 2-ої редакції 1462 р.

800. **Києво-Печерський** патерик / Підготов. тексту, передм., прим. Д. Абрамовича. – К.: ВУАН, 1931. – XXVI, 235 с. – (Сер. «Пам'ятки мови та письменства давньої України»).

Найстародавніша пам'ятка укр. культури, у якій зібрані розповіді про життя монастирської общини.

801. **Києво-Печерський** патерик // Повести древн. Руси. – М., 1983. – С. 428-567.
802. **Das Paterikon** des Kiever Hochlenklosters (Kievo-Pecherskyi paterik). – München: Eidos., 1963. – 235 S. – Reproduction in Kiev in 1930 unter title: Kievo-Pechers'kyi paterik, with new introd. in German.

Києво-Печерський патерик.

803. **Києво-Печерський** патерикъ, или сказанія о житіи и подвигахъ святыхъ угодниковъ Кієво-Печерского патерика, съ 50-ю рисунками и планомъ пещерь Кієво-Печерской лавры. – Изд. 4-е, испр. и дополн. – О.: Друк. С. Фесенка, 1908. – 352 с., [2] арк.

В тексті 42 іл. – копії мідьоритів Леонтія Тарасевича, репродукції, документальні фото. Заставки, кінцівки, ініціали.

804. **Києво-Печерський** патерикъ: По древнимъ рукописямъ, въ переложении на современный русский языкъ Маріи Викторовой, бывшей воспитанницы Маріинско-Ермоловского женскаго училища / Передм. В. Антоновича. – К.: Друк. лаври, 1870. – [4] арк., VI с., [1] арк., 165 с., [1] арк., вкл.: іл. Іл. «Нестор Літописецъ» (високий друк). на арк. [1] після с. 165.

- 805. Кієво-Печерський** патерикъ: Полное собраніе житій святыхъ, въ Кієво-Печерской лавре подвизавшихся. – Изд. 3-е, въ новомъ полномъ переводе Е. Поселянина, съ рисунками / Худож. В. Спаський. – М.: Вид. О. Ступіна, 1911. – 416 с.: 16 іл.
- 806. Кієво-Печерський** патерик: Репринтне видання / Післямова А. Кречотня. – К.: Час, 1991. – XXVI + 280 с.
Репринтне відтворення видання пам'ятки, здійсненого в Києві у 1931 р.
- 807. Кореневич Л.** Свята книга: [Про презентацію кн. «Патерик Кієво-Печерський» / Підгот. до друку І. Жиленко] // Літ. Україна. – 1998. – 31 груд.
- 808. Коровицький І.** Карткуючи Кієво-Печерський патерик // Віра й культура (Вінніпег). – (1985-1989). – № 7. – С. 25-32.
- 809. Кречотень А.** Автор «Золотої книги»: [Кієво-Печер. патерик, 1931 р.] // Іст. календар 98: Наук.-попул. та літ. календар. – 1997. – Вип. 4. – С. 210.
- 810. Кучкин В.А.** Княжеский помянник в составе Киево-Печерского Патерика Иосифа Тризны // Древнейшие государства Вост. Европы: Материалы и исслед. – 1995. – М., 1997. – С. 174, 191-192, 225.
- 811. Mironowicz A.** Związki literackie Kijowa z monasterem suprańskim w XVI wieku // Slavia Orientalis. – 1989. – Т. 38. – № 3-4. – S. 537-542.
Міронович А. Літературні зв'язки Києва з Супральським монастирем у XVI ст.
- 812. Овчаренко О.І.** Графічний цикл «Патерика Печерського» 1661 року в контексті української художньої культури середини XVII – початку XVIII століття: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. / НАН України. Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. – К., 1999. – 16, [1] с. – Бібліогр.: с. 14 (4 назви).
- 813. Ольшевская Л.А.** «Кієво-Печерський патерик»: (Текстология, лит. история, жанровое своеобразие): Автореф. дис. ... канд. филол. наук / Моск. гос. пед. ин-т им. В.И. Ленина. – М., 1979. – 17 с.
- 814. Paterikon** abo zywoty SS. oycow pieczarskich . – Київ: Друк. лаври, 1635 // Seventeenth Century Writings on the Kievan Caves Monastery: Репринтне видання. – Нью-Йорк: Гарвард. ун-т, 1987. – XXV + 429 с. – (Сер. «Гарвардська б-ка давнього укр. письменства: корпус текстів»).
- Патерик** або життя отців печерських.

815. Патерікъ или Отечникъ Печерский, содержащъ житія с[вя]тыхъ пр[е]п[о]добныхъ и б[о]гоносныхъ от[е]ць нашихъ просіявшихъ в пещерахъ на три части разделень. Составлень тремя печерскими с[вя]тыми: Несторомъ летописцемъ російским, Симоном еп[и]ско[п]омъ Владимирским и Суждалским и Поликарпомъ архіандритомъ Печерским. Повеленіемъ же и бл[а]гословеніемъ ... Іннокентія Гизеля ... архіандрита ... Лавры Печерскія Кіевскія исправлень и типомъ изображень. – К.: Друк. лаври, 1661. – [21], 1–78, 78-179, 190-251, 254-289, [15] арк., 2 плани.

Гравюри: форта, «Успіння Богородиці» (зв. тит. арк.). 48 іл. в тексті, заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо кількох ілюстрацій і на шмуцтитулах, смужки в тексті, кінцівки.

816. Патерик или Отечникъ Печерский, содержащий житія святихъ преподобныхъ и богоносныхъ отецъ нашихъ просіявшихъ в пещерахъ – Изд. 4-е. – К., 1702 (декабрь). – 26 л. нумер., 273 л., 15 л. нумер.

Найкраще видання, ілюстроване 50 гравюрами на міді Л. Тарасевича. Попереднє [3-тє] вид. позначене: 1702, июнь, і має 48 ксилографій. Рос. переклад: Киево-Печерский патерик.../ Пер. Е. Поселянина. – Изд. 2-е. – М.: А.Д. Ступин, 1900; Киево-Печерский патерик.../ Пер. М. Викторовой. – К., 1909.

817. Патерик Киевского Печерского монастыря. – Спб.: Археогр. комис., 1911. – 282 с.

818. Патерик Києво-Печерський: За ред., написаною 1462 р. по Різдва Христовому печерським ченцемъ Касіяномъ / [Упоряд., адаптов. укр. мовою, складала дод. та прим. І. Жиленко; Відп. ред. В.М. Колпакова]. – К.: Вид. дім «КМ Аcaademia», 1998. – 346 с.: іл. – Бібліогр.: с. 335-340 (236 назв). – Імен. покажч.: с. 341-346. – (До 2000-ліття Різдва Христового).

819. Патерик Печерский // Повести Древ. Руси XI–XII веков. – Л., 1983. – С. 427-523.

820. Патерікъ Печерский, сі есть отечникъ. – К.: Друк. лаври, 1791. – [2], 7, 167, [1], 18 арк.

Гравюри: форта, фронтиспіс «Азовська Богородиця», 44 іл. в тексті (1 із них – мідьорит.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, на початкових сторінках і на шмуцтитулах, кінцівки.

821. Патерікъ Печерский, сі есть отечникъ. – К.: Друк. лаври, 1806. – [3], 10, 11, 209, [1], 15 арк.

Гравюри: форта, фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. [2].), 44 іл. в тексті (1 із них – мідьорит.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, на початкових сторінках і на шмуцтитулах, кінцівки.

822. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ. – К.: Друк. лаври, 1818. – [4], 10, 11, 209, 15 арк.

Гравюри: форта, фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. [3] зв.), 44 іл. в тексті (1 із них – мідьорит.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, на початкових сторінках і на шмуцтитулах, кінцівки.

823. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ. – К.: Друк. лаври, 1820. – 2, [3], 10, 11, 209, [1], 15 арк.

Гравюри: форта, фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. [2]), 44 іл. в тексті (1 із них – мідьорит.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, на початкових сторінках і на шмуцтитулах, кінцівки.

824. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ, осьмым–надесять тисненіємъ. – К.: Друк. лаври, 1830. – [2], 2, 6, 9, [2], 213, 15 арк.

Гравюри: форта, фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. 1 першої лічби), 44 іл. в тексті (1 із них – мідьорит.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, на початкових сторінках і на тит. арк., кінцівки.

825. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ, шестым–надесять тисненіємъ. – К.: Друк. лаври, 1837. – [1], 2, 6, 10, 213, [1], 15 арк.

Гравюри: форта (арк. [1], [2]–[2] зв.), фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. 1 зв.), 45 іл. в тексті (1 із них – мідьорит.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, на початкових сторінках і на тит. арк., кінцівки.

826. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ, двадесятим тисненіємъ. – К.: Друк. лаври, 1847. – [1], 18, 228 арк.

Гравюри: форта (арк. [1], зв. – 1), фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. 1 зв.), 45 іл. в тексті (1 із них – мідьорит.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, на початкових сторінках і на тит. арк., кінцівки.

827. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ, двадесятимъ тисненіємъ. – К.: Друк. лаври, 1853. – [1], 18, 228 арк.

Гравюри: форта (арк. [1] –1), фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. 1 зв.), 45 іл. в тексті (1 із них – мідьорит «Вінець Пресвятій Богородиці...», арк. 213 зв.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, на початкових сторінках і на тит. арк., кінцівки.

828. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ, двадесять тисненіємъ. – К.: Друк. лаври, 1859. – [1], 18, 228 арк.

Гравюри: форта (арк. [1] –1), фронтиспіс «Азовська Богородиці» (арк. 1 зв.), 45 іл. в тексті (1 із них – мідьорит «Вінець Пресвятій Богородиці ...», арк. 213 зв.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, на початкових сторінках і на тит. арк., кінцівки.

829. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ, двадесять вторымъ тисненіемъ. – К.: Друк. лаври, 1863. – 272 арк.

Гравюри: форта, фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. 1 зв.), 45 іл. в тексті (1 із них – мідьорит «Вінець Пресвятій Богородиці ...», арк. 198 зв.), заставки, кінцівки, ініціал. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо фронтиспісу, на тит. арк. і шмуцтитулах, смужки біля ілюстрацій, кінцівки.

830. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ, двадесять четвертымъ тисненіемъ. – К.: Друк. лаври, 1872. – [2], 278 арк.

Гравюри: форта, фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. [1] зв.), 45 іл. в тексті (1 із них мідьорит «Вінець Пресвятій Богородиці ...», арк. 263 зв.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, фронтиспісу, на тит. арк., кінцівки.

831. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ, двадесять пятымъ тисненіемъ. – К.: Друк. лаври, 1883. – [2], 278 арк.

Гравюри: форта (арк. 1), фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. [1] зв.), 46 іл. в тексті (1 із них – мідьорит «Вінець Пресвятій Богородиці ...», арк. 263 зв.), заставки, кінцівки, ініціали. Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, рамки навколо ілюстрацій, фронтиспісу і на тит. арк., заставки, кінцівки.

832. Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ. – К.: Друк. лаври, 1895. – [1], 19, 240, [1] арк.

Гравюри: форта, фронтиспіс «Азовська Богородиця» (арк. [1] зв.), 46 іл. в тексті, заставки, кінцівки, ініціали. Літографія «Вінець Пресвятій Богородиці ...», арк. 221 зв., Виливні прикраси: рамки навколо фронтиспісу, на тит. арк. і шмуцтитулах, кінцівки.

833. Перетц В.Н. Киево-Печерский Патерик в польском и украинском переводе // Славян. филология: Сб. ст. - М., 1958. - Т. III. - С. 174-210.

834. Пятницкий М. Киево-Печерский монастырь, его святые подвижники и церковно-общественное значение по данным «Киево-Печерского патерика»: (Церковно-ист. очерк) // Киев. епарх. ведомости. – 1899. – № 15, ч. неофиц. – С. 553-577.

835. Reiter H. Studien zur ersten kyrillischen Druckausgabe des Kiever Paterikons. – München: Trofenik, 1976. – 416 S.

Райтер Х. Дослідження до першого друкованого видання кирилицею Київського патерика.

836. Слабошпицький М. «Киево-Печерский патерик»: [Про твір] // Однокласник. – 1993. – № 2. – С. 42-43.

837. Теленков Л. Издан «Патерик», жемчужина европейской средневековой литературы // День. – 1998. – 9 дек.

838. Ундольский В.М. Йосиф Тризна, редактор Патерика Печерского // Чтения в о-ве истории и древностей рос. при Москов. Ун-те. – 1846. - Кн. 3. (год первый). - С. 5-10.

839. Шахматов А. Киево-Печерский патерик и Печерская летопись // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности императ. Акад. наук. – 1897. – Т. 2., кн. 3. – С. 795-844.

840. Шевчук В. «Тератургима» Атанасія Кальнофойського // Хроніка 2000. – К., 1997. – № 17-18. – С. 18.

Продовження «Патерика Києво-Печерського» (1638 р.).

5.2.9. Книгозбірня і хлібопекарня (Ковнірський корпус) (1746–1751) The Library and Bakehouse (Kovnir Building)

841. Говденко М. Ковнірський корпус відроджено // Наука і життя. – 1964. – № 12. – С. 12-15.

5.2.10. Лаврські печери Near and Far Caves of Lavra

842. Бриллиг И.А. Об устойчивости Ближних пещер Киево-Печерского заповедника // Инженерная геология (М.). – 1990. – № 4. – С. 51-57.
843. Высоцкий С., Мовчан И. Новый памятник древнерусской письменности: [Ближние пещеры] // Наука и жизнь. – 1984. – № 11. – С. 21.
844. Волинський С., Корж Л. Лаврські печери: Від легенди до дійсності // Людина і світ. – 1978. – № 4. – С. 55-56.
845. Воронцова Е. Пещеры Киево-Печерской Лавры: Из истории Киева // Янус. Нерухомість. – 1997. – С. 14-15: іл.
846. Воронцова О.А. Лаврські печери: Путівник. – К.: Вид. дім «Амадей», 2000. – 95, 31, [1] с.: [8] арк. іл., портр.
847. Геппенер Н. Печери Київської Лаври. – Х.: Пролетар, 1930.– 64 с. – Бібліогр.: с. 62 (22 назв.).
848. *Herbinius J. Religiose Kijovienses cryptae. – Jena, 1675.
- Гербініус Й. Релігійні київські гробниці [підземний Київ].
849. Дегтярьов М. Біля Ближніх печер: Реставрація дзвіниці на Ближніх печерах // Прапор комунізму. – 1980. – 9 квіт. – (До 1500-річчя Києва).
850. Дива печер лаврських / [Упоряд. І.В. Жиленко]. – К.: Вид. дім «Academia», 1997. – 155, [1] с.: іл., табл. – (До 2000-ліття Різдва Христового).
851. Дмитрієва Л. Печери відкривають таємниці: Унікал. знахідки в Києво-Печерському держ. іст.-культ. заповіднику // Київ. правда. – 1986. – 25 трав.
852. Жолдак Б. Підземелля розкриває таємниці: [Археол. дослідження в печерах Києво-Печер. заповідника] // Наука і суспільство. – 1979. – № 3. – С. 50-51.
853. Исбах А. В пещерах: Очерк [современ. Киево-Печерской лавры] // Октябрь. – 1929. – № 9. – С. 116-121.
854. Іванченко Р.П. Привиди лаврських печер: Нариси. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Веселка, 1984. – 133 с.
855. «Киево-Печерская лавра», заповедник-музей. Киев: Пещеры и мощи Киево-Печер. лавры / Сост. В.А. Шиденко. – [К.], 1962. – 7 с.

856. **Киевские** Пещеры и Киево-Печерская лавра . – К.: Тип. Семеновского, 1864. – 87 с.
857. **Київ** навесні 1942 р.: В печерах // Ніжин. вісті. – 1942. – 18 лип.
858. **Климчук О.Б.** Світло під землею: Розповідає вчен. секретар секції спелеології Геогр. т-ва УРСР О.Б. Климчук / Бесіду вів К. Касаткін // Веч. Київ. – 1983. – 18 лют.
859. **Ковалинський В.** Печерські таємниці // Печерськ. – 1999. – Берез.
860. **Коломієць М.** Підземний хід веде у невідомість: Чи все ми знаємо про [Кисво-Печерську] Лавру? // Вісті. – 1998. – 30 лип.
861. **Колпакова В.** Нове про Лаврські печери // Кур'єр Юнеско. – 1996. – лют. – С. 33-34.
862. **Кропива П.** «... На горах Київських вода як благодать Божа»: [Про Києво-Печер. лавру] // Демократ. Україна. – 1992. – 14, 16, 21 квіт. – Зміст: 1. Від печер до монастиря; 2. Дарунок Святослава і пояс варяга; 3. Друге народження.
863. **Лісневський Ю., Чумаченко В.** Таємниці лаврських печер // Молодь України. – 1969. – 27 лип.
864. **Ломонос-Рівна Г.** Роксолани в уяві Гербінія: [Про кн. нім. вчен. Й. Гербінія «Релігійні київ. печери, або підземний Київ», вид. в 1675 р. в Німеччині] // Літ. Україна. – 1969. – 28 жовт.
865. **Лукомська І.** Підземне місто під руїнами Успенського собору // Веч. Київ. – 1997. – 19 берез.
866. **Мамаєв Н.И.** Записки // Ист. вестн. – 1901. – № 1-12.
Лавра й печери 1850-х рр. – № 9. – С. 787-790.
867. **Михайлов В.** В Киев и обратно // Рус. художеств. листок, изд. В. Тиммом. – 1860. – № 12. – С. 39-42: ил.; № 17. – С. 63-64.
Опис Києва, Києво-Печерської лаври та печер.
868. **Мовчан И.И., Авагян А.Б.** Отчет об археологических исследованиях в ближних пещерах Киево-Печерского заповедника, проведенных в 1978-79 гг. // Наук. арх. Ин-ту археол. НАНУ. – К.
869. **Могила И.** Перекресток тайн: Неизвестные ранее подземные ходы обнаружены в Киево-Печерской лавре // Труд. – 1985. – 20 окт.
870. **Новакович Р.** Феномен лаврських печер [м. Київ] // Київ. старовина. – 1994. – № 2. – С. 127-128.
871. **Новицкий Я.** Иоанн Гербиний, виленский пастор половины 17 века и его «Подземный Киев» // Вестн. Зап. России (Вильно). – 1871. – Кн. 4., отд. 2. – С. 1-37.
872. **Отчет** археологической экспедиции об исследовании Ближних пещер в 1977-1978 гг.: Рукопись // Наук. арх. Києво-Печер. історико-культ. заповідника. – К.
873. **Петренко М.З.** Печерні лабіринти на території Києво-Печерського історико-культурного заповідника: Фоторозповідь / [Фотогр. В.Б. Соловського та ін.]. – К.: Мистецтво, 1974. – 61 с.: іл.

874. **Петренко М.З.** Пещерные лабиринты на территории Киево-Печерского историко-культурного заповедника: Фоторассказ. – К.: Мистецтво, 1976. – 63 с.: ил.
875. **Петренко М.З.** Правда про печери і моці Києво-Печерської лаври. – К., 1959. – 35 с.: іл. – Бібліогр. в підрядк. прим.
876. **Пещеры** и мощи Киево-Печерской лавры / Сост. В.А. Шиденко. – [К., 1962]. – 7 с. – (Киево-Печер. гос. ист.-культур. заповедник).
877. **Позняк П.** Дальні печери // Прапор комунізму. – 1989. – 24 листоп.
878. **Позняк П.** Печери: Хто «за», хто «проти»? // Прапор комунізму. – 1985. – 26 листоп.
- Київські підземні лабіринти – унікальні пам'ятки історії і культури.*
879. **Позняк П.** Таємниця дальніх печер: Знайдено келію засновника Лаври // Прапор комунізму. – 1988. – 2 квіт.
- Келія Феодосія.*
880. **Реутов А.В.** Лаврські печери як архітектурна пам'ятка // Дива печер лаврських. – К., 1997. – С. 101-111.
881. **Рибалко В.** Святині Київські: [Про підземні церкви Києво-Печер. лаври] // Робітн. газета – 1997. – 28 січ.
882. **Сборник** материалов для исторической топографии Киева и его окрестностей. – К.: Изд. Врем. комис. для разбора древн. Актов, 1874.
- В розділі: “Известия очевидцев, современников и иностранных писателей” вміщено скорочений уривок про Київ і Лавру з твору Іонна Гербінія (1675 р.). – С. 107-112.*
883. **Святые** пещеры Киево-Печерской лавры // Рус. худож. листок, изд. В. Тиммом. – 1859. – № 24. – С. 75-77; № 25. – С. 79: 2 вкл. л. ил.
884. [Сементовский Н.М.] Киевские пещеры и Киево-Печерская лавра. – К., 1864. – 86 с.: пл.
885. **Сіткарьова О.** Підземне місто під руїнами Успенського собору / Вступ. ст. І. Лукомської // Веч. Київ. – 1997. – 19 берез. – Невідомий Київ.
886. *Службы Преподобным отцам Печерским, их же мощи в Ближней и Дальней пещере нетленно почивают. – К., 1763.
887. **Сорока М.** З глибин віків // Рад. Україна. – 1984. – 15 січ.
888. **Толкачов Ю., Ліпавський О.** Печери [Києво-Печер. лаври], де живуть таємниці // Соняшник. – 1994. – № 7-8. – С. [26-27].
889. **Толочко П.** Загадки чекають відкривачів: [Підземні споруди XVII ст.] // Вісті з України. – 1985. – № 2, січ.
890. **Толочко П.** Печери Києва [як пам'ятки стародавньої історії] // Наука і суспільство. – 1968. – № 2. – С. 24-31.
891. **Толочко П.П.** Таємниці київських підземель. – К.: Наук. думка, 1986. – 84 с.: іл. – Бібліогр.: с. 84. – Теж. – 1971. – Рос.
892. **Федоренко М.** Таємниці підземель // Київ. правда. – 1986. – 5 жовт.
893. **Фросевич Л.** Таємниця келії Феодосія – одного із засновників Печерського монастиря // Веч. Київ. – 1988. – 7 квіт.

894. **Хведченя С.Б.** Картографическое изучение Ближних и Дальних пещер // Пробл. охраны, изучения и реставрации памятников архитектуры Киево-Печер. лавры. – К., 1991. – С. 45-48.
895. **Хведченя С.Б.** Киево-Печерская лавра: пещеры, легенды, клады / Ин-т истории Украины НАН Украины. – К., 1999. – 210, [2] с.: [24] л. ил., табл., портр. – Библиогр.: с. 197–200.
896. **Хведченя С.Б.** Старовинні карти розкривають таємниці Лаврських печер. – К.: Знання, 1991. – 38 с.
897. **Хведченя С.Б.** Тайны киевских гробниц [пещеры] // Вокруг света. – 1996. – № 11. – С. 73-78.
898. **Цикора С.** Виявлено келію засновника Печерського монастиря // Вісті з України. – 1988. – № 5, квіт.
899. **Цикора С.** Катакомбы Киева: [О пещерах] // Известия. – 1976. – 20 авг.
900. **Цикора С.** Обнаружена келья основателя Печерского монастыря // Известия. – 1988. – 21 марта.
901. **Цикора С.** Сюрпризы подземелья: Сенсацион. открытия в Киеве // Известия. – 1984. – 15 сент.
902. **Цикора С.** Там, где крестили Русь: [Первое богослужение в пещерах Киево-Печер. лавры] // Известия. – 1988. – 7 июня.

Келія Феодосія.

903. **Через** десять століть: [Келія Феодосія в Києво-Печер. заповіднику] // Робітн. газета – 1988. – 19 трав.
904. **Чумаченко В.** Про археологічні дослідження Дальніх печер 1968 р.: Звіт. Рукопис // Наук. арх. Києво-Печер. іст.-культ. заповідника. – К.
905. **Шиденко В.А.** Пещеры и мощи Киево-Печерской лавры. – К., 1958. – 7 с. – (Киево-Печер. гос. ист.-культур. заповедник).
906. **Шагін І.** Відлуння століть: Нові сторінки історії нашого міста відкрили київ. вчені: [Розкопки Ближніх печер Києво-Печер. лаври] // Прапор комунізму. – 1979. – 18 квіт. – (До 1500-річчя Києва).

5.2.10.1. Графіті печер Graffiti of Caves

907. **Высоцкий С.А., Мовчан И.И.** Эпиграфическая находка в Ближних пещерах Киево-Печерской лавры // Совет. археология. – 1984. – № 3. – С. 191-196. – Рез. англ. – Библиогр.: 8 назв.
908. **Киянський Д.** Автограф на стіні підземелля // Прапор комунізму. – 1980. – 21 лют. – (До 1500-річчя Києва).
909. **Колпакова В.** Листи далеких предків: [Графіті печер Києво-Печер. держ. культ. заповідника] // Людина і світ. – 1986. – № 9. – С. 17-18.

5.2.11. Мистецькі скарби Art's treasures

5.2.11.1. Загальні праці General works

910. **Новицька М.** Турецькі оксамити Лаврського музею (Київ) // Схід. світ. – 1930. – № 10-11. – С. 351-359.
911. **Ромоданова І.** Велике братство 30-го корпусу: [Про вист. «Лавр. майстерні. 100 років творч. роботи. Живопис, графіка, скульптура», Київ] // Робітн. газета – 1999. – 22 квіт.
912. **Скарби** Києво-Печерської лаври = Treasures of -Pechersk lavra: Альбом / Авт.-упоряд.: А. Гришин, Л. Ковальова, О. Коваль та ін. – К.: Мистецтво, 1998. – 272 с.: текст, іл., фото. – Текст укр; рез. та пер. англ., фр., нім. та рос.
913. **Шамаєва К.** З музичного побуту Києво-Печерської Лаври // Київ. старовина. – 1992. – № 2. – С. 77-82.
914. **Шиденко В.** Золотих справ майстер: [З біогр. ювеліра Києво-Печер. лаври П.І. Потильчака] // Людина і світ. – 1988. – № 4. – С. 27-31.

5.2.11.2. Пам'ятники мистецтва Art's memorials

915. **Архіпова Є.І.** Про сюжети рельєфів XI-XIII ст. з Києво-Печерського монастиря // Археол. - 1990. - № 1. - С. 95-106.
916. **Ван-Вестерфельд.** Загальна панорама Лаври, 1651 // Людина і світ. – 1998. – № 10. – С. 36.
917. **Джемс Дж.** Києво-Печерська лавра з лівого берега, початок XIX ст. // Нар. творчість та етнографія. – 1997. – № 5-6. – С. 16.
918. **Джемс Дж.** Монах в підземеллі Києво-Печерської лаври, початок XIX ст. // Нар. творчість та етнографія. – 1997. – № 5-6. – С. 111.
919. **Истомин М.П.** К истории живописи в Киево-Печерской лавре в XVIII ст. // Чтения в Ист. о-ве Нестора Летописца. – 1895. – Кн. 9. – С. 65-75.
920. **Истомин М.П.** К истории живописи в Киево-Печерской лавре в прошлом столетии // Тр. 9-го Археол. съезда. – М., 1897. – Т. 2, протоколы. – С. 50-51.
921. **Истомин М.П.** Обучение живописи в Киево-Печерской лавре // Искусство и художеств. пром-сть. – 1901. – № 10. – С. 291-310: ил., 8 вкл. л. ил.; № 11. – С. 311-318: 2 вкл. л. ил.
922. **Кузьмин Е.** Украинская живопись XVII века // И. Грабарь. История рус. искусства. – М.: И. Кнебель, [1914]. – Т. 6, гл. XIV. – С. 455-480: ил.
923. **Пархоменко І.** Таємниця гравюри // Культура і життя. – 1981. – 18 черв.

924. **Петров Н.И.** Об упраздненной стенописи Великой Киево-Печерской Лавры // Тр. Киев. духовн. акад. – К., 1900. – № 4. – С. 570-610; № 5. – С. 40-70.
925. **Пуцко В.** Печерский ктиторский портрет // Эограф. (Белград). – 1982. – Кн. 13. – С. 42-48.
926. **Сердюков В.О.** Агапіт Печерський: Портрет // Агапіт. – 1998. – № 9-10. – 2-га с. обкл.
927. **Стріха М.** Чому зник живопис Лаври?: [Пробл. збереження пам'яток Києво-Печерської лаври, Київ] // Культура і життя. – 1991. – 19 січ.
928. **Шиденко В.** Загадка забутих портретів [Києво-Печер. лаври] // Образотвор. мистецтво. – 1972. – № 2. – С. 30.
929. **Ямщиков С.** Печерские фрески // Декоративное искусство СССР. – 1971. – № 7. – С. 32-33.
930. **Яремич С.** Еще о памятниках искусства Киево-Печерской лавры // Киев. старина. – 1900. – Т. LXXI. – Октябрь. – С. 179-188. – Теж. - К., 1900. – 12 с. – Відб. з: Киев. старина. – 1900. – № 10.
931. **Яремич С.** Памятники искусства XVI и XVII столетий в Киево-Печерской лавре // Киев. старина. – 1886. – Т. XVI. – Ноябрь. – С. 80-81. – Тоже. – 1900. – № 6. – С. 378-390.
932. **Ярошинская А.** Вторая жизнь древних фресок: [О реставрации монумент. живописи заповедника «Киево-Печер. лавра»] // Правда Украины. – 1976. – 2 апр.

5.2.11.3. Иконографія Iconography

933. **Беляй А.Ф.** К вопросу о материалах и технике станковой живописи Киево-Печерской иконописной школы XVIII-XIX в. // Музееведение и охрана памятников. – К., 1985. – Вип. 1. – С. 2-12.
934. **Жолтовський П.М.** Малюнки Києво-Лаврської іконописної майстерні: Альбом-каталог. – К.: Наук. думка, 1982. – 287 с.
935. **Истомин М.** К вопросу о древней иконописи Киево-Печерской лавры // Чтения в Ист. о-ве Нестора Летописца. – К., 1898. – Кн. 12, отд. II. – С. 3-19.
936. **Истомин М.** Описание иконописи Киево-Печерской лавры // Чтения в Ист. о-ве Нестора Летописца. – 1898. – Кн. 12, отд. III. – С. 34-39.
937. **Карабинов И.** «Наместная» икона древнего Киево-Печерского монастыря // Изв. Гос. Акад. материал. культуры. – Л., 1927. – Т. 5. – С. 102-113.
938. **Миляева Л.С.** Иконография и красноречие украинского барокко: (Росписи Надвратной церкви Киево-Печер. лавры) // Восточнохристиан. храм: Литургия и искусство. – Спб., 1994. – С. 308-316.

939. **Українські ікони** = Ukrainian icons: Настін. фотокалендар / Фото В. Моруженка; Голов. церков. свята уклав Д. Степовик. – К.: Преса України, 1998. – [7] арк., текст, іл.: офсет кольор. – Табель-календар на 2000 р. – Укр., англ. – Зі змісту: Параскева П'ятниця з житієм, XV ст.; Зішестя Святого Духа, початок XVI ст. (Києво-Печерська лавра); Юрій Змієборець, друга половина XVI ст.

5.2.11.4. Алімпій Печерський – художник (кінець XI – початку XII ст.)

Alimpius Pechersky – artist

(at the end of the XI and the beginning of the XII centuries)

940. **Алімпій** (иконописец, инок Киево-Печерской лавры, умер 17 августа 1114 г.): Биография к прилагаемому рисунку головы // Шк. рисования. – 1859. – № 1. – С. 1-3.
941. **Логвин Г.** Легендарний художник [Києва Алімпій. Кінець XI – початок XII ст.] // Знання та праця. – 1970. – № 8. – С. 18-19.
942. **Петров П.** Св. Алімпій, иконописец Печерский // Север. сияние. – 1864. – Т. 3. – С. 195-202: ил.
943. **Пуцко В.** Киевский художник XI века Алімпій Печерский: (По сказанию Поликарпа и данным археол. исслед.) // Winer Slavistisches Jahrbuch (Wien). – 1979. – Bd. 25. – S. 63-88.
944. **Успенские М. и В.И.** Заметки о древнерусском иконописании: Известные иконописцы и их произведения. – Спб., 1901. – «Св. Алімпій» – С. 3-33: ил., 2 вкл. л. ил. – Библиогр. в подстрочн. прим.
945. **Утевська П., Горбачов Д.** На честь [худож.] Алімпія Печерського // Collegium. – 1994. – № 2-3. – С. 199-206.
946. **Утевская П., Горбачев Д.** Художник Алімпій Печерский (конец XI – начало XII столетий) // Зеркало недели. – 1996. – 23 авг.

5.2.11.5. Галик Алімпій — художник гравер (XVIII ст.)

Galik Alimpiy – artist, graver

947. **Горбачов Д., Утевська П.** На честь Алімпія Печерського: [Про укр. худож., гравера XVIII ст. А. Галика] // Слово Просвіти. – 1999. – Серп. (Чис. 7, 8).

5.2.11.6. Інші витвори мистецтва

Another Art's works

948. **Говденко М.М., Годованюк Е.М.** Архитектурная керамика главной колокольни Киево-Печерской Лавры // Стр-во и архитектура. – 1988. – № 10. – С. 19-22.
949. **Мишнева Е.И.** Коллекция ювелирных изделий в собрании Киево-Печерского заповедника // Ювелир. дело на Украине. – К., 1991. – С. 69-78.

950. **Мішнєва О.** Зображення печерських святих на золотарських пам'ятниках доби бароко // Могилян. Читання: Матеріали щоріч. наук. конф. – К., 1999. – С. 92-95.
951. **Новицька М.** Датовані епітрахілі Лаврського музею 1640–1743 рр. // Укр. музей.– К., 1927. – Зб. 1. – С. 51-70: 8 вкл. арк. іл.
952. **Певний Б.** Царські врата – у Каліфорнії: Виявлено унікал. пам'ятки, які належали Києво-Печер. лаврі // Культура і життя. – 1989. – 11 черв.
953. **Пітателева О.В.** До проблеми пейзажу Лаврської живописної школи (Троїцька надбрамна церква) // Лавр. альманах: Києво-Печер. лавра в контексті укр. історії та культури: Зб. наук. праць. — К., 1999. — Вип. 5. — С. 99-109.
954. **Прасолова К.С.** Українське гаптування XVIII ст. в зібранні Києво-Печерського заповідника // КПЛ-А. — 1997. — Т. 3. — С. 187.
955. **Пуцко В.Г.** Крест Марка Пещерника: [Киево-Печер. лавра, кінець XI в.] // Совет. археология. – 1987. – № 1. – С. 217-230. – Библиогр.: с. 228-230. – Рез. англ.
956. **Церковні** старожитності XVII-XIX ст. у зібранні Нац. Києво-Печерського історико-культурного заповідника: Кат. вист. – К., 1999.
957. **Шиденко В.** Лаврський годинник: [Про старовин. оригінал. годинник Києво-Печер. лаври] // Веч. Київ. – 1986. – 21 черв.

5.2.12. Некрополь Necropolis

958. **Где** теперь находится могила Кочубея и Искры: (Пересказ ответа Эртеля в «Киевском слове» № 3950 на ст. А.Л. того же названия) // Киев. старина.– 1899. – № 2, док. – С. 82-83.
959. **Голубев С.Т.** Древний памятник Киево-Печерской лавры (конца XV и начала XVI столетия). – К., 1892. – 104 с. – Відб. з: Чтения в Ист. о-ве Нестора Летописца. – Кн. 6.
960. **Де-Витте Е.И.** Комментарии к древнейшим памятникам Киево-Печерской Лавры и Киево-Златоверхо-Михайловского монастыря // Чтения в Ист. об-ве Нестора Летописца. – 1910. – Кн. 3, Вип. 3, Прил. – С. 2-7.
961. **Дегтярьов М.** Некрополь Рождественського бастиону: [Про поховання в Дальн. печерах Києво-Печер. лаври] // Молодь України. – 1999. – 19 серп.; Людина і світ.– 1986. – № 9. – С. 19–20.
962. **Джмелик В., Колісник Ю.** Плата за поховання: [За матеріалами арх. Києво-Печер. лаври] // Людина і світ. – 1966. – № 12. – С. 52–53.
963. **Эпитафии** фундаторам Киево-Печерской лавры из «Тератургимы» Афанасия Кальнофойского // Киев. епарх. ведомости. – 1874. – № 14, отд. второй. – С. 398-403; № 19. – С. 532-536; № 20. – С. 566-569; № 22. – С. 608-613; № 24. – С. 677-679.
964. **Ернст Ф.** Надгробок Румянцева-Задунайського в Київській лаврі // Зб. секції мистецтв Укр. наук. т-ва в Києві.– К., 1921. – Т. 1. – С. 112-120.

965. **Эрнст Ф.** Авторы надгробия Румянцева-Задунайского в Киевской лавре // Среди коллекционеров. – 1923. – № 1-2. – С. 22-24: ил.
966. **И. З-н.** К вопросу о перемещении надгробия князя К.И. Острожского // Искусство и печат. дело. – 1910. – № 8-9. – С. 382-384: ил.
967. **Известия о** погребенных в Киеве князьях и княгинях рода Рюрика // [Самуил Миславский] Краткое ист. описание Киево-Печерской лавры. – К., 1817. – [Додаток 3]. – С. 287-292.
968. **Івакін Г.Ю., Балакін С.А.** Поховальний комплекс XV ст. у нартексі Успенського собору Києво-Печерської лаври // Лавр. альм. – К., 1999. – Вип. 2. – С. 76-86.
969. **Каманин И.М.** Склепы в Великой лаврской церкви // Киев. старина. – 1895. – Т. LI. – Окт. – С. 9-10.
- Поховання Печерського архимандрита І. Гізеля (1683 р.); Київ. митрополита Варлаама Ясинського (1708 р.); П.О. Румянцева-Задунайського (1797 р.).*
970. **Колпакова В.М., Кабанець Є.П.** Комплексні медико-антропологічні дослідження святих мощей Києво-Печерської лаври // Дива печер лаврських. – К., 1997. – С. 85-94.
971. **Кузьмин Е.** Київські надгробки // Київ. зб. історії й археол., побуту й мистецтва. – К., 1931. – Зб. 1. – С. 151-158: 5 вкл. арк. іл.
- Про лаврські надгробки К. Острозького та П. Румянцева-Задунайського.*
972. **Л[азаревский] А.** Где теперь находится могила Кочубея и Искры // Киев. старина. – 1898. – № 7. – С. 23-24.
973. **Максимович М.А.** Надгробная сцена: (О могильных камнях Искры и Кочубея и полковника Флорова) // День. – 1864. – № 10.
974. **Максимович М.А.** Надгробная суета // М.А. Максимович. Собр. соч. Т. 2. – К., 1877. – С. 238-239.
- Про могили Іскри і Кочубея.*
975. **Максимович М.А.** Надгробные стихи Кочубею и Искре в Печерской лавре // М.А. Максимович. Собр. соч. Т. 2. – К., 1877. – С. 240-242.
976. **Максимович М.А.** О надгробиях в Печерском монастыре // Киев явился градом великим ...: Вибрані українознав. твори. – К., 1994. – С. 145-161
977. **Назаренко Н.** Могила Кочубея и Искры // Ист. вестн. – 1908. – № 7. – С. 256-258.
978. **Потехіна І.Д., Козак О.Д.** Антропологічні дослідження поховань в Успенському соборі Києво-Печерської лаври // Лавр. альманах. – К., 1999. – Вип. 2. – С. 87-97.
979. **Проценко Л.** Поховання Києво-Печерської лаври // Київ. старовина. – 1995. – № 2. – С. 18-40.
980. **Саприкина Л.** Губернатор Парижа: [О генерал-фельдмаршале Рос. войск Остен-Сакен, надгробие которого находится на крепостном бастионе Дальних пещер Киево-Печер. лавры] // Радуга. – 1985. – № 6. – С. 168-171.
981. **Сафонов Ю.** Біля Спаса на Берестові ... // Робітн. газета – 1989. – 5 серп.
982. **Сафонов Ю.** Знову на Берестові: [Козацька могила XVII ст.] // Робітн. газета – 1989. – 10 верес.

983. **Ульяновський В.** Пам'ятник Костянтину Острозькому в Києво-Печерській Лаврі // Укр. іст. журн. – 1992. – № 2. – С. 112-121.
984. **Хведченя С.Б.** Києво-Печерская лавра: пещеры, легенды, клады / НАН Украины; Ин-т истории Украины; Всеукр. о-во краеведов. – К., 1999. – 210 [2] с.: [24] л. ил., табл., портр. – Из змісту: Церковный календарь Киево-Печерских святых. Преподобные, открыто почившие в Ближних пещерах. – С. 206-208; Преподобные, открыто почившие в Дальних пещерах. – С. 209-210.
985. **Чумаченко О.Ю.** Образи з минулого: (Бібліогр. довід. осіб, похованих в Успенському соборі Києво-Печер. лаври). – К.: РВМП «Софія», 1999. – 176 с.: іл.
986. **Шиденко В.** Слідами Кочубея: [Києво-Печер. лавра] // Веч. Київ. – 1988. – 20 жовт.
987. **Яновський Ю.І.** Нотатки про історичних осіб, похованих в Успенській церкві у Лаврі (б.д.) // Ін-т літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України. Від. рукописів, Ф. № 116, од. зб. 3020 (1924-1958 pp.).

5.3. Софійський монастир (1037 – початок ХХ ст.)

The St Sophia's Cathedral

5.3.1. Історичні джерела

Historical sources

988. **Акты**, касаючіся отобрания Києво-Софійського собора от униатов // Киев. епарх. ведомости. – 1873. – № 13. – С. 365-374.
989. **Л[ебединцев] П.** Возобновление Києво-Софійського собора в конце ХVІІ в. и судьба киевских церквей святых Василия и Екатерины // Киев. старина. – 1884. – № 10, док. – С. 234-238.
990. **Моргилевський І.В.** Київська Софія в світлі нових спостережень // Ін-т рукоп. Нац. б-ки ім. В. Вернадського, Ф. X, № 14843, арк. 16. – Теж. – // Київ та його околиця в історії і пам'ятках. – К., 1926. – Т. 22. – С. 81-108.
991. **Никитенко Н.Н.** Известия средневековых немецких авторов о Софии Киевской в свете новых исследований // Славяне и их соседи: Тез. 16 конф. «Славяне и немцы». – М., 1997. – С. 109-112.
992. **Никитенко Н.Н.** Известия средневековых немецких источников о Софии Киевской в свете новых исследований // Славяне и их соседи. – М., 1999. – С. 55-67.
993. **Про організацію** Софійського заповідника: З постанови Ради Народних Комісарів УРСР і ЦК КП(б)У від 27 берез. 1944 р. // ДАК, Ф. Р-1, оп. 3, спр. 5, арк. 172-173.
994. **Сведения**, полученные от И.М.Скуленко – бывшего директора Софійського заповідника с апреля 1934 г. по июль 1937 г.: [Запись сделана в 1947 г.]. – К., 1975 г. // Арх. Нац. заповідника «Софія Київська», Ф. НА-ДР, спр. № 147/1, арк. 1-2.

995. **Челобитная** митрополита Киевского Варлаама Ясинского о беспокойстве, причиняемом Софийскому монастырю близостью дворов, населенных военными людьми // Киев. старина. – 1894. – № 7, док. – С. 122-123.

5.3.2. Загальні праці General works

996. **Антонова В.** Киевская София // В защиту мира. – 1956. – № 62-63. – С. 126-131: ил.
997. **Асеев Ю.** Киевская София и древнерусское зодчество // София Киев.: Материалы исслед. – К., 1973. – С. 13-19.
998. **Асеев Ю.С. и др.** Новое о композиционном замысле Софийского собора в Киеве / Ю.С. Асеев, И.Ф. Тоцкая, Г.М. Штендер // Древнерус. искусство: Художеств. культура X – первой половине XIII веков. – М., 1988. – С. 13-27.
999. **Асеев Ю.С.** «Софія Київська»: [Буклет]. – К.: Мистецтво, 1967.
1000. **Афанасьев К.Н.** От Пантеона Рима до Софии Киевской // Культура и искусство Древ. Руси. – Л., 1967. – С. 1-42: ил.
1001. **Ачкасова В.Н.** Древньому місту присвячено: Відродження реліквії // Веч. Київ. – 1981. – 23 лип.
1002. **Ачкасова В.Н.** «Краса – мудрість, душа, правда ...» : Знайомства і зустрічі: Розповідає директор держ. архіт.-іст. заповідника «Софійський музей» В.Н. Ачкасова / Розмову вела В. Корсунська // Робітн. газета – 1981. – 22 листоп.
1003. **Ачкасова В.Н.** Мудрість древньої Софії: [Бесіда з дир. Софійськ. заповідника у Києві / Інтерв'ю взяла В. Корсунська] // Робітн. газета – 1993. – 22 черв.
1004. **Ачкасова В.Н.** Свята Софія в небезпеці: [Розмова з дир. держ. архіт.-іст. заповідника «Софійськ. музей» / Зап. Н. Цісик] // Пам'ятки України. – 1992. – № 2-3. – С. 17-22.
1005. **Ачкасова В.Н., Тоцкая И.Ф.** Софийський заповідник в Києве. = Die Sophien Kathedrale in Kiew: Фотопутеводитель / Фото В.А. Моруженко. – К.: Мистецтво, 1978. – 191 с.: ил.
1006. **Ачкасова В.Н., Тоцька І.Ф.** Софійський заповідник у Києві: Фотопутівник. – К.: Мистецтво, 1986. – 223 с.; 1987. – 223 с.
1007. **Ачкасова В.Н., Тоцька І.Ф.** Софійський заповідник у Києві. = Sobor Sofijski w Kijowiji: Фотопутівник. – К.: Мистецтво, 1981. – 191 с.: іл.
1008. **Ачкасова В.Н., Тоцька І.Ф.** Софія Київська // Веч. Київ. – 1970. – 24 квіт.
1009. **Ачкасова В.Н.** Сторінки кам'яного літопису: Роздуми про рідне місто // Веч. Київ. – 1980. – 13 серп.
1010. **Бараневич Л.** Істина пізнається красою: [Софійськ. собор] // Прапор комунізму. – 1988. – 27 берез.

1011. **Більшовицька** «турбота» про Софію Київську: свідчить Олекса Повстенко // Пам'ятки України: історія та культура. – 1996. – № 3-4. – С. 11.
1012. **Бсляєва Т.** Все про музей // Прапор комунізму. – 1985. – 21 листоп.
1013. **Бойко Ю., протоієрей.** Софія Київська: [Про Софійськ. собор у Києві] // Однокласник. – 1997. – № 1. – С. 22-23.
1014. **Брунов Н.И.** Киевская София – древнейший памятник русской каменной архитектуры // Визант. временник. – М.; Л., 1952. – Т. 3. – С. 154-200: ил., пл. – Библиогр. в подстр. примеч.
1015. **В.Д.** Ювілейна наукова конференція, [присвячена відзначенню 930-річчя архіт. пам'ятки XI століття – Софійського собору] // Нар. творчість та етнографія. – 1968. – № 5. – С. 100.
1016. **Вероцкий В.** Софийский собор // Янус. Нерухомість. – 1997. – № 3. – С. 16-17: ил.
1017. **Висоцький С.О.** Київській Софії 930 років // Укр. іст. журн. – 1967. – № 9. – С. 133-137.
1018. **Головань І.** Пам'ятник світової культури: 930 років Софії Київ. // Культура і життя. – 1968. – 18 лип.
1019. **Голубовский П.** Древнейший храм русский, София Киевская // Живопис. Россия. – 1901. – № 17. – С. 284-291: ил.
1020. **Государственный** архитектурно-исторический заповедник «Софийский музей»: Фотоальбом / Сост. И.Ф. Тоцкая. – К.: Мистецтво, 1984. – 250 с.
1021. **Государственный** архитектурный исторический заповедник «Софийский музей»: Библиогр. / АН УССР, Науч. б-ка. – К., 1951. – 32 с.
1022. **Грабовський С.Я., Асєєв Ю.С.** Дослідження Софії Київської // Архіт. пам'ятники: Зб. наук. праць / За заг. ред. С.Я. Грабовського. – К., 1950. – С. 27-48: ил.
1023. **Грабовський С.Я., Асєєв Ю.С.** Нові наукові спостереження в Софії Київській // Вісн. Акад. архіт. УРСР. – 1950. – № 3. – С. 36-37: ил.
1024. **Грабовський С.Я.** Софія Київська: Коротка довідка. – К.; Л.: Держтехвидав, 1947. – 12 с.: план, 8 вкл. арк. ил. – (Акад. архіт. УРСР. Держ. архіт.-іст. музей «Софійський заповідник»).
1025. **Дегтярев М.Г.** «Градостроительный» скандал на Софийской площади // Недвижимость Киева. – 2000. – № 16. – С. 20: ил.
1026. **Державний** архітектурно-історичний заповідник «Софійський музей»: Фотоальбом / Упоряд. І.Ф.Тоцька; Худож. Б.Й. Бродський, В.Б. Бродський; Фото Ю.М. Бусмика, Б.Д. Градова, Б.В. Кочерова та ін.; Авт. тексту: І.Ф. Тоцька, В.Н. Ачкасова. – К.: Мистецтво, 1981. – 250 с.
1027. **Довженок В.** Крізь сяйво тисячоліть: [Про Софійський собор] // Літ. Україна. – 1968. – 2 лип.
1028. **Довженок В.** Софія Київська і культура Київської Русі: [Доп. на конф., присвяч. 930-річчю Київ. Софії: Друк. в скороч. вигляді] // Наука і суспільство. – 1968. – № 9. – С. 8-13.

- 1029.** *Древности* Российского государства: Киев. Софийский собор. Вып. 1–4. – Спб.: Императ. рус. археол. о-во, 1871-1887.
 Вып. 1. – 1871. – [8] с.: 83 вкл. л. ил.
 Вып. 2, 3. – 1873. – [4] с.: 7 вкл. л. ил.
 Вып. 4. – 1887. – XII с.: 25 вкл. л. ил.
- 1030.** [Евгений Болховитинов, митрополит киевский]. Краткое описание Киево-Софийского собора и монастырей. – К., 1825. – [2], 110 с.
- 1031.** [Евгений Болховитинов, митрополит киевский]. Описание Киево-Софийского собора и Киевской иерархии с присовокуплением разных грамот и выписок, объясняющих оное, а также планов и фасадов Константинопольской и Киево-Софийской церкви и Ярослава надгробия. – К., 1825. – 574 с.: вкл. л. ил.
- 1032.** Євгенов К. Архітектурні перлини Києва // Веч. Київ. – 1982. – 31 лип.
- 1033.** Європейська відзнака: [Про Софію Київ.] // Пам'ятки України. – 1988. – № 1. – С. 4-6.
- 1034.** Жила В. Київський собор святої Софії // Укр. вісн. (Берлін). – 1943. – 19 верес.
- 1035.** Журба О. Так, може, Софію перенести? // Веч. Київ. – 1985. – 21 верес.
- 1036.** З плину часу: [Європейська золота медаль за збереження іст. пам'яток – «Софійському музею» у Києві] // Київ. – 1988. – № 6. – С. 155.
- 1037.** Заботы митрополита Варлаама Ясинского о благоустройстве Софийского кафедрального монастыря и других киевских святынь // Киев. епарх. ведомости. – 1905. – № 32, ч. неофиц. – С. 804-811; № 33. – С. 834-839; № 34. – С. 859-864.
- 1038.** Закревський М. На побачення з історією міста: [Про суботник на території Софійськ. держ. архіт.-іст. заповідника] // Веч. Київ. – 1987. – 20 листоп.
- 1039.** Золозов А. Поезія в камені: [Про створення телефільму «Софія Київська»] // Вітчизна. – 1967. – № 6. – С. 216-218.
- 1040.** Золозов А. Софія Київська: Скарби народні: [До 930-річчя архіт. пам'ятника] // Прапор. – 1972. – № 4. – С. 102-103.
- 1041.** Кальницький М.Б. Софийский заповедник: [Киев, карта] // Кальницький М.Б. Верхний город. – К., 1998. – С. 8.
- 1042.** Климчук О. Софія Київська // Україна. – 1978. – № 47. – С. 14-15.
- 1043.** Колесниченко Ю. Мова тисячоліть: До 925-річчя з часу закладення Софійськ. собору в Києві // Молодь України. – 1962. – 13 лют.
- 1044.** Коломиец Н. Почем нынче собор? // Совет. культура. – 1987. – 20 авг.
- 1045.** Компанієць А. Золота медаль музею: (Архіт.-іст. заповідник «Софійськ. музей») // Прапор комунізму. – 1988. – 3 січ.
- 1046.** Красносельцев Н.Ф. Типик церкви святої Софії в Константинополі IX в. // Летопись Ист.-филол. О-ва при Императ. Новорос. ун-те. – О., 1891. – Т. 2. – С. 156-254.
- 1047.** Кресальний М., Ассєв Ю. Нові дослідження архітектури Софійського собору // Архіт. і буд-во. – 1955. – № 1. – С. 27-29: іл.

- 1048. Кресальний М.Й.** Софійський заповідник у Києві: Архіт.-іст. нарис. – К.: Держбудвидав УРСР, 1960. – 427 с.: іл. – Бібліогр.: с. 419-426.
- 1049. Кресальний М.Й.** Софійський заповідник у Києві: Пам'ятник архіт. XI–XVIII ст. — К.: Держбудвидав УРСР, 1959. – 43 с.: іл. – Укр., рос. – Теж. – 1960. – 48 с.: іл. – Франц.; 2-е вид., випр. та доп. – 1962. – 40 с.: іл., 10 л. іл.; 3-є вид., випр. та доп. – К.: Будівельник, 1966. – 48 с.: іл., 15 л. іл. – (Пам'ятники архітектури УРСР).
- 1050. Кресальний Н.И.** Софийский заповедник в Киеве: (Памятник архитектуры XI–XVIII вв. – 2-е изд., испр.). – К.: Госстройиздат УССР, 1962. – 43 с.: ил., пл. – (Памятники архитектуры УССР). – Тоже. – 1964. – 43 с.: ил., [10] л. ил. – (Памятники архитектуры УССР); 4-е изд., испр. – К.: Будівельник, 1965. – 43 с.: ил., пл. – (Памятники архитектуры УССР).
- 1051. Кресальний Н.И.** Софийскому музею – 30 лет: [Об архитектур. памятниках Софийского заповедника] // Стр-во и архитектура. – 1965. – № 3. – С. 38.
- 1052. Крымский С.Б.** Под сигнатурой Софии // Филос. и социол. мысль. – 1995. – № 5-6. – С. 235-242.
- 1053. Кулеба В.** Зв'язок часів: От уже близько 950 років Софійський собор не перестає вражати величию і майстерністю його творців // Прапор комунізму. – 1979. – 18 квіт.
- 1054. Лазарев В.** Новые открытия в Киевской Софии // Архитектура СССР. – 1937. – № 5. – С. 51-54: ил.
- 1055. Лебединцев П.Г.** Катедральный Киево-Софийский монастырь и его наместники // Киев. губерн. ведомости. – 1850. – № 35-39; 1859. – Отд. 2. – № 35.
- 1056. Лебединцев П.Г.** О святой Софии Киевской: Реферат. – К., 1878. – 42 с.: табл. – Відб. з: Тр. 3-го Археол. съезда в Рос.; Киев, 1874: Т. 1. – К., 1878. – С.53-92.
- 1057. Л[ебединцев] П.Г.** Святая София Киевская, ныне Киево-Софийский кафедральный собор. - Изд. 2-е, испр. – К., 1890. – 112 с.
1 вид. під назвою П.Г. Л. Описание Киево-Софийского кафедрального собора. – К., 1882.
- 1058. Логвин Г.Н.** Инженерно-конструктивная структура Софийского собора в Киеве // Стр-во и архитектура. – 1980. – № 3. – С. 26-27.
- 1059. Маслов Л.** Про святу Софію Київську // Пробоем (Прага). – 1943. – № 2. – С. 104-107; № 3. – С. 179-183.
- 1060. Международная награда – музею // Стр-во и архитектура. – 1987. – № 11. – С. 5.**
- 1061. Міжнародна нагорода – музею // Прапор комунізму. – 1987. – 19 верес.**
- 1062. Николаев В.** О соборе святой Софии в Киеве // Зап. Киев. отд. императ. Рус. техн. о-ва. – 1894, протоколы. – С. LXXIII.
- 1063. Нікітенко Н.М.** Собор святої Софії у Києві. – К.: Техніка, 2000. – 232 с. – (Нац. святині України).

- 1064. Нікітенко Н.М.** Софія Київська розкриває свої таємниці // Історія України (тижневик). – 1998. – № 40. – С. 1-3.
- 1065. Нікітенко Н.М.** Софія Київська розкриває свою таємницю // Людина і світ. – 1995. – № 7. – С. 14-19; № 8. – С. 30-34.
- 1066. Нікітенко Н.М.** У світі святої Софії // Золоті ворота: Часопис для українців за кордоном. – К., 1994. – № 4. – С. 153-168.
- 1067. Окунев Н.** Крещальня Софійського собора в Києве // Д.В. Айналову от учеников к двадцатилетию его ученой деятельности. – Пг., 1915. – С. 113-137. – Відб. з: Зап. отд-ния рус. и слав. археол. Рус. археол. о-ва. – 1915. – Т. 10.
- 1068. Олійниченко К.** «Софія Київська»: [Про перший укр. кольор. телевіз. фільм] // Людина і світ. – 1966. – № 12. – С. 49-50.
- 1069. Орловский П.** Святая София Киевская, ныне Киево-Софийский кафедральный собор.- [Изд. 3-е]. – К., 1915. – 78 с.: ил.
1-е вид. – К., 1898; *2-е вид.* – К., 1901.
- 1070. Парійський Є.** Архітектурні перлини Києва // Молодь України. – 1982. – 18 серп.
- 1071. Повстенко О.** Кафедра святої Софії у Києві // Анали укр. вільної Акад. Наук у США (Нью-Йорк). – 1954. – Т. III-IV. – С. 178-179.
- 1072. Povstenko O.** The Saphedral of Sophia in Kiev. – New York: Ukr. Academy of Arts and Sciences in the U.S., 1954. – 446 p.: il., plants.
Повстенко О. Собор святої Софії у Києві.
- 1073. Позняк П.** Пошуки не закінчуються // Прапор комунізму. – 1984. – 17 трав.
- 1074. Позняк П.** Софійський музей-заповідник // Прапор комунізму. – 1986. – 20 черв.
- 1075. Рорре А.** Kompozycja fundacyjna Sofii Kijowskiej. W poszukiwaniu ukladu pierwotnego // Biuletyn historii sztuki. – 1968. – Т. 30, N 1. – С. 20–28.
Поппе А. Утвердження композиції Софії Київської в пошуках первісного укладу.
- 1076. Плачинда С.** Древні стіни розповідають ...: [Про Софію Київ.] // Літ. Україна. – 1980. – 11 квіт. – (До 1500-річчя Києва).
- 1077. Пляшко Л.** З глибини століть: 40 років Софійському іст.-культ. заповіднику // Людина і світ. – 1974. – № 6. – С. 54-56.
- 1078. Пугачева Н.Т.** София Киевская как источник реконструкции модели мира древнерусской культуры // Отечеств. обществ. мысль эпохи средневековья (ист.-филос. очерки). – К., 1988. – С. 110-125.
- 1079. Радченко А.Д.** Государственный архитектурно-исторический заповедник «Софийский музей»: Путеводитель / Под ред. Н.П. Северова. – Изд. 3-е. – К.: Акад. архитектуры УССР, 1954. – 72 с.: ил.
1 вид. – К., 1950; *2 вид.* – К., 1952.
- 1080. Радченко О.Д.** 930 років Київській Софії // Нове життя (Чехословаччина). – 1967. – 24 черв.
- 1081. Радченко О.Д.** Друга молодість Софії // Веч. Київ. – 1964. – 14 груд.

1082. Радченко О.Д. Поэма в камени і фарбах: Іст.-архіт. нарис [про Софійський собор у Києві]. – К.: Будівельник, 1972. – 123 с.: іл. – Бібліогр.: с. 123. – Тит. л. парал. укр., рос.
1083. Радченко А.Д. Поэма в красках и камне // Вестн. АПН. – 1962. – 16 февр.
1084. Радченко А.Д. София Киевская: Фоторассказ о выдающемся памятнике XI в. на территории Совет. Украины – Софийском соборе. – К.: Мистецтво, 1969. – 24 с.: ил.
1085. St. Sophia Cathedral: What to see // Ukr. Business J. – 1995. – N 8. – S. 43.
Свята Софія.
1086. [Сементовский Н.М.] Град Киев во дни великой кн. Ольги и построенная ею церковь во имя святой Софии. Град Киев во дни великого кн. Владимира Святославовича. Великий град Киев, созданный Ярославом Владимировичем // Галерея киев. достопримечательных видов и древностей, изд. Н. Сементовским и А. Гаммершмидтом. – К., 1859. – Тетр. 1-2. – С. 1-8.
1087. Середа С. Що розповіли давні стіни: (Софійський собор) // Прапор комунізму. – 1980. – 11 лип. – (До 1500-річчя Києва).
1088. Симкович В. І давнина, і сучасність // Веч. Київ. – 1985. – 25 жовт.
1089. Скарби заповідника // Прапор комунізму. – 1985. – 24 жовт.
1090. Скворцов И.М. Описание Киево-Софийского собора по его обновлению в 1843–1910 годах. – К.: Тип. Ф. Глюксберга, 1854. – 91 с.
1091. Соломко А. Тасмниці кийівського дива: (Софійський собор) // Київ. правда. – 1988. – 6 листоп.
1092. София Киевская как памятник древнерусской духовной культуры // Отечеств. филос. мысль XI-XVII вв. и греческая культура: Сб. науч. тр. – К., 1991. – С. 5-85. – Из змісту: Горский В.С., Крымский С.Б. София Киевская в контексте историко-филос. исследования. – С. 5-14; Громов М.Н. К философской семантике древней, средневековой и современной архитектуры [семантика Софии Киевской]. – С. 15-24; Замятина Е.А. Мифологические мотивы в символике Софии Киевской. – С. 29-36; Рождественская Т.В. София Киевская как памятник письменности. – С. 37-44; Головань И.А. Росписи Киевской Софии как ист. источник. – С. 45-50; Никитенко Н.Н. «Слово» Илариона и датировка Софии Киевской. – С. 51-57; Большаков Л.Н. Византийский принцип построения архитектурной композиции на примере собора св. Софии (символическое содержание и практический метод). – С. 58-69; Тоцкая И.Ф. Манускрипт Теофила и исследования строительного производства Софии Киевской. – С. 70-75; Баканурский А.Г. К вопросу о первом изображении скomoroxов на Руси. – С. 76-79; Фурман Р.В. Древнерусские традиции в монументальной живописи XVIII в. Софии Киевской. – С. 80-85.

- 1093.** **София** Киевская: Материалы исслед. / Отв. ред. Ю.А. Нельговский. – К.: Будівельник, 1973. – 72 с.: ил. – Из содерж.: Вступление. – С. 3-9; В.И. Довженок. София Киевская и культура Киевской Руси. – С. 9-12; Ю.С. Асеев. Киевская София и древнерусское зодчество. – С. 13-19; Н.В. Холостенко. София Киевская и формирование киевской архитектурно-строительной школы. – С. 20-25; П.Г. Юрченко. София Киевская и некоторые вопросы истории украинской архитектуры. – С. 26-30; В.И. Левицкая. О палитре мозаик Софии Киевской. – С. 31-34.; А.Д. Радченко. К вопросу об изображении ипподрома в юго-западной башне Софии Киевской. – С. 35-37; П.А. Цибенко. Изображение театральных зрелищ на фресках башен Софии Киевской. – С. 38-41; Н.В. Шарлемань. Животворный мир и сцены охоты на фресках Софии Киевской. – С. 42-45; И.А. Головань. Новые данные по иконографии древней росписи Софии Киевской. – С. 46-49; И.Ф. Тоцкая. Наружные росписи Софии Киевской. – С. 50-55; М.А. Новицкая. Вышивки золотом с изображениями фигур, найденные при раскопках Софии Киевской. – С. 62-67; С.А. Высоцкий. Граффито Ивана отрока Добрынича. – С. 68-71.
- 1094.** **Софійський** музей і автотранспорт : Міськвиконком вирішив // Веч. Київ. – 1984. – 22 листоп.
- 1095.** **Софія** (Київська) // Україна. – 1980. – № 51. – С. 12. – (До 1500-річчя Києва).
- 1096.** **Софія** Київська: Держ. архіт.-іст. заповідник: Альбом / Авт. ст. і упоряд. Г.Н. Логвин. – К.: Мистецтво, 1971. – 47 с.: 138 л. іл.
- 1097.** **Сторінки** кам'яного літопису // Рад. Україна. – 1984. – 15 серп.
- 1098.** **Стрижевський Г.** Софійський собор у Києві // Соціаліст. культура. – 1941. – № 3. – С. 60-66.
- 1099.** **Суржик Л.** Вічне золото бань Софії // Прапор комунізму. – 1979. – 18 лип. – (До 1500-річчя Києва).
- 1100.** **Таранченко М.** Нетленні барви // Сіл. вісті. – 1985. – 4 жовт.
- 1101.** **Тоцкая И.Ф.** Государственный историко-архитектурный заповедник «Софиевский музей». – К.: Мистецтво, 1990. – 248 с.
- 1102.** **Тоцкая И.Ф.** Манускрипт Теофила и исследование строительного производства Софии Киевской // Отечеств. филос. мысль XI- XVII вв. и греч. культура. – К., 1991. – С. 70-76.
- 1103.** **Тоцкая И.Ф.** Отчет об археологических исследованиях на территории Софийского заповедника в Киеве (XI-XVIII вв.) // Наук. арх. Ін-та археології НАНУ, 1975/67
- 1104.** **Тоцька І.** Про деякі підсумки вивчення Софії Київської // Теорія та історія архіт. і містобудування: Зб. наук. праць Держ. НДІ теорії та історії архіт. і містобудування. – К., 1998. – Вип. 2. – С. 141-145.
- 1105.** **Тоцька І.** Скільки років безвідхідній технології? // Прапор комунізму. – 1986. – 18 груд.

1106. **Тоцька І.Ф.** Софія розкриває таємниці: Інтерв'ю на прохання читачів // Веч. Київ. – 1980. – 4 квіт.
1107. **Утевська П., Горбачов Д.** Диво велике: [Про Софійськ. собор. Київ] // Слово Просвіти. – 1998. – Черв. (Чис. 6).
1108. **Холостенко Н.В.** София Киевская и формирование киевской архитектурно-строит. школы // София Киевская. – К., 1973. – С. 20.
1109. **Цинковська В.** Готується Софія Київська // Рад. Україна. – 1980. – 11 січ. – (До 1500-річчя Києва).
1110. **Шарлемань М.В.** Софийский музей-заповедник в Киеве как памятник великой победы Древней Руси (1953) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 49, 1231 од. зб. (1918–1976).
1111. **Швець О.** То будемо переносити Софійський собор? // Веч. Київ. – 1987. – 28 листоп.
1112. **Щиголь С.** Софія Київська: храм чи музей: [Про культ.-іст. пам'ятку] // Хрещатик. – 1992. – 19 берез.
1113. **Юрченко П.** Софія Київська: [Архіт. пам'ятка XI ст.] // Нар. творчість та етнографія. – 1967. – № 6. – С. 58-68.

5.3.3. Історія Софії History of the St Sophia's cathedral

1114. **Білодід О., Киркевич В.** Довга дорога до храму мудрості: [Про врятування Софії Київ. М. Макаренко] // Україна. – 1988. – № 7. – С. 11-14.
1115. **Більшовицька** «турбота» про Софію Київську: свідчить Олекса Повстенко // Пам'ятки України: Історія та культура. – К., 1996. – № 3-4.
1116. ***Брайчевський М.Ю.** Дещо про зодчу діяльність Ярослава Мудрого // Ми і світ: Ніагара-Фолз, 1981.
1117. **Брунов Н.И.** К вопросу о первоначальном виде древнейшей части Киевской Софии // Изв. ГАИМК. – 1927. – Т. 5. – С. 135-138.: табл.
1118. **Брунов Н.И.** К вопросу о самостоятельных чертах русской архитектуры X–XII вв. // Рус. архитектура / Под ред. В.А. Шкварикова. – М.: Акад. архитектуры СССР, 1940.

Про Київський Софійський собор – С. 108–123: 5 вкл. арк. іл. – Бібліогр.: с. 114, 116, 117.

1119. **Вахрушев В.С.** Легенда Теккерей: [«Легенда про Софію Київську»] // Рад. літературознавство. – 1984. – № 1. – С. 67-69.
1120. **[Иаков Воронковский, игумен]** Кафедральный Киево-Софийский монастырь и его наместники // Киев. епарх. ведомости. – 1864. – № 13. – С. 412-422.

Історія Софії, що писана в 1770 рр.

1121. **Голубев С.** Материалы для истории Западно-Русской церкви // Чтения в Ист. о-ве Нестора Летописца. – 1891. – Кн. 5., отд. III. – С. 145-227.

Коли Софійський собор опинився в руках уніатів (1596).- С. 198-209.

1122. **Залозицький Р.В.** Софійський собор у Києві і його відношення до візантійської архітектури // Зап. чина святого Василя Великого. – М., 1930. – Т. 3, вип. 3-4. – С. 305-319.
1123. **Игнатович Э.** Тайны Софии Киевской: [Ист. гипотезы] // Правда Украины. – 1989. – 19 нояб.
1124. **Кондратенко Т.** Софія Київська – в датському Леголенді: [Телевіз. шоу-прогр. «Лего-експрес» в світовому центрі сімейн. туризму – датськ. містечку-парку «Леголенд»] // Веч. Київ. – 1997. – 6 серп.
1125. **Костюк Б.** София Киевская – мост из прошлого в грядущее // Зеркало недели. – 1997. – 25 янв.
1126. **Красновський Є.** «Софія» – надбання людства // Рад. Україна. – 1989. – 26 січ.
1127. **Логвин Г.Н.** Инженерно-конструктивная структура Софийского собора в Киеве: [Теория и история архитектуры] // Стр-во и архитектура. – 1980. – № 3. – С. 26-27.
1128. **Логвин Г.Н.** К истории сооружения Софийского собора в Киеве // Памятники культуры: Новые открытия. – М., 1977. – С. 169-172.
1129. **Нестуля О.** Погром історико-мистецьких скарбів Софії Київської в 30-ті роки // Народна творчість та етнографія. – 1997. – № 1. – С. 56-58.
1130. **Никитенко Н.М.** Русь и Византия в монументальном комплексе Софии Киевской: Ист. проблематика. – К.: Ин-т укр. археологии и источниковедения им. М.С. Грушевского НАН Украины, 1999. – 294 с.
1131. **Никитенко Н.** София Киевская – мост из прошлого в грядущее: [Беседа с преподавателем Киево-Могилян. акад. Н. Никитенко / Зап. Б. Костюк] // Зеркало недели. – 1997. – 25-31 янв.
1132. **Нікітенко Н.М.** Володимирський меморіал в Софії Київській часів Петра Могили // П. Могила: богослов, церков. і культ. діяч. – К., 1997. – С. 159-167.
1133. **Нікітенко Н.М.** Гетьман Мазепа – покровитель Софії Київської // Наук. зап. НАУКМА. – К., 2000. – Т. 18: Теорія та історія культури. – С. 40-44.
1134. **Нікітенко Н.М.** Дім Мудрості Божої – образ оновленої хрещенням Київської держави [Софія Київська]. // Католицький щорічник. – К., 1996. – С. 148-154.
1135. **Нікітенко Н.М.** Іван Мазепа і Софія Київська // Просемінарій: Медієвістика. Історія Церкви, науки та культури. – К., 2000. – Вип. 4. – С. 101-118.
1136. **Нікітенко Н.М.** Ідейна концепція архітектурно-художнього образу Софії Київської // Архіт. спадщина України. – 1995. – Вип. 2. – С. 191-197.
1137. **Нікітенко Н.М.** Історична місія Святої Софії Київської // Краєзнавство. – К., 2000. – Ч. 1-2. – С. 142-150.
1138. **Нікітенко Н.М.** Петро Могила і меморіал святого Володимира у Софії Київській // Петро Могила і сучасність: Тези наук. конф. – К., 1996. – С. 40-41.

1139. **Нікітенко Н.М.** Петро Могила і меморіал фундаторів українського православ'я у Софії Київській // Могилян. читання: Матеріали щорічної наук. конф. НАУКМА. – К., 1998. – С. 72-73.
1140. **Нікітенко Н.М.** Петро Могила і Софія Київська // Просемінарій: Медієвістика; Історія Церкви, науки та культури. – К., 1999. – Вип. 3. – С. 156-169.
1141. **Нікітенко Н.М.** Свята Софія Київська: Новий погляд на її історію, архіт. та розпис // Logos: A Journal of Eastern Christian Studies. – Ottawa, 1996. – Vol. 37, Nos. 1-4. – P. 93-188.
1142. **Нікітенко Н.М.** Собор Мазепи сяє, біліє [Софія Київська] // Людина і світ. – 2000. – № 4. – С. 19-23.
1143. **Нікітенко Н.М.** Софія Київська за доби Івана Мазепи // Могилян. читання: Матеріали щоріч. наук. конф. – К., 2000. – С. 113-117.
1144. **Нікітенко Н.М.** Софія Київська – меморіал хрещення Русі // Пам'ятки архіт. і монумент. мистецтва у світлі нових досліджень: Тези наук. конф. Нац. заповідника «Софія Київська». – К., 1996. – С. 12-13.
1145. **Нікітенко Н.М.** Софія – триумфальна церква Івана Мазепи // Наук. зап. НАУКМА. – К., 2000. – Т. 18: Іст. науки. – С. 61-64.
1146. **Нікітенко Н.М.** Церковно-політична програма Петра Могили в монументальному комплексі Софії Київської // Історія релігій в Україні: Тези повідомл. VI міжнар. круглого столу. – Л., 1996. – С. 152-154.
1147. **П[архомен]ко В.** К истории Киево-Софийского собора / Сообщ. В. П-ко // Киев. старина. – 1906. – № 5-6, док. – С. 8-9.
1148. **Повстенко О.** Пограбування релігійно-мистецьких цінностей Софії Київської // Нар. творчість та етнографія. – 1997. – № 4. – С. 80-87.
1149. **Рыбинский В.** Киевская митрополичья кафедра с половины XIII до конца XVI в. – К., 1891. – 94 с. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1891. – № 1, 5.
1150. **[Сементовский Н.М.]** История Софийского собора от начала оного до настоящего времени // Галерея Киевских достопримечательных видов и древностей. – К.: Изд. Н.Сементовским и А. Гаммершмидтом, 1859. – Тетр. 3-4. – С. 16-24.
1151. **Серпилин Л.** След, которому 900 лет: [Из истории памятника Киев. Руси – заповедника София Киев.] // Радуга. – 1965. – № 8. – С. 142-152.
1152. **Толочко П.П.** До історії будівництва «города Ярослава» та Софії Київської // Археологія. – 1969. – Т. 22. – С. 196-202.
1153. **Тоцька І.Ф., Єрко О.Ф.** До історії північної галереї Софії Київської // Археол. дослідження стародавн. Києва. – К., 1976. – С. 119-128.
1154. **Холостенко Н.В.** София Киевская и формирование киевской архитектурно-строит. школы // София Киев.: (Материалы исслед.) – К., 1978. – С. 20-25.

5.3.4. Датування будівництва Софійського собору Date of building of the St Sophia's Cathedral

1155. **Асеев Ю.С.** К вопросу о времени основания Киевского Софийского собора // Совет. археология. – 1980. – № 3. – С. 128-141.
1156. **Асеев Ю.** Коли побудовано Софію Київську // Пам'ятники України. – 1987. – № 2. – С. 30-32; № 3. – С. 24-28.
1157. **Асеев Ю.С.** Про дату будівництва київського Софійського собору// Археологія. – 1979. – Вип. 22. – С. 3-12.
1158. **Брайчевський М.** Коли збудовано Софію Київську?: Поправка до відомого // Наука і суспільство. – 1972. – № 1. – С. 24-26.
1159. **Завитневич В.З.** К вопросу о времени сооружения храма святой Софии в Киеве. – М., 1916. – 8 с. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1916. – № 11-12.
1160. **Закладено Ярославом Мудрим: (Софія Київська) // Веч. Київ.** – 1979. – 1 верес.
1161. **Колесниченко Ю.** Мова тисячоліть: До 925-річчя з часу закладення Софійського собору в Києві // Молодь України. – 1962. – 13 лют.
1162. **Логвин Г.Н.** Про час спорудження Софійського собору в Києві // Укр. іст. журн. – 1987. – № 2. – С. 129-136.
1163. **Максимович М.А.** О времени основания Киево-Софийского собора // М.А. Максимович. Собр. соч.– К., 1877. – Т. 2. – С. 132-140. – Тоже. – Киев. Епарх. Ведомости. – 1867. – № 1.
1164. **Никитенко Н.М.** «Слово» Илариона и датировка Софии Киевской // Отечеств. филос. мысль XI– XVII вв. и греч. культура. – К., 1991. – С. 51-57.
1165. **Нікітенко Н.М.** Датування Софії Київської з даних середньовічних джерел // Освіта і культура XI ст.: Діяльність Ярослава Мудрого і сучасність. – К., 1996. – С. 26–27.
1166. **Нікітенко Н.М.** Датування Софії Київської у світлі нових досліджень // Четвертий міжнар. конгр. українців: Доп. та повідомл. – О.; К.; Л., 1999. – С. 23-30.
1167. **Nikitenko N.M.** Dating of the Saint Sophia's cathedral in Kiev and Rus'-Polish Relations // Early Christianity in Central and East Europe. – Warszawa: Institute of Archeology and Ethnology Polish Academy of Sciences, 1998. – P. 141-146.
- Нікітенко Н.М.** Датування Софійського собору в Києві та русько-польські відносини.
1168. **Нікітенко Н.М.** Час виникнення Софії Київської: Дані джерел у світлі новітніх досліджень // Архіт. спадщина України. – 1996. – Вип.3, ч. 1. – С. 27-36.

1169. **Позняк П.** На полі поза градом ...: [Ярослав Мудрий розширив межі Києва і заклав храм Софії та Золоті ворота] // Прапор комунізму. – 1988. – 6 трав.
1170. **Рорре А.** The Building of the Churen of St. Sophia in Kiev // Journal of Medieval History. 1981. - Vol. 7. - P. 15-42.
- Поппе А.** Виникнення Собору Св. Софії в Києві.
1171. **Поппе А.** Графіті й дата спорудження Софії Київської // Укр. іст. журн. – 1968. – № 9. – С. 94-97.
1172. **Поппе А.** Заснування Софії Київської // Укр. іст. журн. – 1965. – № 9. – С. 97-104.
1173. **Раппопорт П.А.** К вопросу о строительстве Софийского собора [в Киеве] // Стр-во и архитектура. – 1988. – № 3. – С. 25-26. – Библиогр.: 5 назв.
1174. **Щеткина Е.** «Приятная дата» в старинных стенах // Зеркало недели. – 1997. – 20 дек.
- 1017 або 1037 (за різними літописами) було побудовано Софійський собор.*

5.3.5. Археологічні та реставраційні дослідження Archeological and restored works

1175. **Архипова Є.І.** Синтрон Софійського собора в Києві // Археол. – 2000. – № 3. – С. 56-71.
1176. **Бабат М.** Реставраційні роботи в Софійському заповіднику // Архіт. Рад. України. – 1939. – № 10. – С. 31-33: іл
1177. **Вельмин С.** Археологические изыскания императ. Археологической комис. в 1908 и 1909 годах на территории древнего Киева // Воен.-ист. вестн. – 1910. – № 7-8 (отд. 1). – С. 121-153.
1178. **Высоцкий С.А.** . Находки в Киевской Софии // Археол. исслед. на Украине. – К., 1971. – С. 237-239.
1179. **Дорофієнко І.** Відкриті таємниці: 3 глибин віків // Веч. Київ. – 1979. – 28 лют.
1180. **Эртель А.** Отчет о разведке подземного хода в усадьбе Киево-Софийского собора // Изв. Археол. комис. – 1917. – Вып. 64. – С. 109-119.
1181. **К реставрации** Киево-Софийского кафедрального собора // Киевлянин. – 1913. – 17 янв.
1182. **Каргер М.К.** Киевская экспедиция [1946 г. Тез. докл.] // Крат. сообщ. ИИМК. – 1947. – Вып. 21. – С. 38-40: ил.
- Розкопки на території «міста Володимира» та біля Софійського собору.*
1183. **Каргер М.К.** Отчет об археологических исследованиях в Киевском Софийском соборе, проведенных летом 1950 г. // Науч. арх. Нац. заповедника «София Киевская», НА-922, Дневник.

1184. **Каргер М.К.** Отчет об археологических исследованиях в Киевском Софийском соборе в 1952 г. // Науч. арх. Нац. заповедника «София Киевская», НА-918.
1185. **Качковський Л.** Софія має дихати!: [Про реставрацію собору] // Столиця. – 1999. – 16 груд.
1186. **Комеч А.И.** Построение вертикальной композиции Софийского собора в Киеве // Совет. археология. – 1968. – № 3. – С. 232-238.
1187. **Лебединцев П.Г.** Возобновление Киево-Софийского собора в 1843–1853 г. – К., 1879. – [2], 72 с. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1878. – № 8, 12.
1188. **[Лебединцев П.Г.]** Восстановление древней паперти Киево-Софийского собора // Киев. старина. – 1882. – № 6. – С. 387-390.
1189. **Логвин Г.Н.** Новые наблюдения в Софии Киевской // Культура средневековой Руси: Посвящается 70-летию М.К. Каргера. – Л., 1974. – С. 58-60.
1190. **Логвин Г.** Софійський собор у Києві: Прогр. маляр. оздоблення // Образотворче мистецтво. – 1993. – № 2. – С. 6-9; № 3-4. – С. 8-11.
1191. **Ляскоронський В.** Розкопи в підвір'ї Софійського собору в Києві. Осінь 1925 р. // Корот. звіт. Всеукр. археол. коміс. за археол. досліди року 1925. – К., 1926. – С. 87-92.
1192. **М.К.** [Случайные находки в усадьбе Киево-Софийского собора] // Киев. старина. – 1899. – № 1, археол. летопись. – С. 46.
1193. **Макаренко В.** Людям на віки: Як позолочують бані Софії Київ. // Наука і суспільство. – 1971. – № 9. – С. 47-48.
1194. **Мамолат Є.** Реставрація мозаїк і фресок Софійського собору в Києві // Архіт. і буд-во. – 1953. – № 3. – С. 29-30: іл.
1195. **Михайлова Т.** Мастера Софии Киевской: [Об архит. заповеднике в Киеве] // Комсом. правда. – 1967. – 19 июня.
1196. **Никипелов В.** Лекарь шедевров: Люди редких профессий: [Реставратор Софии Киев. П.Я. Редько] // Правда Украины. – 1983. – 14 дек.
1197. **Новицький О.** Способи реконструкції Київської Софії // Зап. Всеукр. археол. коміс. – 1930. – Т. 1. – С. 247-260: іл., 4 вкл. арк. іл.
1198. **Новицький О.** Спроба реконструкції Київської Софії // Зап. Всеукр. археол. коміс. – 1931. – Т. 1. – С. 223-233.
1199. **Омельченко В., Сіренко І.** Софія розкриває таємниці: [Про археол. дослідження на території Софійськ. собору] // Веч. Київ. – 1980. – 4 квіт.
1200. **Пальмов Н.** К предполагаемой реставрации Киево-Софийского собора. – К., 1915. – [2], 32 с. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1915. – № 4, 12. – Бібліогр. в підрядк. прим.
1201. **Парійський Є.** Відбудовано реставраторами: Вікам на пам'ять // Молодь України. – 1980. – 30 верес.
1202. **Петров Н.И.** К вопросу о реставрации Софийского собора // Слово. – 1918. – № 45.

- 1203.** **Предполагаемое** восстановление первоначального вида куполов на Киево-Софийском соборе // Киев. епарх. ведомости. – 1866. – № 7. – С. 304-306.
- 1204.** **Про реставрацію** Святої Софії (жовт. 1918 р.) // Нова Рада. – 1918. – 22 жовт.
- 1205.** **Протоколы** реставрационных заседаний императ. Археологической комис. за первую половину 1913 года. Заседание 7 февр.: Мозаика Киево-Софийск. собора // Изв. императ. Археол. комис. – 1913. – Вып. 50. – С. 20-27.
- 1206.** **Пуцко В.Г.** Ранневизантийский рельеф в Софии Киевской // Кратк. сообщ. Ин-та археологии АН СССР. - 1980. - Вып. 160. - С. 107-110.
- 1207.** **Пуцко В.Г.** Фрагмент мраморного архитрава алтарной преграды Софии Киевской // Археолошки музеу на Македонуа. – Скопје. – 1983. – Кн. X-XI тома. – С. 101-104.
- 1208.** **Самойловський І.М.** З археологічного літопису Київської Софії // Серед. віки на Україні. – 1973. – Вип. 2. – С. 101-104.
- 1209.** **Скуленко І.** Реставрація бывшего Софийского собора в Киеве // Совет. музей. – 1936. – № 3. – С. 55-59: ил.
- 1210.** **Соломко А.** Загадки Софії Київської: (Дослідження та реставрац. роботи) // Сіл. вісті. – 1980. – 9 квіт.
- 1211.** **Степовий П.** Реставраційні і археологічні роботи в Київському Софійському соборі // Рад. Київ. – 1940. – № 19-20. – С. 39-40.
- 1212.** **Стріленко Ю.М.** Аналіз зразків фрескових та будівельних розчинів Софії Київської // Стародавн. Київ. – К., 1975. – С. 195-200.

5.3.6. Архітектурний ансамбль Софії Київської **Architectural ensemble of Kyiv's Sophia**

5.3.6.1. Дзвіниця (1699–1706) **The Belfry**

- 1213.** **Горбенко Е.В.** К истории строительства Софийской колокольни: Памятники архитектуры // Стр-во и архитектура. – 1973. – № 4. – С. 36-38.
- 1214.** **Кресальний М.** Софійська дзвіниця в Києві // Архіт. і буд-во. – 1955. – № 5. – С. 35-38.
- 1215.** **П'ятериков С.** [Дзвіниця Софійського собору у Києві] // Прапор комунізму. – 1989. – 14 трав.
- 1216.** **Тоцька І.Ф.** Оновлюється пам'ятка: [Про Софійську дзвіницю]: Розповідає заст. директора по наук. роботі І.Ф. Тоцька / Розповідь записали В. Григоренко, І. Сіренко // Веч. Київ. – 1988. – 2 лют.

5.3.6.2. Митрополичий будинок (1730) Metropolitan's House

1217. Горбенко Є.В. Митрополичий будинок Софійського монастиря // Укр. мистецтвознавство. – 1974. – Вип. 6. – С. 150-161.
1218. П'ятериков С. Архітектурні перлини Києва: [Будинок митрополита] // Прапор комунізму. – 1989. – 22 жовт.
1219. Юрченко С. Будинок митрополита Києво-Софійського монастиря у XVIII ст. // Архіт. спадщина України. – 1996. – Вип. 3, ч. 2. – С. 129-138.

5.3.6.3. Брама Заборовського (1744–1746) Zaborovsky Gate

1220. Бахтинський [Сенгалеви́ч] Ф. Брама Заборовського // Архіт. Рад. України. – 1941. – № 4. – С. 45: іл.
Пам'ятка історії та архітектури «Брама Заборовського» у заповіднику «Софія Київська».
1221. Ігнаткін І. Брама Заборовського // Зб. архіт.-буд. інформації. – 1947. – №6. – С. 47-49.
1222. Ковалинський В. Брама Заборовського // Рабочее слово. – 1991. – 2 авг.: іл.
1223. Кресальный Н.И. Брама Заборовского [в Киеве] – памятник архитектуры XVIII века // Стр-во и архитектура. – 1976. – № 4. – С. 35-37.
1224. У майстерні Науково-дослідного ін-ту теорії та історії архітектури і буд. техніки УРСР: [Виготовлено макет Брами Заборовського] // Веч. Київ. – 1962. – 16 листоп.

5.3.6.4. Бурса Софії (1763–1767) The St Sophia's Seminary

1225. Дегтярьов М. Софійська бурса // Київ. правда. – 1982. – 17 січ.
1226. Корнеева В.И., Дегтярев М.Г. Бурса Софійського монастиря в Києве [1763–1767 гг.] // Стр-во и архитектура. – 1982. – № 7. – С. 26-28.

5.3.7. Графіті Софії Київської Graffiti of the St Sophia's Cathedral

1227. Аверинцев С.С. К уяснению смысла надписи над конхой центральной апсиды Софии Киевской // Древнерус. искусство: Художеств. культура домонгольской Руси. – М., 1972. – С. 25-49.

1228. **Аверинцев С.С.** К уяснению смысла надписи над конхой центральной апсиды Софии Киевской // С.С. Аверинцев. Софія-логос: Словник. – К., 1999. – С. 214-243.
1229. **Белецкий А.А.** Греческие надписи на мозаиках Софии Киевской // Лазарев В.Н. Мозаика Софии Киевской. – М., 1959. – С. 159-192.
1230. **Белецкий С.В.** К атрибуции княжеского знака на граффити № 75 из Софии Киевской // Археология. – 1997. – № 3. – С. 141-145. – Библиогр. в подстроч. примеч.
1231. **Высоцкий С.А.** Автограф художника из Софийского собора в Киеве // Культура средневековой Руси: Посвящ. 70-летию М.К. Каргера. – Л., 1974. – С. 65-67.
1232. **Высоцкий С.А.** Граффити Софии Киевской // Неделя. – 1966. – № 18.
1233. **Высоцкий С.А.** Граффити в Софии Киевской // Совет. археология. – 1959. – № 1. – С. 273-275.
1234. **Высоцкий С.А.** Древнерусская азбука из Софии Киевской // Совет. археология. – 1970. – № 4. – С. 128-140.
1235. **Высоцкий С.А.** Древнерусские граффити Софии Киевской // Нумизматика и эпиграфика. – М., 1962. – Т. 3. – С. 147-182.
1236. **Высоцкий С.А.** Древнерусские надписи Софии Киевской XI–XIV вв. / АН УССР. Ин-т языковедения им. А.А. Потебни; Ин-т археологии; Гос. архит.-ист. заповедник «Софийский музей» Госстроя УССР. Вып. 1. – К.: Наук. думка, 1966. – 329 с. – Библиогр.: с. 229-232.
1237. **Высоцкий С.А.** Киевские граффити XI–XVII вв. – К.: Наук. думка, 1985. – 207 с.
1238. **Высоцкий С.А.** Летопись на древних стенах: [Граффити Софийского собора] // Рус. речь. – 1975. – № 1. – С. 104-109.
1239. **Высоцкий С.А.** Надпись на саркофаге Всеволода Ярославича // Совет. археология. – 1963. – № 4. – С. 91-98.
1240. **Высоцкий С.А.** Надпись о Баяновой земле в Софии Киевской // История СССР. – 1964. – № 3. – С. 112-117.
1241. **Высоцкий С.А.** Надпись с именами героев «Слова о полку Игореве» в Киевской Софии // Тр. отд. древнерус. лит. / Ин-т рус. лит. АН СССР. – 1976. – Т. 31. – С. 327-333.
1242. **Высоцкий С.А.** Средневековые надписи Софии Киевской: (По материалам граффити XI–XVII вв.): Автореф. дис. ...д-ра ист. наук /АН УССР. Ин-т археологии. – К., 1978. – 38 с.
1243. **Высоцкий С.А.** Средневековые надписи Софии Киевской: (По материалам граффити XI–XVII вв.) / АН УССР. Ин-т археологии; Ин-т языковедения им. А.А. Потебни. – К.: Наук. думка. 1976. – 455 с.: ил.
1244. **Висоцький С.О.** Автографи Київської Русі: [Про стародав. надписи у держ. іст.-архіт. заповіднику «Софійський музей»]: Бесіда з наук. співроб. заповідника С.О. Висоцьким / Зап. М. Рильський // Робітн. газета – 1977. – 30 січ.

1245. **Висоцький С.О.** Азбука з Софійського собору в Києві та деякі питання походження кирилиці // Мовознавство. – 1976. – № 4. – С. 74-83.
1246. **Висоцький С.О.** Графіті: Загадки і розгадки: Розповідає д-р іст. наук С.О. Висоцький / Бесіду вів А. Чирва // Молодь України. – 1984. – 2 лют.
1247. **Висоцький С.О.** Графіті та спорудження Київської Софії // Укр. іст. журн. – 1966. – № 7. – С. 103-106.
1248. **Висоцький С.О.** Давньоруські написи Софії Київської XI–XIV ст. – К.: Наук. думка, 1968. – 39 с.: іл.
1249. **Висоцький С.О.** Дві епіграфічні надписи в Софії Київській // Матеріали XIII конф. Ін-ту археол. АН УРСР, Київ, 1968 р. – К., 1972. – С. 25-27.
1250. **Висоцький С.О.** . Деякі питання історичної інтерпретації софійських графіті // Археологія. – 1974. – № 14. – С. 3-14 – Бібліогр. посилання в підрядк. приміт. – Рез. рос.
1251. **Висоцький С.О.** Деякі питання історичної інтерпретації софійських графіті // Археол. – 1986. – № 14. – С. 3–14. – Бібліогр. посилання в підрядк. прим. – Рез. рос.
1252. **Висоцький С.О.** Знахідки в Софійському соборі, або нові дані про походження слов'янської писемності // Наука і суспільство. – 1970. – № 10. – С. 22-24.
1253. **Висоцький С.О.** Київські графіті XI–XII ст. // Історія, культура, фольклор та етнографія слов'ян. народів. – К., 1983. – С. 132-145.
1254. **Висоцький С.О.** Літопис на стінах Київської Софії: [Графіті Собору – іст. пам'ятки давньорус. писемності] // Наука і суспільство. – 1966. – № 2. – С. 41-42.
1255. **Висоцький С.О.** Напис художника фрескіста XI ст. у Софійському соборі в Києві // Укр. іст. журн. – 1969. – № 6. – С. 119-121.
1256. **Висоцький С.О.** Нові знахідки давньоруських графіті // Укр. іст. журн. – 1968. – № 5. – С. 103-108.
1257. **Висоцький С.О.** Про що розповіли давні стіни: [Софійський собор]. – К.: Наук. думка, 1978. – 143 с.: іл., 2 л. іл. – Бібліогр.: с. 142.
1258. **Висоцький С.О.** Розчистка графіті в Київській Софії // Археол. дослідження на Україні в 1969 р. – К., 1972. – Вип. 4. – С. 283-286.
1259. **Висоцький С.О.** Стародавня слов'янська азбука в Софії Київській // Вісн. АН УРСР. – 1970. – № 6. – С. 74-83.
1260. **Висоцький С.О.** Ще раз про тлумачення напису XI ст. в Київській Софії // Укр. іст. журн. – 1972. – № 7. – С.159-160.
1261. **Григорян Г.** Армянские надписи Киевского собора святой Софии // Вестн. обществ. наук. – 1979. – № 4. – С. 85-93.
1262. **Гусев О.** З іменем Бояна // Вісті з України. – 1984. – № 33, серп.
1263. **Гусев О.** Письма из Киевской Руси // Совет. культура. – 1987. – 7 апр.
1264. **Зотіков О.** Автографи наших предків // Рад. Україна. – 1982. – 26 серп.
1265. **Иванова Т.А.** Об азбуке на стене Софийского собора в Киеве // Вопросы языкознания. – 1972. – № 3. – С. 118-122.

1266. **Козуб А.** «Аз», «Буки» і «Омега»: З глибини віків: [Азбука на стінах Софії] // Молодь України. – 1980. – 7 трав.
1267. **Марушак Ю.** Автограф Святополка: [Про нові розшифрування написів Софії Київ.] // Рад. Україна. – 1969. – 21 верес.
1268. **Мар'яненко О.** Графіті Київської Софії // Знання та праця. – 1965. – № 9. – С. 16-18.
1269. **Поппе А.** Графіті й дата спорудження Софії Київської: [З приводу ст. С.О. Висоцького «Графіті та спорудження Софії Київ. в «Укр. іст. журн.» – 1966. – № 7] // Укр. іст. журн. – 1968. – № 9. – С. 93-97. – Бібліогр. в підрядк. прим.
1270. **Pritsak O.** An Eleventh century Turkic Bilingual (Turko-Slavic) graffito from St Sophia Cathedral in Kiev // Harvard ukrainian Studies. – 1982. – VI, N 2. – P. 152-166.
- Прицак О.** Двомовні графіті (Тюрко-слов'янські) з Софійського собору.
1271. **Радченко О.** Софія Київська, Софія українська: [Про укр. графіті – писемні пам'ятки] // Дивослово. – 1995. – № 1. – С. 34-37.
1272. **Рибаків Б.О.** Іменні написи XI століття в Київському Софійському соборі // Археологія. – 1947. – Т. 1. – С.54.
1273. **Рибаків Б.** Іменні написи XII ст. в Київському Софійському соборі // Археологія. – 1948. – Т. 1. – С. 53-64.
1274. **Хохлачов В.** Графіті Софії Київської // Веч. Київ. – 1986. – 2 серп.
1275. **Хохлачов В.** Розгадка одного напису // Київ. правда. – 1982. – 24 жовт.
1276. **Шифр і код астрономічних таблиць:** Нове прочитання календар. графіті із Софії Київ. // Наука і суспільство. – 1986. – № 7. – С. 65-67.

5.3.8. Мистецькі скарби Art's treasures

5.3.8.1. Живопис Painting

1277. **Головань І.** Перлина світової культури: [Живопис Софійського собору: До 930-річчя Софії Київ.] // Мистецтво. – 1968. – № 6. – С. 37-38.
1278. **Д. Незнані досі мальовила в церкві святої Софії в Києві** // Життя і знання. – Л., 1937. – Рік X, ч. 4 (115). – С. 103.
1279. **Никитенко Н.М.** Княжеский групповой портрет в Софии Киевской // Памятники культуры. Новые открытия: Ежегодник 1986 г. – Л., 1987. – С. 237-244.
1280. **Нікітенко Н.М.** Княжий портрет у Софії Київській в контексті східнохристиянської культурної традиції // Наук. зап. НАУКМА. – Т.2: Культура. – К., 1997. – С. 141-150.
1281. ***Рорре А.** The Building of the Church of St. Sophia in Kiev // Journal of Medieval History. – Amsterdam, 1981. – Vol. 8.
- Поппе А.** Живопис у св. Софії в Києві.

1282. **Софія** Київська в образотворчому мистецтві: Каталог / Упоряд. і авт. вступ. ст. І.А. Головань. – К: Будівельник, 1968. – 24 с.: іл.
1283. **Тоцька І.** Петро Могила і оздоблення Софії Київської в першій половині XVII ст. // Петро Могила і сучасність. – К., 1996. – С. 43-44.
1284. **Тоцька І.Ф.** Який вигляд мала Софія Київська, або розповідь про зовнішні розписи собору // Наука і суспільство. – 1971. – № 1. – С. 17-18.
1285. **Українська** Зірка Вченого: [Праця Ф.Шміта над Київ. Софією] // Пам'ятки України. – 1987. – № 1. – С. 24-26.
1286. **Фурман Р.** До історії живописної майстерні Софійського монастиря в Києві // Образотворче мистецтво. – 1991. – № 2. – С. 15-17.
1287. **Шарлемань М.В.** «Слово о полку Игореве» и нерелигиозная стенопись Софийского музея-заповедника в Киеве как материал по краеведению Киевской Руси (1949) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 49, 1231 од. зб. (1918–1976).

5.3.8.2. Іконографія Iconography

1288. **Богоматір** Велика Панагія «Оранта»: Ікона Київ. письма, близько 1114 р. // Освіта і упр. – 1998. – Число 2. – 4-та с. обкл.
1289. **Головань І.А.** Новые данные по иконографии древней росписи Софии Киевской: [Материалы исслед.] // София Киев. – К., 1973. – С. 46-49.
1290. **Ікона**, названа Охтирською: Мозаїка XI ст. (Києво-Софійський собор) // Однокласник. – 1998. – № 7. – С. 23.
1291. **К** **восстановлению** иконостаса Киево-Софийского собора // Киев. старина – 1899. – № 3, док. – С. 151-152.
1292. **Кондаков Н.П.** Иконография богоматери. Т. II. – Пг., 1915.
«Нерушима стіна» у Софійському соборі – С. 71-75; 320-321; 386: іл. – Бібліогр.: Т. I. – С. 9-12.
1293. **Любечская** чудотворная икона пресвятыя богородицы. – [К., 1870]. – 12 с. – Відб. з: Киев. епарх. ведомости. – 1870. – № 8.
1294. **Мурзакевич Н.Н.** Сведения о Влахернской или Лахернской иконе // Тр. 3-го Археол. съезда. – К., 1876. – Т. 1. – С. 131-135.
Про «Нерушиму стіну» в Софії.
1295. **Никитенко Н.М.** К иконографической программе однофигурных фресок Софийского собора в Киеве // Визант. временник. – М., 1987. – Т. 48. – С. 101-107.
1296. **Нікітенко Н.М.** Іконологія фрескового циклу хор Київської Софії // Мистецька спадщина: Матеріали та дослідження. – К., 1995. – С. 36-39.
1297. **О** **чудотворной** иконе святителя Христова Николая Мокрого // Киев. епарх. ведомости. – 1869. – № 12. – С. 439-444.
1298. **Оранта**: [Ікона]: Мозаїка, XI ст. (Києво-Софійський собор) // Однокласник. – 1998. – № 7. – С. 23.

1299. **Орловский П.** Некоторые сведения о чудотворной Купятицкой иконе божией матери, находящейся ныне в Киево-Софийском соборе // Киев. епарх. ведомости. – 1867. – № 4. – С. 105-120.

5.3.8.3. Орнаменти Ornaments

1300. **Орнаменти Софії Київської / За заг. ред. С.Я. Грабовського.** – К.: Вид-во Акад. архіт. УРСР, 1949. – 65 с.: орнамент. – (Акад. архіт. УРСР. Держ. архіт.-іст. заповідник «Софійський музей»). – Текст укр., рос.

5.3.8.4. Фрески та мозаїка Frescoes and mosaic

1301. **Айналлов Д.В., Редин Е.К.** Киевский Софийский собор: Исслед. древней мозаичной и фресковой живописи. – Спб., 1889. – [4], 156 с.: 14 ил. – Відб. із: Зап. императ. Рус. археол. о-ва. – Т. 4.
1302. **Лазарев В.Н.** Новые данные о мозаике и фресках Софии Киевской // Визант. временник. – М., 1956. – Т. 10. – С. 161-177: табл., 3 вкл. л. табл. – Бібліогр. в підрядк. приміт.
1303. **Лазарев В.Н.** Новые данные о мозаике и фресках Софии Киевской: Групповой портрет семейства Ярослава // Визант. временник. – М., 1959. – Т. 15.
1304. **Л[ебединцев] П.Г.** О Киево-Софийском соборе: По поводу ст., помещен. в № 105 «Киевлянина» // Киев. епарх. ведомости. – 1893. – № 11. – С. 243-301.

Про мозаїку і фрески собора.

1305. **Л[ебединцев] П.Г.** Открытие древней мозаики в главном куполе Киево-Софийского собора // Киев. старина. – 1884. – № 9, док. – С. 162-165.
1306. **Мозаика и фрески Софии Киевской: Альбом / Авт.-сост. И. Тоцкая.** – К.: Мистецтво, 1979. – 58 с.: ил.
1307. **Мозаїка та фрески Софії Київської: Альбом.** – К.: Мистецтво, 1975. – 58 с. – Укр., рос., англ.
1308. **Петров Н.** Вопросы местного характера на третьем археологическом съезде в Киеве // Киев. епарх. ведомости. – 1875. – № 7. – С. 237-246; № 12. – С. 397-406; № 18. – С. 582-590.

Архітектура Київської Русі, мозаїка і фрески Софійського собору.

1309. **Петров Н.И.** Миниатюры и заставки в греческом евангелии XI–XII в. и отношение их к мозаическим и фресковым изображениям в Киево-Софийском соборе // Тр. Киев. духовн. акад. – 1881. – май. – С. 78-100. – Тоже. // Чтения в Церков.-археол. о-ве при Киев. духовн. акад. – К., 1883. – Вып. 1. – С. 1-23. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1883. – № 5.

1310. [Сементовский Н.М.] Внутренние украшения Софийского собора, древние – новые. 1. Мозаика. 2. Древняя фресковая стенопись // Галерея достопримечательных видов и древностей, изд. Н. Сементовским и А. Гаммершмидтом. – К., 1859. – Тетр. 7-12 – С. 33-56: 12 вкл. л. ил.
1311. Шмит Ф.И. Искусство древней Руси-Украины. – Х.: Союз, 1919. – Розд. 8. – С. 33.
1312. Шмит Ф.И. Киевский Софийский собор. – М., 1914. – 22 с. – Відб. з: Светильник. – 1913. – № 8. – Бібліогр. в підрядк. прим.
1313. Шміт Ф.І. Мистецтво старої Русі-України. – Х.: Союз, 1919. – Розд. 8. – С. 33.
1314. Шміт Ф.І. Пам'ятки староруського мистецтва (про досліджування й видання їх). – Х.: Ред.-вид. відділ. НКО, 1920. – 40 с.
1315. Шміт Ф.І. Про видання святої Софії // 36. секції мистецтв Укр. наук. т-ва в Києві. – К., 1921. – Кн. 1. – С. 103-111.

5.3.8.4.1. Фрески Frescoes

1316. Асеев Ю.С. и др. Исследования галереи Киевского Софийского собора / Ю.С. Асеев, И.Ф. Тоцкая, Г.М. Штендер // Стр-во и архитектура. – 1980. – № 7. – С. 25-26. – Библиогр.: 11 назв.
1317. Асеев Ю.С. Портрет родины Ярослава Мудрого в Софії Київській // Образотворче мистецтво. – 1987. – № 1. – С. 28-30. – Бібліогр.: 15 назв.
1318. Бобринский А.А. Об одной из фресок лестницы Киево-Софийского собора // Зап. императ. Рус. археол. о-ва. – 1880 – Т. 4.. – С. 81-92.
1319. Высоцкий С.А., Тоцкая И.Ф. Новое о фреске «Скоморохи» в Софии Киевской // Культура и искусство древ. Руси. – Л., 1967. – С. 50-57. – (В честь 70-летия М.К. Каргера).
1320. Высоцкий С.А. Об атрибуции светских фресок Софийского собора в Киеве // Тр. V Междунар. конгр. славян. археологии, Киев, 18-25 сент. 1985 г. – М., 1987. – Т. 3, вып. 2 а, секция 6. – С. 47-57.
1321. Высоцкий С.А. Светские фрески Софийского собора в Киеве. – К.: Наук. думка, 1989. – 215 с.
1322. Висоцький С. Історія однієї фрески: [Родин. портрет Ярослава Мудрого: Пам'ятка стародав. розпису Софійського собору в Києві, XI ст.] // Наука і суспільство. – 1967. – № 9. – С. 22-25.
1323. Висоцький С.О. Реконструкція портретів родини Ярослава Мудрого в Софії Київській // Археологія. – 1975. – Вип. 17. – С. 3-15.
1324. Висоцький С.О. Про портрет родини Ярослава Мудрого у Софійському соборі в Києві: [Унікал. пам'ятка XI ст.] // Вісн. Київ. ун-ту. Сер. історії та права. – 1967. – № 8, Вип. 1. – С. 35-44.: іл.
1325. Висоцький С.О. Росписи, замовлені Ярославом Мудрим: Нове про світські фрески Софійського собору в Києві // Київ. – 1983. – № 8. – С. 147-154.

1326. **Відроджені** фрески Софії // Веч. Київ. – 1963. – 2 берез.
1327. **Гильгендорф И.** Комплексное исследование фрески группового портрета Ярослава Мудрого в Киевской Софии // Искусство. – 1981. – № 10. – С. 65-67.
1328. **Головань І.** Нові дані по атрибуції фресок Київської Софії // Образотворче мистецтво. – 1975. – № 4. – С. 30.
1329. **Головань И.А.** Об атрибуции единоличных образов в Софии Киевской // Ист. традиции духовн. культуры народов СССР и современность: Сб. науч. тр. – К., 1987. – С. 147-154.
1330. **Грабар А.** Фрески апостольского придела Киево-Софийского собора. – Пг., 1918. – [2], 10 с.: ил., табл. – Відб. з: Зап. Рус. археол. о-ва. – 1917. – Т. 12.
1331. **Завитневич В.З.** О новооткрытых фресках Киево-Софийского собора // Археол. изв. и заметки. – 1893. – № 3-4. – С. 174-175; № 5. – С. 267-268.
1332. **Каргер М.К.** Портреты Ярослава Мудрого и его семьи в Киевской Софии // Учен. зап. ЛГУ. Сер. ист. наук. – 1954. – № 160. – Вып. 20: История искусства. – С. 143-180: ил. – Бібліогр. в підрядк. приміт.
1333. **Киянський Д.** Фреска під рентгеном // Веч. Київ. – 1982. – 2 лют.
1334. **Кондаков Н.П.** О фресках лестниц Киево-Софийского собора. – Спб., 1888. – [2], 20 с.: ил., 4 табл. – Відб. з: Зап. императ. Рус. археол. о-ва. – Т. 3.
1335. **Конончук М., Пилипчук О.** «Слово о полку Ігоревім» з погляду природознавця: М. Шарлемань і його неопубліковані праці «Природа і люди Київської Русі» та «Стінопис Софії Київської тваринного змісту» // Українознавство в системі освіти. – К., 1996. – С. 241-248.
1336. **Коренюк Ю.О.** Фрески Софійського собору в Києві (технологія, техніка, деякі питання стилю, пробл. майстрів): Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства / НАН України. Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. – К., 1995. – 19 с.
1337. **Коренюк Ю.А., Первухина Н.В.** К вопросу о технологии и технике исполнения стеной росписи Софийского собора в Киеве // Практика реставрации памятников монум. живописи: Сб. науч. тр. – М., 1991. – С. 125-148.
1338. **Кресальный Н.И.** Новые исследования северо-западной башни Софии Киевской // Визант. временник. – М., 1969. – Т. 29. – С. 211-231.
1339. **Кресальный Н.И.** Новые исследования северо-западной башни Софии Киевской // Древнерус. искусство: (Художеств. культура домонгол. Руси). – М., 1972. – С. 77-98.
1340. **Лазарев В.Н.** Групповой портрет семейства Ярослава Мудрого // В.Н. Лазарев. Рус. средневековая живопись. – М., 1970. – С. 27-54.
1341. **Лебединцев П.Г.** О времени написания фресок Киево-Софийского кафедрального собора. – Спб., 1877. – 8 с. – Відб. з: Изв. императ. Рус. археол. о-ва. – Т. 8, № 1.

1342. **Мавродин В.В.** Об одном изображении дикого зверя на фресках Софийского собора в Киеве // Культура и искусство древн. Руси: (В честь 70-летия М.К. Каргера). – Л., 1967. – С. 70-76.
1343. **Мясоедов В.** Фрески северного притвора Софийского собора в Киеве // Зап. отд-ния рус. и славян. археологии Рус. археол. о-ва. – 1918. – Т. 12. – С. 1-6: табл. 2.
1344. **Никитенко Н.М.** К атрибуции фрескового цикла башен Софии Киевской // Рос. византиноведение: Итоги и перспективы. – М., 1994. – С. 104-106.
1345. **Никитенко Н.М.** О содержании росписи лестничных башен Софии Киевской // Памятники культуры: Новые открытия. – М, 1997. – С. 117-125.
1346. **Никитенко Н.М.** Программа однофигурных фресок Софийского собора в Киеве и ее идейные истоки // Визант. временник. - 1998. - Т. 49. - С. 174-175.
1347. **Никитенко Н.М.** Русско-византийский династический союз в росписи башен Софии Киевской // Міжнар. зв'язки народів Європи: Матеріали наук. конф. – Запоріжжя, 1996. – С. 18-19.
1348. **Никитенко Н.М.** Фрески башен Софии Киевской о династическом браке Владимира и Анны // Иностранцы в Византии. Византийцы за рубежом своего отечества: Тез. докл. конф. – М., 1997. – С. 34-35.
1349. **Никитенко Н.М., Семенцова Р.В.** Триумфальный фресковый цикл в кулите на церквата «Св. София» в Киев // Археология. – София, 1996. – № 1. – С. 49-54.
- Нікітенко Н.М., Семенцова Р.В.** Триумфальні фрески в бані Св. Софії в Києві.
1350. **Нікітенко Н.М.** Атрибуція фрескового циклу башт Софії Київської // Освіта і культура XI ст.: Діяльність Ярослава Мудрого і сучасність. – К., 1996. – С. 28-29.
1351. **Нікітенко Н.М.** Загадка княжого портрета [Софія Київ.] // Історія України (тижневик). – 1998. – № 43. – С. 6-7; Людина і світ. – 1997. – № 2. – С. 12-17.
1352. **Нікітенко Н.М.** Історичні сюжети розпису башт Софії Київської // Третій міжнар. конгр. українців: Доп. та повідомл. – Х., 1996. – С. 205-210.
1353. **Нікітенко Н.М.** Княжий портрет у Софії Київській: нове осмислення фрески // Образотворче мистецтво. – 1997. – Ч. 2. – С. 38-41.
1354. **Нікітенко Н.М.** Князівський фамільний портрет у Київській Софії та династична ситуація на Русі в другому десятиріччі XI ст.// Матеріали ІV міжнар. іст.-краснзнавч. конф. – Хмельницький, 1994. – С. 98-101.
1355. **Нікітенко Н.М.** Коронаційна сцена у північній вежі Софії Київської // Музейні читання. Матеріали наук. конф. – К., 1998. – С. 105-109.

1356. **Нікітенко Н.М.** Корсунський цикл у розписі Софії Київської // Матеріали Міжнар. наук. конф. «Пробл. збереження та відновлення іст. пам'яті». – Х., 1995. – С. 9-10.
1357. **Нікітенко Н.М.** Розпис Софії Київської і перші національні свята Русі // Матеріали наук.-практ. конф. «Культура Поділля: історія і сучасність». – Хмельницький, 1993. – С. 109-111.
1358. **Нікітенко Н.М.** Світські фрески Софії Київської: нове датування собору і осмислення сюжетів // Просемінарій: Медієвістика. Історія Церкви, науки і культури. – К., 1997. – Вип. 1. – С. 27-51.
1359. **Нікітенко Н.М.** Тріумф, оспіваний у фресках: [Софія Київська] // Людина і світ. – 1996. – № 1. – С. 14-17.
1360. **Нікітенко Н.М.** Херсонеська святиня і розпис Софії Київської // Проблемы археологии и истории Боспора. – Керчь, 1996. – С. 93-95.
1361. **Павлов П.В.** О значении некоторых фресок Киево-Софийского собора // Тр. 3-го Археол. съезда. Т. 1. – К., 1878. – С. 283-287.
1362. **Петров Н.И.** Миниатюры и заставки в греческом евангелии XIII века // Искусство, живопись и графика. – 1911. – № 3. – С. 117-130: ил.; № 4. – С. 170-192: ил.
- Мініатюри грецького євангелія і вивчення киево-софійських фресок.*
1363. **Прохоров В.** Материалы по истории русских одежд и обстановки народной. – Спб., 1881. – Из содерж.: Фрески на лестнице Киево-Софийского собора XI века. – С. 58–65: ил.
1364. **Радченко О.Д.** Про що розповідають фрески // Веч. Київ. – 1967. – 25 листоп.
1365. **Самойловський І.** Стародавні портрети дочок Ярослава Мудрого [у Софійському соборі] // Рад. жінка. – 1953. – № 12. – С. 32.
1366. **Сегеда С.** Що розповіли давні стіни // Прапор комунізму. – 1980. – 11 лип.
1367. **Смирнов Н.** Фресковые изображения по лестницам на хоры Киево-Софийского собора // Тр. Киев. духовн. акад. – 1871. – № 3. – С. 554-591
1368. **Степовий П.Ф.** Розчистка фрескового живопису XI віку // Архіт. Рад. України. – 1941. – № 4. – С. 44-45: іл.
- Софійський собор. Нові фрески, відкриті у 1940 р.*
1369. **Стріленко Ю.М.** Аналіз зразків фрескових та будівельних розчинів Софії Київської // Стародавній Київ. - К., 1975. - С. 195-201.
1370. **Тоцька І.Ф.** Про час виконання розписів галерей Софії Київської // Стародавн. Київ. – К., 1975. – С. 182-194.
1371. **Тоцька І., Чеченя К.** Воскресімо Софійську фреску! // Укр. культура. – 1997. – № 1. – С. 16-17.
1372. **Трембовський А.** Природа України в XI столітті: (За фресками святої Софії у Києві) // Краків. Вісті. – 1944. – 15-16 лют.
1373. **Шарлемань Н.В.** Загадочный зверь Древней Руси // Зоол. журн. – 1964. – Т. XVIII, Вып. 2. – С. 79-86.

5.3.8.4.2. Мозаїка Mosaic

1374. **Акентьев К.К.** Мозаика галерей константинопольской святой Софии // Визант. временник. – М., 1964. – Т. 45. – С. 140-167.
1375. **Акентьев К.** Мозаика Святой Софии и «Слово» митрополита Илариона в византийском литургическом контексте // Литургия, архитектура и искусство визант. мира. – Спб., 1995. – С. 75-94.
1376. **Акентьев К.К.** Некоторые итоги исследований мозаики константинопольской святой Софии и вопросы методологии историко-художественных реконструкций // Визант. временник. – М., 1983. – Т. 44. – С. 158-181.
1377. **Базилевич В.** Роботи над обслідуванням мозаїки Київської Софії р. 1930 // Хроніка археол. та мистецтвознавства. – 1931. – № 3. – С. 52-56: 2 вкл. арк. іл.
1378. **Божа Мати:** Мозаїка із Софійського собору в Києві, XI ст. // Арка (Мюнхен). – 1948. – Ч. 1 (7). – С. 16.
1379. **Веселовский А.Н.** Мелкие заметки к былинам // Журн. М-ва нар. просвещения – 1885. – № 12. – Из содерж.: Нерушимая стена и волшебное зеркало в Киево-Софийском соборе. – С. 186-190.
1380. **Исследование** и ремонт мозаики Киево-Софийского собора // Киевлянин. – 1913. – 12 нояб.
1381. ***Лазарев В.Н.** Мозаика Софии Киевской с приложением статьи А.А. Белецкого о греческих надписях на мозаиках / Акад. стр-ва и архитектуры Укр. ССР. – М.: Искусство, 1960.
1382. **Л[ебединце]в П.Г.** Открытие древней мозаики в главном куполе Киево-Софийского собора // Киев. старина – 1884. – № 9, док. – С. 162-165.
1383. **Розов В.** Нерушимая стена // Наука и религия. – 1986. – № 9. – Обл.
1384. **Святой Николай:** Мозаїка із Софійського собору в Києві (1037) // Арка (Мюнхен). – 1948. – Ч. 1 (7). – Іл. вкладка.
1385. **[Сементовский Н.М.]** План древний и нынешний, фасад древний и нынешний Киево-Софийского собора. Мозаичное изображение Благовещения пресвятой Богородицы, находящееся в Киево-Софийском соборе // Галерея Киевских достопримечательных видов и древностей, изд. Н. Сементовским и А. Гаммершмидтом. – К., 1859. – Тетр. 2.– С. 11-115: 3 вкл. л. ил.
1386. **Уваров А.С.** Равеннская мозаика с изображением богородицы, известной под именем «Стена нерушимая», и об отношении ее к таким же мозаичным изображениям в Киево-Софийском соборе // А.С. Уваров. Сб. мелких тр.– М., 1910. – Т. 1. – С. 96-97.
1387. **Ф[ранко] І.** Відкриття староруської мозаїки в Києво-Софійському соборі // Зоря (Львів). – 1884. – № 18, хроніка наук. – С. 147.

5.3.8.5. Інші витвори мистецтва Another art's works

1388. **Айналов Д.В.** Мраморы и инкрустация Софийского собора и Десятиной церкви // Тр. 12-го Археол. съезда. – М., 1905. – Т. 3. – С. 5–11.
1389. **Висоцький С.** Віконна рама та шибки з Київської Софії // Київ. старовина. – 1972. – С. 54-60.
1390. **Кузьмин Е.** Все Тоже // Старые годы. – 1910. – № 5-6. – С. 78.
Про старий дзвін «Сокіл», збудований при Рафаїлі Заборовському (1714), що руйнується в подвір'ї Софійського собору.
1391. **Лебединцев П.Г.** О древних украшениях и принадлежностях Киево-Софийского собора, не сохранившихся до нашего времени // Киев. епарх. ведомости. – 1862. – № 4. – С. 101-108; № 5. – С. 141-148.
1392. [**Лебединцев П.Г.**] О наружности Киево-Софийского собора в древнем его виде // Киев. епарх. ведомости. – 1862. – № 7. – С. 209-214.
1393. **Милеев Д.В.** Древние полы в Киевском соборе св. Софии // Сб. археол. ст., поднесен. гр. А.А. Бобринскому. – Спб., 1911. – С. 212-221: ил.
1394. [**Муравьев А.Н.**] Символика Софийского собора // [А.Н. Муравьев]. Путешествие по святым местам рус. – Изд. 7-е.– Спб., 1898. – Ч. 1. – С. 533-556. – Передрук. з: Прибавления к Творениям святых отцов. – М., 1859. – Ч. 18
1395. **Нельговский Ю.А.** Мраморы Софии Киевской // София Киев.: Материалы исслед. – К., 1973. – С. 56-61.
1396. **Нельговський Ю.О.** Матеріали до вивчення первісного викладу оздоблення інтер'єра Софії Київської // Питання історії архіт. та буд. техніки України. – К., 1959. – С. 5-29.
1397. **Нікітенко Н.М.** Семантика інкрустованої шиферної плити над синтроном Софії Київської // Образотворче мистецтво. – 1995. – Ч. 2. – С. 46-48.
1398. **Нікітенко Н.М.** Символіка художнього образу Софії Київської // Католиц. щорічник. – К., 1998. – С. 187-195.
1399. **Нікітенко Н.М.** Символічна образність композиції Софії Київської // Духовна спадщина Київ. Русі: Зб. наук. праць. – О., 1997. – Вип. 2. – С. 3-8.
1400. **Нікітенко Н.М.** Софія Київська мовою символів // Людина і світ. – 1995. – № 7. – С. 30-34.
1401. **Новицкая М.А.** Вышивки золотом с изображением фигур, найденные при раскопках в Софии Киевской // София Киевская. – К., 1973. – С. 62-67.
1402. **Оглоблин Н.** Древности и достопримечательности в Киево-Софийском соборе // Тр. Киев. духовн. акад. – 1874. – № 8. – С. 397-427.

1403. **Окунев Н.** Крещальня Софийского собора в Киеве // Д.В. Айналову от учеников к двадцатилетию его учен. деятельности. – Пг., 1915. – С. 113-117. – Відб. з: Зап. отд-ния рус. и славян. археологии Рус. археол. о-ва. – Т. 10.
1404. **Пальмов Н.** Грузинский омофор 1691 г. из ризницы Софийского собора // Искусство в Южн. России. – 1913. – № 6. – С. 271-280: вкл. л. ил.
1405. **Пуцко В.Г.** Київський світський рельєф XI ст. // Нар. творчість та етнографія. – 1987. – № 4. – С. 44-49.
1406. **Пуцко В.Г.** Ранневизантийский рельеф в Софии Киевской // Крат. сообщ. / Ин-т археологии АН СССР. – 1980. – Вып. 160. – С. 107-110.
1407. **Пуцко В.Г.** Синтрон Софії Київської // Археологія – 1986. – Вип. 55. – С. 76-87. – Рез. рос. – Бібліогр.: 5 назв.
1408. **Софійський** заповідник у Києві: Гравюри на лінолеумі Г.С. Букштама / Авт. тексту і відп. ред. С.Я. Грабовський. – К.: Вид-во Акад. архіт. УРСР, 1949. – 18 с.: іл., 8 вкл. арк. грав. – Текст укр. і рос. мовами.
1409. **Тоцька І.Ф.** Нові дослідження підлоги Софії Київської // Археологія. – 1982. – № 38. – С. 99-102.

5.3.9. Некрополь Necropolis

1410. **Каманин И.** Из помянника Киево-Софийского собора // Киев. старина. – 1895. – Кн. 10, док. – С. 7-9.
1411. **Нельговский Ю.А.** Мраморы Софии Киевской // София Киевская. – К., 1973. – С. 56-62.
1412. **Нікітенко Н.М.** Володимирський меморіал в Софії Київській часів Петра Могили // П. Могила: богослов, церковний і культурний діяч. – К., 1997. – С. 159-167.
1413. **Нікітенко Н.М.** Петро Могила і меморіал св. Володимира у Софії Київській // Петро Могила і сучасність: Тези наук. конф. – К., 1996. – С. 40-41.
1414. **Нікітенко Н.М.** Петро Могила і меморіал фундаторів українського православ'я у Софії Київській // Могилян. читання: Матеріали щорічної наук. конф. НАУКМА. – К., 1998. – С. 72-73.
1415. **Нікітенко Н.М.** Під покровом Святої Софії: Некрополь Софійського собору в Києві. – К.: Укр. т-во охорони пам'яток історії та культури, 2000. – 96 с.: схема, іл. – (Сер. «Некрополі України»; Вип. 10).
1416. **Нікітенко Н.М.** Святі могили під покровом Софії // Людина і світ. – 1995. – № 10. – С. 38-41.
1417. **Пуцко В.Г.** Шиферные рельефы в лапидарии Софии Киевской // Совет. архитектура. – 1984. – № 1. – С. 210-219.
1418. **Тоцька І.** До вивчення некрополю Софії Київської // Київ. Болховітіновський зб. – К., 1993. – С. 23-29.

5.3.9.1. Усипальні, саркофаг, рака Tombs. Sarcophagus. Reliquary

1419. **Акт** вскриття саркофага Ярослава Мудрого в Софії Київській 9 апреля 1964 г. // Наук. арх. Нац. заповідника «Софія Київська», НА – 914.
1420. **Акт** вскриття саркофага Ярослава Мудрого от 23 января 1939 года // Наук. арх. Нац. заповідника «Софія Київська», НА – 914.
1421. **Акт** про відкриття саркофага Ярослава Мудрого від 25 січня 1936 року // Наук. арх. Нац. заповідника «Софія Київська», НА – 914.
1422. **Акт** про передачу кісток з гробниці Ярослава Мудрого до фондів від 3 грудня 1940 р. // Нац. заповідник «Софія Київська», сектор обліку.
1423. **Архипова Є.** Про час виготовлення саркофагу Ярослава Мудрого // Освіта і культура XI ст.: Діяльність Ярослава Мудрого і сучасність: Тези доп. - К., 1996. - С. 7-8.
1424. **Высоцкий С.А.** О чем рассказала гробница Ярослава Мудрого // Неделя. – 1967. – № 35, сент.
1425. **Висоцький С.** Загадка саркофага: [Розкриття саркофага Ярослава Мудрого: Софійський музей, берез. 1964 р.] // Наука і суспільство. – 1966. – № 6. – С. 49- 61.
1426. **Висоцький С.** Про дослідження та первісне місце саркофага Ярослава Мудрого в Київській Софії // Слов'яно-рус. старожитності. – К., 1969. – С. 23-27.
1427. **Гинзбург В.В.** Об антропологическом изучении скелетов Ярослава Мудрого, Анны и Ингигерд // Крат. сообщ. о докл. и полевых исследованиях Ин-та истории материал. культуры. – М.; Л., 1940. – Вып. 7. – С. 57-66.
1428. **Дудко Ф.** Що знайдено в могилі Ярослава Мудрого // Вісті (Берлін). – 1944. – 12 жовт.
1429. **К-ий М.** Тайна саркофагу Ярослава Мудрого // Краків. Вісті. – 1943. – 9 груд.
1430. **Копи** актов вскриття саркофага Ярослава Мудрого в 1936, 1939, 1964 гг. // Науч. арх. Нац. заповідника «Софія Київська», НА -914, 3 с.
1431. **Никитенко Н.М.** Княжеская усыпальница в Софии Киевской // Памятники культуры. Новые открытия. – М., 1998. – С. 454-472.
1432. **Нікітенко Н.М.** Рака священномученика Макарія у Софії Київській // Зап. наук. т-ва ім. Т. Шевченка. – Л., 1998. – Т. ССXXXVI. – С. 294-304.
1433. **Нікітенко Н.М.** Таємниця усипальні: [Саркофаг Ярослава Мудрого] // Історія України (тижневик). – 1998. – № 44.
1434. **Нікітенко Н.М.** Усипальня Ярослава Мудрого в Київській Софії: деякі аспекти проблеми // Матеріали VII Всеукр. наук. конф. «Іст. краєзнавство в Україні: традиції, сучасність». – К., 1995. – С. 379-380.

1435. **Орловский П.** Попытка к разрешению вопроса: кто именно перенес гроб великого князя Ярослава с западной стороны Киево-Софийского собора на северо-восточный угол его? // Киев. епарх. ведомости. – 1897. – № 4. – С. 202-207.
1436. **Приемо-сдаточный акт** об возвращении костей из гробницы Ярослава Мудрого (ноябрь 1940 г.) // Нац. заповідник «Софія Київська», сектор обліку.
1437. **Пуцко В.** Мраморный саркофаг Я. Мудрого // *Bizantino – Bulgaria (Sofia)*. – 1986. – VIII. – S. 287-312.
1438. **Радченко О.Д.** Таємниця саркофагу // Веч. Київ. – 1967. – 14 квіт.
1439. **Рохлин Д.Г.** Итоги анатомического и рентгенологического изучения скелета Ярослава Мудрого // Крат. сообщ. о докл. и полевых исследованиях Ин-та истории материал. культуры. – М.; Л., 1940. – Вып. 7. – С. 46-57.
1440. **Самойловський І.** Відкриття саркофага Ярослава Мудрого // Україна. – 1945. – № 9. – С. 38.
1441. **Северинов Є.** Кам'яний гість: [Саркофаг в Софії Київ.] // Молодь України. – 1984. – 21 верес.
1442. **Степовий П.** Саркофаг Ярослава Мудрого // Рад. Київ. – 1940. – № 23-24 (66-67). – С. 37-38.
1443. **Тайна саркофагу Ярослава Мудрого** // Львів. вісті. – 1943. – 28-29 листоп.
1444. **Тоцька І.** Саркофаг // Культура і життя. – 1984. – 10 черв.
1445. **Тоцька І.Ф.** Саркофаг князя Київського?: Коментує заст. дир. заповідника по наук. роботі І.Ф. Тоцька / Зап. А. Краслянський // Рад. Україна. – 1984. – 18 трав.
1446. **Церунян Ж.** Судьба объединила: Из глубины веков // Евр. вести. – 1994. – № 19-20 (октябрь).
- Доля вірменської громади в Києві. Вірменські елементи в архітектурі Софії, на саркофазі Ярослава Мудрого.*
1447. **Ярославова** гробница в Киево-Софиевском соборе // Нива. – 1881. – № 3. – С. 64: ил.5.4.

**Михайлівський Золотоверхий монастир (1108–1113 рр.)
Зруйнований – 1934 р. Відбудований – 2001 р.
The St Michael's Golden Domed Cathedral**

**5.4.1. Історичні джерела
Historical sources**

1448. **Гетьман І.** Скоропадський – покровитель Свято-Михайловського Золотоверхого монастиря у Києві: [Листи гетьмана Скоропадського до церков. діячів] / Підгот. до друку Ю. Мицик // Сіверян. літопис. – 2000. – № 4-5. – С. 65-81.

1449. **Документи** Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря: Дод. (1), (2) / Публ. Ю. Мицика // Сіверян. літопис. – 2000. – № 6. – С. 39-48.
1450. **Житецкий П.Г.** Замечательные рукописи Киевского Михайловского монастыря (б.д.) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 85, 17 од. зб. (1869–1917).
1451. **З грамоти** великого князя Сигізмунда I про відновлення Михайлівського Київського монастиря (16 березня 1523 р.) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 2, спр. 2301, арк. 1 (копія 1822 р.)
1452. **З документального** дослідження О. Шахматова про заснування Михайлівського Золотоверхого монастиря та про родовід київських князів (кінець XI – початок XII ст.] // А.А. Шахматов. Разыскания о древнейших летописных сводах. – Спб., 1908. – С. 340-377.
1453. **Лист** В. Затонського до І. Бродського [Президента Акад. мистецтв СРСР] щодо Михайлівського собору (1934 р.) // Пам'ятки України. – 1989. – № 1. – С. 43.
1454. **Хроника** Киевского Михайловского монастыря // Киев. епарх. ведомости. – 1869. – № 13. – С. 394-402; № 16. – С. 433-479; Прил. – С. 480-485.
1455. **Яворский Ю.А.** Рукописный сборник Киево-Михайловского монастыря: № 491/1650; № 493/1655 // Нац. б-ка ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. III, № 7958, 40238, 51611-51613.

5.4.2. Загальні праці General works

1456. **Бережина А., Погребняк В.** Михайлівський Златоверхий // Сіл. вісті. – 1989. – 3 серп.
1457. **Брайчевський М.** Михайлівський Златоверхий собор – найбільша пам'ятка давньоруського зодчества // Час/Time. – 1997. – 14-20 серп.
1458. **Вероцкий В.** Город Изяслава: Из истории Киева // Янус. Нерухомисть. – 1997. – № 8. – С. 14-15: іл.; № 9. – С. 14-15: іл.
- Про Михайлівський Златоверхий собор.*
1459. **Голованский Евстрахий**, иеромонах. Киево-Златоверхо-Михайловский первоклассный монастырь и его скит Феофания. – К.: Тип. В.И. Давиденко, 1878. – 222 с. – Тоже. – К.: Кий, 1998. – 215, IX с.: [5] л. ил.– Библиогр. в подстроч. примеч. к коммент.
1460. **Голубев С.Т.** Восьмисотлетие Киево-Михайловского Златоверхого монастыря // В память 800-летия Киево-Михайловского Златоверхого монастыря: 22 июля 1108 г. – 11 июля 1908 г. – К., 1909. – С. 52-108: ил., табл.
1461. **Дегтярьов М.Г., Реутов А.В.** Михайлівський Златоверхий монастир. – К.: Техніка, 1997. – 157, [2] с.: іл. – (Нац. святині України). – На обкл. авт. не зазначено. – Присвячується 2000-літтю Різдва Христового. – Бібліогр.: с. 157-158 (31 назва) та в тексті.

- 1462. Дегтярьов М.** Святим пагорбам Києва потрібні наші любов і захист: [Про нову кн. М. Дегтярьова і А. Реутова «Михайлівський Золотоверхий монастир»: Бесіда з авт. / Зап. А. Мойсєєва] // Сумщина. – 1998. – 12 черв.; Деловая Украина. – 1998. – 19 июня; Робітн. газета. – 1998. – 7 лип.
- 1463. Жиздринська О.** Відроджена святиня [дзвіниця Михайлівського Золотоверхового собору] // Вісті з України. – 1998. — № 22, черв.
- 1464. Золотоверхий Київ = The Golden Domes of Kiev:** Фотоальбом / Авт. вступ. ст. М.С. Петровський; Фото: М.К. Андреев, Ю.М. Бусленко, Є.А. Дерлеменко, Є.Л. Огібенін та ін. – К.: Спалах, 1995. – 160 с.
- 1465. Іваненко В., Шевченко В., Толочко Л., Каленский А.** Памятник архитектуры XVIII в. — ограда и Экономические ворота Михайловского монастыря в г. Киеве: Ист. справка // Укр. спец. науч.-реставрац. произв. упр. - К., 1980.
- 1466. Каримова Н.** Андрей Петрович Ковалевский: [Исследователь араб. источников истории Украины] // Аль-Баян. – 2000. – июль-август.
Інформація про рукопис корану (1682 р.) арабського філософа Аль Газалі, яка знаходилася в Михалівському Золотоверхому монастирі, а пізніше зберігалася у викладача Києво-Могилянської академії С. Тодорського.
- 1467. Києво-Михайлівський Золотоверхий монастир** // УРЕ . – К., 1980. – Т. 5. – С. 110.
- 1468. Краткое** описание Киево-Златоверхо-Михайловского первоклассного мужского монастыря, составленное в 1835 году. – К., 1835. – 54 с.
- 1469. Кулага А.** Михайлівський Золотоверхий [собор у Києві] – перлина світової культури // Столиця. – 1999. – Трав. (№ 30).
- 1470. Лавров Д.** Золотоверхий [Михайлівський собор] // Людина і світ. – 1992. – № 5-6. – С. 18-25.
- 1471. Нікітенко М.** Найдавніший Михайлівський храм Києва // Четвертий міжнар. конгр. українців. Доп. та повідомл.: Історія. Ч. 1: Від дав. часів до початку ХХ ст. – О.; К.; Л., 1999. – С. 31-34.
- 1472. Орловский П.** К 800-летию Киево-Златоверхо-Михайловского монастыря // Киев. епарх. ведомости. – 1908. – № 24. – С. 575-578; № 25. – С. 599-601; № 32. – С. 874-880.
Передруковано в зб.: В пам'ять Києво-Михайловського Златоверхого монастиря. – К., 1909.
- 1473. Пазяк Н.М.** Києво-Михайлівський Золотоверхий собор // Почат. школа. – 1996. – № 3. – С. 50–51.
- 1474. Пачовський В.** Золотоверхий собор святого Михайла в Києві // Життя і знання (Львів). – 1935. – Рік VIII, ч. 9 (96). – С. 242-244.
- 1475. Петров М.И.** Храмовый праздник Киевского Златоверхо-Михайловского монастыря // Слово. – 1918. – № 42.
- 1476. *Петровский С.** Златоверхий Михайловский монастырь в Киеве. – О., 1902.
- 1477. Позняк П.** На Михайлівській горі: [Михайлівський Золотоверхий собор] // Прапор комунізму. – 1988. – 18 листоп.

- 1478. Позняк П.** У минулому – готель: [Готель Михайлівського монастиря, ХІХ ст.] // Прапор комунізму. – 1985. – 13 груд.
- 1479. Рогоза Б.** Михайлівський Золотоверхий монастир // Хрещатик. – 1997. – 5 квіт.
- 1480. Рудюк Д.** «Монастирі в Україні завжди були вогнищами духовності» – вважає намісник Михайлівського Золотоверхого монастиря, ректор Київ. духовн. семінарії й академії, єпископ Димитрій (Рудюк): [Бесіда / Зап. Ю. Дорошенко] // Україна молода. – 2000. – 25 жовт.
- 1481. У стилі ретро ...** : Михайлівський собор // Веч. Київ. – 1988. – 30 січ.

5.4.3. Історія монастиря History of the Monastery

- 1482. [Экземплярский В.И.]** Высокопреосвященный архиепископ Иероним Экземплярский (1836-1905): Биогр. очерк, некоторые ст. – К., 1906.– 344, 702 с.: ил.
- Михайлівський монастир (1885-1890 pp.) – С. 51-185.*
- 1483. Киево-Златоверхо-Михайловский** монастырь: Ист. очерк от основания его до настоящего времени. – К.: Изд. монастыря, 1889. – 140 с.: вкл. л. ил.
- 1484. Ковалинский В.** Златоверхий Михайловский // Рабочее слово. – 1992. – 8 авг.
- З історії Києво-Михайлівського Золотоверхого монастиря.*
- 1485. Л[ебединцев] П.** Киево-Михайловский Златоверхий монастырь в его прошедшем и настоящем состоянии. – К., 1884. – 36 с.: табл., ил.
- 1486. Мыщык Ю.А.** Вопросы изучения «Кройники» Феодосия Софоновича в историографии // Вопр. отечеств. историографии и источниковедения. – Днепропетровск, 1975. – Вып. 1. – С. 76-92.
- 1487. Преловська І.М.** До храму, як до гуртожитку : [Михайлів. Золотоверхий монастир у 1919 р.] // Недвижимість Києва. – 2000. – № 15. – С. 27: ил.
- 1488. [Сементовский Н.М.]** Жизнь святой великомученицы Варвары // Галерея Киевских достопримечательных видов и древностей, изд. Н. Сементовским и А. Гаммершмидтом. – К., 1857. – Тетр. 3. – С. 21-26; Тетр. 4. – С. 27-32: ил.
- 1489. Титов Ф.И.** Киевский Златоверхо-Михайловский монастырь: (Крат. ист. очерк. к 800-летию существования собор. храма обители). – К.: Изд. монастыря, 1908. – 16 с. – Відб. з: Киев. епарх. ведомости. – 1908. – № 26, 27. – Передруковано в зб.: В память 800-летия Киево-Михайловского Златоверхого монастиря. – К., 1909

5.4.4. Археологічні дослідження Archeological researches

1490. **Ивакин Г.Ю.** Раскопки Михайловского Златоверхого собора // Мону. искусство. – Спб., 1999. – С. 38-42.
1491. **Ивакин Г.Ю.** Раскопки Михайловского Златоверхого собора в Киеве // Средневековая архитектура и монум. искусство: Раппортов. чтения. – Спб., 1999. – С. 38-42.
1492. **Івакін Г.Ю.** Археологічне вивчення Михайлівського Золотоверхого монастиря в 1996-1998 роках // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. – № 1. – С. 52-59.
1493. **Молчанівський Ф.** Археологічна розвідка на території колишнього Михайлівського собору в Києві // Наук. зап. Ін-ту історії матеріал. культури / ВУАН. – К., 1934. – Кн.4. – С.123-128.
1494. **Молчанівський Ф.** Археологічна розвідка на території колишнього Михайлівського собору в Києві // Наук. зап. Ін-ту історії матеріал. культури / ВУАН. – К., 1937. – Кн.2. – С.123-127.

5.4.5. Знищення монастиря Destruction of the Monastery

1495. **Бережина А.** Вандалізм: Невідомі матеріали про трагедію Михайлівського Золотоверхого собору в Києві // Україна. – 1989. – № 10. – С. 13-14.
1496. **Бережина А.** Собори наших дум: [Про знищення в 30-х рр. Михайл. Золотоверхого собору XII ст.] // Пам'ятки України. – 1988. – № 1. – С. 39-44.
1497. **Вечерський В.** Доля репресованої пам'ятки: [Про Михайл. Золотоверхий монастир в Києві] // Пам'ять століть. – 1998. – № 3. – С. 23-32. – Бібліогр.: с. 32.
1498. **Вечерський В.** Золото нових бань великого Собору: (З історії руйнування пам'ятки світ. культури [Михайл. Золотоверхого собору]) // Україна молода. – 1998. – 21 берез.
1499. **Вечерський В.** Хто протистояв руйнуванню: (Ісак Бродський і Михайл. Золотоверхий собор) // Евр. вести. – 1998. – № 11-12.
Бродський І. – тодішній президент Академії мистецтв СРСР.
1500. **Воля П.** ХХ вік помстився: [Про долю Київ. Михайл. монастиря] // Людина і світ. – 1995. – № 10. – С. 14-18.
1501. **Голубева О.** Тут стояв Михайлівський Золотоверхий монастир – тут він стоятиме ... // Веч. Київ. – 1997. – 8 жовт.
1502. **Клевайчук П.** Захищаються відомчі інтереси: [Михайл. Золотоверхий монастир] // Веч. Київ. – 1997. – 5 груд.
1503. **Кропива П.** Не підлягає розголошенню: 55 років тому було знищено Михайлівський Золотоверхий собор: [Київ] // Рад. Україна. – 1991. – 20, 25 черв.

1504. **Михайлівський собор** – у Києві, а його фрески ... в Москві // Столиця. – 2000. – 15 серп.
1505. **Міяковський В.** Як зруйнували Золотоверхого Михайла в Києві // Наші дні (Львів). – 1943. – № 10. – Жовт.
1506. **Руйнують Київ!**: З приводу звістки про руйнування Михайлівського собору // Діло. – 1935. – 1 трав.
1507. **Сургай О.** Перлина давньоруських зодчих: [Про справжній шедевр давньорус. мистецтва Михайл. Золотоверхий собор] // Арсеналець. – 1993. – 22 лип. – Мандруючи рідним містом.
1508. **Утевська П., Сазонова Н.** Розп'ятий храм: [Михайл. Золотоверхий собор] // Укр. культура. – 1998. – № 4-5. – С. 34-36.
1509. **Харишин М.** Напередодні Берестя: Київ. митрополія у другій половині XVI ст. // Людина і світ. – 1996. – № 5. – С. 40–43.
1510. **Чіпко М.** Національна святиня в «гарячих обіймах» чиновницької рапортоманії [Михайл. Золотоверхий монастир] // Веч. Київ. – 1997. – 6 листоп.

5.4.6. Відтворення Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря Дзвіниця (2000); Михайлівський Золотоверхий собор (2001) **Reconstruction of the St Michael's Golden Domed Cathedral**

1511. **Брайчевський М.** Перша відбудовча ухвала і перший проект: [Михайл. Золотоверхий собор] // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. – № 1. – С.17-18.
1512. **Вечерський В.** Реабілітація репресованої святині: [Михайл. Золотоверхий собор] // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. – № 1. – С. 11-16.
1513. **Ганзенко Л.** та ін. Відтворення собору Архістратиґа Михаїла: Погляд на нез'ясовані проблеми / Л. Ганзенко, Т. Тимченко, В. Цитович // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. – № 1. – С.19-24.
1514. **Глембовська А.** Дзвони Михайлівського Золотоверхого [монастиря]: [Про відтворення видат. пам'ятки архіт.] // Сіл. вісті. – 2000. – 15 груд.
1515. **Дорофієнко І.** Двічі не ступиш в одну й ту ж воду ...: [Про відтворення Михайл. Золотоверхого собору] // Веч. Київ. – 1997. – 23 груд.
1516. **Драч І.** Виступ на відкритті дзвіниці Михайлівського монастиря // Вісті з України. – 1998. – № 21, черв
1517. **Думки розходяться:** [Про Михайл. собор] // Веч. Київ. – 1988. – 30 січ.
1518. **Євсєєв Є.** Заговорять дзвони мовою освяченою: [Про відкриття дзвіниці Михайл. Золотоверхого собору] // Веч. Київ. – 1998. – 2 черв.
1519. **Жукова М.** Михайлівський собор у Києві відбудовують за малюнками шведського художника // Україна молода. – 1999. – 4 черв.
1520. **Ивашко Ю.** Возрождение Михайловского Златоверхого // Недвижимость Киева. – 1998. – № 11. – С. 9: ил.

1521. **Ивашко Ю.** Освящение Михайловской колокольни // Недвижимость Киева. – 1998. – № 12. – С. 2: ил.
1522. **Киянский Д.** Золотые купола столицы // Зеркало недели. – 1998. – 28 нояб.

Хід відбудови Михайлівського Золотоверхого собору.

1523. **Контур Ю.** Діяли на основі компетентних висновків: [Про відтворення Михайл. Золотоверхого собору] // Веч. Київ. – 1997. – 23 груд.
1524. **Лук'яненко В.** Собор [Михайлівський Золотоверхий] постане з небуття // Хрещатик. – 1992. – 15 серп.
1525. **Матюшина А.** Відроджений храм: [Про відтворення Михайл. Золотоверхого собору] // Уряд. кур'єр. – 2000. – 27 трав.
1526. **Ольхина О.** Киевские колокола близки всей Европе // Зеркало недели. – 1998. – 31 окт.

Відбудова Михайлівського Золотоверхого собору.

1527. **Петров С.** Відродження храму: [Михайл. Золотоверхого собору] // Експрес-об'ява. – 1998. – 12 лют.
1528. **Пятериков С.** Золотые купола над суетой: [О завершении стр-ва Михайл. Златоверхого монастиря] // Зеркало недели. – 1998. – 26 сент.
1529. **Реставрація** трапезної Михайлівського монастиря // Прапор комунізму. – 1986. – 17 верес.
1530. **Соколовская Я.** На Михайловской колокольне установят часы-куранты: [Музыкальный компьютер в центре Киева] // Известия. – 1998. – 18 авг.
1531. **Соколовская Я.** Самые точные часы Украины: [Часы устанавливали на Михайл. колокольне в Киеве] // Известия. – 1998. – 20 авг.
1532. **Сухоруков К.** Відродження собору: [Про Михайл. собор, Київ] // Рада. – 1992. – 20 берез.
1533. **Цикора С.** Долгая дорога к храму: [Михайл. Златоверхий собор] // Известия. – 1991. – 5 июня.
1534. **Шатрова І.** Віднині у нас є свої, не кремлівські, але куранти: [Про встановлення годинника на Михайл. Золотоверхому соборі, Київ] // Робітн. газета. – 1998. – 21 серп.

5.4.7. Мистецькі скарби Art's treasures

1535. ***Ainalov D.V.** Die Mosaiken des Michaelkloster in Kiev. – Wien: Belvedere, 1926.

Айналов Д.В. Мозаїка Михайлівського собору у Києві.

1536. **Апостоли** Павло, Матвій, Марко: Фрагм. мозаїки «Пришестя» (Михайл. Золотоверхий собор, Київ) // Сучасність. – 1999. – № 5. – С. 140.
1537. **Древние** фрески, открытые в Киеве // Ист. вестн. – 1888. – № 9. – С. 666.
- Фрески Михайлівського монастиря.*
1538. **Євхаристія:** Мозаїка з Михайлівського Золотоверхого собору в Києві, XII ст. (Собор святої Софії, Київ) // Сучасність. – 1998. – № 10. – 3-я с. обкл.

- 1539. Івакін Г.Ю.** Нова знахідка святого вершника з території Михайлівського Золотоверхого монастиря // Візантія і Київ. Русь: Кат. вист. - К., 1997. – С. 13-14.
- 1540. Козак Н.** Нововідкрита пам'ятка пластики княжної доби з території Михайлівського Золотоверхого монастиря // Зап. наук. т-ва Шевченка. – 1998. – Т. ССXXXVI. – С. 240-252.
- 1541. Кот С., Коренюк Ю.** Михайлівські пам'ятки в російських музеях // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. – № 1. – С. 63-82.
- 1542. Лазарев В.Н.** Михайловские мозаики: С прил. ст. В.И. Левицкой «О палитре Михайловских мозаик». – М.: Искусство, 1966. – 271 с.
- 1543. Лобода Г.** Фрески Михайлівського собору просяться додому: [Пробл. повернення в Україну культ. цінностей] // Україна молода. – 2000. – 31 жовт.
- 1544. Мельник О.** Фрески [Михайлівського] Золотоверхого собору: [За матеріалами іст. пошуків С. Кота і Ю. Коренюка] // Укр. газета. – 2000. – 11 трав.
- 1545. Підгора В.** Настінний живопис мурів Михайлівського монастиря // Київ. старовина – 2000. – № 4. – С. 156-162.
- 1546. Повстенко О.** Фрески і мозаїка Михайлівського (Дмитрівського) монастиря в Києві // Укр. мистецтво. Укр. спілка образотворчих мистецтв: Альманах. - 1947. - № II. - С. 3-11.
- 1547. Тоцька І.Ф.** Михайлівський Золотоверхий собор і Кирило-Мефодіївські традиції в культурі Київської Русі // Слов'ян. зб.– О., 1999. – Вип. VI. – С. 55-58.
- 1548. Тоцька І.** Програма мальовань інтер'єру Михайлівського собору // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. – № 1. – С. 25-31.

5.4.8. Некрополь

Necropolis

- 1549. Де-Витте Е.И.** Древний помянник Киево-Михайловского Златоверхого монастиря // Чтения в ист. об-ве Нестора Летописца. – 1903. – Кн. 17, Вып. 1, Отд. 3. – С. 3-32; Вып.3, Отд. 3. – С. 33-48; Вып. 4, Отд. 3. – С. 49-64; 1904. – Кн. 18, Вып. 1, Отд. 3. – С. 65-76.

5.5. Братський Богоявленський училищний монастир (1616)

(Засноване православне братство 1615)

Зруйнований–1935 р. Києво-Могилянська академія відроджена–90-ті роки ХХст.

The Brotherly Epiphany Monastery

5.5.1. Історичні джерела

Historical sources

- 1550.** Акты Киево-братского училищного монастыря и Академии, собранные В. Аскоченским. Т. 1. // ЦНБ ВР, рукоп., ДА/П 221.
- 1551.** Белгородский А. К столетию восстановления Киево-Братского монастыря (1799–1899) // Киев. епарх. ведомости. – 1899. – № 12. – С. 151-166.
- 1552.** Ведомость о Киево-братском Богоявленском первоклассном Монастыре за 1887 год // Центр. гос. ист. арх. Украины в г. Киеве (ЦГИА), Ф. 168, оп. 1, д. 301. – ЛЛ. 1-8.
- 1553.** Ведомость о Киево-братском Богоявленском первоклассном Монастыре за 1888 год // Центр. гос. ист. арх. Украины в г. Киеве (ЦГИА), Ф. 168, оп. 1, д. 301. – ЛЛ. 9-16.
- 1554.** Ведомость о Киево-братском Богоявленском первоклассном Монастыре за 1891 год // Центр. гос. ист. арх. Украины в г. Киеве (ЦГИА), Ф. 127, оп. 1023, д. 438. – ЛЛ. 1-7.
- 1555.** Ведомость о Киево-братском Богоявленском первоклассном Монастыре за 1892 год // Центр. гос. ист. арх. Украины в г. Киеве (ЦГИА), Ф. 168, оп. 1, д. 301. – ЛЛ. 17-24.
- 1556.** Ведомость о Киево-братском Богоявленском первоклассном Монастыре за 1908 год // Центр. гос. ист. арх. Украины в г. Киеве (ЦГИА), Ф. 168, оп. 2, д. 125. – ЛЛ. 1-6.
- 1557.** Дегтярьов М. «Училищний» монастир: Архіт. пам'ятки [Києва] // Хрещатик. – 1991. – 26 груд.
- 1558.** Максимович М.А. Записки о первых временах Киевского Богоявленского братства // М.А. Максимович. Собр. Соч.: В 2-х т. – К., 1876-1877. – Т. 2. – С. 172-204.
- 1559.** Рукописна та книжкова спадщина України: Археогр. дослідження унікал. арх. та бібл. фондів. Вип. 1 / АН України. Ін-т рукописів ЦНБ ім. В.І. Вернадського; Ін-т укр. археографії. – К., 1993. – 240 с. – Із змісту: Тер-Григорян-Дем'янюк Н.Е. Унікальний документ з планом Києво-братського монастиря 1803 року. – С. 233-240.

5.5.2. Загальні праці

General works

- 1560.** Горбенко Є., Отченашко В., Федорова Л. Богоявленський монастир і Київська Академія // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 194-197.

- 1561. Єфімов Г., Лисенко О.** Кому це вигідно? [Про збереження унікал. пам'ятки Києво-Могилян. академії] // Прапор комунізму. – 1989. – 12 лип.
- 1562. Л[ебединце]в П.** О начале Богоявленского братского монастыря и Киевской духовной академии // Киев. старина. – 1884. – № 10, Док. – С. 227-232.
- 1563. Мухин Н.Ф.** Киево-Братский училищный монастырь: Ист. очерк. – К.: Тип. Н.Т. Корчак-Новицкого, 1893. – 914 с.
- 1564. Мухин Н.** Киево-Братский училищный монастырь: Ист.-археол. очерк. – К., 1895. – [2], 50 с.: 4 вкл. л. ил. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. академии. – 1895. – № 6.
- 1565. Позняк П.** Колишнє «Братство»: [Братська школа і Братський монастир] // Прапор комунізму. – 1989. – 20 жовт.
- 1566. Толочко Л.И., Лосицкий Ю.Г.** Памятник каменного зодчества : [О здании трапез. палаты Братского монастыря] // Стр-во и архитектура. – 1982. – № 1. – С. 24-25.

5.5.3. Благовіщенська церква (1735)

The Annunciation Church

- 1567. Де** молився Сковорода ... [Про реставрацію Благовіщенської церкви Нац. ун-ту «Києво-Могилян. академії»] // Уряд. кур'єр. – 1998. – 3 груд.
- 1568. Прилуцкий В.** Благовещенская конгрегационная церковь при Киевской духовной академии // Киево-Могилянський сб. в честь протоієрея Дмитрія Івановича Богдашевського. – К., 1913. – С. 583-596.
- 1569. Федорова Л.** Старий академічний корпус з Благовіщенською церквою, 1-а пол. 18 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 200-203.

5.6. Введенський монастир (1878–1882)

Vvedensky Monastery

- 1570. Дятлов В.** Введения Божией Матери во храм // В. Дятлов Монастыри Укр. Православной церкви: Справ.-путеводитель. – К., 1997. – С. 29-30: ил.
- 1571. Сургай О.** Введенська община: [Про шляхет. жін. монастир] // Арсеналець. – 1994. – 22 квіт.: іл. – Пам'ятні споруди Печерська.
- 1572. Тимошенко О.** Ікона створила чудо: Таємниця, яку не можуть пояснити вчені // Робітн. газета. – 2000. – 6 січ.
- 1573. Храм** Пресвятої Богородиці: У Києві розпочато відродження Києво-Введенської церкви // Україна молода. – 2000. – 12 верес.

5.7. Видубицький Свято-Михайлівський монастир (XI–XIX ст.)
«Самоліквідувався» – 1924 р. Відновлена діяльність – 1992 р.
Vydubychi St Michael's Monastery

5.7.1. Історичні джерела
Historical sources

- 1574. Бегунов Ю.К.** Речь Моисея Выдубицкого как памятник торжественного красноречия XII в. // Тр. Отд. древнерус. лит. Ин-та рус. лит. (Пушкин. Дом). - 1974. - Т. 28. - С. 64-66.
- 1575. Боровський Я.Є.** «Похвальне слово Мойсея, ігумена Видубицького монастиря // Літ. спадщина Київ. Русі і укр. літератури XVI–XVII ст. – К., 1981. – С. 54-58.
- 1576. Голубев С.Т.** Киево-Выдубицкий монастырь: (домонгольское время) // Тр. Киев. духовн. академии. – 1913. – № 10. – С. 204-246; № 11. – С. 339-352; № 12. – С. 523-565.
- Матеріали про життя і літописання ігумена Київського Видубицького монастиря Сильвестра. – С. 528-531.*
- 1577. Голубев С.Т.** Киево-Выдубицкий монастырь: (Эпоха польско-литовского государства XIV–XVII вв.). – К., [1917?]. – 110 с.
- Незакінчене друком видання, що містить матеріали з архіву монастиря 1532–1652 рр.*
- 1578. Дело** о взаимных ссорах и захватах земли между монастырем [Выдубицким] и Киево-Печерской лаврой (1774–1786) // ЦГИА, Ф. 130, оп. 2, д. 38-б, 194 лл.

5.7.2. Загальні праці
General works

- 1579. Брайчевський М.** Сучасник Київської Русі: Зберегти Видубицький монастир – унікальне творіння слов'ян. архіт. // Наука і суспільство. – 1967. – № 10. – С. 7-10.
- 1580. [Видубицький]** заповідник у Києві // Вісті з України. – 1988. – № 20, трав.
- 1581. Гарицька О.** Видубицький монастир – свідок і святиня нашої історії // Вісті з України. – 1997. – № 16-17, квіт
- 1582. Григорович О.** Видубицький монастир // Арсеналець – 1996. – 3 берез.: іл. – Мандруючи рідним містом.
- 1583. Кілессо С.К.** Видубицький монастир: [Історія, архіт. та мистецька спадщина Видубицького Свято-Михайл. монастиря]. – К.: Техніка, 1999. – 127 с.: іл. – (Нац. святині України).
- 1584. Кілессо С.** До слави Києва додав ... // Веч. Київ. – 1981. – 24 берез.
- 1585. Логвин Г.Н., Логвин Н.Г.** Ансамбль Видубицького монастиря // Матеріали к своду пам'яток історії і культури народів СРСР по УССР. – К., 1985. – Вып. 3. – С. 7-14.

- 1586. Максимович М.А.** Выдубицкий монастырь // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т. 2. – С. 243-254.
- 1587. Миллер Г.П.** Киево-Выдубицкий Свято-Михайловский монастырь: (Очерк) // Ист. вестник. – 1903. – № 8. – С. 644-653
- 1588. Мироненко А.К.** Древние Выдубичи: [Памятник архитектуры XI–XVIII вв.] – К.: Будівельник, 1971. – 59 с.: ил. – Библиогр.: с. 58–59. – Текст паралел. на рус. и укр. яз.
- 1589. Мовчан И.И.** Древние Выдубичи. – К.: Наук. думка, 1982. – 55 с.: ил. – Науч.-попул. лит. – Библиогр.: с. 54.
- 1590. Позняк П.** Выдубицький монастир // Прапор комунізму. – 1985. – 20 верес.
- 1591. Поляков.** Береги історичні пам'ятки // Рад. Київ. – 1940. – № 16. – С. 25; № 23-24. – Обкл. С. 3.
- Про Видубицький монастир.*
- 1592. Самойлов В.** Кризь руйнівний дотик часу: [З історії буд-ва Видубицького монастиря: До 900-річчя з дня заснування] // Пам'ятники України. – 1970. – № 4. – С. 56-57.
- 1593. Седашов О.П.** Киево-Выдубицкий монастырь // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 296, 2014 од. зб. (40-і роки ХХ ст. – 1985 р.).
- 1594. Силин О.** Літописні Видубичі // Прапор комунізму. – 1980. – 24 груд. – (До 1500-ліття Києва).
- 1595. Шандра В.** Архітектурна перлина над Дніпром // Веч. Київ. – 1980. – 12 лип.; Вісті з України. – 1987. – № 50, груд.
- 1596. Шибик Т.** Видубичі // Прапор комунізму. – 1988. – 24 квіт.

5.7.3. Історія та сучасність History and contemporaneity

- 1597. Голубев С.Т.** История Киево-Выдубицкого Свято-Михайловского монастыря (б.д.) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 194, 161 од. зб. (1879–1919).
- 1598. Голубев С.Т.** Киево-Выдубицкий монастырь: (Домонгольское время). – К., 1913. – 98 с. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. академии. – 1913. – № 10-12.
- 1599. Голубев С.Т.** Подбережная каменная стена в Киево-Выдубицком монастыре, сооруженная в 1199-1200 гг. // Чтения в Ист. о-ве Нестора Летописца. – 1907. – Кн. 12, вып. 4, отд. П. – С. 88-101.
- 1600. Гродзинский А.** Район престижной застройки: [Пещеры в р-не Выдубиц. монастыря] // Лит. газ. – 1988. – 6 апр.
- 1601. Гродзінський А.** А якщо музей дохристиянської Русі: [Історія виникнення Видубиц. архіт.-іст. заповідника] // Знання та праця. – 1988. – № 6. – С. 14-15.
- 1602. Лузан Ф.** Не ті тепер Видубичі: [Видубиц. монастир у зоні Ботанічного саду АН УРСР] // Веч. Київ. – 1985. – 14 жовт.

- 1603. Миклашевський М.** Без вини винні: [Видубиц. монастир] // Веч. Київ. – 1989. – 24 черв.
- 1604. Михайленко А.** Видубичі: [З історії архіт. ансамблю монастиря] // Вісті. – 1999. – 29 лип.
- 1605. Охрімчук О.** Дорога, яка не веде в тупик: [Видубиц. монастир вже відродився] // Хрещатик. – 1999. – 6 серп.
- 1606. Троцкий П.** Киево-Выдубицкий монастырь: Время вторичного случайного подчинения Выдубицкого монастыря Киевской метрополии (с 1690 по 1706 г.) // Вестн. Зап. России (Вильно). – 1866. – Т. 4, кн. 11, отд. 2. – С. 53-109.
- 1607. Троцкий П.** Киево-Выдубицкий монастырь: Период самостоятельности Выдубицкого монастыря со времени отобрания его имений до нашего времени // Вестн. Зап. России (Вильно). – 1866. – Т. 4, кн. 12, отд. 2. – С. 142-154.
- 1608. Троцкий П.** Киево-Выдубицкий монастырь после освобождения от униатов в период его восстановления (с 1637 по 1652 г.) // Вестн. Зап. России (Вильно). – 1866. – Т. 4, кн. 10, отд. 2. – С. 1-41.
- 1609. Троцкий П.** Киево-Выдубицкий Свято-Михайловский монастырь во время занятия его униатами // Вестн. Зап. России (Вильно). – 1866. – Т. 4, кн. 9, отд. 2. – С. 158-179.
- 1610. Троцкий П.** Киево-Выдубицкий Свято-Михайловский монастырь и его владения до занятия униатами // Вестн. Зап. России (Вильно). – 1865. – Т. 2, кн. 7, отд. 2. – С. 150-175.
- 1611. Чернев Н.** Исторические заметки о трех местностях Киевской губернии ... 2. Выдубиц. монастырь близь г. Киева // Н. Леопардов, Н. Чернев. Сб. снимков с предметов древности, находящихся в г. Киеве в част. руках; Сер. 1, вып. 1. – К., 1878. – С. 11-12.
- Коротка історія монастиря 1070–1637 рр.*
- 1612. Шандра В.** Друге життя легенди: [Історія заснування Видубиц. монастиря] // Веч. Київ. – 1980. – 2 квіт.
- 1613. Щерба М.** Видубицький чоловічий монастир: [Історія і сучасність] // Ваше здоров'я. – 1998. – 22 серп.

5.7.4. Археологічні та реставраційні дослідження **Archeological and restored works (researches)**

- 1614. Мовчан І.І.** Археологічні дослідження на Видубичах // Стародавній Київ. – К., 1975. – С. 80-106.
- 1615. Смирнов В.** Завершить реставрацію Выдубицкого архитектурного заповедника в Киеве // Архитектура СССР. – 1956. – № 11. – С. 43-44; ил.
- 1616. Суховєєв В.** Пошук веде археологічна експедиція // Вісті з України. – 1984. – № 12, квіт.

5.7.5. Михайлівський собор (св. Архангела Михаїла) (1070–1088)

The St Michael's Cathedral (St Archangel Michael)

1617. Блюміна І. Око, що виблискує на церкві Архангела Михаїла у Видубичах // Образотворче мистецтво. – 1999. – № 3-4. – С. 49.
1618. Высоцкий С.А. Надпись XI в. на стене церкви Михаила Выдубицкого монастыря // Средневековая Русь. – М., 1976. – С. 41-48.
1619. Лазарев В.Н. Живопись и скульптура Киевской Руси // История рус. искусства. – М., 1953. – С. 220-221.
- Про фреску на південній стіні нартексу Михайлівського собору Видубицького монастиря.*
1620. Логвин Н.Г. Михайловская церковь на Выдубичах в Киеве // Совет. археология. – 1986. – № 4. – С. 266-272. – Библиогр.: с. 271-272.
1621. Мовчан И.И. Отчет о раскопках в Михайловской церкви Выдубицкого монастыря в 1972 г. // Науч. арх. Ин-та археологии НАН Украины, 1972, 34 б, 32 арк..
1622. Цюпа Ю. З полум'яним мечем на сторожі: [Про церкву Святого Михаїла Видубиц. монастиря] // Хрещатик. – 1992. – 4 квіт.

5.7.6. Собор св. Георгія і трапезна (1696–1701)

The St George's Cathedral and the Refectory

1623. Видубицький монастир: [Георгієвський собор і трапезна]// Київ: Енцикл. довідник. – К., 1981. – С. 99.

5.7.7. Мистецькі скарби

Art's treasures

1624. Блюміна І. Меценатство відроджується ...: [Про створення мозаїч. ікони Святого Архангела Михаїла на Михайл. церкві у Видубичах] // Культура і життя. – 1998. – 30 груд.
1625. Шевченко Т. Видубицький монастир, 1843 // Пам'ять століть. – 1999. – № 2. – С. 120.

5.7.8. Печери

Caves

1626. Бобровський Т. Видубицькі печери 11, 17 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 248-249.

5.7.9. Некрополь

Necropolis

- 1627. Малаков Д.** Мавзолеї // Малаков Д. Архітектор Городецький. – К., 1999. – С. 138-150.
Мавзолей М.С. Леліявського на цвинтарі Видубицького Михайловського монастиря у Києві. – С. 139; Мавзолей Вімте на лютеранській ділянці Старого Байкового кладовища. – С. 141: іл.
- 1628. Петров М.І.** Про різьблену панаягу у Звіринських печерах, що нібито належала Київському митрополиту Михайлу Сирину // Зап. іст.-філол. відділу УАН. – 1919. – Кн. 1. – С. 114-116.
- 1629. Проценко Л.А.** Некрополь Києво-Выдубицького монастиря // Памятники культуры. Новые открытия. Письменность. Искусство. Археология: Ежегодник, 1996. – М., 1997. – С. 389-398.

5.8. Монастир св. Георгія (1037)

The St George's Monastery

5.8.1. Георгієвська церква (XI ст., 1744)

Заснована у 1054 р. Ярославом Мудрим і освячена митрополитом Іларіоном.

Знову збудована у XVIII ст. Зруйнована 1935 р.

The St George's church

- 1630. Асоченский В.И.** Сказание о церкви святого Георгия Победоносца, еже пред враты святой Софии в Киеве. – К., 1856. – [4], 30 с.
- 1631. Боровський Я., Сагайдак М.** Споруди часів Ярослава Мудрого: [Археол. дослідження залишків Георгієв. церкви] // Знання та праця. – 1979. – № 12. – С. 20-21. – (До 1500-річчя Києва).
- 1632. Жуковская Л.П.** Двести списков XIУ–ХУП вв. небольшой статьи как лингвистический и исторический источник: (Ст. пролога о построении церкви во имя Георгия Ярославом Мудрым....) // Ист. традиции духовн. культуры народов СССР и современность. – К., 1987. – С. 33-63.
- 1633. Ковалинський В.** Храм Ярослава Мудрого: [Про колишню Георгієв. церкву в Києві] // Янус. Нерухомість. – 1997. – Листоп. – С. 15: іл.
- 1634. Ковалинский В.** Храм Ярослава Мудрого // Рабочее слово. – 1991. – 19 апр.: ил.
- Спорудження та зруйнування Георгієвської церкви в Києві.*
- 1635. Максимович М.А.** О построении и освящении Киевской церкви святого Георгия // Киевлянин. — М., 1850. – Кн. 3.
- 1636. Максимович М.А.** О построении и освящении Киевской церкви святого Георгия // М.А. Максимович. Собр. соч.– К., 1877. – Т. 2. – С. 141-142.
- 1637. Цюпа Ю.** Сумна мелодія весни: [Про Георгієв. собор, Київ] // Хрещатик. – 1992. – 18 квіт.

5.9. Голосіївська Свято-Покровська пустинь (1631)

Ліквідована - 1926-р. Будівлі зруйновано - 1950–1960-і рр. Відновлена – 1993 р.

Holosiyiv Holy-Protectress

- 1638. Дегтярьов М., Хромченко В.** Голосіївська Свято-Покровська пустинь, 17– початок 20 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 304-305.
- 1639. Дегтярев М.** Памятник веков: [Голосеевская пустынь – архитектур. комплекс (XVII–XX вв.)] // Зеркало недели. – 1998. – 21 февр.
- 1640. Дятлов В.** Покрова Божией Матери. Голосеевская пустынь // В. Дятлов Монастыри Укр. Православной церкви: Справ.-путеводитель. – К., 1997. – С. 25-26: ил.

5.10. Дмитрівський монастир (1055)

Dmitry's Monastery

- 1641. Асеев Ю.С.** Новые данные о соборе Дмитриевского монастыря в Киеве // Совет. археология. – 1961. – № 3. – С. 291-296.
- 1642. Лебединцев П.** Дмитриевский монастырь, устроенный в Киеве великим князем Изяславом Ярославичем, его судьба и местность // Чтения в ист. о-ве Нестора Летописца. – К., 1879. – Кн. 1. – С. 29-33.
- 1643. Сагайдак М.А., Чернов С.М.** Новые данные о Дмитриевском монастыре в Киеве // Актуал. проблемы археол. исслед. в Укр. ССР: Тез. докл. - К., 1981. - С. 114.
- 1644. Сидоренко Г.В.** «Михайловские» рельефные плиты XI в. О возможной алтарной преграде Дмитриевского собора в Киеве // Иконостас. Происхождение – развитие – символика. – М., 2000. – С. 243-266.

5.11. Монастир св. Ірини (1037)

The St Irene's Monastery

5.11.1. Іринінська церква (XI ст.), 1855 р. – Іринінська каплиця

Зруйнована 1934 р.

The St Irene's church . Irene's Chapel

- 1645. Эрнст Ф.Л.** К раскопкам памятника святой Ирины. – К., 1914. – [2], 12 с. – Відб. з: Ювілейн. зб. іст.-етнограф. гуртка ун-та святого Володимира. – К., 1914. – С. 99-109.
- 1646. [Каневский К.]** О древней Киевской церкви святой Ирины, созданной великим князем киев. Ярославом Владимировичем. – Спб., 1836. – 36 с.: вкл. л. пл. – Відб. з: Журн. Мин. нар. просвещения. – 1836. – № 12.

1647. **Киевские** древности. I. П. Развалины Ирининской церкви // Рус. художеств. листок, изд. В. Тиммом. – 1858. – № 29. – С. [1-3]: вкл. л. ил.
1648. **Ковалинський В.** Ирининський пам'ятник: [Ирининська церква] // Янус. Нерухомість. – 1999. – № 20. – С. 12-13: іл.
1649. **Пуцко В.Г.** Шиферный рельеф из церкви святой Ирины в Киеве // Древнее искусство: Художественная культура X - первой половины XIII вв. - М., 1988. - 287-292.
1650. **Яринин** пам'ятник [монастир Ярини початку XI ст.] // Путівник по Києву: (Сучас. та дав. Київ). – 1930. – С. 120-121.

5.12. Кирилівський Свято-Троїцький монастир (1146)

Скасований Катериною II – 1784 р.

Cyril's Holy-Trinity Monastery

5.12.1. Загальні праці

General works

1651. **Айналов Д.В., Редин Е.** Древние памятники искусства Киева: Софийский собор. Златоверхо-Михайловский и Кирилловский монастыри. – Х., 1899. – 62 с. – Відб. з: Тр. Пед. отд-ния Харьк. ист.-филол. о-ва, вып. 6.
1652. **Асеев Ю.С.** Архітектура Кирилівського заповідника // Архіт. пам'ятники: Зб. наук. праць / За заг. ред. С.Я. Грабовського. – К.: Вид-во АН УРСР, 1950. – С. 73-85: іл.
1653. **Бевза М.** Хранитель истории: [Музей «Кирилівська церква»] // Прапор комунізму. – 1986. – 10 верес.
1654. **Дегтярьов М.** «Муравного дела мастера» // Пам'ятники України. – 1985. – № 3. – С. 44-45.
1655. **Довганюк В.Б.** та інш. Створення оптимальних параметрів мікроклімату в Кирилівській церкві міста Києва / Довганюк В.Б., Ачкасова В.Н., Гайна А.Л., Чміленко Т.А. // Вісн. Акад. буд-ва України. – К., 1998. – Вип. 5. – С. 69-76.
1656. **Езерский И.** Древний Киевский Кирилловский монастырь // ЦДІАУК, Ф. 1396, оп. 1, спр. 82, арк. 4,8.
1657. **Зимин Л.** Кирилловская обитель // Киевлянин. – 1909. – № 238, 248.
1658. **Зуммер В.** Кирилівський заповідник // Всесвіт. – 1929. – № 8. – С. 8-9.: іл.
1659. **Зуммер В.М.** О Кирилловской церкви // Наши дни. - 1918. - № 16.
1660. **Кальницький М.** Кирилівські богоугодні заклади // Янус. Нерухомість. – 1999. – № 2. – С. 12-13.
1661. **Кирилівський** державний заповідник // Київ: Провідник / За ред. Ф. Ернста. – К., 1930. – С. 640-649.
1662. **Кілессо Т.С.** Кирилівський монастир. – К.: Техніка, 1999. – 133, [2] с.: іл. – (Нац. святині України).
1663. **[Крыжановский Е.]** Киево-Кирилловский [упраздненный] монастырь // Киев. епарх. ведомости. – 1863. – № 22. – С. 669-685.

1664. **Логвин Г.Н.** Кирилівський монастир // Пам'ятки Києва: Путівник. – К., 1998. – С. 157-158.
1665. **Логвин Г.** Кирилівський монастир, 12–19 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 459-460.
1666. **Мироненко О.** Перлині стародавньої архітектури – 800 років // Пам'ятники України. – 1971. – № 4. – С. 33-35.
1667. **Семибратская Ю.** Приобщение к искусству // Правда Украины. – 1986. – 23 апр.
1668. **Советов А.** Киево-Кирилловская церковь // Учебно-богослов. церковно-проповедн. опыты студентов Императорской КДА. – К., 1914. – Вып. 12. – С. 233-384.
1669. **Советов А.** Киево-Кирилловская церковь: Соч. по церков. археологии. – К., 1914 // IP НБУВ, Ф. 160, дис. 2303, арк. 1436.
1670. **Соломко А.** У пошуках досконалості // Київ. правда. – 1987. – 27 верес.

5.12.2. Реставраційні дослідження Restored works

1671. **Коробчак Л.** Відродження реліквії // Вісті з України. – 1985. – № 52, груд.
1672. **Научно-технический отчет** по реставрации росписей XII–XIX вв. в памятнике архитектуры XII в. Кирилловской церкви г. Киеве. Южный неф. – К., 1977 // Арх. Нац. заповедника «Софія Київська».
1673. **Отчет** о реставрации настенной живописи южного нефа Кирилловской церкви — памятника архитектуры XII ст. в г. Киеве. – К., 1977. – (Арх. Нац. заповідника «Софія Київська»).
1674. **Пепа В.** Время, застывшее в камне: [О реставрац. работах художников в Кириллов. и Андреев. церквях] // Правда Украины. – 1966. – 22 июня.
1675. **Рузінова Л.** Де камінь історією дихає: Тривають реставрац. роботи в одній з найдавніших пам'яток архіт. нашої країни – Кирилів. церкві // Прапор комунізму. – 1979. – 21 верес.
1676. **Рузінова Л.** Друге життя шедевра // Прапор комунізму. – 1985. – 30 жовт.
1677. **Холостенко Н.В.** Записка о наблюдениях над архитектурно-конструктивными особенностями памятника архитектуры Кирилловской церкви в Киеве в связи с противоаварийными мероприятиями (1949-1954). – К.: Киевпроект, 1955. – 27 с.

5.12.3. Свято-Троїцька Кирилівська церква (1146) Cyril's Holy-Trinity Church

1678. **Азлецкий А.** Троицкая церковь бывшего Киево-Кирилловского монастыря. – К., 1873. – Відб. з: Киев. епарх. ведомости. – 1873 – № 6. – С.172-183; № 7. – С. 200-209.

1679. Антонов В.В. Киево-Кирилловская Троицкая церковь. // Тр. 3-го Археол. съезда. – К., 1878.– Т.2, прилож. – С. 1-12.
1680. Кирилівська церква: Фотоальбом. – К.: Мистецтво, 1977. – 63 с. – Теж. – 1980; Теж. – 1985.
1681. Кирилівська церква: Фоторозповідь про архітектурно-художню пам'ятку XII–XVIII ст. на території Рад. України – Кирилівську церкву / Фото М.К. Плаксіна; Авт.-упоряд. І.І. Мовчан. – К.: Мистецтво, 1972. – [23] с.: іл. – Текст і підписи парал. укр. та англ. мовами. – Теж. – 20 с. – Рос.
1682. Кирилловская церковь // Киев. епарх. ведомости. – 1861. – № 5. – С. 158-159.
1683. Крыжановский Е. Киево-Кирилловская церковь // Киев. епарх. ведомости. – К., 1873. – № 6. – С. 173-179.
1684. Крыжановский Е. Кирилловская церковь // Обозрение Киева в отношении к древностям. – К., 1847. – С. 19-100.
1685. Левінський І.Л., Степовий П.Ф. Києво-Кирилівська церква: (До 800-річчя її заснування) // Архіт. Рад. України. – 1940. – № 11. – С. 42-45: іл.
1686. Максимович М.А. О создании Киевской церкви святого Кирилла // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т. 2.– С. 161-171.
1687. Марголина И. Слово о Кирилловском соборе [Киева] // Зеркало недели. – 1998. – 28 февр.
1688. Марголіна І. Щодо заснування й посвячення Кирилівської церкви в Києві // Архіт. спадщина України. – 1996. – № 3, ч. 1. – С. 222-226.
1689. Мовчан І.І., Тоцька І.Ф. Кирилівська церква в Києві: (Архіт.-худож. пам'ятка XII–XIX ст.). – К.: Будівельник, 1968. – 51 с.: іл.
1690. О.«Под святым Кириллом ...»: [Кириллов. церква] // Україна. – 1989. – № 31. – С. 11-13.
1691. Ревна О.З. The Kyryliwska tserkva. The aprophition of Byzantine art and architecture in Kiew. – N.Y.: University, 1995. – 376 p.
- Певна О.З. Кирилівська церква.
1692. Позняк П. Кирилівська церква // Прапор комунізму. – 1989. – 14 лип.
1693. Пуцко В.Г. Приделы Кирилловской церкви в Киеве // Народні музей. – Београд, 1979. – С. 253-255.
1694. Советов А. Киево-Кирилловская церковь // Учеб.-богослов. церковно-проповеднич. опыты студентов Императ. Киев. духовн. акад. – К., 1914. – Вып. 12. – С. 233-284.
1695. Тоцька І. Кам'яний сучасник «Слова о полку Ігоревім»: [Про пам'ятку давньорус. мистецтва XII ст. – музей «Кирилів. церква»] // Людина і світ. – 1969. – № 10. – С. 61-62.
1696. Холостенко Н.В. Новые данные о Кирилловской церкви в Киеве // Памятники культуры. Исслед. и реставрация. – М., 1960. – Т. 2. – С. 5-19.
1697. Шмельов М. Філіал Софійського музею: [Кирилів. церква] // Рад. Київ. – 1940. – № 22. – С. 27-28.

5.12.4. Мистецькі скарби Art's treasures

5.12.4.1. Іконографія Iconography

1698. А[ндриевский] А. Передача иконостаса из Киево-Кирилловской церкви в с. Бортничи (1796 г.). // Киев. старина. – 1892. – № 5. – С. 293-294.
1699. Блиндерова Н.В. Житие Кирилла и Афанасия Александрийских в росписях Кирилловской церкви Киева. // Древнерус. искусство: Мону. живопись XII – XVII вв. – М., 1980. – С 52-60.
1700. Зуммер В.М. Художні скарби Кирилівського заповідника // Держ. наук. архіт.-буд. б-ка ім. В.Г. Заболотного Держбуду України. – К., 1931. – Машинопис.
1701. Куделко Т.І. До питання іконографії невідомої композиції на південній стіні Кирилівської церкви. // Матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 70-річчю Білоцерків. держ. краснав. музею. – Біла Церква, 1994. – С. 78-79.
1702. Марголіна І. Живопис вітарних апсид як відображення головної теми розпису Київської Кирилівської церкви // Мистецька спадщина. – К., 1993. – С. 19-26.
1703. Марголіна І. Іконостаси Кирилівської церкви [в Києві]. // Людина і світ. – 1996.– № 10. – С. 20-24.
1704. Федченко А.М. Реконструкція іконографії фрески «Успіння Богородиці» Київській Кирилівській церкві. // Матеріали міжнар. конф. XI –XVIII ст. – Полтава, 1993. – 55-56.

5.12.4.2. Фрески Frescoes

1705. Брайчевська О.А. Фрески Кирилівської церкви XII ст. як джерело для вивчення давньоруського одягу. // Археологія. – 1983. – № 42 . – С. 65 - 73.
1706. Вновь открытая фресковая живопись XII в. в Киеве // Журн. Мин. нар. просвещения. – 1881. – Ч. 215, отд. 3. – С. 120-121.
1707. Ганзенко Л. Нове про стінопис Кирилівської церкви в Києві // Пам'ятки України. – 1997. – № 1. – С. 29-36.
1708. Дорофиев І.П., Редько П.Я. Раскрытие фресок XII в. в Кирилловской церкви Киева // Древнерус. искусство: Мону. живопись XI–XVII вв. – М., 1980. – С. 45-52.
1709. Кончин Е. Фреска покидає стіну // Совет. культура. – 1983. – 16 июня.
1710. Коробчак Л. Фрескам – вісім століть // Прапор комунізму. – 1980. – 16 лип.

- 1711. Куделко Т.І.** Фрески молитовні Кирилівської церкви // Актуальні пробл. Дослідження філос. культури сх. слов'ян XI-XVIII ст.: Матеріали VIII міжнар. наук. конф., присвяч. 270-літтю від дня народж. Г.С. Сковороди. —Полтава, 1993. — С. 53-54.
- 1712. Марголіна І.** Таємниця фресок Кирилівської церкви // Людина і світ. — 1997. — № 1. — С. 37-41.
- 1713. Прахов А.В.** Открытие фресок Киево-Кирилловской церкви XII в., исполненное в 1881 и 1882 гг. — Спб., 1883. — [2], 14 с. — Відб. з: Журн. Мин. нар. просвещения. — 1883. — № 3.
- 1714. Прахов А.В.** Фрески Киево-Кирилловской церкви XII в. // Киев. старина. — 1883. — № 5. — С. 99-103; № 6. — С. 97-110.
- 1715. Прахов А.В.** Фрески Киево-Кирилловской церкви XII в. // Киев. старина. — 1888. — Июнь.
- 1716. Сементовский Н.Ф.** Фрески XII века открытые Киевской Кирилловской обители // Север. пчела. — 1860. — № 204.

5.12.4.3. Врубель М.О.

(твори митця в Кирилівській церкві)

Vrubel M.A.

(artist's works in Cyril's Church)

- 1717. Волинський Л.** Пам'ятка семи століть: [Про реставрацію Кирилів. церкви в Києві та твори Врубеля в її розпису] // Наука і суспільство. — 1967. — № 3. — С. 16-19: іл.
- 1718. Врубель М.** Богоматір з немовлям, 1885: (Музей Кирилів. церква — пам'ятка архіт. XII ст. у Києві) // Мистецтво та освіта. — 1999. — № 4. — С. 43.
- 1719. Грузин В.** Де краще Врубелю?: [Про необхідність створення музею Врубеля в Кирилів. церкві] // Рад. Україна. — 1968. — 4 серп.
- 1720. Динцес Л.А.** Врубель в Києве // Отблески. — 1922. — № 2. — С. 11-17.
- 1721. Заварова Г.** Київський період творчості Михайла Врубеля // Образотворче мистецтво. — 1977. — № 1. — С. 27-28: іл.
- 1722. *Зуммер В.М.** Врубель в Кирилівській церкві // Зб. іст.-філол. відділу ВУАН. — К., 1927. — № 51.
- 1723. Зуммер В.М.** Врубель в Кирилівській церкві // Ювілейн. зб. на пошану акад. І.І. Багалія. — К., 1928. — Т. 1. — С. 425-438: іл.
- 1724. Иванов А.** Михаил Александрович Врубель: Опыт биографии // Искусство и печ. дело. — 1910. — № 6-7.
- Про розписування Врубелем Кирилівської церкви: С. 214–217.*
- 1725. Колісник Ю.** Врубель у Києві // Людина і світ. — 1973. — № 4. — С. 59-61.
- Про участь в реставрації Кирилівської церкви в 1884–1889 рр.*
- 1726. Константиненко К.** Художник і храм: [М. Врубель і Кирилів. церква у Києві] // Київ. старовина. — 1994. — № 5. — С. 79-84.

- 1727. Коробчак Л.** Нова зустріч з Врубелем // Культура і життя. – 1985. – 11 листоп.; Веч. Київ. – 1985. – 21 жовт.
- 1728. Майборода З.** Кияни вшановують художника Врубеля // Столиця. – 2000. – 13 квіт.
- 1729. Мамолат Є.** Про творчість М.О. Врубеля в Києві // ЦДАМЛМУ, Ф. 631, оп. 2, спр. 59, арк. 19-21.
- 1730. Марголіна І.** Кому була присвячена Кирилівська церква?: [Про один з найстаріших уцілілих київ. храмів – Кирилів. церкву] // Веч. Київ. – 1998. – 13 трав.
- 1731. Мусієнко П.** Врубель у Києві // ЦДАМЛМУ, Ф. 990, оп. 1, спр. 66, арк. 2; спр. 67, арк. 2; спр. 68, арк. 5.
- 1732. Оновлення** врубелівського шедевра // Наука і суспільство. – 1986. – № 2. – С. 19.
- 1733. Степовой П.** 800-летие художественно-архитектурного памятника в Киеве: Выст. произведений Врубеля // Совет. Украина. – 1940. – 23 окт.

5.12.5. Печери

Caves

- 1734. Бобровський Т.** Кирилівські печери 11–12 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 463.

5.12.6. Некрополь

Necropolis

- 1735. Антонов В.В.** Киево-Кирилловское кладбище // Киев. губерн. ведомости. – 1870. – № 139.
- 1736. Марголіна І.** Некрополь Кирилівської церкви // Людина і світ. – 1995. – № 9. – С. 40-42.

5.13. Китаївська пустинь (Свято-Троїцький монастир) (XVII ст.)

Скасована – 1930-ті роки. Дзвіницю і та окремі будівлі зруйновані у 1950-ті роки, відроджені – у 90-ті роки ХХ ст.

Kytajiv Hermitage (Kytajivska Pustyn)

- 1737. А.Д.** Китаевская пустынь близь Киева // Киев. епарх. ведомости. – 1867. – № 15. – С. 453-465.
- 1738. Военно-археологический** план Китаевского городища и прилежащей к нему местности с могильниками и пещерами / Сост. Н.Наркевич; Редактирован при Воен.-ист. вестн. – М. 1:4200 (Рельефный). Сечение горизонталями через 2 сажени. – К., 1914. – л.

1739. **Горбенко Є.** та ін. Китаївська пустинь, 16–20 ст. / Є. Горбенко, М. Дегтярьов, Н. Коваленко // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 463-464.
1740. **Горбенко Є., Коваленко Н.** Троїцька церква, 1763–1767 // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 466.
1741. **Дятлов В.** Святой Троицы Китаевская пустынь // В. Дятлов. Монастыри Укр. Православной церкви: Справ.-путеводитель. – К., 1997. – С. 23-25.
1742. **К.Б.** Китаевская пустынь // Изв. императ. Археол. комис. – 1912. – Вып. 44, прибавл., археол. хрон.; вып. 31. – С. 103-104.
1743. **Короленко Л.** Женщина мужского монастыря: [Из истории киев. обители «Китаевский скит»] // Зеркало недели. – 1999. – 23-29 янв.
1744. **Мовчан І.** Загадковий Китаїв // Наука і культура: Україна. – К., 1988. – Вип. 22. – С. 263-267: іл., портр.
1745. **План** части Китаевской пустыни / Снимал с натуры посредством одной Аршинной меры, без всяких инструментов....Снимал и составил план Киево-Печерской Лавры эконоом Иеромонах Валентин. 1860 года Марта 19 дня.
1746. **Про затвердження** меж охоронної зони археологічного заповідника «Китаєво»: 3 рішення Виконав. ком. Київ. міськ. ради нар. депутатів № 569 від 25 черв. 1984 р. // Діючі норматив. акти Київ. міськ. ради нар. депутатів і її Виконав. Ком.: Систематиз. довід. посібник 1970-1987. – К., 1987. – С. 716.
1747. **Салач Г.М.** Китаївська пустинь – духовна перлина православного християнства // Правосл. вісн. – 1996. – № 5. – С. 66-67.
1748. ***Феофил**, иеросхимонах Киево-Китаевской пустыни. – М., 1881.
1749. **Щербина В.** «Преображенський скит» у Китаєві в його колишньому і сучасному стані. – К.: Іст. секц. УАН, 1928. – 8 с. – Відб. з: Україна. – 1928. – № 3 (28).
1750. **Яковлев М.Л.** Жизнеописание скитоначальника Китаевской пустыни Киево-Печерской Лавры архимандрита Феофила (1929–1996). – К.: Вид-во «Нора-прінт», 1997. – 127 с. ил., портр. – Теж. – 2-е изд., доп. – 1998. – 336 с.: ил., портр.

5.13.1. Печери Caves

1751. **Бобровський Т.** Китаївські печери 16–18 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 467.

5.14. Кловський (Стефаніч) монастир (1075–1108)

Зруйнований – 1240 р. ордами хана Батия

Klov (Stephan's) Monastery

1752. **Асєєв Ю.С.** та ін. **Логвин Г.Н.** Архитектура храма на Клове // Исслед. и охрана архитектур. наследия Украины. – К., 1980. – С. 72-76.

- 1753. Логвин Г.Н.** Архитектура храма на Клове // Исслед. и охрана архитектур. наследия Украины. – К., 1980. – С. 72-76.
- 1754. Мовчан И.И., Харламов В.А.** Исследования Древнего Клова // Археол. открытия 1975 г. – М., 1976. – С. 365-366.
- 1755. Мовчан И.И., Харламов В.А.** Раскопки Кловского монастыря в Киеве // Археол. открытия 1974 г. – М., 1975. – С. 325-326.
- 1756. Мовчан І.** Кловський (Стефаніч) монастир // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 469-470.
- 1757. Мовчан І., Харламов В.** Стародавній Клов // Археол. Києва: Дослідження і матеріали. – К., 1979. – С. 70-83: іл.
- 1758. Стрижак О.С.** До походження назви Клов // Мовознавство. – 1972. – № 1. – С. 83.
- 1759. Толочко П.П.** Знахідка кам'яних фундаментів на Клові у Києві: (До іст. топографії стародав. Києва) // Археологія. – 1968. – Т. XXI. – С. 236-243: іл.

5.14.1. Влахернська Богоматір Vlahern the Mother of God

- 1760. Максимович М.А.** О храме Богоматери Влахернской в Киеве. // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т.2. – С. 89-90.
- 1761. Мурзакевич Н.Н.** Сведения о Влахернской или Лахернской иконе // Тр. 3-го Археол. съезда. – К., 1876. – Т. 1. – С. 131-135.

5.15. Межигірський монастир (988) Ліквідований – 1919 р. Зруйнований – 1930 р. Mejigorsky Monastery

5.15.1. Історичні джерела Historical sources

- 1762. Истомин М.** Отчет о поездке в Межигорье и Киевское Полесье // Чтения в Ист. о-ве Нестора Летописца. – 1903. – Кн. 17, вып.1, отд 1. – С. 16-23.
- 1763. Межигорская** летопись (1608-1700) // Сб. летописей, относящихся к истории Юж. и Зап. Руси. - К., 1888. - С. 94-99.

5.15.2. Загальні праці General works

- 1764. Заремба С.** З національно-культурного життя українців на Кубані (20-30-ті роки ХХ ст.) // Київ. старовина. - 1993. - № 1. - С. 103-104.
Відомості про 8 книг Києво-Межигірського монастиря, які збереглися у бібліотеках Краснодара і Краснодарському державному архіві.

- 1765. Киево-Межигорский** Спасо-Преображенский общежительный женский монастырь. – К., 1912. – 16 с.
- 1766. Крыжановский Е.М.** Киево-Межигорский монастырь // Киев. епарх. ведомости. – 1863. – № 23. – С. 702-715; № 24. – С. 740-750.
- 1767. Максимович М.А.** Нечто о Межигорьи // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т. 2. – С. 286-288.
- 1768. Максимович М.А.** Сказание о Межигорском монастыре // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т. 2. – С. 255-285.
- 1769. Перетц В.Н.** Потиры Киево-Межигорского монастыря // Археол. летопись Южной России. – 1905. – № 1-2. – С. 22-29.
- 1770. Перетц В.Н.** Потиры Киево-Межигорского монастыря по данным 1777 г. – К., 1905. – 8 с. – Відб. з: Археол. летописи Юж. России. – 1905. – № 1-2. – С. 22-29.
- 1771. Т.** О двух древних памятниках Киево-Межигорского монастыря // Киев. епарх. ведомости. – 1884. – № 6. – С. 261-270; № 7. – С. 302-312.
- 1772. Украинец:** Альманах. Кн. II. – К.: Изд. Максимовича, 1864. – 39 с. – Из змісту: Нечто о земле Киевской; Сказание о Межигорском монастыре.
- 1773. Хребтов А.К.** Межигорье // Ист. вестн. – 1907. – № 6. – С. 965-971: ил.
- 1774. Шиманский Г.** Некоторые сведения о Межигорском, бывшем ставропигиальном монастыре // Киев. епарх. ведомости. – 1872. – № 13. – С. 298-311.

5.15.3. Історія монастиря History of the Monastery

- 1775. А[ндриевский] А.** Из прошлого Киево-Межигорского монастыря. // Киев. старина. – 1894. – № 5. – С. 356-357.
Монастир – місце заслання. Указ 1755 р.
- 1776. Андриевский А.А.** Межигорская старина // Ист. материалы из арх. Киев. губерн. правления. – К., 1885. – Вып. 9. – С. 1-111.
- 1777. Андриевский А.** По поводу восстановления Киево-Межигорского монастыря: Несколько сведений к его истории // Киев. старина. – 1885. – № 9. – С. 178-183.
- 1778. Берлинский М.** Известие о Межигорской церкви // Тр. и летописи О-ва истории и древностей рос., учрежд. при императ. Моск. ун-те. – 1830. – Т. 5, кн. 1. – С. 126-130.
- 1779. Герасименко Н.О.** До історії Межигір'я // Укр. іст. журн. – 1990. – № 12. – С. 90-99. – Бібліогр. в підрядк. прим.
- 1780. Герасименко Н.** Межигір'я: Сторінки історії // Київ. старовина. – 1996. – № 4-5. – С. 35-48. – Бібліогр.: с. 47-48.
- 1781. Голомбиовский А.** Из Киевского прошлого: Слух о намерении правительства разорить Межигорский монастырь [1684 г.] // Киев. старина. – 1892. – № 6. – С. 451-453.

1782. **Григорович Н.** Киево-Межигорский монастырь и Запорожье // Киев. епарх. ведомости. – 1863. – № 23-24.
1783. **Дмитренко И.И.** Сборник материалов по истории Кубанского казачьего войска / Собр. и изд. И.И. Дмитренко. Т. 4. 1795-1799. – Спб., 1898. – XX, 498 с.
- Відомості про ризницю й бібліотеку Києво-Межигірського монастиря.*
1784. **Добровольский Л.** Межигорье: Из актов речи в Киев. реальном училище 23 нояб. 1903 года. – К.: Тип. Т-ва И.Н. Кушнерев и К°, 1903. – 39 с. – Відб. з: Киевлянин. – 1903. – № 328, 329.
1785. **Древние** сведения о Межигорском монастыре // Изв. о-ва любителей изучения Кубан. обл. – Екатеринодар, 1913. – Вып. 6. – С. 18-27.
1786. **К истории** Межигорского монастыря // Киев. епарх. ведомости. – 1895. – № 8. – С. 344-350.
1787. **Короленко П.П.** Древние сведения о Межигорском монастыре. – Екатеринодар, 1885. – 30 с.
1788. **[Крыжановский Е.]** Киево-Межигорский монастырь (упраздненный в 1787 году) // Киев. епарх. ведомости. – 1863. – № 23. – С. 702-715; № 24. – С. 740-750.
1789. **[Лободовский С.]** Исторические сведения о бывшем ставропигиальном Киево-Межигорском монастыре. – К., 1830. – 18 с.
1790. **Максимович М.А.** Слухи о Межигорьи // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т. 2. – С. 289-291.
1791. **Межигорский** монастырь прежде и теперь // Киев. епарх. ведомости. – 1895. – № 8. – С. 339-343.
1792. **Обязов А.** Описание северной части Киево-Межигорской дачи. Киев. губерния. – Спб., 1901. – 30 с.; Лесной журнал. – 1901. – Вып. 3.
1793. **Орловский П.** Киево-Межигорский ставропигиальный монастырь в 1774 г. во время учреждения архимандрии в Запорожской Сечи // Киев. епарх. ведомости. – 1895. – № 18. – С. 840-855.
1794. **Перетц В.Н.** Былая старина Межигорского монастыря // Археол. летопись Юж. России. – № 1-2. – С. 17-21.
1795. **Предложение** его Высокопреосвященства о сборе пожертвований на устройство Киево-Межигорского монастыря и предполагаемых при нем учреждений // Киев. епарх. ведомости. – 1888. – № 8. – С. 117-119.
1796. **Рогоза Б.** Тасмниці Межигір'я // Хрещатик. – 1997. – 24 черв.
1797. **Стрижевский Н.** Киево-Межигорский Спасо-Преображенский общежительный женский монастырь: (Его прошлое и настоящее). – К., 1899. – 32 с.
1798. **Т.** О двух древних памятниках Киево-Межигорского монастыря // Киев. епарх. ведомости. – 1884. – № 6. – С. 261-270; № 7. – С. 302-312.
1799. **Т.** Последние судьбы Киево-Межигорского монастыря // Киев. епарх. ведомости. – 1877. – № 21. – С. 565-573.

5.15.4. Межигірська фаянсова фабрика (1788–1874) **Mejigirsky faience factory**

- 1800. Герасименко Н.О.** Києво-Межигірська фаянсова фабрика: Сторінки історії // Праці центру пам'яткознавства. – 1993. – Вип. 2. – С. 143–159.
- 1801. Гордієнко Б.** До історії професійної школи при Києво-Межигірській фаянсовій фабриці // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1963. – № 2. – С. 67–68.
- 1802. Кузьмин Е.** Межигорский фаянс // Искусство. – 1911. – № 6-7. – С. 255–270: ил.
- 1803. Оглоблін О.** Архів Києво-Межигірської фабрики // Зап. іст.-філол. відділу УАН. – К., 1926. – Кн. IX. – С. 332–342.
- 1804. Полонська-Василенко Н.Д.** Розвідка з історії Межигірської фаянсової фабрики (1920, 1937) // Нац. б-ка ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 42, 369 од. зб. (1869–1941).
- 1805. Свиньин П.** Киево-Межигорская фаянсовая фабрика // Сын Отечества. – 1816. – № 7; Отечеств. зап. – 1818. – С. 253–268.
- 1806. Шамрай С.** Хвилювання робітників на Межигірській фаянсовій фабриці 1857 року // Черв. шлях. – 1925. – № 9. – С. 93–111.
- 1807. Язловский В.А.** Межигорье: (Художеств.-керамич. центр Украины) // Факел. – 1925. – № 5. – С. 23.
- 1808. Яремич С.** Строения Межигорской фабрики // Искусство. – 1911. – № 6-7. – С. 274–292: ил.

5.15.5. Некрополь **Necropolis**

- 1809. Кузьмук О.** Помяник Межигірського монастиря: спроба системного аналізу // Просемінарій. Медієвістика. Історія Церкви, науки і культури. – К., 2000. – Вип. 4. – С. 80–100.
- 1810. О двух помяниках** упраздненного Киево-Межигорского монастыря // Киев. епарх. ведомости. – 1884. – № 6. – С. 261–270; № 7. – С. 303–312.

5.16. Великий Пустинно-Микільський монастир **The Great Hermitage-Nichola's Monastery**

5.16.1. Загальні праці **General works**

- 1811. Монах XVIII ст.:** Кілька штрихів до духовно-інтелектуального образу на прикладі ченця Київського Пустинно-Миколаївського монастиря // Історія релігій в Україні: Праці X Міжнар. наук. конф. – Л., 2000. – Кн. 1. – С. 423–425.

- 1812. Техановский Н.** Пустынный Николай и его святыня. – К., 1888. – 24 с.: 2 вкл. л.
- 1813. Т[итов] Ф.И.** Историческое описание Киевского Пустынно-Никольского монастыря / [Сост.] С.Ф.Т. – К., 1902. – 32 с.: ил.
- 1814. Титов Ф.** К истории Киевского Пустынно-Никольского монастыря // Киев. епарх. ведомости. – 1909. – № 32. – С. 757-759.
- Монастир 1811–1830 рр.*
- 1815. Троцкий П.** Киево-Печерский Пустынно-Никольский монастырь // Тр. Киев. духовн. акад. – 1878. – Т. 4. – С. 530; Т. 9. – С. 590-636; Т. 12. – С. 527-579.
- 1816. Яременко М.В.** Київський Пустинно-Миколаївський монастир: тенденції розвитку кінця XVII – XVIII ст. // Історія релігій в Україні: Праці ІХ Міжнар. наук. конф. – Л., 1999. – Кн. II. – С. 231-232.

5.16.2. Микільсько-військовий собор («Великий Микола») (1693)

Зруйнований у 1935 р.

Nichola's-Military Cathedral («The Great Nichola»)

- 1817. А[носков] А.** Военно-Николаевский собор в Киеве [и о желательной постройке при нем Воен.-Нар. гос. музея]. – К., 1900. – 20 с. – 1-е видання. – К., 1896.
- 1818. Военно-Николаевский собор в Киеве.** – К., 1899. – 20 с.
- 1819. Давыдов Б.** Никольский военный собор в Киеве // Воен.-ист. вестник. – 1910. – № 7-8. – С. 161-168.
- 1820. Петров С.** Доля храму: [Військово-Микільського собору] // Київ: погляд крізь століття: Нариси з історії Києва. – К., 2000. – Вип. 1. – С. 66-73.
- 1821. Позняк П.** Де стояв Микільський собор // Прапор комунізму. – 1981. – 21 серп. – (До 1500-річчя Києва).

5.16.3. Некрополь

Necropolis

- 1822. Щербина В.** Помятник Киевского Пустынно-Николаевского монастыря // Киев. старина. – 1895. – Кн. 12, Док. – С. 90-92.
- 1823. Яременко М.В.** Помятник Київського Пустинно-Миколаївського монастиря: Історія обителі через його призму // Просемінарій: Медієвістика; Історія Церкви, науки і культури. – К., 1999. – Вип. 3. – С. 170-189.

5.17. Пустинно-мало-Микільський слупський монастир («Малий Микола») (XI ст.)

Hermitage-Small-Nichola's Slup Monastery («Little Nichola»)

- 1824. Корнільєва Г.І.** Трапезна Микільського монастиря / Держ. НДІ теорії та історії архіт. і містобудування. – К.: НДІТІАМ, 1999. – 12 с.: [8] арк. іл. – Бібліогр.: с.12.

- 1825. Кураков Ю.** Храми святого Миколи у Києві // Арсеналець. – 1993. – 14 жовт. – Місто відоме і невідоме.
- 1826. Позняк П.** Де був «Малий Микола»: [Микіл. монастир біля Аскольдової могили] // Прапор комунізму. – 1988. – 30 груд.
- 1827. Позняк П.** Довга нива: [Київ. Микіл. монастир] // Прапор комунізму. – 1989. – 24 берез.
- 1828. Rawita-Gawroński F.** Słupy Bolesława Wielkiego w Kijowie: Legenda, historia, hipoteza. – Kraków, 1916. – 40 s.
- Равіта-Гавронський Ф.** Межові стовпи Болеслава Великого у Києві: Легенда, історія, гіпотеза з приводу відомостей польських літописців Галла і Длугоша.
- Про Миколаївський (Слупський) монастир.*

5.17.1. Свято-Миколаївська округла церква на Аскольдовій могилі (1811)

Зруйнована – 30-ті роки ХХ ст. Відроджена – 1989 р.

The St. Nichola's roundish Church at the grave of Askold

- 1829. Берлинский М.Ф.** О могиле Аскольдовой в Киеве // Улей. – 1811. – № 11, ч. 1. – С. 354-364.
- 1830. Брайчевський М.** З «біографії» Аскольдової могили // Час / Time. – 1998. – 7-13 трав.
- 1831. Галайба В.** Про Аскольдову могилу: [Про пам'ятку історії і культури Києва] // Хрещатик. – 1992. – 19 берез.
- 1832. Грушевський М.С.** Аскольдова могила // Село (К.). – 1910. – № 21. – 27 берез.
- 1833. История** Николаевской круглой церкви на Аскольдовой могиле: (К столетию ее существования) / Сост. Н.С. – К., 1911. – 55 с. : 5 вкл. л. ил.
- 1834. Ковач О.** Аскольдова могила: Якою їй бути? // Молода гвардія. – 1986. – 24 січ.
- 1835. Логвин Н.** Церква святого Миколи, початок 19-20 ст. [на Аскольд. могилі] // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, Ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 179.
- 1836. Міліцин М.** Аскольдова могила // Вісті з України. – 1997. — № 9, берез. *Відродження церковної общини храму святого Миколи Чудотворця.*
- 1837. Мордюкова Н.** Аскольдова могила: Новая глава из [кн.] »Записка актрисы» // Правда Украины. – 1996. – 23 янв.
- 1838. Музыка тиши:** [Аскольдова могила] // Веч. Київ. – 1988. – 30 січ.
- 1839. Н.С.** История Николаевской круглой церкви на Аскольдовой могиле в Киеве: (К 100-летию ее существования). – К., 1911. – 55 с.: 5 вкл. л. ил. *Про Пустинно-Микільський монастир, дерев'яну церкву на Аскольдовій могилі.*
- 1840. О могиле** Аскольдовой в Киеве. – К., 1892. – 10 с. – Відб.: Киев. епарх. ведомости. – 1892. – № 8.
- 1841. Плачинда С.** Ота стежина в ріднім краї: [Заповідник «Аскольдова могила»] // Літ. Україна. – 1986. – 18 верес.

1842. Позняк П. Аскольдова могила // Прапор комунізму. – 1985. – 12 лип.
1843. Проценко Л.А. Аскольдова могила: минуле і майбутнє // Веч. Київ. – 1986. – 14 листоп.; 1988. – 14 жовт.
1844. Проценко Л.А. Аскольдова могила: Некрополі Києва // Хрещатик. – 1992. – 21, 25-27 лют.
1845. Проценко Л.А. Некрополь Аскольдова могила в Києве // Памятники культуры. Новые открытия. Письменность. Искусство. Археология: Ежегодник, 1988. – М., 1989. – С. 498-507.
1846. Рогоза Б. Аскольдова могила // Хрещатик. – 1997. – 20 берез.
1847. Сажин М. Київ. Аскольдова могила / Грав. Флойда, 1861; Щекавиця, 1840-ві рр. // Пам'ять століть. – 1999. – № 2. – С. 53, 127.
1848. Сизоненко О. «Не вбиваймо своїх пророків!»: Из кн. талантів: [Есе] // Березиль. – 1999. – № 7/8. – С. 33-121. – Из змісту: На Аскольдовій могилі.
1849. Сімзен-Сичевський О.М. Аскольдова могила // Рад. Київ. – 1940. – № 21. – С. 27-28.
1850. Сургай О. Некрополь видатних киян [Аскольдова могила (882-1945)] // Арсеналець. – 1993. – 23 верес. – Мандруючи рідним містом.
1851. Толочко П. Аскольдова могила // Київ. – 1984. – № 4. – С. 129-132.
1852. Т[упиц]а И. Быль и легенды о могиле Аскольда с приложением древних планов Киева (1638 г.) и Печерской его части (1695). – К., 1897. – 68 с.: ил.; вкл. л. пл.
1853. Цюпа Ю. Довершенність і вічність: Культ. Скарби [Києва: Аскольдова могила] // Хрещатик. – 1992. – 16 трав.
1854. Шевченко Т. Аскольдова могила, 1846 // Людина і світ. – 1998. – № 10. – С. 18.
1855. Шулькевич М., Гаченко Я. Аскольдова могила: 1500: сторінки історії // Веч. Київ. – 1979. – 5 черв. – 1500: Сторінки історії.
1856. Щербина В. На Аскольдових висотах. // Веч. Київ. – 1998. – 22 трав.
Про відновлення Свято-Миколаївської церкви (Малого Миколи) на Аскольдовій могилі.
1857. Юрченко П. Аскольдова могила // Соціаліст. Київ. – 1936. – Квіт. – С. 24-25.

5.18. Покровський жіночий монастир (1889)

Скасований – 1923 р. Відроджений – 1941 р.

The Holy-Protectress Women's Monastery

1858. Дятлов В. Покрова Божией Матери // В. Дятлов Монастыри Укр. Православной церкви: справ.-путеводитель. – К., 1997. – С. 31-33: ил.
1859. Жіночий монастир [Покровський] // Веч. Київ. – 1988. – 21 трав.
1860. Казнин В. На святой Киевской земле: [Про основательницу Покров. жен. монастыря Александру Петровну Романову, бывшую нем. принцессу] // Киев. вестн. – 1996. – 5 марта.
1861. Ковалинский В. Княгинин монастырь // Киев. новости. – 1993. – 5 марта: ил.

1862. Малаховський А. У київських черниць // Людина і світ. – 1988. – № 7. – С. 41-45.
1863. Обрали чернецтво ... // Сіл. вісті. – 1988. – 12 черв.
1864. Осьмак В. Свято-Покровський Київський жіночий монастир // Правосл. вісн. – 1997. – № 4. – С. 56-64.
1865. Філатов Г.П. Покровський монастир // Укр. культура. – 1998. – № 6. – С. 20.
1866. Царственная инокиня: [О жизни инокини Анастасии (в миру – великая княгиня Александра Петровна) – основательнице Киево-Покровского жен. монастыря] – О.: Одес. Свято-Архангело-Михайл. жен. монастырь, 1995. – 159 с.
1867. Цюпа Ю. Милосердя: [Про Покров. монастир] // Хрещатик. – 1992. – 23 трав.

5.18.1. Симеонівський монастир на Копирівім кінці (XI ст.) The St. Simeon on Kopyrev part Church

1868. Боровський Я., Зоценко В. Нове про Копирів кінець стародавнього Києва // Наука і культура: Україна. – К., 1988. – Вип. 22. – С. 257-262: іл., портр.
1869. Лашкарев П. Развалины церкви святого Симеона и Копырев Конец древнего Киева. – К., 1879. – [2], 26 с.: вкл. л. пл. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. акад. – 1879. – Кн. 2. – С. 96-121. – Те саме в кн.: Лашкарев П. Церковно-археологические очерки: Исслед. и рефераты. – К., 1898.
1870. Л[ебединцев] П. Исторические заметки о Киеве. 5. О церкви святого Симеона и Копыреве Конце // Киев. старина. – 1884. – № 10, док. – С. 243-250.
1871. Толочко П.П., Асеев Ю.С. Новый памятник архитектуры древнего Киева: [Храм XII-XIII вв. на Копыревом конце] // Древнерус. искусство: Художеств. культура домонгол. Руси. – М., 1972. – С. 80-87: ил.

5.19. Троїцький (Йонівський) монастир (1864) Скасований – 1934 р. Відроджений – 90-ті роки XX ст. The Trinity (Jonah's) Monastery

1872. Дятлов В. Святой Троицы Ионинский // В. Дятлов. Монастыри Укр. Православной церкви: Справ.-путеводитель. – К., 1997. – С. 26-29: ил.
1873. Ковалинський В. Свято-Троїцький монастир: [Історія монастиря] // Андріївський узвіз. – 1992. – Берез. (№ 8): іл.
1874. Ковалинский В. Свято-Троицкий монастырь // Рабочее слово. – 1991. – 22 нояб.
- Історія монастиря.*
1875. Цюпа Ю. Над плином часу: [Про Йонів. монастир] // Хрещатик. – 1992. – 21 берез.

5.19.1. Звіринецький скит (X ст.)

Зруйнований половцями – 1096–1097 рр.

Zverynetskiy Small Monastery

1876. **Архангельский М.В.** Новооткрытые Зверинецкие пещеры в Киеве: (Древняя обитель святого Михаила). – К., 1915. – 32 с.: ил., 4 табл.
1877. **Воронцова О.А.** Дослідження та відродження середньовічної пам'ятки історії та культури України – Звіринецького печерного комплексу у Києві: Автореф. дис. ... канд. іст. наук / Київ. держ. ін-т культури. – К., 1996. – 21 с.
1878. **Воронцова О.А.** З історії дослідження Звіринецьких печер у Києві // Укр. іст. журн. – 1995. – № 5. – С. 120-126.
1879. **Воронцова О.** Звіринецькі печери: Історія відкриття та дослідження // Янус. Нерухомість. – 1997. – № 2. – С. 16-17: іл.
1880. **Дело о переподчинении Зверинецкого скита в ведомство настоятеля Скита «Пречистыя» (1918)** // ЦГИА, Ф. 127, оп. 795, д. 577, на 1 л.
1881. **Эртель А.Д.** Древние пещеры на Зверинце в Киеве. – К.: Тип. О.Д. Дубовика, 1913. – 76 с.: 11 вкл. л. ил.
1882. **К раскопке [Зверинецких] пещер около Свято-Троицкого монастыря** // Киевлянин. – 1913. – 23 янв.
1883. **Каманин И.** Зверинецкие пещеры в Киеве: Их древность и святость. – К., 1914. – [6], 114 с.: вкл. л. ил.
1884. **Київська старовина:** Сторінка про Київ і про Киян: [Ст.] // Прапор комунізму. – 1990. – 4 січ. – Из змісту: Стакозов В. Звіринець колись і тепер.
1885. **Короленко Л.** ... А святини вечны: [О памятнике археол., подзем. архитектуры Киева – Зверинец. пещерах] // Зеркало недели. – 1999. – 13-19 нояб.
1886. **Лук'янчук Л.** Звіринецькі печери, 12–17 ст.: Поховання о. Валентина, Каманіна І.М. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, Ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 390-391.
1887. **Петров М.** Про різьблену панагію Звіринецьких печер, що нібито належала першому Київському митрополиту Михаїлу Сирину // Зап. іст.-філол. відділу УАН. – 1919. – Кн. 1. – С. 114-116.
1888. **Петров Н.И.** Ученые труды по исследованию новооткрытых в Киеве Зверинецких пещер // Изв. отд-ния рус. яз. Рос. акад. наук. – 1917. – Т. 22, кн. 2. – С. 227-255.
1889. ***Серрапион, иеромонах.** Новооткрывающиеся древние пещеры в Киеве на Зверинце. – Одесса, 1914.
1890. **Стеллецкий И.** К истории раскопок пещер на Зверинце в Киеве: (По поводу застройки Зверинца). – К., 1919. – 22 с.
- Коректура відбитка з нез'ясованої Київ. рад. газети (квітень, 1919 р.).*

5.20. Трьохсвятительський (Василівський) монастир (1183, середина XVII ст.)

Князь Володимир (у святому хрещенні Василь) збудував в 988-989 рр. храм святого Василя. Пізніше був перейменований в Трьохсвятительський **Tree-Saints' (Basil's) Monastery**

- 1891. Антонович В.Б.** О раскопках у Трехсвятительской церкви в марте 1885 г. // Чтения ист. о-ва Нестора Летописца. – 1888 – Кн. 2. – С. 247-248.
- 1892. Антонович В.Б.** Раскопки у Трехсвятительской церкви в г. Киеве // Киев. старина. – 1885. – Кн. 5. – С. 163-167.
- 1893. Голубев С.Т.** К истории Киевской Трехсвятительской церкви во вторую половину ХУП столетия // Киев. старина. – 1899. – Кн. 1 (янв.). – С. 119-122.
- 1894. Зінковська Л.** І монастир, і обитель духа ...: [Про спорудження храму Василя Великого в Києві] // Молодь України. – 2000. – 8 серп.
- 1895. Ивашко Ю.** Трехсвятительская (вторая Васильевская) церковь // Недвижимость Киева. – 1998. – № 5. – С. 7: ил.
- 1896. Л[ебединцев] П.** Возобновление Киево-Софийского собора в конце XVII в. и судьба киевских церквей святых Василия и Екатерины // Киев. старина. – 1884. – № 10, док. – С. 234-238.
- 1897. Л[ебединцев] П.** Церковь святого Василия // Киев. старина. – 1888. – № 7, док. – С. 1-2.
- 1898. П-ский П.** О Киевском Трехсвятительском монастыре // Киев. старина. – 1898. – № 5, док. – С. 40-46.

5.21. Федорівський монастир (1129) The Theodore's (Fyodor's) Monastery

- 1899. Аліханян О.** По східцях у XII століття: [Федорів. монастир] // Веч. Київ. – 1983. – 20 серп.
- 1900. Грибов Р.** Знахідки археологів: [Федорів. монастир, трапезна Києво-Печер. монастиря] // Веч. Київ. – 1985. – 25 груд.
- 1901. Кирилович С.Р., Харламов В.А.** Исследование храма вотча Федоровского монастыря XII в. в Киеве // Древние славяне и Киев. Русь. - К., 1989. - С. 180-187.
- 1902. Кілієвич С.Р.** Побачення з XII століттям: [Храм Федорів. монастиря] // Прапор комунізму. – 1985. – 19 трав.
- 1903. Полтора** века поисков: [Федоров. монастирь] // Известия. – 1983. – 14 авг.

5.21.1. Феодора (Тирона) церква (1131)

Зруйнована у 1930-і рр.

The Theodore's (Tyron's) Church (1131)

- 1904. Голубев С.Т.** Местоположение древней церкви святого Федора и план Киева (б.д.) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 194, 161 од. зб. (1879–1919).
- 1905. Скорик Л.** Біле золото моєї України: У Києві було відновлено храм святого Феодора (Тирона) часів Київ. Русі // Укр. газ. – 2000. – 11 трав.

5.22. Феофанівський скит (1803)

Theophania Small Monastery

- 1906. А.Д.** Феофанійський скит близь Києва // Киев. епарх. ведомости. – 1866. – № 20. – С. 612-618.
- 1907. Голованский Евстрахий**, [иеромонах] Киево-Златоверхо-Михайловский первоклассный монастырь и его скит Феофания. – К.: Тип. В.И. Давиденко, 1878. – 222 с.
- 1908. Киево-Златоверхо-Михайловский** первоклассный монастырь и его скит Феофания. – К.: Кий, 1998. – 215, IX с.: [5] л. ил.
- 1909. Лебединцев П.Г.** Сведения о Лазаревщине и Феофании // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 154, 203 од. зб. (1815-1896).
- 1910. Троицкий И.** Феофания, мужской общежительный скит, приписной к Киево-Михайловскому Златоверхому первоклассному монастырю. – К., 1911. – 32 с.

5.22.1. Пантелеймонівський скит (Феофанія) (1906–1914)

Зруйнований – 1930-ті роки. Відроджений на початку 90-тих років ХХ ст.

Panteleymon's Small Monastery (Theophania)

- 1911. Дятлов В.** Монастырский скит Святого Пантелеймона // В. Дятлов. Монастыри Укр. Православной церкви: Справ.-путеводитель. – К., 1997. – С. 34: ил.
- 1912. Михайленко А.** Собор: [Про Свято-Пантелеймонів. собор, Феофанія] // Вісті. – 1999. – 16 груд.
- 1913. Пархоменко И.** Жемчужина Феофании // Веч. Киев. – 1993. – 27 мая.
- 1914. Свято-Пантелеймоновский** скит в Феофании киевского Покровского монастыря. – К.: Мистецтво, 1996. – 159 с.

5.23. Флорівський монастир (XVст.)

У 1705 р. його об'єднано з Вознесенським монастирем – Флорівсько-Вознесенський (Вознесіння Господнього) монастир. Скасований – 1929 р. Відроджений – 1941 р.

Florovsky Monastery

1915. **Дегтярьов М.** Біля підніжжя Замкової гори: [Про Флорів. монастир] // Київ. правда. – 1987. – 14 січ.
1916. **Дегтярев М.Г.** У подножжя Замкової гори: Памятники архітектури // Стр-во и архитектура. – 1986. – № 11. – С. 20-22.
1917. **Денисенко Л.** Реквієм по мирському: [Флорів. монастир] // Київ. правда. – 1988. – 10 черв.
1918. **Дятлов В.** Вознесения Господня и Святых Мучеников Флора и Лавра // В. Дятлов. Монастири Укр. Православной церкви: Spraw.-путеводитель. – К., 1997. – С. 30-31: ил.
1919. **Король В.Ю.** Флорівський монастир чекає допомоги // Трибуна. – 1996. – № 11-12. – С. 38-39.
1920. **Малиженовский Н.** Киевский женский Флоровский (Вознесенский) монастырь. – К., 1895. – [2], 84 с. – Відб. з: Киев. епарх. ведомости. – 1895. – № 6, 7, 9, 11.
1921. **Маниковский Ф.** Историко-статистическое описание Киево-Флоровского Вознесенского женского монастыря. – К., 1884. – 60 с.: ил.
1922. **Позняк П.** Флорівський монастир [ХУ ст.] // Прапор комунізму. – 1989. – 22 верес.
1923. **Прасолова К.** Гаптарська майстерня Києво-Вознесенського монастиря // Укр. культура. – 1998. – № 9-10. – С. 24-25.
1924. **Сургай О.** Флорівський монастир // Арсеналець. – 1994. – 1 лют. – Свідчать арх.
1925. **Чепіга В.** Нечестиві у монастирі // Рад. Україна. – 1987. – 4 січ.

5.23.1. Черниці Флорівського монастиря Nuns of Florovsky Monastery

1926. **Ковалинский В.** Старица Нектария // Рабочее слово. – 1992. – 14 марта. *Про черницю Флорівського монастиря княгиню Наталію Долгорукову (1714-1771).*
1927. ***Т.К.** Блаженная инокиня Елена, подвижница Флоровская // Укр. православ. вестн. – 1990. – № 6.
1928. **Шамаро А.** Схимница Нектария // Наука и религия. – 1986. – № 3. – С. 28-31.

5.24. Церковщина – урочище монастиря в печерах (XI–XVI ст.)

Гнилецький– пізніше Пречистенський монастир
Tserkovschyna

5.24.1. Історичні джерела

Historical sources

1929. **Виписи** з протоколів засідань президії ВУЦВКУ та листування з Київською окружною інспектурою народної освіти про закріплення за окрінспектурою хутора «Церковщина» для організації колонії неповнолітніх правопорушників (1926) // Центр. гос. арх. высших органов власти и упр. Украины (ЦГАВО), Ф. 166, оп. 6, д. 1993, на 7 л.
1930. **Дело** о выдаче уполномочия Скита Пречистыя в Церковщине иеромонаху Аполлинарию (1917) // ЦГИА, Ф. 127, оп. 874, д. 107, на 8 л.
1931. **Дело** о постройке часовни в воротах Скита Пречистыя в Церковщине (1914) // ЦГИА, Ф. 127, оп. 873, д. 239, на 5 л.
1932. **Дело** о разрешении Правлению Скита Пречистыя израсходовать из сумм Скита на покупку хлеба и др. продуктов (1917) // ЦГИА, Ф. 127, оп. 874, д. 163, на 14 л.
1933. ***Дополнительный** краткий отчет по постройке храмов в скитах: Пречистыя в «Церковщине» и в отделении его близ Умани. – К., 1914.
1934. **Дятлов В.А.** Києво-Гнилецький монастир у стародруках та рукописах XVI–XVIII ст. // Наук. праці Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2000. – Вип. 4. – С. 139-145.

5.24.2. Загальні праці

General works

1935. **Щуцкий М.** Церковщина // Ист. вестн. – 1909. – Ч. 9. – С. 53-78.
1936. **Щуцкий М.М.** Церковщина // Ист. вестн. – Спб., 1910. – Т. СXXXI. – С. 222-264.

5.24.3. Історія монастиря

History of the Monastery

1937. **Дятлов В.А.** Видання XIX–XX ст. про Києво-Гнилецький монастир // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 5. – С. 29-31.
1938. **Дятлов В.А.** Киево-Гнилецкий монастырь в XI–XV вв.: Вопросы историографии // Матеріал. цивілізація Схід. Європи / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. Іст. факультет, каф. археол., етнографії, музеєзнавства: До 50-річчя каф. – К., 1994. – С. 50-53.
1939. **Дятлов В.А.** О спорных вопросах истории Рождество-Богородицкого монастыря киевского урочища Церковщины // Шляхи розвитку слов'ян. народів. Актуал. пробл. історії: Зб. наук.-метод. праць / КДПІ ім.

М. Драгоманова. Іст. факультет, каф. історії слов'ян. народів. – К., 1993. – Вип. 4. – С. 72-73.

1940. ***Лашкарев П.А.** Дача Києво-Братського монастиря «Церковщина».– К., 1899.– Вип. 2.

5.24.4. Гнилецький печерний монастир (XII – початок XIII ст.) Hniletsky Cave's Monastery

1941. **Бобровський Т.** Гнилецький печерний монастир, 11–16 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, Ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 302-303.

1942. **Бобровский Т. А.** Гнилецкий пещерный монастырь в Киеве: (Этапы формирования архитектур.-ист. ансамбля) // Пам'ятки архіт. і монумент. мистецтва в світлі нових досліджень: Тези наук. конф. Нац. заповідника «Софія Київська». – К., 1996. – С. 50-52.

1943. **Бобровський Т.** Дослідження Гнилецьких печер у Києві // Археол. дослідження на Україні 1992 року. – К., 1993. – С. 15-17.

1944. **Бобровський Т.** Дослідження печер Гнилецького монастиря // История и археология Слобод. Украины: Тез. докл. и сообщ. Всеукр. конф., посвящен. 90-летию XII Археол. съезда. – Х., 1992. – С. 5-7.

1945. **Дятлов В.А.** История Киево-Гнилецкого монастыря и краткое описание его пещер // Сб. материалов Юношеской науч.-практ. конф. г. Москвы; Секция археологии / Моск. гор. Дворец творчества детей и юношества; Ин-т археологии РАН. – М., 1993. – Вип. 4. – С. 15-38.

1946. **Дятлов В.А.** Преподобный Герасим Вологодский – місіонер Києво-Гнилецького монастиря // Укр. іст. журн. – 1999. – № 6. – С. 95-101.

1947. **Максимович М.А.** О монастыре Гнилецком // Киевлянин. – 1841. – Кн. 2. – С. 63-68.

1948. **Максимович М.А.** О монастыре Гнилецком // М.А. Максимович. Собр. соч.– К., 1877. – Т. 2. – С. 292-304.

1949. **Харламов В.** Вивчено давньоруську пам'ятку: [Гнилецький монастир XII ст.] // Пам'ятники України. – 1982. – № 3. – С. 48.

1950. **Храмовый** праздник в Гнилецком скиту // Киев. Слово. – 1903. – 11 сент.

5.24.5. Пречистенський скит (1416-1482)

Відроджений — 1900-1902 рр.

Prechistensky Small Monastery

1951. **К постройке** скита в «Церковщине» // Киевлянин. – 1901. – 29 июля.

1952. **Матченко И.** К благоустройству памятника на месте крещения киевлян: [Часовня-памятник Скита Пречистыя в «Церковщине»] // Киевлянин. – 1911. – 24 окт.

1953. **О построении** церкви в принадлежащем Киево-Братскому монастырю урочище «Церковщина»// Киевлянин. – 1900. – 28 мая.

1954. *Палицын В. Начало восстановления Скита Пречистыя (Церковщины) . – К., 1915.
1955. **Постройка** церкви в Церковщине // Киевлянин. – 1900. – 14 нояб.
1956. *Троицкий Иоанн, священник. Скит Пречистыя у пещеры Преподобного Феодосия Печерского. – К., 1901.
1957. **Церковь** в Церковщине // Киевлянин. – 1901. – 10 нояб.
1958. **Церковщина** и вновь открытые в ней пещеры // Киев. газета. – 1903. – 6 марта.
1959. **Щуцкий М.М.** Скит в «Церковщине»// Киевлянин. – 1909. – 21 июля.
1960. *Щуцкий М.М. Скит Пречистыя у пещеры Преподобного Феодосия Печерского. – К., 1911.

5.25. Щекавицький печерний монастир (XII, XIV-XVII ст.)

Schekavitsky Cave's Monastery

1961. **Боровський Я.** Середньовічний печерний комплекс на горі Щекавиці у Києві // Мат. IV Міжнар. Археол. конференції студентів і молодих вчених. – К., 1996. – С. 219-220.

Інформація про існування Щекавицького печерного монастиря у XIV-XVII ст., але вірогідніше, у XII ст.

6. Собори Cathedrals

6.1. Володимирський собор (1862–1882)

Volodymir's Cathedral

6.1.1. Загальні праці

General works

1962. **Александровский И.В.** Собор святого Владимира в Киеве. – К.: Тип. С.В. Кульженко, 1897. – 80 с.
1963. **Александровский И.В.** Собор святого Владимира в Киеве. – К.: Тип. К.Н.Милевского, 1905. – 80 с.
1964. **Асєєва Н.** [Володимирський собор у Києві]: «Не має собі суперників» // Людина і світ. – 1996. – № 8. – С. 3-5.
1965. **Беретти А.** О строящемся соборе во имя святого Владимира в Киеве. – К.: Тип. Ун-та святого Владимира, 1884. – 37 с.
1966. **Гірченко Л.** Дорога до храму: До 100-річчя Київ. Свято-Володимир. собору // Робітн. газета – 1996. – 1 серп.
1967. **Горбенко Є., Дегтярьов М., Кальницький М.** Володимирський собор, 1862–1896 // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 289-292.

1954. *Палицын В. Начало восстановления Скита Пречистыя (Церковщины) . – К., 1915.
1955. **Постройка** церкви в Церковщине // Киевлянин. – 1900. – 14 нояб.
1956. *Троицкий Иоанн, священник. Скит Пречистыя у пещеры Преподобного Феодосия Печерского. – К., 1901.
1957. **Церковь** в Церковщине // Киевлянин. – 1901. – 10 нояб.
1958. **Церковщина** и вновь открытые в ней пещеры // Киев. газета. – 1903. – 6 марта.
1959. **Щуцкий М.М.** Скит в «Церковщине»// Киевлянин. – 1909. – 21 июля.
1960. *Щуцкий М.М. Скит Пречистыя у пещеры Преподобного Феодосия Печерского. – К., 1911.

5.25. Щекавицький печерний монастир (XII, XIV-XVII ст.)

Schekavitsky Cave's Monastery

1961. **Боровський Я.** Середньовічний печерний комплекс на горі Щекавиці у Києві // Мат. IV Міжнар. Археол. конференції студентів і молодих вчених. – К., 1996. – С. 219-220.

Інформація про існування Щекавицького печерного монастиря у XIV-XVII ст., але вірогідніше, у XII ст.

6. Собори Cathedrals

6.1. Володимирський собор (1862–1882)

Volodymir's Cathedral

6.1.1. Загальні праці

General works

1962. **Александровский И.В.** Собор святого Владимира в Киеве. – К.: Тип. С.В. Кульженко, 1897. – 80 с.
1963. **Александровский И.В.** Собор святого Владимира в Киеве. – К.: Тип. К.Н.Милевского, 1905. – 80 с.
1964. **Асєєва Н.** [Володимирський собор у Києві]: «Не має собі суперників» // Людина і світ. – 1996. – № 8. – С. 3-5.
1965. **Беретти А.** О строящемся соборе во имя святого Владимира в Киеве. – К.: Тип. Ун-та святого Владимира, 1884. – 37 с.
1966. **Гірченко Л.** Дорога до храму: До 100-річчя Київ. Свято-Володимир. собору // Робітн. газета – 1996. – 1 серп.
1967. **Горбенко Є., Дегтярьов М., Кальницький М.** Володимирський собор, 1862–1896 // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 289-292.

1968. **Завитневич В.З.** Владимир Красно Солнышко. – К.: Фото-литотип. С.В.Кульженко, 1915. – 52 с.
1969. **Киркевич В.** Собор святого Владимира в Киеве: Ист.-искусствовед. очерк. – К.: Вид-во «Задруга»; Вид-во «Кобза», 1995. – 46,[1] с. – (Б-ка Духовного Відродження).
1970. **Ковалинский В.** В чудом сохранившемся в 30-е годы Владимирском соборе в Киеве полным ходом идут реставрационные работы // Факты и коммент. – 2000. – 11 янв.
1971. **Корольков И.М.** Церемониал освящения собора святого Владимира в Киеве (1898) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 162, 804 од. зб. (1859–1928).
1972. **Липранди А.** Храм святого Владимира в Киеве // Рус. вестн. – 1896. – № 8. – С. 205-215.
1973. **Лозовский Г.** Киевский Владимирский собор: Альбом / Фото Г. Лозовского в Киеве. – Лодзь: Г. Лозовский и Б. Вильке, 1897. – [4] с.: 33 вкл. л. ил.
1974. **Марков Е.Л.** В храме святого Владимира в Киеве: (Путевые заметки) // Рус. вестн. – 1897. – № 3. – С. 122-136.
1975. **Онищенко Г.** Собор Святого Владимира и традиции киевского долгостроя // Стиль и дом. – 1997. – № 1. – С. 131-134.
1976. **[Прахов А.]** Киевский Владимирский собор: Докл. зап. о художеств. работах в соборе. – К., 1896. – 10 с.
1977. **Сапожникова Г.** Боль сердца моего, сестра ... // Комсомол. правда. – 1988. – 16 июня.
1978. ***Собор** Святого князя Владимира в Киеве: Альбом фот. Г. Лозовского. – К., 1897.
1979. **Собор** Святого князя Владимира в Киеве. – К.: Фото-литотип. С.В. Кульженко, 1915. – VIII, 137 с.
1980. **Собор** Святого князя Владимира в Киеве. 1852–1896 / Текст сост.: Историю постройки собора и архитектуры – А.Д. Эртель; статьи о живописи – В.Г.М. – К.: С.В. Кульженко, 1898. – VII, 38 с.: ил., 42 вкл. л. ил.

Це саме видання повторене фотомеханічним шляхом у зменшеному форматі в 1915 році.

1981. **Суховецкий М.** 100 років головному храмові: [Про Володимир. кафедр. собор у Києві] // Чорномор. новини. – 1996. – 21 серп.
1982. **Утевська П., Сазонова Н.** Носій духовної енергії: [Про Володимир. собор у Києві] // Укр. культура. – 1999. – № 1. – С. 34-35.
1983. **Царьова М.В.** Кам'яний свідок: [Про іст.-архіт. пам'ятник Києва – Володимир. собор]. – К.: Будівельник, 1968. – 110 с.: іл. – Бібліогр.: с. 108-110.
1984. **Царьова М.В.** Кам'яний свідок. – 2-е вид., перероб. та допов. – К.: Будівельник, 1973. – 71 с.

- 1985. Шишмарева Д.И.** Киевский собор святого Владимира // Ежемесяч. лит. прил. к журн. «Нива». – 1901. – № 7. – С. 706-719.
- 1986. Шмит Ф.И.** Памяти Адриана Викторовича Прахова [Публ. А.А.Пучкова] // Теорія і історія архіт. і містобудування. – К., 1999. – Вип. 4. – С. 300-301.

6.1.2. Історія створення History of creation

- 1987. А.К.** Судьба одного киевского сооружения // Киев. старина. –1884. –№ 6. – С. 344-353.
- 1988. Беретти А.В.** О строящемся соборе во имя святого Владимира в Киеве. – К., 1884. – [4], 38 с.
- 1989. Еще** о постройке собора во имя святого Владимира в Киеве // Киев. епарх. ведомости. – 1874. – № 6. – С. 180-181.
- 1990. Первоначальная** мысль о постройке Владимирского собора в Киеве // Киев. епарх. ведомости. – 1896. – № 18. – С. 698-699.
- 1991. Петров Н.И.** Из истории Киевского Владимирского собора. – К.: Тип. Императ. Ун-та святого Владимира, 1898. – 40 с.
- 1992. Сургай О.** Володимирський собор: [Про останню велику культову споруду Києва дореволюційн. доби] // Арсеналець. – 1994. – 23 верес. – Мандруючи рідним містом.

6.1.3. Мистецькі скарби Art's treasures

6.1.3.1. Загальні праці General works

- 1993. Александровский И.В.** Собор святого Владимира в Киеве: Сооружение собора; Внешний вид собора, отделка его; Картины Васнецова, Нестерова, Сведомского, Котарбинского; Орнамента [и проч.]. – Изд. 6-е. – К., 1905. – 80 с.: ил. – 1 вид. – К., 1896.
- 1994. Дедлов В.Л. [Кигн В.Л.]** Киевский Владимирский собор и его художественные творцы. – М.: Гроссман и Кнебель, 1901. – 86 с.: ил. – Відб. з: Книжки «Недели».
- 1995. Зубенко-Царева М.** Рукотворное чудо: [О внутренней росписи собора] // Радуга. – 1966. – № 6. – С. 131-138.
- 1996. Зубенко-Царьова М.** Чудово, суворо, просто // Вісті з України. – 1988. – № 7, лют.
- 1997. *Киевский** Собор святого Владимира и работы в нем В.М. Васнецова и М.В. Нестерова // Ежемесяч. лит. прил. к журн. «Нива». – 1896. – № 3.
- 1998. Корольков И.М.** О священных изображениях Владимирского собора (1924) // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 162, 804 од. зб. (1859–1928).

1999. **Мурашко Н.И.** Воспоминания Старого Учителя. – К.: Тип. С.В. Кульженко, 1907. – 240 с.
2000. **Петров Н.И.** О расписании стен и вообще об украшении Киевского Владимирского собора. – К., 1899. – [2], 80 с. – Відб. з: Тр. Киев. духовн. академии, 1899. – № 5-7.
2001. **Позняк П.** Пам'ятка архітектури і живопису // Прапор комунізму. – 1988. – 24 черв.
2002. **Прахов А.** Киевский Владимирский собор: Докл. зап. о художеств. работах в соборе. – К., 1896. – 10 с.
2003. **Прахов Н.А.** Страницы прошлого. – К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. літератури УРСР, 1958. – 308 с.
2004. **Рождественский Н.** О значении Киевского Владимирского собора в русском религиозном искусстве. – М.: Тип. Г. Лисснера и А. Гешеля, 1900. – 62 с.: 6 вкл. л. ил.
2005. **Розанов В.В.** Вопросы церковной живописи // Среди художников / Под ред. А.Н.Николюка. – М., 1894. – С. 185-187. – Рец. на кн.: Дедлов В.Л. Киевский Владимирский собор и его художественные творцы: С автотип. снимками. – М., 1901.

6.1.3.2. Твори митців у Володимирському соборі Artist's works in the Volodymyr's Cathedral

6.1.3.2.1. Васнецов В.М. Vasnetsov V.M.

2006. **Войцехівська І.** Київський період Віктора Васнецова // Іст. календар 98: Наук.-попул. та літ. календар. – 1997. – Вип. 4. – С. 144-145: іл.
Володимирський собор.
2007. **Георгиевский В.Т.** Провозвестник нового направления в русской религиозной живописи [В.М. Васнецов] // Рус. обозрение. – 1896. – Т. 41. – С. 95-131.
2008. **Ковалинский В.** В.М. Васнецов и другие // Рабочее слово. – 1991. – 25 янв.
Про розписи собору св. Володимира в Києві.
2009. **Маковский С.** В.М. Васнецов и Владимирский собор // Мир божий. – 1898. – № 3. – С. 202-219: 6 вкл. л. ил.
2010. **Моргунов Н.С., Моргунова-Рудницкая Н.Д.** Виктор Михайлович Васнецов. – М.: Искусство, 1962. – 458 с.
2011. **Ромоданова І.** На його полотнах ожила Київська Русь: [До 150-річчя з дня народж. рос. живописця В. Васнецова] // Робітн. газета – 1998. – 19 трав.
2012. **Соболев А.** Живопись В.М. Васнецова в Киевском соборе. – М., 1898. – 54 с.
2013. **Стасов В.В.** Виктор Михайлович Васнецов и его работы // Искусство и художеств. пром-сть. – 1898. – № 1-2. – С. 65-96; № 3. – С. 137-183: ил.
Роботи Васнецова у Володимирському соборі: С. 172-181.

- 2014. Успенский А.И.** Виктор Михайлович Васнецов. – М., 1906. – 128 с.: ил. – Библиогр.: с. 127.
Про Володимирський собор: С. 51-84.

**6.1.3.2.2. Нестеров М.В.
Nesterov M.V.**

- 2015. Васильев В. М.В.** Нестеров // Искусство и печ. дело. – 1910. – № 2-3. – С. 49-51: ил.
2016. Дурылин С. Михаил Васильевич Нестеров: Очерк. – М.; Л.: Искусство, 1942.
Про Володимирський собор: С. 8-10.
2017. Нестеров М.В. Давние дни. – М.: Искусство, 1959. – 399 с.

6.2. Успіння Богородиці Пирогощій собор (1132–1136)

Перебудований – 70-ті роки XVIII ст. Зруйнований – 1930 р. Відбудований – 1998 р.

The Assumption of the Mother of God of Pyrogoschi Cathedral

**6.2.1. Загальні праці
General works**

- 2018. Антонин.** Киево-Подольская Успенская соборная церковь. – К., 1891.
2019. Асєєв Ю., Харламов В. Нова пам'ятка архітектури і мистецтва Києва часів «Слова о полку Ігоревім»: [Про Богородицьку церкву XII–XIII ст.] // Образотворче мистецтво. – 1981. – № 3. – С. 31-32: іл.
2020. Ивакин Г.Ю. О церкви Успения Богородицы Пирогощей // Древние славяне и Киев. Русь. - К., 1989. - С. 168-180.
2021. Івакін Г., Гупало К. Давня споруда:: [Успен. церква на Подолі] // Веч. Київ. – 1979. – 12 січ.
2022. Лавров Д. Собор на Подолі: [Храм Успіння] // Людина і світ. – 1990. – № 12. – С. 60-62.
2023. Л[ебединце]в П. Еще одна из древнейших церквей в Киеве // Киев. старина. – 1887. – № 12, док. – С. 778-782.
Успенська церква на Подолі.
2024. О церкви соборной мурованой, иже есть в Киеви, на Подоли, як поправлена на старом фундаменти // Киев. старина. – 1882. – февр. – С. 415-417.
2025. Силін О. Літописна Пирогоща // Веч. Київ. – 1979. – 5 лип. – (Шедеври архіт).
2026. Чамара В. Ця таємнича Пирогоща // Прапор комунізму. – 1979. – 31 серп. – (До 1500-річчя Києва).

6.2.2. Історія History

- 2027. Антонин [Грановский]**, иеромонах. Киево-Подольская Успенская соборная церковь // Ист.-стат. исслед. – К., 1891. – [4], 114 с.: вкл. л.
Історія з давніх часів до XIX ст.
- 2028. Завитневич В.З.** К вопросу о происхождении названия и местоположения Киевской церкви «Святой богородицы Пирогошей» // Тр. Киев. духовн. акад. – 1891. – № 1. – С. 156-164.
- 2029. Коваль І.** Загадки древньої споруди // Прапор комунізму. – 1981. – 25 квіт. – (До 1500-річчя Києва).
- 2030. Кравченко М.** Пирогоща воскресает: [Про історію та відродження церкви Успіння Богородиці Пирогощі на Подолі] // Київ. правда. – 1998. – 26 лют.
- 2031. Малышевский Н.И.** О церкви и иконе святой Богородицы под названием «Пирогощи», упоминаемых в летописях и в «Слове о Полку Игореве» // Чтения в Ист. О-ве Нестора Летописца. – 1891. – Кн. 5, отд.2. – С. 113-133.
- 2032. Петров М.И.** Киевская икона Пресвятой Богородицы Пирогощи // Слово. – 1918. – № 32.
- 2033. Собор** вместо собора: (К истории киев. соборов) // Киев. старина. – 1882. – № 2. – С. 413-417.
Записки священника Кирила Ивановича про Успенську церкву, що стала собором замість занятої уніатами Софії, та її реставрацію в 1613 р.
- 2034. Яценко Б.** Символ державності України-Руси XII ст.: Про Пирогощу в літописах і «Слові о полку Ігоревім» // Вітчизна. – 1994. – № 9-10. – С. 136-138.

6.2.3. Археологічні дослідження Archeological works

- 2035. Гупало К.Н.** Исследования церкви Пирогощи в Киеве // Археол. открытия 1979 г. – М., 1980. – С. 266-267: ил.
- 2036. Гупало К.Н. и др.** Исследования церкви Успения Пирогощи / К.Н. Гупало, Г.Ю. Ивакин, М.А. Сагайдак // Археол. открытия 1977 г. – М., 1978. – С. 317-318: ил.
- 2037. Ивакин Г.Ю.** Исследования церкви Пирогощи // Древнерус. город. – К., 1984. – С. 37-41.
- 2038. Ивакин Г.Ю.** О церкви Успения Богородицы Пирогощи // Древ. славяне и Киев. Русь: Сб. науч. тр. – К., 1989. – С. 177-178.
- 2039. Козубовський Г.** Колекція з розкопок: [Церква Богородиці Пирогощі] // Пам'ятники України. – 1986. – № 1. – С. 56-57.
- 2040. Мури** древньої Пирогощі: [Археол. розкопки на Подолі в Києві] // Наука і суспільство. – 1977. – № 1. – С.13.

- 2041. Сагайдак М.А.** Вглиб на метри і віки: [Розкопки решток стін Пирогощі]: Інтерв'ю з нач. Поділ. археол. експедиції М.А. Сагайдаком / Інтерв'ю вів О. Білик // Веч. Київ. – 1989. – 8 трав.
- 2042. Толочко П.П.** Звідки є і пішла Пирогоща ... // Веч. Київ. – 1989. – 9 січ.
- 2043. Хандрос А.** Что такое Пирогоща?: [Про розкопки церкви Пирогощі] // Комсом. знамя. – 1980. – 9 февр.
- 2044. Ця таємнича Пирогоща:** [Про відкриття археологами рештків церкви Пирогощі] // Рад. Україна. – 1979. – 28 серп.

6.2.4. Відродження храму Revival of the Temple

- 2045. Асєєв Ю.** Богородиця Пирогоща // Пам'ятки України. – 1989. – № 2. – С. 46-47.
- 2046. Асєєв Ю.** О возрождении храма Богородицы Пирогощей // Зеркало недели. – 1997. – 29 марта.
- 2047. Білик О.** Не гаяти часу: [Відродження Пирогощі] // Веч. Київ. – 1989. – 6 лют.
- 2048. Білик О.** Обирайте девіз, творіть ескіз: [Чергове засідання громад. ради по відродженню Пирогощі] // Веч. Київ. – 1989. – 27 берез.
- 2049. Білик О.** Підмурки: [Про відновлення церкви] // Веч. Київ. – 1989. – 16 січ.
- 2050. Білик О.** Плюс сто тисяч сердець // Веч. Київ. – 1989. – 9 січ. – (Пирогоща: від «Слова»... – до діла).
- 2051. Білик О.** Сьогодні – громадське обговорення // Веч. Київ. – 1989. – 4 лип. – (Пирогоща: від «Слова»... – до діла).
- 2052. Брайчевський М.Ю.** Пирогоща церква: бути чи не бути? // Веч. Київ. – 1993. – 12 лют.
- 2053. Бураковская М.** Да ведают потомки: [О восстановлении церкви Святой Богородицы Пирогощи] // Зеркало недели. – 1997. – 18 янв.
- 2054. Васюк М.** Мій внесок // Веч. Київ. – 1989. – 17 квіт. – (Пирогоща: від «Слова»... – до діла).
- 2055. Вечерський В.** Не заважайте поспішати повільно, або правда і вигадки довкола відбудови церкви Успіння Богородиці Пирогощої // Хрещатик. – 1997. – 15 лют.
- 2056. Від «слова»...– до діла:** [Про відродження іст. пам'ятки – Пирогощі] // Веч. Київ. – 1988. – 16 листоп.
- 2057. Дубовик О.** И восстала как феникс из пепла...: [Открытие церкви Успения Богородицы Пирогощей] // Зеркало недели. – 1998. – 18 апр.
- 2058. Кобець О.** «Роде наш красний...»: [Добродійн. вечір у Палаці «Україна» – на відновлення храму Богородиці Пирогощі] // Веч. Київ. – 1988. – 7 листоп.
- 2059. Ковалинський В.** Пирогоща знову на Подолі. Але – яка? // Буд. газета. – 1998. – 7 трав.

- 2060. Лапоногов С.** Не заважайте!: [Відбудова церкви Богородиці Пирогошці]: На зворотній хвилі (Хрещатик. – 1997. – 1 лют.) // Хрещатик. – 1997. – 11 лют.
- 2061. Логвин Н.** Кому потрібні «новобудови»? : [Про відбудову церкви Богородиці Пирогошці на Подолі] // Прапор комунізму. – 1989. – 6 лип.
- 2062. Логвин Н.** Ніхто не винен. Всім спасибі: [Про церкву Богородиці Пирогошці]: «Стане як дзвін і впаде як дзвін» (Хрещатик. – 1997. – 22 січ.) // Хрещатик. – 1997. – 1 лют.
- 2063. Логвин Н.** Якій бути Пирогошій: [Конкурс на ескіз, проект музею «Слово о полку Ігоревім»] // Культура і життя. – 1989. – 23 лип.
- 2064. Махновець Л.** Про Пирогощу і музей «Слова ...» в ній // Веч. Київ. – 1988. – 20 жовт.
- 2065. Миром** мирно оцінити ...: [Конкурс на проект музею «Слово о полку Ігоревім»] // Веч. Київ. – 1989. – 28 черв.
- 2066. На рахунок** Пирогошці: [Де планується майбут. музей «Слово о полку Ігоревім»] // Веч. Київ. – 1988. – 19 листоп.
- 2067. Одинец М.** Возродят Пирогощу // Правда. – 1989. – 24 янв.
- 2068. Павленко В.** Що відбуватиметься у Києві: [Успіння Богородиці Пирогошці з пристовуванням під музей «Слово о полку Ігоревім»] // Веч. Київ. – 1989. – 23 трав.
- 2069. Петік Ю.** Повертаємося до Пирогошці // Веч. Київ. – 1989. – 16 січ.
- 2070. Пирогоща:** [Збір коштів на відновлення Пирогошці триває] // Веч. Київ. – 1988. – 31 жовт. – (Від «Слова» ...» – до діла).
- 2071. Пирогоща:** Від «Слова» ... – до діла: Що на рахунку // Веч. Київ. – 1989. – 12 черв.
- 2072. Позняк П.** Де стояла Пирогоща: [Червона площа, Гостинний двір] // Прапор комунізму. – 1989. – 28 лип.
- 2073. Самойленко Н.** На збереження горожан: [О реконструкції и реставрації Пирогошці] // Труд. – 1989. – 12 марта.
- 2074. У дорозі:** Пирогоща: [Про рішення по відбудові архіт. пам'ятки і організації там музею «Слово о полку Ігоревім»] // Веч. Київ. – 1989. – 13 лют. – Від «Слова» ... – до діла.
- 2075. Цюпа Ю.** Діюча модель трактора в натуральну величину: У Києві відновлюється храм Богородиці Пирогошці // Хрещатик. – 1997. – 22 лют.
- 2076. Щербина В.** У Пирогошці вже правлять службу: [Церква Успіння Пресвятої Богородиці Пирогошці] // Веч. Київ. – 1998. – 14 квіт.
- 2077. Юрченко А.** І скульптура князя Ігоря // Веч. Київ. – 1989. – 17 квіт. – (Пирогоща: Від «Слова» ... – до діла).

7. Ц е р к в и (християнські) Churches

7.1. Православні Orthodox

7.1.1. Андріївська церква (св. Апостола Андрія Первозванного) (1747–1753) The St Andrew Pervozvany Church

7.1.1.1. Історичні джерела Historical sources

2078. **Здравомыслов К.** Данные архива святого Синода о церкви во имя святого апостола Андрея Первозванного // Киев. старина. – 1897. – № 4, док. – С. 1-2.
2079. **Про заходи** щодо зміцнення пам'ятника архітектури XVIII ст. Андріївської церкви в м. Києві: З рішення № 918 Виконав. ком. Київ. міськ. ради депутатів трудящих 9 трав. 1950 р. // ДАК, Ф. Р-1, оп. 4, спр. 402, арк. 328.

7.1.1.2. Загальні праці General works

2080. **Альошин В.** На перетині давніх вулиць // Молода гвардія. – 1982. – 14 серп.
2081. **Андреевская** церковь: Фоторассказ о выдающемся памятнике архитектуры Украины XVIII в. – Андреев. церкви / [Фото М.С. Сопощко и др.] – К.: Мистецтво, 1969. – 24 с.: ил.
2082. **Андріївська церква:** Фотоальбом. – К.: Мистецтво, 1985. – 63 с.
2083. **Андріївська церква:** [Пам'ятка архітектури XVIII ст.: Фотоочерк / Фото В.Б.Соловського; Авт. тексту О.К. Мироненко] – К.: Мистецтво, 1977. – 64 с.
2084. **Безсонов С.В.** Архитектура Андреевской церкви в Киеве. – М.: ГИЛСА, 1951. – 22 с.
2085. **Білодід О., Козловська Л.** Первозванна: [Андріївська церква] // Україна. – 1990. – № 48. – С. 12-13.
2086. **Білокінь С.** Андріївська церква // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 155-159.
2087. **Бразуль С.** Дивний твір Растреллі: [Андріїв. церква] // Глобус. – 1927. – № 18. – С. 282-283: іл.

- 2088.** Главная церковная и ризничная опись храма святого апостола Андрея Первозванного в богоспасаемом граде Киеве, сооруженного от царских щедрот благочестивейшие государыни императрицы Елизаветы Петровны (1746-1766). Сост. 1855 года. Ч. 1. Опись церкви; Ч. 2. Опись ризницы; Ч. 3. Опись б-ки. – Изд. 2-е. – К., [1886]. – 45 с.
1 вид. – К., 1884.
- 2089.** Дегтярьов М.Г., Корнєєва В.І. Андріївська церква. – К.: Техніка, 1999. – 115, [4] с.: іл. – (Нац. святині України). – Присвяч. 2000-літтю Різдва Христового. – Бібліогр.: с. 118 (20 назв).
- 2090.** Дегтярьов М. Лебедина пісня зодчого: [В. Растреллі: Архіт. Андріїв. церкви] // Людина і світ. – 1981. – № 7. – С. 48-52.
- 2091.** Дегтярьов М. Стояти пам'ятці віки // Пам'ятники України. – 1981. – №1. – С. 22-23.
- 2092.** Дегтярьов М. Тасмниця перлини Растреллі // Київ. правда. – 1982. – 31 січ. – (До 1500-річчя Києва).
- 2093.** Дегтярьов М. Цікава знахідка // Веч. Київ. – 1986. – 28 лют.
- 2094.** К[рыжановский] Е.М. Храм святого апостола Андрея Первозванного в Киеве // Киев. епарх. ведомости. – 1861. – № 1. – С. 15-22.
- 2095.** Максимович М.А. О месте Киевской церкви святого Андрея // М.А. Максимович. Собр. соч. – К., 1877. – Т. 2. – С. 124-131.
- 2096.** Литвинчук Ж.Г. Андріївська церква: Путівник. – К.: Вид. дім «Амадей», 2000. – 20, [12]с.: [16] арк. іл. – (Б-ка «Софії Київської»).
- 2097.** Логвин Г.Н. Архитектура Андреевской церкви в Киеве: (Памятник архит. XVIII в.). – К.: Госстройиздат УССР, 1959. – 14 с.: ил. – Рос., укр.
- 2098.** Логвин Г.Н. Архітектура Андріївської церкви в Києві: (Пам'ятник архіт. XVIII ст.). – К.: Держбудвидав УРСР, 1960. – 14 с.: іл. – Фр.
- 2099.** Максимович М.А. Археологические записки о Киеве. О месте Киевской церкви святого Андрея. – К., 1866. – 8 с.
- 2100.** Максимович М. О месте киевской церкви святого Андрея: Археол. письма // Киев. епарх. ведомости. – 1866. – № 11. – С. 37-41.
- 2101.** Матвеев А. Растрелли. – Л.: Искусство, 1938.
Андріївська церква - С. 18-19, 144-148, 172-175.
- 2102.** Мироненко О.К. Андріївська церква: (Пам'ятка архіт. XVIII ст.). – К.: Будівельник, 1970. – 75 с.: іл. – Те саме. – 2-ге вид., доп. – 1975. – 54 с.: іл.; 3-є вид., випр. та доп. – 1978. – 125 с.: іл. – Бібліогр.: с. 124-125.
- 2103.** Петров М.И. Храмовый праздник Киевской Андреевской церкви // Слово. – 1918. – № 60.
- 2104.** Позняк П. Автограф Растреллі і Мічуріна // Прапор комунізму. – 1983. – 8 лип.
- 2105.** Позняк П. Заповідна зона // Прапор комунізму. – 1988. – 26 серп.
- 2106.** Рузінова Р. Кам'яна перлина // Прапор комунізму. – 1979. – 26 квіт. – (До 1500-річчя Києва).
- 2107.** Сазонова Н. Красавица «галантного века»: [Об истории, архитектуре и живописи Андреев. церкви] // Зеркало недели. – 2000. – 30 дек.

- 2108. Силин О.П.** Андріївська церква в Києві – витвір високого мистецтва // Укр. іст. журн. – 1974. – № 5. – С. 123-130.
- 2109. Силин О.** Витвір мистецтва: [Про архіт. Андріїв. церкви] // Людина і світ. – 1974. – № 9. – С. 61-63.
- 2110. Силин О.** Гімн гармонії: [Андріїв. церква] // Пам'ятки України. – 1989. – № 2. – С. 48-49.
- 2111. Силин О.** Творче диво і його доля: [Про Андріїв. церкву як пам'ятку архіт.] // Уряд. кур'єр. – 2000. – 10 черв.
- 2112. Столетний юбилей** Киево-Андреевской церкви [19 авг. 1867 г.] // Киев. епарх. ведомости. – 1867. – № 17. – С. 545-548.
- 2113. Титов Ф.** О Киево-Андреевской церкви // Мир искусства. – 1903. – № 1-2. – С. 31-34: ил.
- 2114. Холостенко М.В.** Растреллі і його школа на Україні: [Про буд-во Андріїв. церкви (1747)] // Архіт. Рад. України. – 1938. – № 7. – С. 23-29.
- 2115. Цюпа Ю.** Дивозліт каменю: [Андріїв. церква] // Хрещатик. – 1992. – 9 січ.
- 2116. Шамурина З.** Киев. – М.: Образование, 1912. – 83 с.
Будівництво Андріївської церкви В. Растреллі.
- 2117. Юбилей** Андреевской церкви // Киев. епарх. ведомости. – 1867. – № 18. – С. 553-564.

7.1.1.3. Історія храму History of the Temple

- 2118. Корнеева В.И., Дегтярев М.Г.** Новое в истории и реставрации Андреевской церкви // Стр-во и архитектура. – 1970. – №8. – С. 24-26. – Библиогр.: 16 назв.
- 2119. М[ердер] А.** Киевский храм святого апостола Андрея Первозванного: (Ист. справка о построении церков. здания и позднейших строит. в нем работах). – К., 1898. – [2], 18 с. – Відб з: Киев. епарх. ведомости. – 1898. – № 12. – С. 508-525.
- 2120. [Муравьев А.Н.]** Судьба Андреевской церкви в Киеве. – [К., 1864]. – 6 с. – Відб. з: Вестн. Юго-Зап. и Зап.России. – 1864. – Т. 4, кн II.
- 2121. Титов Ф.** Историческое описание Киево-Андреевской церкви. – К., 1897. – 14 с.
2-е вид. – К., 1914.
- 2122. Что** было в древности на месте нынешней Андреевской церкви // Киев. епарх. ведомости. – 1896. – № 9. – С. 354-361.
Реферат доповіді М.І. Петрова на цю тему.

7.1.1.4. Реставраційні дослідження Restored works

- 2123. Андрієнко Л.** Стіни говорять: [Про реставрац. роботи в Андріїв. церкві] // Рад. Україна. – 1966. – 6 лип.

2124. **Відроджено** перлину Растреллі [Андріїв. церкву] // Культура і життя. – 1979. – 7 січ.
2125. **Дегтярьов М.** Історія одного жарту // Культура і життя. – 1980. – 28 верес.
2126. **Дегтярьов М.** Оштрафовані жартівники // Прапор комунізму. – 1981. – 1 квіт.
2127. **Дегтярев М.** По чертежам 1751 года // Наука и жизнь. – 1983. – № 12. – С. 104-105.
2128. **Дегтярьов М.** Як жартували з Андріївською церквою: [Газетне повідомлення 1912 р. про зруйнування дзвіниці при Андріїв. церкві «весняним зсувом гори»] // Веч. Київ. – 1997. – 29 берез.
- Про історію відведення джерельних вод від Андріївського пагорба та зміцнення його схилів.*
2129. **Корнєєва В.** Андріївська церква у Києві: Знахідка реставраторів // З історії укр. реставрації. – К., 1996. – С. 25-29.
2130. **Полемика** по поводу перестройки купола на Андреевской церкви // Киев. старина. – 1895. – № 11, док. – С. 67-69.
2131. **Реставрація** церкви Андрія Первозванного (верес. 1918 р.) // Відродження. – 1918. – 7 верес.
2132. **Скуленко І.** Охорона пам'ятників старовини: Реставрація Андріївської церкви // Соціаліст. Київ. – 1936. – № 1. – С. 47-48.

7.1.1.5. Мистецькі скарби Art's treasures

2133. **Баркін О.** Іконостас Андріївської церкви було доставлено з Петербурга у розібраному стані: [Про церкву в Києві] // Хрещатик. – 2000. – 14 квіт.
2134. **Ейдельман Е.К.** Нові відомості про розписи Андріївської церкви в Києві // Укр. мистецтвознавство. – 1974. – Вип. 6. – С. 174-177.
2135. **Яремич С.** Андреевская церковь в Киеве // Мир искусства. – 1903. – № 1-2. – С. 49-51.
2136. **Яремич С.** Живопис Андріївської церкви у Києві. (1752–1756) // Вісн. культури і життя. – 1913. – № 3. – С. 7-9; № 4. – С. 101-103: іл.

7.1.1.5.1. Антропов О.П. (Твори митця в Андріївській церкві) **Antropov O.P.** (Art's works in the Andrew Church)

2137. **Дегтярьов М.** Антропов в Україні [Андріївська церква] // Веч. Київ. – 1997. – 18 жовт.
2138. **Дегтярьов М.** Рукою російського майстра: [Про київ. період життя і творчості худож. О.П. Антропова] // Київ. вісн. – 1991. – 24 верес.

7.1.2. Борисо-Глібська (Іоанна Хрестителя) церква (1692)

Зруйнована – 1930-ті рр.

Saint Boris and Gleb (Iohn the Baptist) Church

- 2139. Булкін В.А., Орлов Р.С.** Отчет «Исследования церкви Бориса и Глеба в Вышгороде в 1990-1991 годах» // Науч. арх. Ин-та археологии НАН Украины.
- 2140. Залозицький Р.В.** Церква-мавзолей святих Бориса і Гліба // Стара Україна. – 1924. – № 7-8. – С. 28-43.
- 2141. Петров Н.И.** Киевская Рождество-Предтеченская или Борисо-Глебская церковь. – К., 1896. – [2], 92 с.
- 2142. Петров Н.И.** Киевская Рождество-Предтеченская или Борисо-Глебская церковь // Тр. Киев. духовн. акад. — 1896. – № 2. — С. 253-283.
- 2143. Петрушевский П.** Освещение придела Киево-Подольской Рождество-Предтеченской церкви в честь святых страстотерпцев Бориса и Глеба: (С ист. справками о прошедших судьбах храма и новейших работах по расширению и обновлению его). – К., 1904. – [2], 10 с.

7.1.3. Вознесіння Господнє (церква) (1882)

Заснована у 1882 р. за кошти директора Деміївського цукрорафінадного заводу пана Раузера

The Ascension of the God Lord Church

- 2144. Білокін С.** та ін. Вознесенська церква / С. Білокін, М. Кальницький, А. Курчаєва // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 250.

7.1.4. Володимирська церква (1833)

Зруйнована у 1930-і рр.

The St Volodymyr's Church

- 2145. Ковалинський В.** Володимирська церква на Печерську: Печерські таємниці // Печерськ. – 2000. – Листоп. (№ 11).

7.1.5. Воскресенська (Воскресіння Христового) церква (на Печерську) (1638,1670)

Зруйнована у 1960-і рр.

The Resurrection of Christ Church (na Pechersky)

- 2146. Давиденко Э.** Воскресение: [О Свято-Воскресенском храме Укр. православ. церкви в Киеве] // Независимость. – 1994. – 29 апр.
- 2147. Кадомська М.** Воскресенська церква, кінця 17–19 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 301-302.

2148. *С.А. Киево-Печерская Воскресенская церковь // Киев. епарх. ведомости. – 1883. – № 3.

7.1.6. Десятинна (Різдва Богородиці) церква (988–996, 1828).

Зруйнована – 1935 р.

The Nativity of the Mother Church (Desiatynna)

7.1.6.1. Історичні джерела

Historical sources

- 2149. Беляшевский Н.Ф.** Десятинная церковь: Док., изв. и замеч. // Киев. старина. – 1888. – Т. XXII. – С. 3–8.
- 2150. Карпов А.Ю.** «Слово на обновление Десятинной церкви» по списку М.А. Оболенского // Арх. рус. истории. - 1992. - № 1. - С. 109-110.
- 2151. Л[азаревский] А.** Письмо киевского коменданта Анд. А. Аракчеева к брату его гр. Ал. А. Аракчееву, 1825 г., об открытии фундамента древней Десятинной церкви / Сообщ. А. Л[азаревский] // Киев. старина. – 1894. – № 6, док. – С. 537-539.
- 2152. Л[евецкий] О.** Письмо А.С. Анненкова Киевскому генерал-губернатору Д.Г. Бибинову / Сообщ. О.Л. // Киев. старина. – 1894. – № 4, док. – С. 152-155.
- 2153. Реріх М.** Десятинна церква в Києві: (Записні листки М.К. Реріха) // Київ. – 1986. – № 8. – С. 150.
- 2154. Реутов А.** До проблеми реконструкції Десятинної церкви // Церква Богородиці Десятинна в Києві. – К., 1996. – С. 32-34.

7.1.6.2. Загальні праці

General works

- 2155. Б[еляшевский] Н.** Десятинная церковь // Киев. старина. – 1888. – № 7, док. – С. 3-8: вкл. л. ил.
- 2156. Берлинский М.Ф.** О Десятинной церкви в Киеве // Тр. и летописи О-ва истории и древностей рос., учрежд. при императ. Моск. ун-те. – 1830. – Ч. 5, кн. 1.– С. 106-123: вкл. л. ил.
- 2157. [Гороновский П.]** Описание Десятинной церкви в Киеве. – К., 1872. – 26 с.: 2 вкл. л. табл., пл.
- 2158. Корнієнко В.В.** Архітектурні святині та обереги Києва: [Десятинна церква] // Освіта на Луганщині. – 1998. – № 1. – С. 85-87. – Бібліогр.: 10 назв.
- 2159. Л[ебединцев] П.** К 50-летнему юбилею Киево-Десятинной церкви // Киев. епарх. ведомости. – 1892. – № 15. – С. 564-586.
- 2160. Лилеев М.И.** Киевская Десятинная церковь во имя пресвятой Богородицы (б.д.) // Нац. б-ка ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. III, № 9581, 9872, 49896-49897.

- 2161. Мурьянов М.Ф.** О Десятиной церкви князя Владимира // Восточ. Европа в древности и средневековье. – М., 1978. – С. 171-175.
- 2162. Національна святиня:** Книжкова виставка / ДНАББ // Інформ. бюл. Держбуд України. – 2000. – № 4. – С. 27.
Виставка, що присвячена Десятинній церкві у Києві.
- 2163. Нікітенко Н.М.** Богородиця Десятинна – мати церков руських // Людина і світ. – 1996. – № 5. – С. 2-6.
- 2164. Описание** Десятиной церкви в Киеве. – К.: Тип. И. и А. Давиденко, 1872. – 26 с.
- 2165. Сементовский Н.М.** Церковь Десятинная Рождества Богородицы. – К., 1851. – [2], 56 с.: вкл. л. ил. – Відб. з: Галерея Киевских достопримечательных видов и древностей. – К., 1857. – Тетр. 6-9.
- 2166. Сургай О.** Цегляний храмовий первісток: [Десятинна церква] // Арсеналець. – 1994. – 29 квіт.
- 2167. Толочко П.** Десятинна церква — центр давньоруської духовності // Церква Богородиці в Києві: До 1000-ліття освячення. — К., 1996. — С. 12-15.
- 2168. Церква** Богородиці Десятинна в Києві: До 1000-ліття освячення.—К.: Артек, 1996. – 224 с.

7.1.6.3. Історія і сучасність History and contemporaneity

- 2169. Брайчевський М.Ю.** З історії Десятинної церкви // Церква Богородиці Десятинна в Києві. – К., 1996. – С. 35-36.
- 2170. Будзинська Н.** Історія Десятинної церкви // Янус. Нерухомість. – 1998. – № 8. – С. 14-15: іл.
- 2171. Вагнер Г.К.** Искусство мыслить в камне. – М., 1990. – С. 33-34.
Побудова Десятинної церкви в час Єдиної християнської церкви, яка слідувала «Верхньо-завітному біблійному епосу».
- 2172. Гладкова О.В.** «Слово на обновление Десятиной церкви» // Древнерус. лит. восприятие Запада в XI–XIV вв. – М., 1996. – С. 10-34.
- 2173. Ковалинский В.** Заставь дурака Богу молиться: Нужна ли столице Украины массовая «церковизация» // Наша газета. – 2000.– 27 мая: ил.
Про плани відбудови Десятинної церкви.
- 2174. Краткое** историческое описание первопрестольной соборной Десятиной церкви в Киеве. – Спб., 1829.– 32 с.: 2 вкл. л.пл.
2-е видання. – Полтава, 1849.
- 2175. Логвин Г.Н.** Первоначальный облик Десятиной церкви в Киеве // Древности славян и Руси. – М., 1988.– № 8. - С. 32-35.
- 2176. Лохвицкий К.** О плане древней Десятиной церкви // Галерея Киевских достопримечательных видов и древностей, изд. Н.Сементовским и А.Гаммершмидтом. – К., 1857. – Тетр. 6. – С. 40-44.

2177. **Мельник О.** Батьки Десятинної церкви: [Пробл. відновлення державою у Києві духовн. нац. святинь укр. народу] // Укр. газета. – 2000. – 23 берез.
2178. **План** первобытной киевской Десятинной Богородицкой церкви с объяснением одного // Отечеств. записки. – 1825. – Ч. 21, № 59. – С. 380-403.
2179. **Мурьянов М.Ф.** О Десятинной церкви князя Владимира // Вост. Европа в древности и средневековье. – М., 1978. – С. 171-175.
2180. **Пуцько В.Г.** Про заснування Десятинної церкви у Києві // Укр. іст. журн. – 1990. – № 9. – С. 93-97.
2181. **Романець Д.** Залиште нащадкам хоч десятину України: [До питання доречності відбудови Десятинної церкви у Києві: 3 публ. висловлювань] / Авт.: Л. Скорик, Г. Фільваров, Р. Кухаренко // Україна молода. – 2000. – 30 берез.
2182. **Утевська П., Сазонова Н.** Доля древньої святині: До 1000-ліття Десятин. церкви // Літ. Україна. – 1997. – 23 січ.
2183. **Утевська П., Сазонова Н.** Доля стародавньої святині: До 1000-ліття Десятин. церкви // Слово Просвіти. – 1998. – Лип. (Чис. 7).

7.1.6.4. Археологічні розкопки Archeological excavations

2184. **Ананьєва Т.** Десятинна церква коло витоків археологічних досліджень (1820-1830-ті рр.) // Церква Богородиці Десятинна в Києві. – К., 1996. – С. 15-23.
2185. **Антонович В.Б.** Археологическое значение вещей, найденных неподалеку от Десятинной церкви, в усадьбе Лескова // Чтения Ист. о-ва Нестора Летописца. – 1888. – Кн. 2. – С. 108.
2186. **Археологические** раскопки в Киеве // Ист. вестник. – 1908. – № 7. – С. 1117-1118.
2187. **Берлинский М.Ф.** О находке серебряных слитков в развалинах Десятинной церкви // Отечеств. записки. – 1826. – Ч. 28, № 80. – С. 438-439.
2188. **Вельмин С.** Археологические изыскания императ. Археологической комис. в 1908 и 1909 годах на территории древнего Киева // Воен.-ист. вестник. – 1910. – № 7-8, (отд. 1). – С. 121-153.
2189. **Каргер М.К.** Тайник под развалинами Десятинной церкви в Киеве // Крат. сообщ. ИИМК. – 1941. – Вып. 10. – С. 75-85: ил.
2190. **Ляскоронский В.Г.** Судьба одной археологической находки // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1913. – № 3. – С. 90-93.
Про скарб, знайдений Анненковим під час будування Десятинної церкви.
2191. **Раскопки** в Киеве // Отчет императ. Археол. комис. за 1908 г. – Спб., 1912. – С. 132-158, 193-194: ил. – Тоже. – За 1911. – Пг., 1914. – С. 48-62: ил.
Дослідження в садибі Десятинної церкви Б.В. Фармаковського та Д.В. Мілєєва.

7.1.6.4.1. Залишки фундаменту Remains of the foundation

2192. А.Д. Об открытии основания Десятинной церкви // Отечеств. записки. – 1824. – № 56. – С. 513-514.
2193. Архипова Є. Будівельні матеріали Десятинної церкви // Церква Богородиці Десятинна в Києві. - К., 1996. - С. 55-58.
2194. Ковалинский В. Три церкви на одном фундаменте // Рабочее слово. – 1991. – 5 июля: ил.
- Історія зведення та руйнування Десятинної церкви в Києві.*
2195. Красовский И.С. О плане Десятинной церкви в Киеве // Рос. археология. – 1998. – № 3. – С. 154.
2196. Красовский И.С. Реконструкция плана фундаментов Десятинной церкви в Киеве // Совет. археология. – 1984. – № 3. – С. 181-190.
2197. Раскопки вблизи Десятинной церкви // Изв. императ. Археол. комис. – 1915. – Вып. 57, прибавл. – С. 42-43.
- Залишки фундаменту давньої церкви.*

7.1.6.5. Мистецькі скарби Art's treasures

2198. Айналов Д.В. Мраморы и инкрустации Софиевского Собора и Десятинной церкви // Тр. 12-го Археол. съезда. – М., 1905. – Т. 3. – С. 5-11.
2199. Архіпова Є.І. Дослідження різьбленого декору Десятинної церкви в Києві // Археологія. - 1991. - № 2. – С. 98-110.
2200. Коренюк Ю.А., Фурман Р.В. Фрагменти стінного розпису Десятинної церкви у Києві // Археологія. – 1988. – Вип.61. – С. 57-67.
2201. Корзухина Г.Ф. Из истории древнерусского оружия XI века // Совет. археология. – 1950. – № 13. – С. 63-94: ил.
- Про меч, знайдений при розкопках Десятинної церкви в 1939 р.*
2202. [Сементовский Н.М.] Древнейшие колокола, найденные при разрытии развалин Десятинной церкви // Н.М. Сементовский. Церковь Десятинная Рождества пресвятой Богородицы. – К., 1857. – С. 51-56. – Відб. з: Галерея Киевских достопримечательных видов и древностей. – К., 1857. – Тетр. 5.

7.1.6.6. Графіті, ономастика Graffiti, onomastics

2203. Лебединцев П.Г. Почему Десятинная церковь известна в народе под именем Николы Десятинного // Киев. старина. – 1883. – № 8. – С. 11-17.
2204. Орловский П. Церковно-археологическая заметка // Тр. Киев. духовн. акад. – 1910. – № 9. – С. 142-148.
- Про стародавній напис у Десятинній церкві.*

- 2205. Стависький В.** Грецькі написи з церкви Богородиці Десятинної у Києві // Зап. наук. т-ва Шевченка. - 1996. - Т. ССXXXI. - С. 182-188.

7.1.6.7. Некрополь Necropolis

- 2206. Архіпова Є.** Архітектурний декор та саркофаги Десятинної церкви // Церква Богородиці Десятинна в Києві. - К., 1996. - С. 61-67, 118-130.
- 2207. Гробница** святого Владимира // Изв. императ. Археол. комис. – Спб., 1905. – Вып. 14, прибавл., археол. хроника. – С. 31-32. – Передрук. з: Новое время. – 1904. – № 10198.
- 2208. Каргер М.К.** К вопросу о саркофагах князя Владимира и Анны // Крат. сообщ. ИИМК. – 1940. – Вып. 7. – С. 76-80: ил.
- 2209. Каргер М.К.** Княжеское погребение XI в. в Десятинной церкви // Крат. сообщ. ИИМК. – 1940. – Вып. 4. – С. 12-21: вкл. л.
Похорон князя Ростислава Мстиславича 1093 р.
- 2210. Каргер М.К.** Погребение киевского дружинника X в. // Крат. сообщ. ИИМК. – 1940. – Вып. 5. – С. 79-82.
- 2211. Раскопки** на погосте Десятинной церкви в Киеве // Киев. епарх. ведомости. – 1908. – № 26. – С. 648-649.
- 2212. Сементовский Н.М.** О гробнице благоверной великой княгини Ольги // Галерея Киевских достопримечательных видов и древностей, изд. Н. Сементовским и А. Гаммершмидтом. – К., 1857. – Тетр. 10. – С. 57-59; тетр. 11. – С. 61-64.

7.1.7. Єлизаветинська церква на Трухановому острові (1909-1910)

Зруйнована – 1930 р.

The St Elizabeth Church on Truhanov island

- 2213. Кальницький М.** Труханів острів // Янус. Нерухомисть. – 1999. – № 16. – С. 14-15: іл.
Про церкву Святої Єлизавети.
- 2214. Кальницький М.** Церковный приход обслуживал пароходы: Православный храм [Святой Елизаветы] был построен на средства еврейского магната [Д. Марголина] // Евр. вести. – 2000. – № 17-18.
- 2215. Осмотр** новой церкви на Трухановом острове [церковь Святой Елизаветы] // Киевлянин. – 1911. – 15 июля.

7.1.8. Іллінська церква (945, 1692)

The Elija Church

- 2216. Богданова Н., Логвин Н.** Іллінська церква, кінця 17–20 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 398-400.

- 2217. Лохвицкий К.А.** Записка о раскрытии места древностей варяго-российской церкви Ильинской // Киев. старина. – 1889. – Т. XXVI. – С. 246-248.
- 2218. Остромысленский Е.** Исследование о древней киевской церкви святого Илии, упоминаемой в договоре великого князя Киевского Игоря Святославича с греками 945 г., сохраненном в летописи преподобного Нестора. – К., 1830. – [4], 38 с.

7.1.9. Іоана Златовуста (Залізна) церква (1871)

Зруйнована – 1934 р.

The St John Chrysostom (Zlatoust) (Iron) Church

- 2219. Ернст Ф.** Дерев'яна Златоустівська церква на Старому Києві // 36. секції мистецтв Укр. наук. т-ва в Києві. – К., 1921. – Т. 1. – С. 75-79: 2 вкл. арк. іл.
- 2220. Ковалинский В.** Железная церковь // Рабочее слово. – 1991. – 8 февр. *Про зведення колишньої Златоустівської (Залізної) церкви в Києві.*
- 2221. Ковалинський В.** Залізна церква – перша і єдина: [Історія спорудження Залізної (Златоустівської) церкви в Києві] // Янус. Нерухомість. – 1997. – № 15. – С. 15-16: іл.
- 2222. Ковалинский В.** Хитрости дьячка Котина // Рабочее слово. – 1991. – 7 июня: ил. *Стародавня церква Іоана Златовуста в Києві.*
- 2223. Корольков К.** Златоустовская (Железная) церковь г. Киева. – К.: Тип. Императ. Ун-та Святого Владимира, 1902. – 46 с.
- 2224. Корольков К.** Иоанно-Златоустовская (Железная) церковь г. Киева // Киев. епарх. ведомости. – 1903. – № 6. – С. 1-16; № 7. – С. 17-32; № 8. – С. 33-36.

7.1.10. Макарівська церква (1897)

The St Makariy Church

- 2225. Галайба В.** Свято-Макарівська церква на Юрковиці [4 травня 1897 р. – День закладання Макарівської церкви у Києві.] // Веч. Київ. – 1998. – 17 верес.
- 2226. Затовський А.** Частка нашої культури: Розмова з настоятелем Макарів. церкви А. Затовським / [Розмову вела М. Бураківська] // Веч. Київ. – 1998. – 17 січ.

7.1.11. Маріїнсько-Благовіщенська церква (1887)

The Annunciation of the Virgin Mary Church

- 2227. На вулиці Саксаганського:** [Маріїнсько-Благовіщенська церква – споруда 1887 р.] // Прапор комунізму. – 1989. – 27 жовт.

**7.1.12. Микитинська церква (XI ст.)
Mykytynska Church**

2228. Петров Н.И. Следы древней Никитской церкви в Киеве // Археол. изв. и заметки. – 1897. – № 7-8. – С. 221-224.

**7.1.13. Миколи Доброго церква (1800–1807)
Зруйнована – 1930-і рр.
The St. Nichola's Good Church**

- 2229. Георгиевский А.** Киево-Подольская церковь Николая Доброго: (Ист.-археол. очерк). – К., 1892. – 176 с.
- 2230. Глаголев А., Горохов Д.** К столетию существования Киево-Подольской Добро-Николаевской церкви. – К., 1907. – 14 с. – Відб. з: Киев. епарх. ведомости. – 1907. – № 41, 43.
- 2231. Говденко М.** Дзвіниця церкви Святого Миколи Доброго в Києві // З історії укр. реставрації. – 1996. – С. 190-193.
- 2232. Попельницька Олена.** Соціально-історична топографія Київського Подолу у XVII-XVIII ст.: Парафія церкви Миколи Доброго (Добротомікільська) // Київ. старовина. – 2000. – № 2. – С. 9-17.
- 2233. Универсал** киевского полковника Василя Дворецкого 1660 года: (Об отдаче церкви Николая Доброго в Киеве бернардинских иезуитских и армянских грунтов) // Киев. старина. – 1885. – № 4. – С. 743-745.

**7.1.14. Миколи Набережного церква (1772–1775). Дзвіниця XIX ст.
The St. Nichola's on the Embankment Church. The Belfry of the XIX century**

- 2234. Дубська І.** ... І проступають обриси минулого: Незабаром після реставрації відкриється пам'ятка архіт. XVIII ст. – Набережно-Микільська церква // Прапор комунізму. – 1988. – 15 трав.
- 2235. Куц В.** [Храм Миколи Набережного – стиль українського бароко] // Веч. Київ. – 1989. – 29 квіт.
- 2236. Малышевский Н.** Церковь святого Николая Набережного в Киеве на Подоле // Киев. епарх. ведомости. – 1866. – № 5. – С. 167-179.
- 2237. Пляшко Л.** Ікона з київського Подолу (з церкви Миколи Набережного) // Україна: наука і культура. – 1989. – Вип. 23. – С. 492-495: іл.
- 2238. Українські ікони =** Ukrainian icons: Настін. фотокалендар / Фото В. Моруженка; Голов. церков. свята уклад Д. Степовик. – К.: Преса України, 1998. – [7] арк., текст, іл.: офсет кольор. – Табель-календар на 2000 р. – Укр., англ. – Зі змісту: Святий Микола Мирлікійський, XVI ст. (Церква Миколи Набережного).
- 2239. Цикора С.** А был ли мальчик? // Известия. – 1985. – 3 дек.
- 2240. Цикора С.** Шедевр на вынос // Известия. – 1985. – 1 авг.

7.1.15. Миколи Притиска церква (1631)

Відбудована – 1811 р.

The St. Nichola's-Prytysko Church

2241. Дегтярьов М. Архівна знахідка // Прапор комунізму. – 1980. – 27 лют. – До 1500-річчя Києва.
2242. Дегтярьов М.Г. Про спорудження Притисько-Миколаївської церкви у Києві // Архіт. України. – 1980. – № 5. – С. 67-69.
2243. Ковалинський В. Легенди Николы Притиска // Рабочее слово. – 1991. – 19 июля.
2244. Ковалинський В. Легенди Миколи Притиска: [Церква Миколи Притиска] // Янус. Нерухомість. – 1997. – № 22. – С. 12: іл.
2245. Кузьменко В. Над Почайною-рікою: [Шеф. роботи корабелів на реставрації церкви] // Веч. Київ. – 1986. – 21 лип.
2246. Позняк П. Відроджена пам'ятка: : [Церква Миколи Притиска на розі вулиць Хорива та Лівера] // Прапор комунізму. – 1989. – 11 серп.
2247. Сургай О. Дізнаємось про Притиско-Микольську церкву // Арсеналець. – 1997. – 9 трав. – Мандруючи рідним містом.

7.1.16. Михайлівська церква при Києво-Дегтерівській богадільні

(1895, 1908–1911, 1999)

The Michael's Church

2248. Дубовик О. Хірург, який відроджує храм – правило чи виняток?: [Про церкву Святого Михайла при Жовтневій лікарні] // Хрещатик. – 1997. – 19 квіт.
2249. Кальницький М.О. Обнаружен саркофаг почетного гражданина Киева Михаила Дегтерева // Киев. ведомости. – 1999. – 21 июля.
Церква св. Михаїла на терені Олександрівської міської лікарні.
2250. Кальницький М.О. Олександрівська міська лікарня [з церквою св. Михаїла] // Янус. Нерухомість. – 1999. – № 15. – С. 14-15: іл.
2251. Ковалинський В. Печерські таємниці // Печерськ. – 1999. – Жовт. (№ 10).
У рубриці «Першопочаток Печерська», «Відродження храму» (про відбудову Свято-Михайлівської церкви в Центральній клінічній лікарні).
2252. *Летопись Свято-Михайловской церкви Киевской Александровской больницы. – К., 1903.

- 2253. Лященко Т.І.** Михайлівська церква при Києво-Дегтерівській богадільні (1908–1911): [Прохання правління Києво-Дегтярівської богадільні про призначення настоятелем церкви; храмові доходно-витратні книжки; указ Київської духовної консисторії про урочисте відкриття святих мощей у храмі; листування з питань оздоблення та ремонту церкви, грошових зборів у фонд міських попечительств про бідних та ін. .] // Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАНУ. Ін-т рукопису, Ф. 216, 1226 од. зб. (1891-1919).
- 2254. О выдаче** разрешения потомственному почетному гражданину Дегтереву на постройку церкви при Александровской больнице. 1893 г. // Гос. ист. архив г. Киева, Ф. 163, оп. 41, д. 4324.

7.1.17. Олександра Невського церква (1890)

Зруйнована – 1930 р.

Alexander Nevsky Church

- 2255. Ковалинський В.** Церква в Маріїнському парку // Янус. Нерухомість. – 1997. – № 17. – С. 15: іл.

7.1.18. Ольгінська церква (1839?)

The St. Princess Olga Church

- 2256. А[нтонов] В.В.** Києво-Печерская Ольгинская церковь // Киев. епарх. ведомости. – 1881. – № 21. – С. 4-5; № 34. – С. 6-7; № 35. – С. 5-6.

7.1.19. Петропавлівська церква (1690)

Зруйнована – 1930-і рр.

Petrovavlov Church

- 2257. Л[ебединцев] П.** Исторические заметки о Киеве. 2. О преобразовании бывшего в Киеве на Подоле Доминиканского костела святого Николая в православную церковь во имя святых апостолов Петра и Павла // Киев. старина. – 1884. – № 10. – С. 233-234.

7.1.20. Покровська церква на Подолі

– дерев'яна, (1766-1772 – кам'яна)

The Holy Protectress Church (Podil)

- 2258. Бушацький С.** Нова ікона Богородиці в Свято-Покровській церкві Києва // Нар. творчість та етнографія. – 1999. – № 5-6. – С. 70-71.
- 2259. Каргородский Р.** Покровская церковь и колокольня: Ист. справка // Арх. Ин-та «Укрпроектреставрация». – К., 1971.

- 2260. Киркевич В.Г.** Церква Покрови Пресвятої Богородиці. – К.: Техніка, 1999.– 141, [2] с.: іл. – (Нац. святині України). – Присвяч. 2000-літтю Різдва Христового. – Бібліогр.: с. 141-142 (24 назви).
- 2261. Ковалинский В.** Возрождение храма // Рабочее слово. – 1990. – 23 нояб.: ил.
- Історія Покровської церкви на Подолі.*
- 2262. Лопушинская Е.** Покровская церковь: Ист. справка // Арх. Ин-та «Укрпроектреставрация». – К., 1955.
- 2263. Малаков Д.** Про Покровську церкву на Подолі // Веч.Київ. – 1997. – 11 жовт.
- 2264. «О церкви соборной мурованой, иже есть въ Киеви, на Подоли, якъ поправлена на старомъ фундаменти»** // Киев. старина. – 1982, февр. – С. 415-417.
- 2265. Позняк П.** Покровська церква // Прапор комунізму. – 1989. – 10 листоп.
- 2266. Цюпа Ю.** Два світи: [Про Покров. церкву] // Хрещатик. – 1992. – 22 серп.
- 2267. Цюпа Ю.** Не називайте зло добром: [Про Покров. церкву] // Хрещатик. – 1992. – 5 груд.

7.1.21. Пріорська Покровська церква (1906) **The Prior Holy Protectress Church**

- 2268. Позняк П.** На колишній Пріорці: [Мостицький масив. Києво-Пріорська Покров. церква] // Прапор комунізму.– 1989. – 8 верес.

7.1.22. Різдва Христового церква на Подолі (1814) Зруйнована у 1950-і рр. **The Christmas Church (Podil)**

- 2269. Гроб** с останками Т.Г. Шевченка в Києве у Христорождественской церкви: Фоторепродукция // Рубикон. – 1914. – № 4-5. – С. 2.
- 2270. Кальницький М.** Церква Різдва Христового на Подолі // Янус. Нерухомість. – 1999. – № 1. – С. 14-15: іл.
- 2271. Ковалинский В.** Шевченковская церковь Рождества // Рабочее слово. – 1991. – 1 февр.
- Спорудження та зруйнування церкви Різдва Христового в Києві.*
- 2272. Лавров Д.** Тут колись стояв храм ...: [Храм Різдва Христового (біля переходу на Поштову площу)] // Людина і світ. – 1990. – № 5. – С. 27-28, 63.
- 2273. Повстенко О.** Церква Різдва Христового у Києві на Подолі // Нові дні (Торонто). – 1972. – Квіт. – С. 14.

7.1.23. Стрітенська церква (або усіх скорботних радощі) (1852)

Зруйнована – 1930-і роки ХХ ст.

Stritenska Church of the Presentation in the Temple

- 2274. Ковалинский В.** Праздник Сретения Господнего // Рабочее слово. – 1992. – 15 февр.: ил.
- 2275. Позняк П.** На вулиці Поліни Осипенко: [Стрітенська церква] // Прапор комунізму. – 1989. – 18 серп.

7.1.24. Троїцька церква (1859)

Зруйнована у 1970 р.

The Trinity Church

- 2276. Задерацкий П.** Заметки о старокиевской Троицкой церкви // Киев. епарх. ведомости. – 1864. – № 2. – С. 45-55.
- 2277. Лавров Д.** Спочатку було слово ...: [Храм у центрі Києва – Троїцька церква] // Людина і світ. – 1990. – № 12. – С. 60-62.
- 2278. Позняк П.** Троїцька Старокиївська: [З історії церкви] // Київ. вісн. – 1991. – 23 серп.

7.1.25. Феодосія Печерського Церква (1698–1700)

Theodosius Pechersky Church

- 2279. Лопушинская Е.И.** Этап возрождения ансамбля: Реставрация церкви Феодосия Печерского в Киеве // Стр-во и архитектура. – 1986. – № 4. – С. 21-23. – Библиогр.: 6 назв.
- 2280. Церква,** склад, виставочний зал: [Феодосіївська церква] // Прапор комунізму. – 1989. – 23 черв.

7.1.26. Хрестовоздвиженська (Здвиженська) церква (1748, 1811)

1748 р. – дерев'яна, 1811 р. – кам'яна церква Архангела Михаїла, 1823–1841 – забудова Хрестовоздвиженської церкви

The Cross Bearers Church

- 2281. Авраменко О.** та ін. Пам'ятка біля Замкової гори: [Хрестовоздвиженська церква споруджена у 1811–1841 рр. на Подолі.] / О. Авраменко, В. Могиловський, М. Яковлев // Київ. – 1989. – № 7. – С. 155-156.
- 2282. Авраменко Е.И.** и др. Результат углубленного поиска – находка века: [О памятнике архитектуры Крестовоздвиженской церкви в Киеве] / Е.И. Авраменко, Н.И. Яковлев, В.Ю. Могилевский // Стр-во и архитектура. – 1988. – № 5. – С. 23.
- 2283. Голубев С.** Историко-топографические изыскания и заметки о Древнем Киеве. Ст. вторая: О древней Воздвиженской церкви в Киеве. – К., 1904. – С. 7.

7.2. Нові церкви (1900-2000)

New Churches

7.2.1. Василя Липківського (церква) (Проект)

The St Basil Lypkivsky Church (Project)

- 2284. Волосенко В.** Відновімо храм Василя Липківського [Верхня Солом'янка] // Хрещатик. – 1996. – 30 берез.

7.2.2. Вхід Господній у Єрусалим (церква) (1994)

Entry of the Lord in Jerusalem (Church)

- 2285. Рибалко В.** Пам'яті жертв Чорнобиля: [Храм Входу Господнього в Єрусалим в Дарниці] // Веч. Київ. – 1997. – 18 квіт.

7.2.3. Духу Святого церква (проект)

The Holy Host Church (project)

- 2286. Микитюк Л.** Політ Святого Духу в ексклюзивному стилі: [Про проект побудови в Києві однойм. православ. храму] // Столиця. – 2000. – 15 січ.

- 2287. Олександр** (священик). Нову православну церкву Святого Духа буде збудовано в Києві // Слово Просвіти. – 1999. – Жовт. (Чис. 10).

7.2.4. Ольгінська церква (1997)

The St. Princess Olga Church

- 2288. [24 червня 1997 р.** відбулася церемонія закладення першого каменя у підмуровок храму святої Ольги на Харківському масиві в Києві] // Бізнес РІО. – 1997. – № 24, черв. – Інформ. бюро, Київ.

7.2.5. Хрещення Русі – храм-пам'ятник до 1000-річчя (Проект)

The Baptism of Rus – memorial temple to the millenium (Projekt)

- 2289. Власова Т.Ю.** и др. Трудна дорога к Храму: Послесл. участников конкурса на проект Храма-памятника в честь 1000-летия Крещения Руси / Т.Ю. Власова, В.Е. Колесников, А.К. Остапенко // Стр-во и архитектура. – 1990. – № 7. – С. 11-13.

7.3. Каплиці

Chapels

7.3.1. Георгій Побідоносець (каплиця) (2000)

The St. George the Victorious chapel

- 2290. Кулага Г.** Така гарна ознака часу: [Про освячення новозбуд. православ. каплиці Георгія Побідоносця в Києві] // Столиця. – 2000. – 24 жовт.

7.3.2. Каплиця на честь спасіння життя царя Олександра III (1891)

Зруйнована – 1930 р.

Chapel in the honour of the Salvation of the life of Alexander III

2291. Ковалинский В. Благодарственная часовня // Рабочее слово. – 1992. – 11 июля.

Каплиця на честь спасіння життя Олександра III по вул. Мельникова.

7.3.3. Каплиця четвертого квітня (в пам'ять врятування Олександра II) (1866)

Chapel of the 4-th april (in remembrance of emperor Alexander's II)

2292. Захарченко М.М. Часовня 4-го апреля 1866 г. (в память спасения императора Александра II) // М.М. Захарченко. Киев теперь и прежде. – 1888. – С. 167.

7.3.4. Св. Магдалини каплиця (1998)

The St. Magdalena chapel

2293. Москаленко Ю. Символ духовного відродження: [Каплицю святої Магдалини закладено 27 листоп. 1998 р. в парку Політехніки] // Київ. політехнік. – 1998. – 3 груд.

7.4. Старообрядницькі церкви

Churches of the Old Believers

7.4.1. Історичні джерела

Historical sources

2294. Дело о разрешении Киевской старообрядческой общине провести в Киеве старообрядческий епархиальный съезд 1914 // Центр. Гос. Архив Украины (г. Киев), Ф. 442, оп. 864, д. 136.

2295. Молдавско-Украинская колекция 1973 г. // Отд. редкой и рукоп. кн. Науч. б-ки Моск. Гос. Ун-та им. М.В. Ломоносова, № 793, с. Куреневка. Березовы С.Д. и А.А. Синодик Куренев. монастыря (фрагмент) II половина XIX в.

2296. О раскольниках и их церквах, часовнях и прочем по Киевской губернии. 1839 г. // Гос. арх. Киев. обл., Ф. 2, оп. 1, д. 10884.

2297. Опись имеющихся в пределах [Киевской] губернии мужских и женских старообрядческих монастырей, скитов, обителей. 1915 г. // Гос. арх. Киев. обл., Ф. 1, оп. 86, д. 57.

2298. По дошедшему сведению о собраниях раскольников в г. Киеве в доме Никиты Самофалова известных квартирному надзирателю Неделекину. 1844 г. // Гос. ист. арх. Украины (г. Киев), Ф. 442, оп. 153, д. 1008.

- 2299. Прощение** Киевского общества старообрядцев о разрешении совершать крестный ход 6 января 1913 г. на р. Днепр. 1913 г. // Центр. гос. ист. арх. Украины (г. Киев), Ф. 442, оп. 863, д. 19.
- 2300. Сведения** о раскольниках, живущих на территории Киевской епархии. 1855 г. // Гос. ист. арх. Украины (г. Киев), Ф. 127, оп. 699, д. 148.
- 2301. Сведения** о секте беспоповцев в г. Киеве, моленной комнате и лицах, посещающих секту: (Из рапорта попечителя дома арестантов Готовцева от 10 дек. 1892 г.). 1892 г. // Центр. гос. ист. арх. Украины (г. Киев), Ф. 442, оп. 842, д. 423, л. 5-7.

7.4.2. Загальні праці

General works

- 2302. Галайба В.** Місцеві старообрядці молилися переважно на Подолі: [З історії Києва] // Веч. Київ. – 1997. – 18 січ.
Старообрядницькі храми Вознесіння Господнього та Успіння Пресвятої Богородиці (XIX ст.). Сучасна старообрядницька церква на вул. Почайнінській, 26.
- 2303. Лесков Н.С.** Печерские антики // Н.С. Лесков. Собр. соч.: В 12 т. – М., 1989. – Т. 10. – С. 283, 310.
Про старообрядческі молитвені дома в Києві (Печерськ) на вул. Малої та Великої Шияновських.
- 2304. Несколько слов** о расколе старообрядчества в Киевской епархии // Киев. епарх. ведомости. – 1885. – № 11. – С. 508-519.
- 2305. Саган О.Н.** Сектантський рух в Україні XVII-XIX століть // Історія релігій в Україні: У 10 т. – К., 1999. – Т. 3. – С. 466-482.
- 2306. Таранец С.** Куреневское тримонастырь: история рус. старообрядческого центра в Украине (1675–1935). – К.: Ин-т археологии НАН Украины, 1999. – 159 с: ил.
- 2307. Таранец С.В.** Источниковая база по истории Куреневского тримонастыря // Старообрядчество: История, культура, современность. Материалы. – М., 1998. – С. 163-169.
- 2308. Таранец С.В.** Куреневское тримонастырь: (История Куренев. старообрядческих муж. и жен. монастырей) // Мир старообрядчества: история и современность / Отв. И.В. Поздеева. – М., 1999. – Вып. 5. – С. 312-336.
- 2309. Таранец С.В.** Связи куреневских старообрядческих монастырей со старообрядческим миром // Старообрядчество: История, культура, современность. Тез. 1997. – М., 1997. – С. 15-119.

7.4.3. Каплиця

Chapels

Дело о Киево-подольской [раскольнической] часовне и выставленном на оной восьмиконечном кресте. 1826 г. // Гос. арх. Киев. обл., Ф. 2, оп. 154, д. 24.

7.5. Греко-католицькі церкви The Greek-Catholic Churches

2310. Люта Т.Ю. Уніатська церква в Києві: 1596-1637 рр. // Наук. зап. НАУКМА. – К., 2000. – Т. 18: Історія. – С. 56-62.
2311. Марчук В.В. Греко-католицька церква у 1914–1923 рр. // Укр. іст. журн. – 2000. – № 6. – С. 16-29.
2312. Цегельський М. Як ми будували греко-католицьку церкву в Києві // Христос – наша сила! = Chrystos nasza syła. – 1938. – Ч. 16.
2313. Цегельський П. Греко-католицька церква в Києві // Київ. старовина. – 1996. – № 1. – С. 106-107.
2314. Шкарб'юк П. Дорога, що веде до храму: [Про спорудження в Києві греко-католическої церкви і монастиря отців-василіян] // За вільну Україну. – 1999. – 28 трав.

7.6. Протестантські церкви Protestant Churches

2315. Грушевський М. Протестантські громади на Україні // Віра та знання (Торонто). – 1924. – Рік II, ч. 9-10 (лют.-берез.) – С. 44-48.

8. Храми етнічних спільнот Temples of the Ethnic community

8.1. Вірмено-григоріанська церква Різдва Богородиці (1240?)

Зруйнована татарами – 1416
Armenian-Gregorian Church

2316. Дашкевич Я.Р. Армянские колонии на Украине в источниках о литературе XV-XIX вв.: [Историогр. очерк]. – Ереван: Изд-во Арм.ССР, 1962. – 176 с.
2317. Дашкевич Я. Русь і Вірменія: Конфесійні та культурні контакти IX – перша половина XIII століть // Зап. НТШ. – Л., 1993. – Т. 225. – С. 167-184.
2318. Івакін Г.Ю., Козубовський Г.А. Дослідження південної частини Подолу // Стародавній Київ: Археол. дослідження 1984-1989. – К., 1993. – С. 113-131.
2319. К постройке армяно-григорианской церкви // Киевлянин. – 1913. – 15 нояб.

8.2. Грецькі церкви Greek Churches

2320. Екатерининский греческий монастырь на Подоле // Подол. – 2001. – № 6. – С. 9: ил.

7.5. Греко-католицькі церкви The Greek-Catholic Churches

2310. Люта Т.Ю. Уніатська церква в Києві: 1596-1637 рр. // Наук. зап. НАУКМА. – К., 2000. – Т. 18: Історія. – С. 56-62.
2311. Марчук В.В. Греко-католицька церква у 1914–1923 рр. // Укр. іст. журн. – 2000. – № 6. – С. 16-29.
2312. Цегельський М. Як ми будували греко-католицьку церкву в Києві // Христос – наша сила! = Chrystos nasza syła. – 1938. – Ч. 16.
2313. Цегельський П. Греко-католицька церква в Києві // Київ. старовина. – 1996. – № 1. – С. 106-107.
2314. Шкарб'юк П. Дорога, що веде до храму: [Про спорудження в Києві греко-католическої церкви і монастиря отців-василіян] // За вільну Україну. – 1999. – 28 трав.

7.6. Протестантські церкви Protestant Churches

2315. Грушевський М. Протестантські громади на Україні // Віра та знання (Торонто). – 1924. – Рік II, ч. 9-10 (лют.-берез.) – С. 44-48.

8. Храми етнічних спільнот Temples of the Ethnic community

8.1. Вірмено-григоріанська церква Різдва Богородиці (1240?)

Зруйнована татарами – 1416
Armenian-Gregorian Church

2316. Дашкевич Я.Р. Армянские колонии на Украине в источниках о литературе XV-XIX вв.: [Историогр. очерк]. – Ереван: Изд-во Арм.ССР, 1962. – 176 с.
2317. Дашкевич Я. Русь і Вірменія: Конфесійні та культурні контакти IX – перша половина XIII століть // Зап. НТШ. – Л., 1993. – Т. 225. – С. 167-184.
2318. Івакін Г.Ю., Козубовський Г.А. Дослідження південної частини Подолу // Стародавній Київ: Археол. дослідження 1984-1989. – К., 1993. – С. 113-131.
2319. К постройке армяно-григорианской церкви // Киевлянин. – 1913. – 15 нояб.

8.2. Грецькі церкви Greek Churches

2320. Екатерининский греческий монастырь на Подоле // Подол. – 2001. – № 6. – С. 9: ил.

- 2321. Казнин В.** Гражданка України – член всегреческого правительства: [Проблема возвращения греч. церквей в Киеве] // Киев. вестн. – 1996. – 5 марта.
- 2322. Черкасов.** Християнізація Київської Русі: Вплив грецького православ'я // Україна-Греція: Історія та сучасність: Тези II міжн. Конф. (Київ, 22-24 лют. 1995 р.). – К., 1995. – С. 163-169.

8.2.1. Грецький монастир св. Катерини (1787-1826)

(Синайський свято-Катерининський монастир)

Greek Monastery of the St Katarine

- 2323. Архів** Інституту «Укрпроектреставрація» комплекс построек Греческого монастиря, Контрактова площа, 2: Іст. довідка // ДАК, Ф. 100, оп. 1, спр. 2543, 2545; ф. 143, оп. 2, спр. 2402.
- 2324. Малаков Д.** Греко-Синайський Свято-Катерининський монастир, 18 – поч. 20 ст. // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 481.
- 2325. Петров Н.** Греческий Екатерининский монастырь в Киеве // Тр. Киев. духовн. акад. – 1896. – № 1. – С. 55-112.
- 2326. Петров Н.** Греческий Екатерининский монастырь в Киеве // Слово. – 1918. – № 55.

8.3. Кірха св. Катерини (лютеранська) (1855–1857)

German Church of the St Katarine

- 2327. Гартман С.** Кірха [св. Катерини] прийняла лютеран // Евр. вести. – 1998. – № 23-24.
- Відомості про утворення Лютеранської громади у Києві в 1761 році та закладення нового приміщення для кірхи – 19.07.1855 року (архітектори Штром та Шлейфер).*
- 2328. Гудзик К.** «Правда завжди крокує повільно»: У Києві освячено нім. кірху // День. – 2000. – 3 листоп.
- 2329. Добжанська Б.** Кірха Святої Катерини відкрилася в столиці під звуки органа та хорівий спів // Хрещатик. – 2000. – 31 жовт.
- 2330. Ернст Ф.** Лютеранська кірха, колишній будинок пастора і будинок наукових робіників // Київ: Провідник / Ред. Ф.Ернст. – К., 1930. – С. 445-447.
- 2331. Ковалинський В.** Лютеранская кирха // Рабочее слово. – 1992. – 25 июля. *Історія спорудження.*
- 2332. Чуття** єдиної родини: [Про нім. громаду у Києві]: 3 історії й сьогодення: Матеріали // Київ. вісн. – 1991. – 5 лют. – Із змісту: Вельш І., Євдокименко Д. Кірха по вул. Лютеранській.

8.4. Католицькі костьоли

Catholic Cathedrals

2333. **Горбик О.** Католицькі храми Києва [в т.ч. Миколаїв. костюл] // Київ. старовина. – 1999. – № 6. – С. 47.
2334. **Горбик О.О.** Київський домініканський костюл XVII ст.: Пошук аутентичності // Сучасні проблеми архіт. і містобуд-ва: Зб. наук.-техн. праць. – 1999. – Вип. 6. – С. 26-30.
2335. **Горбик О.О.** Римо-католицька церква в історії Києва: архіт.-фактологічний факультатив // Київ. старовина. – 1999. – Вип. 6. – С. 42-49.
2336. **Iwanicki K.,** Kościoły i kaplice w Kijowie. – Warszawa, 1931. – [10], 38 s.: 12 tabl., il. – Okres I. Do końca XVII w. Okres 2. Od końca XVIII w. do 1918 r.
- Іваніцький К.** Костьоли і каплиці у Києві.
2337. **Разбор** конкурсных проектов римо-католической церкви для г. Киева // Зодчий. – 1898. – Вып. 11. – С. 86-88.
2338. **Развидовский П.** Записка о Киевском доминиканском монастыре // Евгений Болховитинов, митрополит киев. Описание Киево-Софийского собора и киев. епархии с присовокуплением разных грамот и выписок, объясняющих оное. – К., 1825, прил. – С. 30-33.
2339. **Рубльова Н.** Невідома ділянка «антирелігійного фронту»: Боротьба владних структур УСРР проти Римо-католицької церкви в Україні 1917-1921 рр. // Наук. зап. Ін-ту політ. і етнонац. досліджень НАН України. – 1998. – Вип. 6. – С. 144-152.
2340. **Рубльова Н.** Римо-католицька церква в Україні: сучасність на тлі історії // Наук. зап. Ін-ту політ. і етнонац. досліджень НАН України. – 2000. – Вип. 12. – С. 232-241.
2341. **Skalski T.** Terror i cierpienie: Kościoł Katolicki na Ukrainie, 1900-1932: Wspomnienia. –Lublin, Rzym, Lwów, 1995. – 125 s.
- Скальський Т.** Терор і терпіння: Костюл католицький в Україні, 1900-1932: Спогади.
2342. **Storozenko A.** Kościoły w Kijowie (do r. 1648) // Życie i sztuka. Pismo dodatkowe, ilustrowane [do «Kraju»]. – S.-Petersburg. – 1902. – N 8. – S. 93-94.
- Стороженко А.** Костьоли у Києві (до 1648 р.).
2343. **Стороженко А.В.** О существовании в г. Киеве римско-католических храмов // Eranos: Сб. ст. по лит. и истории в честь проф. Н.П. Дашкевича. – К., 1906. – С. 242-253.
2344. **Цеховский В.** О католических постройках в Киеве с древнейших времен // Киев. старовина. – 1889. – LXVI. – С. 88-89.

8.4.1. Костьол Святого Миколая (1899–1909)

The St Nicola's Cathedral

2345. Асеев Ю.С. Стили в архитектуре Украины. – К.: Будивельник, 1989. – 104 с.: ил.

Про архітектурні споруди В. Городецького - С. 72.

2346. Kileso S. Władysław Horodecki: Przyczynek do twórczości w okresie Kijowskim // Kwartalnik architektury i urbanistyki: Teoria i historia. – Warszawa, 1991. – Т. XXXVI, zeszyt 2.

Кілессо С. Владислав Городецький: Додатковий матеріал до творчості в київ. період.

2347. Л[ебединцев] П. Исторические заметки о Киеве. 2. О преобразовании бывшего в Киеве на Подоле Доминиканского костела святого Николая в православную церковь во имя святых апостолов Петра и Павла // Киев. старина. – 1884. – № 10. – С. 233-234.

2348. Малаков Д.В. Архітектор Городецький: Арх. розвідки. – К.: Кий, 1999. – 235, [3] с.: іл., портр. – (Б-ка музею історії м. Києва).

2349. Romejko A. Poezya w Budowlach: 130-lecie urodzin Władysława Horodeckiego / Prezes Polsk. stowarzyszenia im. A. Mickiewicza // Dziennik Kijowski. – 1993. – sierpień.

Ромейко А. Поезія в будівлях: 130-річчя від дня народж. В. Городецького. *Костьол св. Миколая та інші споруди.*

8.4.2. Костьол Святого Олександра (1817–1842)

The St Alexander's Cathedral

2350. Ковалинский В. Александровский костел // Рабочее слово. – 1990. – 21 дек.

Історія спорудження костьолу святого Олександра в Києві.

2351. Сургай О. На честь перемоги над Бонапартом: [Про Олександр. костьол] // Арсеналець. – 1994. – 9 верес. – У світі цікавого.

2352. Цюпа Ю. Одне над нами небо: [Про Олександр. костьол] // Хрещатик. – 1992. – 8 серп.

2353. Шамраєва А., Юрченко С. Костьол Святого Олександра у Києві // З історії укр. реставрації: Дод. до щорічника «Архітектурна спадщина України» / За ред. В. Тимофійенка; Упоряд.: В. Отченашко, А. Антонюк. – К., 1996. – С. 40-44.

8.5. Кельтський монастир (1096)

Keltskij Monastery

2354. Стрижак О.С. Кельти й Україна // Україна. Наука і культура. – К., 1989. – Вип. 23. – С. 266-277.

Відомості про кельтів-монахів одного з київських монастирів (Германьчь монастир, згаданий під 1096 року), які разом з киянами у 1240 р. брали участь в обороні Києва від татар-монголів.

8.6. Кенаса – храм караїмів (1900)

Kenassa – temple of the Karaites

2355. Галайба В. Караїмська кенаса [культова споруда В. Городецького] // Україна. – 2000. – № 2. – С. 24.

2356. Гіляров С. Архітектура Києва передвоєнної доби // Соціаліст. Київ. – 1936. – № 4. – С. 36-40: іл.

Коротке повідомлення про смерть В. Городецького — архітектора, який на кошти «тютюнового короля» С.А. Когана здійснив проектування та побудову караїмської кенаси в Києві.

2357. Ернст Ф. Будинок колишньої Караїмської кенаси // Київ: Провідник. – К., 1930. – С. 327.

2358. Караїмська кенаса в м. Києві (архітектор В.В. Городецький): [4 пошт. листівки] // Церк. архіт.: Альбом / Держ. наук. архіт.-буд. б-ка ім. В.Г. Заболотного. Відділ рідкіс. кн. та краєзнавства.

2359. Київ: К постройке караимской синагоги: Строи́т. летопись // Строитель. – 1899. – № 11-12. – С. 462.

Повідомлення про початок робіт з опорядження синагоги на Великій Підвальної вулиці.

2360. Новое здание караимской синагоги в г. Киеве // Строитель. – 1902. – № 4. – С. 121-130.

2361. Освящение караимской синагоги (кенаса) // Киевлянин. – 1902. – 28 янв.

2362. П'ятериков С. Архітектурні перлини Києва: [Кенаса – культ. храм караїмів, 1900 р.] // Прапор комунізму. – 1989. – 16 квіт.

2363. Шероцький К.В. Киев: Путеводитель. – К.: Изд-во В.С. Кульженко, 1918. – 345, VIII с.

Відомості про караїмський храм — кенаса архітектора В.В. Городецького. – С. 20.

8.7. Мусульманські

Muslim temples

2364. Помнят имя свое ... : [На горе Щекавица в Києве возводят мусульманскую мечеть] // Евр. вести. – 1999. – № 1-2.

- 2365. Кальницький М.** Під знаком півмісяця // Янус. Нерухомість. – 1999. – № 10. – С. 14-15: іл.

8.8. Іудейські Judaic temples

8.8.1. Синагоги Synagogues

- 2366. Авраменко О., Кальницький М.** Єврейський молитовний будинок, 1902 // Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. Київ. Кн. 1, Ч. 1. – А-Л. – К., 1999. – С. 356.
- 2367. Голубкова Н.** Дорога к храму // Евр. вести. – 2000. – № 5-6.
Про відкриття в Києві в день свята Пурима Центральної синагоги (синагоги Бродського).
- 2368. Возвращение** синагоги Бродского [киев. религиоз. общине] // Евр. вести. – 1993. – № 1.
- 2369. Десятилетие** Киевского еврейского хорального молитвенного дома. 1898–1907. – К., 1909. – 70 с.
- 2370. Кальницкий М.** Архитектура киевских синагог // Евр. культура: Матеріали конф., Київ, 2-5 верес. 1996 р. – К., 1997. – С. 163-165.
- 2371. Кальницкий М.** Синагога иудейской общины 5656–5756: Ист. очерк. – К.: Ин-т Иудаики, 1996. – 22 с.
- 2372. Кельберин И.** К истории еврейского хорального молитвенного дома в Киеве. – К., 1909. – 30 с.
- 2373. Ковалинский В.** Синагога Бродского [1897–1898 гг.] // Киев. новости. – 1993. – 28 мая.
Доброчинні справи родини Бродських.
- 2374. Никитин А.А.** Синагоги иудейские как места общественного богослужения // Тр. Киев. духовн. акад. – 1890. – № 3. – С. 471-482.

Перелік діючих культових споруд в місті Києві*
List of working cult establishments in the city Kiev

Назва культової споруди Name of cult establishments	Адреса Address	Конфесійна належність Faith belonging
Голосіївський район Golosiivsky district		
Церква 12 Апостолів Church of the twelve apostols	вул. Китаївська, 15 15 Kytaivska Street	Чоловічий монастир «Китаївський пустинницький скит» УПЦ Male monastery of the «Kytaivsky widernesses monastery» (UOC)
Церква Серафима Саровського Sraphim Sarovsky's church	вул. Китаївська, 32/1 32/1 Kytaivska Street	Чоловічий монастир «Китаївський пустинницький скит» УПЦ Male monastery of the «Kytaivsky widernesses monastery» (UOC)
Вознесенська церква Ascension church	40-річчя Жовтня, 44 44 40-richya Zhovten Avenue	УПЦ UOC
Троїцька церква Trinitu church	вул. Китаївська, 15 15 Kytaivska Street	УПЦ UOC
Пантелеймонівська церква Panteleymon's church	вул. Лебедева, 21 21 Lebedev Street	УПЦ UOC
Вознесенська церква Ascension church	вул. Байкова, 6 6 Baykov Street	УПЦ-КП UOC-KP
Михайлівська церква Mikhail's church	с. Пирогово Pyrogovo village	УПЦ-КП UOC-KP
Молитовний будинок АСД Prayer building of the ASD	вул. Ямська, 70 Yamska Street	АСД ASD
Церква Бориса і Гліба Boris and Glib church	вул. Конєва (Теремки-2) Konev Street (Teremky-2)	УАПЦ UAOC
Дарницький район Darnickiy district		
Покровська церква Pokrov's church	с. Бортничі Bortnychy village	УПЦ UOC

Деснянський район Desnyiansky district		
Троїцька церква Trinity church	ж/м Троєщина living district «Troeshchyna»	УПЦ УОС
Свято-Троїцька церква Saint-Trinity church	ж/м Троєщина living district «Troeshchyna»	УПЦ УОС
Воскресенська церква Resurrection church	Кладовище «Лісовий масив» «Lisny massif» cemetery	УПЦ УОС
Молитовний будинок ЄХБ Prayer building of the ECB	вул. Бобринецька, 42-а 42-a Bobrynetska Street	ЄХБ ЕСВ
Молитовний будинок ЄХБ Prayer building of the ECB	ж/м Троєщина living district «Troeshchyna»	ЄХБ ЕСВ
Дніпровський район Dniprovsky district		
Храм на честь Різдва Божої Матері Temple in honour of the Birth of God's mother	вул. Шумського, 30 30 Shumsky Street	УПЦ УОС
Церква входу Господнього в Єрусалім Church of the Lord entry in Jerusalem	Проспект Миру, 16 16 Myr Avenue	УПЦ УОС
Каплиця Пресвятої Богородиці матері церкви Chapel of the All-holy Virgin Mary church	бульвар Перова, 1-б 1-b Perov Boulevard	РКЦ RCC
Оболонський район Obolonsky district		
Покровська церква Pokrov's Church	вул. Прирічна, 5-а 5-a Pririchna Street	УПЦ УОС
Церква релігійної громади Християнської церкви «Шлях життя» Church of religious community (hromada) of the Christian Presbyterian local «Way of living»	Оболонський проспект, 52-а 52-a Obolonsky Avenue	Християни Christians

Печерський район Pechersky district		
Михайлівський собор Mikhail's caphedral	Вул. Видубицька, 40 40 Vydubyska Street	Видубицький чоловічий монастир УПЦ-КП Vydubysky male monastery(UOC-P)
Георгіївський собор Georgiy's caphedral	вул. Видубицька, 40 40 Vydubyska Street	Видубицький чоловічий монастир УПЦ-КП Vydubysky male monastery (UOC-KP)
Трапезна церква Refectory church	Вул. Видубицька, 40 40 Vydubyska Street	Видубицький чоловічий монастир УПЦ-КП Vydubysky male monastery (UOC-KP)
Костьол Святого Миколая Church of the Saint Mykolay	вул. Велика Васильківська, 77 77 Velyka Vasytkovska Street	РКЦ RCC
Свято-Феодосіївська церква Saint Feodosiy's church	вул. Січневого повстання, 32 Sichneve povstannya Street	Свято-Феодосіївський чоловічий монастир УПЦ-КП Saint Feodosiy's male monastery (UOC-KP)
Троїцька та Костянтинівська церкви Trinity and Kostyantyn churches	вул. Тимірязєвська, 1 (Ботанічний сад) 1 Timiryazevska Street	УПЦ UOC
Аннозачатіівська церква Anna's conception church	вул. Січневого повстання, 25 25 Sichneve povstannya Street	Києво-Печерський чоловічий монастир УПЦ Pechersk male monastery UOC
Різдва Богородиці церква Church of birth of the Virgin Mary	вул. Січневого повстання, 25 25 Sichneve povstannya Street	Києво-Печерський чоловічий монастир УПЦ Pechersk male monastery UOC
Хрестовоздвиженська церква Christ erecting church	вул. Січневого повстання, 25 25 Sichneve povstannya Street	Києво-Печерський чоловічий монастир УПЦ Pechersk male monastery UOC
Воскресенська Церква Resurrection church	вул. Січневого повстання, 27 27 Sichneve povstannya Street	УГКУ UGCC

Церква Святого Миколая на Аскольдовій могилі Saint Mykola's church at the Ascold grave	Паркова алея Parkova Avenue	УПЦ УОС
Введенська церква Vvedenska church	вул. Московська, 42 42 Moskovska Street	УПЦ УОС
Серафимівська церква Seraphim's church	вул. Молодіжна, 42 42 Moldizhna Street	УПЦ УОС
Лютеранська кірха Lutheran kirche	вул. Лютеранська, 22 22 Lyuteranska Street	Німецька євангелічно-лютеранська громада German evangelical-lutheran community
Подільський район Podilsky district		
Вознесенська церква Ascension church	вул. Притиско- Микільська, 5 5 Prytysko-Mykilska Street	Флорівський жіночий монастир УПЦ Florivsky's female monastery (UOC)
Трапезна церква Refectory church	вул. Фрунзе, 103 103 Frunze Street	УПЦ УОС
Миколи Притиска церква Mykola's Prytyska church	вул. Хорива, 5-а 5-a Khoryva Street	УПЦ-КП УОС-КР
Покровська церква Pokrov's church	вул. Покровська, 7 7 Pokrovska Street	УПЦ-КП УОС-КР
Церква Миколи Набережного Mykola's Naberezhny church	вул. Г.Сковороди, 12 12 G. Skovoroda Street	УАПЦ УАОС
Молитовний будинок Євангелія Prayer building of the Gospels	вул. Ярославська, 8/2 8/2 Yaroslavska Street	ЄХБ ЕСВ
Трапезна церква Refectory church	вул. Притиско- Микільська, 5 5 Prytysko-Mykilska Street	Флорівський жіночий монастир УПЦ Florivsky's female monastery (UOC)
Воскресенська церква Resurrection church	вул. Притиско- Микільська, 5 5 Prytysko-Mykilska Street	Флорівський жіночий монастир УПЦ Florivsky's female monastery (UOC)

Казанська церква Kazan's church	вул. Притиско-Микільська, 5 5 Prytysko-Mykilska Street	УПЦ УОС
Синагога Synagogue	вул. Щекавицька, 29 29 Shchekavitska Street	Іудейська релігійна громада Judaic religious community (hromada)
Старообрядницька церква Old ceremoniak church	вул. Почайнинська, 26 26 Pochaynynska Street	Старообрядницька православна релігійна громада Old ceremonial Orthodox religious Community
Львівська церква Lviv's church	вул. Почайнинська, 2 2 Pochaynynska Street	УПЦ УОС
Хрестовоздвиженська церква Christ erecting church	вул. Воздвиженська, 1 1 Vozdvyzhenska	УПЦ УОС
Покровська церква Pokrov's church	пров. Мостицький, 2 2 Mostytsky line	УПЦ УОС
Церква Богородиці Пирогощі Virgin Pyrogoshchi church	Контрактова площа Kontraktova Square	УПЦ-КП УОС-КР
Миколи Доброго церква Mykola's Kind church	вул. Покровська, 6 6 Pokrovska Street	УГКЦ УGCC
Молитовний будинок ЄХБ Prayer building of the ЕСВ	вул. Кобзарська, 10 10 Kobzarska Street	ЄХБ ЕСВ
Святошинський район Svjatoshinsky district		
Церква Ікони Казанської Богоматері Church of Icon of Kazan Mother of God	вул. Семиренка, 12 12 Semyrenko Street УОС-КР	УПЦ-КП УОС-КР
Костьол Вознесіння Святого Христа Church of the Ascension of Saint Christ	вул. Шепетівська, 6 6 Shepetivska Street	РКЦ RCC
Молитовний будинок ХЄВ Prayer building of the СЄВ	Вул. Брусилівська, 28/33 28/33 Brusylivska Street	ХЄВ СЄВ

Молитовний будинок ЄХБ Prayer building of the ЕСВ	Вул. генерала Пухова 4 General Pukhov Street	ЄХБ ЕСВ
Солом'янський район Solomensky district		
Церква Іоанна Хрестителя Ivan's Khrestytel church	вул. Гарматна, 37 37 Garmatna Street	УПЦ-КП УОС-КР
Каплиця Святої мучениці Тетяни Chapel of the Saint martyr Tatiana	вул. Кар'єрна, 80 80 Karyerna Street	УГКЦ UGCC
Молитовний будинок ХВС Prayer building of the СЕВ	вул. Кар'єрна, 44 44 Karyerna Street	ХВС СЕВ
Дмитрівська церква Dmytriy's Church	вул. Повітрофлотська, 1 Povitroflotska Street 1	УПЦ УОС
Покровська церква Pokrov's church	вул. Островського, 20- а 20-a Ostrovsky Street	УПЦ-КП УОС-КР

Шевченківський район		
Володимирський собор Volodymyr's church	бул. Т.Г. Шевченка, 20 20 T.G. Shevchenko Boulevard	УПЦ-КП УОК-КР
Синагога Synagogue	вул. Шота Руставелі, 13 13 Shota Rustaveli Street	Єврейська релігійна громада Judaic religious community (hromada)
Макаріївська церква Makariy's church	вул. Стара поляна, 46 46 Stere polyana Street	УПЦ УОС
Миколаївський собор Mykolay's cetheral	пров. Бехтерівський, 15 15 Bekhterivsky Lane	Покровський жіночий монастир УПЦ Pokrov's female monastery (УОС)
Костьол Святого Олександра Saint Oleksaner's church	вул. Костьольна, 17 17 Kostyolna Street	РКЦ RCC
Трапезна Церква Refectory church	вул. Трьохсвятительська, 6-а 6-a Tryokhsvyatyatelska Street	УПЦ-КП УОС-КР
Покровська церква Pokrov's church	пров. Бехтерівський, 15 15 Bekhterivsky Lane	Покровський жіночий монастир УПЦ Pokrov's female monastery (УОС)
Молитовний будинок ЄХБ Prayer building of the ECB	вул. Олександрівська, 33 33 Oleksandrivska Street	ЄХБ ЕСВ
Молитовний будинок АСД Prayer building of the ASD	вул. Лук'янівська, 9-б 9-b Lukyanivska Street	АСД ASD

* З книги: Київ – столиця України. 1990–2000. Шлях у майбутнє. – К.: ЕкоПрес, 2001. – 256 с. - Из змісту: Релігійні організації та установи на території міста. Київ 1990 – 2000. – С. 179–85.

Релігійні організації та установи на території міста
Religious organisations and establishments on the territory of the city*

Назва організацій та установ Name of organisations and establishments	Кількість Quantity
Релігійні конфесії Religious faiths	60
Релігійні організації Religious organisations	662
в тому числі: Including:	
Духовні навчальні заклади Religious educational establishments	27
Організації, належні до: Organisations are owing to:	
Української Православної Церкви (УПЦ) Ukrainian Orthodox Church (UOC)	132
Української Православної Церкви Київського Патріархату (УПЦ-КП) Ukrainian Orthodox Church of Patriarchy (UOC-KP)	88
Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) Ukrainian Autocephalous Orthodox Church (UAOC)	21
Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) Ukrainian Greek-Catholic Church (UGCC)	8
Римсько-Католицької Церкви (РКЦ) Roman-Catholic Church (RCC)	12
Всеукраїнського Союзу Об'єднання Євангельських Християн-Баптистів (ЄХБ) All-Ukrainian Union of Association of Evangelical Christians-Baptists (ECB)	44
Союзу Вільних церков Християн Євангельської Віри України (ХСВ) Union of Free churches of Christians of Evangelical Belief of Ukraine (CEB)	17
Всеукраїнського союзу Християн Віри Євангельської п'ятидесятників (ХВС-П) All-Ukrainian Union of Christians of Belief of Evangelical of the Pentecostals (CBE- P)	25

Української Уніонної конференції Адвентистів сьомого дня (АСД) Ukrainian Unions conferences of Adventists of seventh day (ASD)	19
Інші протестантські організації Other Protestant organisations	228
Громади мусульман Communities of Moslems	6
Громади іудеїв Judaic communities	9
Організації східних культів Organisations of eastern cults	14
Інші організації Other organisations	39
Діючі культові споруди Working cult establishments	72
Священнослужителі, чол. Ecclesiastics, persons	844
Недільні школи Sunday schools	156

*З книги: Київ – столиця України. 1990-2000. Шлях у майбутнє. – К.: ЕкоПрес, 2001. – 256 с. – Із змісту: Релігійні організації та установи на території міста. Київ 1990-2000. – С. 179–185.

Засоби масової інформації релігійних організацій Києва*
Means of mass information used by Kiev religious organization

Українська православна церква

«Православна газета»
Газета «Іонинський листок»
Газета «Кириллица»
Журнал «Православний вісник»
Газета «Камо грядеши»
«Віра і культура» часопис парафії Різдва Христового
Дитячий журнал «Вертоград»

Українська православна церква – Київський патріархат

Інформаційний бюллетень
Журнал «Православний вісник»
Газета «Голос православ'я»
Газета «Київський патріархат»
Газета «Духовна семінарія»
Газета «Духовна Академія»
Газета «Християнська Україна»

Українська автокефальна православна церква

«Офіційна хроніка»
Газета «Наша віра»

Римсько-католицька церква

Бюллетень релігійної інформації «Кайрос»
Журнал «Парафіяльна газета»
Журнал «Проповідник» катехізно-інформаційний додаток
Українська греко-католицька церква
Газета «Оранта» парафії Святого Миколая на Аскольдовій могилі

Старообрядницька церква

Журнал «Белая криница»

* 3 книги: Церкви і релігійні організації України у 2001 році: Довідник / Ред. колегія: В.Д. Бондаренко та ін. – К.: Підприємство «VIP», 2002.– 186 с. - Із змісту: Засоби масової інформації релігійних організацій України. Київ. – С. 177-179.

Союз християн віри євангельської п'ятидесятників України

Журнал «Духовные источники», додаток до журналу «Примиритель»

Газета «Промінь надії»

Газета «Скінія»

Всеукраїнський союз об'єднань євангельських християн-баптистів

Газета «Християнське життя»

Журнал «Євангельська нива»

Журнал для дітей «Стежинка»

Журнал «Зов Веры»

Союз вільних церков християн євангельської віри України

Журнал «Благовісник

Газета «Вірую»

Газета «Вестник Украинской евангельской семинарии богословия»

Церква адвентистів сьомого дня

Газета «Вісник миру»

Журнал «Ознаки часу»

Журнал «Молитовні читання»

Журнал «Ранкові читання»

Журнал «Уроки для суботньої школи»

Українська лютеранська церква

Журнал «Добра звістка»

Газета «Стяг»

Міжнародне товариство свідомості Крішни

Інформаційний бюллетень «Харе Крішна сьогодні»

Громада українських язичників «Православ'я»

Журнал «Сварог»

Іудейські релігійні громади

Газета «От сердца к сердцу» Всеукраїнського конгресу іудейських релігійних громад

Газета «Відродження» Об'єднання іудейських релігійних організацій

Часопис «Открытая дверь» видавництво Об'єднання громад прогресивного іудаїзму України

Мусульманські релігійні громади

Газета «Мінарет» Духовного управління мусульман України.

Іменний покажчик

- А. 337
А.Д. 1737, 1906, 2192
А.К. 1987
А.Л.483, (958)
Абрамович Д.И. 781, (799), (800)
Авагян А.Б. 868
Аверинцев С.С. 1227, 1228
Авраменко О. [АвраменкоЕ.И.] 2281, 2282, 2367
Агапіт Печерський (577), (926)
Азлецкий А. 1678
Айналов Д.В. 14–16, (1067), 1301, 1388, 1535, 1651, 2198
Акентьев К.К. 1374–1376
Акуленко В.І. 17, 242, 243
Александровский И.В. 1962, 1963, 1993
Алеппский Павел 13,110,111
Алімпій [Алимпий] (иконописец) (940–946)
Аліханян О. 1899
Аль Газалі (1466)
Альошин В. 2080
Ананьева Т. 2184
Анатольев С. 740Андрей
Первозванный (195)
Андреев М.К. (1464)
Андріевский А.А. 1698, 1775–1777
Андрієнко Л. 2123
Андрієнко Ю. 244
Андрусевич Т. 580
Анисимов А. 245
Анненков А.С. (2152),(2190)
Аносов А. 1817
Антоний Печерский (527),(529–531), (537), (547),(550)
Антонин [Грановский], иеромонах 2018, 2027
Антонов В.В. 1679,1735, 2256
Антонова В. 996
Антонович В.Б. 18, (804), 1892, 2185
Антонюк А. (2354)
Антропов О.П. (2137), (2138)
Аракчеев Ал.А. (2151)
Аракчеев Анд. А. (2151)
189Архангельская Т. (516)
Архангельский М.В. 1876
Архіпова Є.І. 915, 1175, 1423, 2193, 2199, 2206
Асеев Ю.С. [Асеев Ю.С.] 19–25, (121), (326), 581, 582, 677, 997–999, 1022,1023, 1047, 1096, 1155–1157, 1316, 1317, 1641, 1652, 1752, 1871, 2019, 2045, 2046, 2346
Асеева Н. 1964
Аскольд (1852)
Аскоченский В.И. (1550), 1630
Афанасьев К.М. [Афанасьев К.Н.] 26, 1000
Афанасьева З.Б. 185
Ачкасова В.Н. 1001–1009, (1026), 1655
Бабат М. 1176
Баб'юк В. 678, 679
Базилевич В. 1377
Баканурский А.Г. 1092
Балакін С.А. 968
Балтянський М. 583
Баньковська С. 27
Бараневич Л. 1010
Барац Г. 782
Барвінок В. 186
Баркін О. 2133
Баров К.А. 728
Барток А. 584
Басенко В. 524
Бахтинський [Сенгалевич] Ф. 1220
Бевза М. 1653
Бегунов Ю.К. 1574
Безсонов С.В. 2084

Белгородский А. 1551
 Белецкий А.А. 1229, (1381)
 Белецкий С.В. 1230
 Беляй А.Ф. 933
 Беляшевский Н. 484, 2149, 2155
 ем А.Л. 753
 Бережина А. 1456, 1495, 1496
 Березовы А.А. и С.Д. (2295)
 Березюк Н. 364
 Беретти А.В. 1965, 1988
 Беринда Памво (769)
 Берлинский М.Ф. 1778, 1829, 2156,
 2187
 Беляева Т. 1012
 Бибииков Д.Г. (2152)
 Бідула Л. 585
 Білик О. (2041), 2047–2051
 Білодід О. 246, 586, 1114, 2085
 Білокінь С. 28, 29, 365,(449), 2086,
 2144
 Блажейовський Д. 30, 31
 Блиндерова Н.В. 1699
 Блюменшток-Гольбан Х. 188
 Блюміна І. 1617, 1624
 Бобринский А.А. 1318
 Бобринцева С. 1
 Бобровський Т.А. 32, 527, 562, 1626,
 1734, 1751, 1941–1944
 Богданова Н. 2216
 Богусевич В. 587
 Бодянский О.М. (536)
 Божовский К. 485–487
 Бойко И.П. 588
 Бойко Ю., протоіерей. 1013
 Болгарський Д. 563
 Болеслав Великий (1828)
 Болховітінов Євгеній [Болховитинов
 Е.А.], київський митрополит 8, (224),
 (227), (228), 366, 1030, 1031
 Большаков Л.Н. 1092
 Бондар Н.П. 189, 190
 Борднянский О. 528
 Боровський Я.Є. 33, 191, 1575, 1631,
 1868, 1961
 Боян (1262)Букштам Г.С. (1408)

Бразуль С. 2087
 Брайчевська О.А. 1705
 Брайчевський М.Ю. 34, 367, (449), 529,
 1116, 1158, 1457, 1511, 1579, 1830,
 2052, 2169
 Бриллиг И.А. 842
 Бродський Б.Й. (400), (1026)
 Бродський В.Б. (1026)
 Бродський Ісак [Бродский И.И.] (1453),
 (1499), (2368), (2369), (2374)
 Брунов Н.И. 1014, 1117, 1118
 Брюханов Н. 339
 Будзинська Н. 2170
 Булаєвська Н. 589
 Булкин В.А. 680, 2139
 Бураківська М. [Бураковская М.]
 2053,(2226)
 Буреніна С. (472)
 Бусленко Ю.М. (178), (400), (1464)
 Бусмик Ю.М. (1026)
 Бушацький С. 2258
В.Г.М. (1980)
 В.Д. 1015
 В.Н. 192
 Вагнер Г.К. 2171
 Вакулина Е.Н. 783
 Валентин, ієромонах (1745)
 Валентин, отець (1886)
 Ван-Вестерфельд 916
 Варвара великомученица (1488)
 Варварич Г.Е. (771)
 Василенко Н.П. 564
 Васильев В. 2015
 Васильев М. 193
 Васильківський П. 488
 Васнецов В.М. (1993), (1997), (2006–
 2014)
 Васюк М. 2054
 Вахрушев В.С. 1119
 Вельмин С. 1177, 2188
 Вельш І. 2333
 Вербицький О.М. (338)
 Верещагин В.П. 591

Верига В. 248
 Вероцкий В. 1016, 1458
 Веселовский А.Н. 1379
 Вечерський В.В. (119), 250, 1497–1499, 1512, 2055
 Викторова М. 784, (804), (816)
 Висоцький С.О., [Высоцкий С.А.] (316), 843, 907, 1017, 1096, 1178, 1231–1260, (1269), 1319–1325, 1389, 1424–1426, 1618
 Вишенський (231)
 Вишнева М. 785
 Вишневецький М.М. (338)
 Вишневский Д. 741
 Вітер С. 489
 Владимир [Владимир св.], київ. князь (15), (150), (687), (700), (1348), (1413), (2207), (2208)
 Владимиров П.В. 194
 Власова Т.Ю. 2289
 Войцехівська І. 2006
 Волга Л. 35
 Волинський Л. 1717
 Волинський С.Ф. 369, 844
 Волобуєв Б. (178)
 Волосенко В. 2284
 Воля П. 1500
 Воронеж Л. 370
 Воронин Н.Н. 371, 786
 Воронихин О. (93)
 Воронцова О.А. [Воронцова Е.] 845, 846, 1877–1879
 Врубель М.О. (1717), 1718, (1719–1729), (1731–1733)
 Всеволод Ярославич (1239)
 В'юник А. 742

 Г. [Голубинский] 197
 Гайна А.Л. 1655
 Галабудський М. 252
 Галайба В. 1831, 2225, 2302, 2356
 Галик Алімпій (947)
 Галла 1086, (1828)
 Гаммершмидт А. 652
 Гамрецький М.М. 372, 565, 743

 Ганзенко Л. 1513, 1707
 Гапанюк Н. 681
 Гарицька О. 1581
 Гартман С. 2328
 Гассанова Н. 592
 Гаченко Я. 1855
 Геврик Т. 253, 254
 Георгиевский А. 2229
 Георгиевский В.Т. 2007
 Геппенер Н. 847
 Гера О. (67)
 Герасим Вологодський (1946)
 Герасименко Н.О. 1779, 1780, 1800
 Гербіній Іоанн [Гербініус] Й. (357), 848, (864), (871), (882)
 Герелес К.С. 593
 Гетц Л.К. 566
 Гизель [Гизель Иннокентий] (815), (969)
 Гильгендорф И. 1327
 Гильдебрант П.А. 744
 Гильгендорф И. 1327
 Гинзбург В.В. 1427
 Гирич І. 256, 567
 Гіляров С. 257, 2357
 Гірченко Л. 1966
 Глаголев А. 2230
 Гладкова О.В. 2172
 Глазунов Н.Е. 37
 Гламазда М. 745
 Глембовська А. 1514
 Глубоковский Н. (465)
 Говденко М.М. 730, 731, 841, 948, 2231
 Годованюк О.М., [Годованюк Е.М.] (119), 730, 948
 Голіцинський 258
 Голованский Евстрахий, иеромонах 1459, 1907
 Головань І. [Головань И.А.] 1018, 1092, 1096, 1277, (1282), 1289, 1328, 1329
 Голомбиовский А. 340, 1781

Голубев С.Т. 38, 196, 490, 491, 746,
 959, 1121, 1460, 1576, 1577, 1597–1599,
 1893, 1904, 2283
 Голубева О. 1501
 Голубкова Н. 2368
 Голубовский П.В. 39, 40, 1019
 Гольберт К. 7
 Гончар В. 723, 724
 Горбачов Д. 173, 945–947, 1107
 Горбачова Р.М. (384)
 Городецкий В. (2346), 2347, (2349),
 (2350), (2356), (2359), (2364)
 Горобець В.Й. 3, 341
 Гороновский П. 2157
 Горохов Д. 2230
 Горський В.С. 787–789, 1092
 Готовцев (2301)
 Граб С. 530
 Грабар А. 1330
 Грабар С. 41
 Грабарь И. (114), (115)
 Грабовський В. 594
 Грабовський С.Я. 1022–1024, 1300,
 (1408), (1652)
 Градов Б.Д. (1026)
 Гребля В. 259
 Греков Б.Д. (706)
 Грибов Р. 747, 1900
 Григоренко В. (1216)
 Григорович Н. 1782
 Григорович О. 1582
 Григорович-Барський (316)
 Григорян Г. 1261
 Гришин А.Д. (492), (912)
 Гродзінський А. [Гродзинский А.]
 1600, 1601
 Громов М.Н. 1092
 Грузин В. 260, 1719
 Грушевський М.С. 67, 1832, 2316
 Гудзик К. 531, 2329
 Гула В. 373
 Гупало К.Н. 2021, 2035, 2036
 Гурков І. 595
 Гусева А.А. 748
 Гусев О. [Гусев О.] 1262, 1263
 Дзюра Я.
 Д. (1278)
 Давиденко Э. 2146
 Давыдов Б. 1819
 Данилов А. 606
 Дарманский П.Ф. 475–477, 568
 Дашкевич Я.Р. 2317, 2318
 Дворецкий В. (2233)
 Де-Витте Е.И. 960, 1549, (1627)
 Дегтярьов М.Г., [Дегтярев М.Г.] 4,
 198, 261, 374, 375, 725, 749, 849, 961,
 1025, 1225, 1226,
 1461, 1462, 1557, 1638, 1639, 1654, 1739,
 1915, 1916, 1967, 2089–2093, 2118,
 2125–2128, 2137, 2138, 2241, 2242
 (2249), (2254)
 Дедлов В.Л. (Кигн В.Л.) 1994, 2005
 Денисенко А. 532
 Денисов Г.В. 376
 Денисов Л.И. 309
 Денісенко Л.М. [Денисенко Л.М.] 199,
 596, 1917
 Деревянко О. 262
 Дерлеменко Є.А. (1464)
 Дехтярьова Н. 263
 Джемс Дж. 917, 918
 Джмелик В. 962
 Дзерев'яго В. (412)
 Дзерев'яго К. (412)
 Дзира 377, 378
 Дзюба О.М. 750
 Динцес Л.А. 42, 1720
 Длугош (1828)
 Дмитренко И.И. 1783
 Дмитрієва Л. 851
 Добжанська Б. 2330
 Добровольский Л. 1784
 Довганюк В.Б. 1655
 Довгорукий Юрий
 [Долгорукий Ю.] (706), (708,) (709),
 (711–713)
 Довгорукова Наталія (1926), (1928)
 Довженко А. (274)
 Довженок В. 1027, 1028, 1096
 Довнар-Запольський М.В. 43, (430),
 (564)

Донник Л. (412)
Дорофієнко І., [Дорофiєнко И.П.]
1179, 1515, 1708
Дорошенко Д. 45
Дорошенко Ю. (1480)
Драч І. 1516
Дубовик О. 597, 2057, 2248
Дубська І. 47, 2234
Дудко Ф. 1428
Дурылин С. 2016
Дятлов В.А. 310, 311, 598, 791, 1570,
1640, 1741, 1859, 1872, 1911, 1918,
1934, 1937–1939, 1945, 1946
Дьомін В.Г., [Демин В.Г.] (392), (397)
Евгеній Болховитинов, митрополит
киев. див. Болховітінов Є.
Евлогій 312
Езерський І. 1656
Ейдельман Е.К. 2134
Елена, инокиня (1927)
Елизавета Петровна, імператриця
(195), (753)
Еремін І.П. 533
Ернст Ф., [Эрнст Ф.] 48, 236–239, 265–
267, 964, 965, 1645, (1661), 2219, 2331,
2358

Екземплярський В.И. 1482
Эртель А.Д. 554, 599, (958),
1180, 1881, (1980)

Євгенов К. 1032
Євдокименко Д. 2333
Євпраксія, Адельгейда (643)
Євсєєв Є. 1518
Єгудін І. (402)
Ємченко Ю. 49
Єрко О.В. 1153
Єрьомін І. 792
Єфімов Г. 1561
Єфремов Б. 300
Єршов Б. 164, 380

Жаров О.М., [А.М.] 493, 494
И. 3-н. 966

Жидченко В.С. (476)
Жиздринська О. 1463
Жила В. 263, 268, 1034
Жилєнко І. 381, 793, (807), (818), (850)
Житецкий П.Г. 1450
Жмелик В. 343
Жолдак Б. 852
Жолтовський П.М. 934
Жук Б. 269
Жукова М. 1519
Жуковская Л.П. 201, 1632
Журавльова О. 794
Журба О. 1035

Заболотний В.Б. (183) (322)
Заборовський Рафаїл (1220–1224)
Заварова Г. 1721
Завитневич В.З. 1159, 1331, 1968, 2028
Задерацкий П. 2276
Закревський М. 1038
Закусило С.А. 588
Залозицький Р.В. 1122, 2140
Замятина Е.А. 1092
Запаско Я.П. 202, 751
Заремба 1764
Засєда Л. 600
Затовський А. 2226
Затонський В. (1453)
Захарченко М.М. 51, 1038, 2292
Зверинский В.В. 52, 602
Зверинский М. 602
Зданевич Б.І. 203
Здравомыслов К. 2078
Зернова А.С. 752
Зимин Л. 1657
Зирина Я. 479
Зінкевич О. (93)
Зінковська Л. 383, 1894
Золозов А. 1039, 1040
Зотіков О. 1264
Зоценко В. 1868
Зубенко-Царева М. 1983, 1984, 1995,
1996
Зуммер В.М. 1658, 1659, 1700, 1722

Иаков Воронковский, игумен 1120
Иваненко В. 1465, 1723, 2214, 2249,
2250, 2270, 2366, 2367, 2371, 2372
Иванов А. 1724
Иванова Л.И. 603
Иванова Т.А. 1265
Игнатович Э. 1123
Игорь Святославович (2218)
Иларион, митрополит (1092), (1375)
Илларион митрополит (в схиме Никон)
(546)
Исбах А. 853
Искра (958), (972–975), (977)

Ивакін Г.Ю. [Ивакин Г.Ю.] 53, 271,
495, 968, 1490–492, 1492, 1539, 2020,
2021, 2036–2038, 2319
Іваніцький К. 2337
Иванов І. 537
Иванов-Ахметов В. 56
Иванченко Р.П. 854
Ивашко-Бадзюх Ю. (120)
Ивашко Ю. [Ивашко Ю.] 54, 55, 57,
270, 1520, 521, 1521, 1895
Ігнаткін І.О. 386, 1221
Ідзьо В.С. 58
Ієремія, [Иеремиа лаврский], монах
(337), (346)
Ізмайлова Н.О. 538
Ізотов В. 604
Ізяслав Ярославич, київ. князь (355),
(1642)
Ільченко І. 272
Іонафан (Єслецьких), ігумен (472)
Іпсіланті К. (316)
Ісаєвич Я.Д. 202, 751
Ісіченко Ю.А. [Исиченко Ю.А.] 795–
798
Істомин М.П. [Истомин М.П.] 60, 682,

К.Б. 1742
Кабанець Є.П. 540, 569, 605, 970
Кагамлик С.Р. 61, 496, 539, 570, 754
Кадомська М. 2147

Казанский П. 541
Казнин В. 1860, 2322
Каленский А. 1465
Калиничев С. 387
Кальницький М.Б. [Кальницкий М.Б.]
1660, 1967, 2144, 2270, 2366, 22367
Кальнофойський Атанасій (347), (840),
(963)
Каманін І.М., [Каманин И.М.] 346,
755, 969, 1410, 1883, (1886)
Каневский К. 1646
Карабинов И. 937
Каргер М.К. 63, 64, 683, 1182–1184,
1332, 2189, 2208–2210
Каргородский Р. 2259
Каримова Н. 1466
Карклин (339)
Карпенко П. 497
Карпов А.Ю. 2150
Касаткін К. (858)
Касіян (чернець печерський) (818)
Качковський Л. 1185
Кельберин И. 2373
Килимник С. 273
Кипнис Г. 274
К-ий М. 1429
Кирилов И.К. 69
Киркевич В.Г. 246, 758, 1114, 1969,
2260
Киянський Д. 908, 1333, 1522
Кібальник Ю.Д. [Кибальник Ю.Д.]
(399), (400), 406, 407, (425)
Кілессо С.К. [Килессо С.К.] (391),
(393), (400), 405, 1583, 1584, 2347
Кілессо Т.С. 347, 1662
Кілієвич С.Р. [Килиевич С.Р.] 1901,
1902
Клеваичук П. 1502
Климова К. 207
Климчук О.Б. 858, 1042
Клинтон Билл (428)
Клочко Д. 606
Кобець О. 408, 409, 2058
Ковалевский А.П. (1466)

Коваленко В. 275, 919–921, 935, 936, 1762
Коваленко Н. 1739, 1740
Ковалинський В. [Ковалинский В.] 62, 70–72, 607, 859, 1041, 1222, 1484, 1633, 1634, 1648, 1660, 1861, 1873, 1874, 1926, 1970, 2008, 2145, 2173, 2194, 2220–2222, 2243, 2244, 2251, 2255, 2261, 2271, 2274, 2291, 2332, 2351, 2374
Коваль І. 2029
2271, 2274, 2291, 2332, 2351, 2374
Коваль О.П. (400), (912)
Ковальова Л.І. (400), (912)
Ковач О. 1834
Коган С.А. (2357)
Козак Н. 1540
Козак О.Д. 978
Козак Т. 608
Козловська Л. 2085
Козловський М.Ф. (400)
Козуб А. 1266
Козубовський Г.А. 2039, 2319
Колесников В.Е. 2289
Колесниченко Ю. 759, 1043, 1161
Колісник Ю. [Колесник Ю.] 343, 684, 962, 1725
Колодний А.М. 149
Колодний Л. 705
Коломієць М., [Коломиец Н.] 609, 860, 1044
Колпакова В.М. (818), 861, 909, 970
Коляда Ю. 678
Комеч А.И. 73, 74, 1186
Компанієць А. 1045
Конант К.Й. 75
Кондаков Н.П. 1292, 1334
Кондратенко Т. 1124
Конончук М. 1335
Константиненко К. 1726
Контур Ю. 1523
Кончин Е. 1709
Корж Л.П. 726, 732, 733, 844
Корзухина Г.Ф. 2201
Кореневич Л. 807
Коренюк Ю.О., [Коренюк Ю.А.] 1336, 1337, 1541, (1544), 2200
Корнелюк В. 610
Корнєєва В.І. [Корнеева В.И.] 1226, 2158
Корнієнко В.В. 2158
Корнільєва Г.І. 1824
Коробчак Л. 1671, 1710, 1727
Коровицький І. 808
Короленко Л. 1743, 1885
Коростельова О. 571
Корсунська В. (1002), (1003)
Косик В. 76
Костомаров М. 542
Костюк Б. 1125, (1131)
Кот С.І. (305), 611–613, 1541, (1544)
Котарбинский (1993)
Кочеров Б.В. (400), (1026)
Кочубей (958), (972–975), (977), (996)
Кошман-Коврайский А. (Псевдоним В.А. Шугаевского) 614
Кравченко М. 2030
Красицкий Д.Ф. 706
Краслянский А. (1445)
Красновський С. 1126
Красносельцев Н.Ф. 1046
Красовский И.С. 2195, 2196
Крекотень А. (806), 809
Кресальний М.Й. [Кресальный Н.И.] 1047–1051, 1214, 1223, 1338, 1339
Крижанівський О.П. 315
Крыжановский Е.М. 1663, 1683, 1684, 1766, 1788, 2094
Крикотун В.М., [Крикотун В.Н.] (392), (397)
Кримський С. [Крымский С.Б.] 77, 1052, 1092
Кримчак В., [Крымчак В.В.] (178), (476)
Крыловский А.С. 208
Кропива П. 862, 1503
Крощенко Л.М. 615, 734
Кубанська-Попова М.М. (206), (757)
Куделко Т.І. 1701, 1711

Кузьменко В. 555, 2245
Кузьмин Е.М. 78, 79, 279, 316, 417,
922, 971, 1390, 1802
Кузьмін Б.416
Кузьмук О. 1809
Кукша, монах (342)
Кулага А. 1469
Кулага Г. 2290
Кулеба В. 1053
Кулинский В. (128)2089, 2118, 2129
Кулиняк Д. 616
Куліш 418, 1058, 1585, 1620, 1835
Лабинцев Ю. [Лабинцев Ю.] 761, 762
Лаврентьева И. 707
Лавров Д. 617, 1470, 2022, 2272, 2277
Лагодзький Я.П. 348
Лазайкін Ф. 727
Лазарев В.Н. 1054, 1302, 1303, 1340,
1381, 1542, 1619
Лазаревский А. 972, 2151
Лапоногов С. 2060
Лашкарев П.А. 420, 421, 685, 1869,
1940
Лебедев А.А. 209, 210
Лебединцев П.Г. 80, 81, 501, 618, 686,
687, 989, 1055–1057, 1187, 1188, 1304,
1305, 1341, 1382, 1391, 1392, 1485,
1562, 1642, 1870, 1896, 1897, 1909,
2023, 2159, 2203, 2257, 2348
Левит Е. 619
Левицкая В.И. 1096, (1542)
Левицкий О. 2152
Левицький Ю.М. 422
Левінський И.Л. 1685
Леявський М.С. (1627)
Лесков Н.С. 2303
Лилеев М.И. 502, 2160
Линд Т. 424
Липранди А. 1972
Лисенко О. 1561
Литвинчук Ж.Г. 2095
Лівенцев В. 425
Ліпавський О. 888
1948, 2098–2100
Малаков Д.В. 427, (628), 1627, 2263,
Лісневський Ю. 503, 863
Лісовий В. 610
Лобода Г. 1543
Лободовский С. 1789
Логвин Г.Н. (121), 211, 280, 317, 620–
622, 688, 763, 941, 1095, 1127, 1128,
1162, 1189, 1190, 1585, 1664, 1665,
1753, 2096, 2097, 2175
Логвин Н.Г. 82–84, 556, 689,
Лозова Т. 318
Лозовский Г. 1973, (1978)
Лоїк Г. 85
Ломонос-Рівна Г.І. (203), 864
Лопушинська Є. [Лопушинская Е.]
623, 2262, 2279
Лосицкий Ю.Г. 334, 1566
Лотман Ю.М. 319
Лохвицкий К.А. (10), 2176, 2217
Лузан Ф. 1602
Лукомська І. 736, 865,(885)
Лукомський Г.К. 86, 87
Лук'яненко В. 1524
Лук'янчук Л.1886
Любинский Ю. 7
Люта Т.Ю. 426, 2311
Лякина Р. 88
Ляскоронський В.Г. 1191, 2190
Лященко Т.І. 2253
М.К. 1192
М.П. 89
Мавродин В.В. 1342
Мазепа Іван , гетьман (140), (348),
(1133), (1135), (1142), (1143), (1145)
Мазепа Н. 281
Майборода З. 1728
Макаренко В. 1193
Макаренко М. (1114)
Макарій, антиохийський патріарх
(110), (111)
Маковский С. 2009
Максимов І. (151)
Максимович М.А. 90, 91, 715, 764,
973–976, 1163, 1558, 1586, 1635, 1636,
1686, 1760, 1767, 1768, 1790, 1947,

2325, 2349
Малаховський А. 1862
Малевич К. 504
Малиженовський Н. 1920
Малинин В.Н. 543
Малишко А. 282
Мальшевський Н.И. . 2031, 2236
Мамаев Н.И. 866
Мамолат Є. 1194, 1729
Маниковский Ф. 1921
(1752), 1744, 1754–1757
Марголіна І. 92, 1687, 1688, 1702,
1703, 1712, 1730, 1736
Мардер А.П. (119), 2119
Марк Пещерник (955)
Марков Е.Л. 1974
Марущак Ю. 1267
Марчук В.В. 2312
Мар'яненко О. 1268
Масарик В. 624, 625
Маслов А. 428
Маслов Л. 1059
Маслов С.І. 212
Матвеев А. 2101
Матвієнко М.Г. 429
Матченко И. 1952
Матюшина А. 1525
Махновець Л. 2064
Мельник О. 1544, 2177
Мендельсон Н.М. 430
Менжерес Г. 626
Микитюк Л. 2286
Миклашевський М. 1603
Микола Мирлікійський (2238)
Миколаєнко Т. 765
Микорський Б. (Орест Михайло) 283,
284, 287
Милеев Д.В. 94, 1393, (2191)
Миллер Г.П. 1587
Миллер М. 285
Миляева Л.С. 938
Мироненко О.К.[Мироненко А.К.]
1588, 1666, (2083), 2102
Назаренко Н. 977
Назарко І. 321

Миславський Самуїл (46) 431
Михаил, игумен 213, 214,(230)
Михайленко А. 1604, 1912
Михайлов А. 737
Михайлов В. 766, 867
Михайлова Т. 1195
Мицик Ю., [Мыщук Ю.А.] (1448),
(1449), 1486
Міліцин М. 1836
Міронович А. 811
Мірошник Г. 432
Мірошник Н. 320
Мішнєва О.І. [Мишнєва Е.И.] 949, 950
Міяковський В. 767, 1505
Могила И. 869
Могила Петро Петр Могила (38),
Мовчан І.І. [Мовчан И.И.](170), (196),
511, (564), (638), 843, 907, 1138–1140),
(1146), (1283), (1412–1414) 1589, 1614,
1621, (1681), 1689
Могилевський В.Ю. 2281, 2282
Можаровська Т. 572
Мойсєєва А. (1462)
Мойсей, ігумен (1574), (1575)
Молчанівський Ф.1493, 1494
Мономаховичі (710)
Мончак І. 95
Моргилевський І.В. 990
Моргунов Н.С. 2010
Моргунова-Рудницька Н.Д. 2010
Мордюкова Н. 1837
Моруженко В.А. (939), (1005), (2238)
Москаленко Ю. 2293
Моторний М. 96
Муравьев А.Н. 1394, 2120
Мурашко Н.И. 1999
Мурзакевич Н.Н. 1294, 1761
Муркос Г. (110), (111)
Мурьянов М.Ф. 2161, 2179
Мусієнко П. 1731
Мухин Н.Ф. 1563, 1564
Мясоедов В. 1343

Н.С. (1833), 1839
Нагорна О. 627

Назарук О. 573
 Наркевич Н. (1738)
 Нарушевич А. 349
 Неделекин 2298
 Некрасов А.И. 98
 Нектария, схимница (1926), (1928)
 Нельговський Ю.О.[Нельговський Ю.А.] (121), 370, (1096), 1395, 1396, 1411
 Немчинський О. 628
 Нестеренко Н.В. (476)
 Нестеренко Т.Е. 166
 Нестеров М.В. (1993), (1997), (2015), (2016), 2017
 Нестор Літописець (528), (815)
 Нестуля О. 286, (305), 1129
 Нечипоренко П. 506
 Никипелов В. 1196
 Никитин А.А. 2375
 Николаев В.Н. 630, 1062
 Николюк А.Н. (2005)
 Никандр, иеромонах 629
 Нікітенко М.М.[Никитенко Н.Н.] 99–106, 991, 992, 1092, 1471
 Нікітенко Н.М. [Никитенко Н.М.] 544, 1063–1066, 1130–1146, 1164–1168, 1279, 1280, 1295, 1296, 1344–1360, 1397–1400, 1412–1416, 1431–1434, 2163
 Ніколаєвський П. [Николаевский П.Ф.] 507, 575
 Никон, иеромонах 313, 323
 Никулин Л. 576
 Ніканорова О. 435, 574
 Новакович Р. 631, 870
 Новицька М. [Новицкая М.А.] 910, 1096, 1401
 Новицький О. 1177, 1178
 Новицький Я. 871

О. 1690
 Оболенский М.А. (2150)
 Перетц В.Н. 218–220, (799), 833, 1769, 1770, 1794
 Петік Ю. 2069
 Обязов А. 1792
 Овчаренко О.І. 812
 Огібенін Є.Л. (1464)
 Оглоблин Н.Н. 10, 216, 1402
 Оглоблін О. 1803
 Одинец М. 708, 2067
 Оксіюк М. 217
 Окунев Н. 1067, 1403
 Олександр (священик) 2287
 Олександр II (2292)
 Олександр III (2291)
 Олійниченко К. 1068
 Олімпій (577)
 Оліфанова Г. 351
 Ольхина О. 1526
 Ольшанський Л. 768
 Ольшевская Л.А. 813
 Омельченко В. 1199
 Омельченко О. 107
 Омельченко Ю. 437
 Онищенко Г. 1975
 Орест Михайло (Б. Микорский) 283, 284, 287
 Орлов Р.С. 2139
 Орловський В. 439

П-ко В. (1147)
 П-ский П. 1898
 Павленко В.О. (396), 557, 2068
 Павлинов А.М. 112, 113
 Павлов П.В. 1361
 Павлуцкий Г.Г. 11, 114–116
 Падох Я. 117
 Паславський І.В. 441
 Пассек В. 442
 Пасько А. (109)
 Пацан В. 729
 Пачовський В. 288, 1474
 Пачовський Т. 770
 Певна О.З. 1691
 Певний Б. 952
 Пекар А. 327
 Пеленский О.Г. (699)
 Пепа В. 1674
 Первухина Н.В. 1337

Петр I. (340), (488)
 Петренко М.З. (392), (397), (401) 443, 444, 512, 697, (757), 873–875
 Петров М.І. [Петров Н.И.] 123–126, 221–223, 353, 636–638, 694, 924, 1202, 1308, 1309, 1362, 1475, 1628, 1887, 1888, 1991, 2000, 2032, 2103, (2122), 2141, 2142, 2228, 2326, 2327
 Петров С. (403), 513, 1527, 1820
 Петровский С. 1476
 Петровський М.С. (1464)
 Петропавловський. В.П. (401), (402)
 Петрушевский П. 2143
 Пивоваров Г. 639
 Пилипчук О. 1335
 Писарев А.А. 127, 328
 Півоваренко Л.А. 568
 Підгора В. 1545
 Пігалелева О.В. 953
 Піщанський В. 695
 Плаксін М.К. (1681)
 Платонов В. 640
 Плачинда С. 641, 717, 1076, 1841
 Плетенецкий Елисей (491), (770)
 Плохий С.М. 315
 Пляшко Л. 1077, 2237
 Повница А. 445
 Повстенко О. (1011), 1071, 1072, 1115, 1148, 1546, 2273
 Погребняк В. 1456
 Подключников В. 130
 Поздеева И.В. (2308)
 Позняк П. 131, 132, 446, 696, 738, 877–879, 1073, 1074, 1169, 1477, 1478, 1565, 1590, 1692, 1821, 1826, 1827, 1842, 1922, 2001, 2072, 2104, 2105, 2246, 2265, 2268, 2275, 2278
 Покришкін П.П. (692), (698)
 Поликарп, архимандрит (815), (943)
 Полонська-Василенко Н.Д. [Полонская-Василенко Н.Д.] 133, 1804
 Растреллі В. (2087), (2090), (2092), (2101), (2104), (2114), (2116)
 Рагшин А. 144, 331
 Полюшко Г. 642
 Поляков 1591
 Пономарев С.И. 224
 Пономаренко В. 643
 Попельницька Олена 2232
 Поппе А. 1075, 1170–1172, 1269, 1281
 Попченко О.І. (402), 644
 Портнова Л. 290
 Поселянин Е. (805), (816)
 Потехіна І.Д. 978
 Потильчак П.І. (914)
 Потоцкий П.П. (226)
 Потресов В. 447
 Похилевич Л. 134
 Прасолова К. 645, 954, 1923
 Прахов А.В. 135, 1713–1715, 1976
 Прибега Л. (177)
 Приселков М.Д. 545, 546
 Прилуцкий В. 1568
 Прицак О. [Прицак О.] 136, 291, 646, 1270
 Прохоров В. 139, 1363
 Проценко Л.А. 240, 979, 1629, 1843–1845
 Пуцько В.Г. [Пуцко В.Г.] 140, 925, 943, 955, 1206, 1207, 1405–1407, 1417, 1437, 1649, 1693, 2180
 Пугачева Н.Т. 1078
 Пучківський О. 577
 Пучков А.А. (1986)
 Пучкова Я. 437
 Пушкарський Н.Ю. 292, 647
 П'ятериков С. [Пятериков С.] 1215, 1218, 1528, 2363
 Пятницкий М. 834
Р-в Н. 141, 452
 Рабинович М. 226
 Равіта-Гавронський Ф. 1828
 Радченко О.Д. [Радченко А.Д.] 1079–1084, 1096, 1271, 1364, 1438
 Развидовский П. 2339
 Райтер Х. 835
 Рапов О. 142
 Раппопорт П.А. (65), 143, 1173

Редин Е.К. 14, 1301, 1651
Редько О. 453
Редько П.Я. (1196), 1708
Реріх М.К. 2153
Реутов А.В. 558, 880, 1461, (1462),
2154
Речинский С. 648
Рибаков Б.О. 1272, 1273
Рибалко В. 881, 2285
Рибалко О. 293
Рильський М. (1244)
Ричка В.М., [Рычка В.] (59), (109), 145,
146, 332
Рыбинский В. 1149
Рогоза Б. 294, 1479, 1796, 1846
Рождественская Т.В. 1092
Розов В. 1383
Романець Д. 2181
Романов П.А. 333
Рождественский Н. 2004
Рожок О.Ю. 147
Розанов В.В. 2005
Розанов П. 148
Романова А.П. (инокиня Анастасия)
(1860), (1861), (1866)
Романовы (царствующий дом) (469),
(518)
Ромейко А. 2350
Ромоданова І. 911, 2011
Ростислав Мстиславович (2209)
Рохлин Д.Г. 1439
Рубльова Н. 2340, 2341
Рудаков В.Б. 168
Руденок В. 547
Рудник В. 454, 455
Рудюк Д. 1480
Рузінова Л. 1675, 1676
Рузінова Р. 2106
Рукавіцина-Гордзівська Є.В.
[Руковицина Е.В.] 227, 228
Румянцев-Задунайський (316), (964),
(965), (969), (971)
Сизоненко О. 1848
Сикорский Г. 158
Силантьев В. 159
Юриковичи (967)
С.А. 2148
Савенко А.М. 650
Сагайдак М.А. 1631, 1643, 2036, 2041
Саган О.Н. 149, 2305
Сажин М. 1847
Сазонова Н. 173, 175, 1508, 1982, 2107,
2182, 2183
Салач Г.М. 1747
Самойленко М. [Самойленко Н.] 456,
2073
Самойлов В. 1592
Самойлов Н. 150
Самойловський І.М. 1208, 1365, 1440
Самофалов Н. (2298)
Сапожникова Г. 1977
Саприкина Л. 980
Сапунов Б. 229
Сафонов Ю. 981, 982
Сафонович А.О. 152
Сведомский (1993)
Свенціцький І.С. 515
Свенціцький П. (500)
Свиньин П.П. 358, 1805
Святополк (1267)
Святослав (862)
Северинов Є. 1441
Северов Н.П. (1079)
Сегеда С. 1366
Седашов О.П. 1593
Седик О. 651
Селевко В.Б. 154–157
Сементовский Н.М. 652, 700, 884,
1086, 1150, 1310, 1385, 1488, 1716,
2165, 2202, 2212
Семенцова Р.В. 1349
Семенюк С. 296
Семибратская Ю. 1667
Серапион, иеромонах 1889
Сердюков В.О. 926
Середа С. 1087
Серпилин Л. 1151
Сигізмунд II (344)
Сидоренко Г.В. 1644

Силин О.П. (627), 653, 654, 1594, 2025, 2108–2111
 Сильвестр, ігумен (1576)
 Симкович В. 1088
 Симон, єпископ (815)
 Синельников П. 701
 Синкевич Л. 297
 Сирин Михаил, митрополит (1628), (1887)
 Сычев Н.П. 160, 548, 655
 Сімзен-Сичевський О.М. 1849
 Сіренко І. 1199, (1216)
 Сіткарьова О.В. [Ситкарева О.В.] 457, 559, 588, 656, 657, 885
 Січинський В. 161
 Скальський Т. 2342
 Скворцов И.М. 1090
 Сковорода Г.С. (231)
 Скорик Л. 1905, 2181
 Скорынский В. 298
 Скоропадська В. 709
 Скоропадський, гетьман (1448)
 Скуленко І. [Скуленко И.М.] (994), 1209, 2132
 Слабошпицький М. 836
 Слободенюк Є. 299
 Слюсарев Д. 162
 Смирнов В. 1615
 Смирнов Н. 1367
 Смирнов С.И. 579
 Соболев А. 2012
 Советов А. 1668, 1669, 1694
 Соколовская Я. 1530, 1531
 Соловський В.Б. (873), (2083)
 Солодько П. 549
 Соломко А. 772, 773, 1091, 1210, 1670
 Солоухин В. 516
 Сопін О. 460
 Сопоцько М.С. (2081)
 Сорока М. 887
 Сосновый В.В. 603
 Сотниченко П.А. 231
 Софонович Феодосий (1486)
 Спаський В. (805)
 Срезневский В.И. (753)
 Стависький В. 2205
 Стакозов В. 1884
 Стасов В.В. 2013
 Стахів М. 163
 Стебловський В. 164, 300
 Стеллецкий И. 1890
 Степанов П.Я. 461
 Степанюк А. 85
 Степовий П.Ф. [Степовой П.] 1211, 1368, 1442, 1685, 1733
 Степовик Д. (939), (2238)
 Стерлингова И.А. 165
 Стороженко А.В. 2343, 2344
 Стратілат М.І. 658
 Стрельський Г. 301
 Стрижак О.С. 1758, 2355
 Стрижевский Н. 1797
 Стрижевський Г. 1098
 Стріленко Ю.М. 166, 1212, 1369
 Стріха М. 927
 Т. 1771, 1798, 1799
 Т.К. 1927
 Такозов В. 739
 Таранец С.В. 2306–2309
 Тарановский Н. 464
 Таранченко М. 1100
 Тарапыгин Ф.А. 168
 Тарасевич Л. (790), (803), (816)
 Теккерей (1119)
 Телегін Д. 662
 Теленков Л. 837
 Теофил (1092), (1102)
 Тер-Григорян-Дем'янюк Н.Е. 1559
 Терновский Ф. 148
 Тетерук В. 302, 663
 Техановский Н. 1812
 Тиманович Є.В. (119)
 Тимофієнко В. (2354)
 Тимошенко О. 1572
 Тимченко Т. 1513
 Титов Ф.И. 169, 303, 465–469, 518, 550, 775, 776, 1489, 1813, 1814, 2113, 2121

- Тищенко О. 664
 Годорський С. (1466)
 Тойма С. 254
 Толкачов Ю. 888
 Толочко Л.И. 334, 1465, 1566
 Толочко П.П. 889–891, 1152, 1759,
 1851, 1871, 2042, 2167
 Торбаков И.Б. 232
 Тоцька І.Ф. [Тоцька І.Ф.] 998, 1005–
 1008, (1020), (1026), 1092, 1096, 1101–
 1106, 1153, 1216, 1283, 1284, (1306),
 1316, 1319, 1370, 1371, 1409, 1418,
 1444, 1445, 1547, 1548, 1689, 1695
 Трємбовський А. 1372
 Тризна Йосиф (810), (838)
 Троицкий Иоанн, священник 1910,
 1956
 Троицкий П. 777
 Тростанецький А. 304
 Троцкий П. 170, 551, 1606–1610, 1815
 Трубайчук А. 301
 Тупица И. 1852
 Турин Н.М. 728
 Флойд 1847

 Уваров А.О. 171
 Уваров А.С. 1386
 Ульяновський В.І. (350), 983
 Уманцев Ф.С. 721
 Ундольский В.М. 838
 Успенские М. и В.И. 944
 Успенский А.И. 2014
 Утевська П. [Утевская П.] 173, 945–
 947, 1107, 1508, 1982, 2182, 2183

Фармаковський Б.В. (2191)
 Федоренко М. 470, (793), 892
 Федоренко П.К. 335, 336, 706
 Федорова Л. 1560, 1569
 Федоряченко І. 736
 Федченко А.М. 1704
 Феодосій [Феодосий Печерский] (355),
 (527)

 Цинковська В. 1109
 Цитович В. 1513

 Теофил, архимандрит (1750)
 Теофил, иеросхимонах Киево-
 Китаевской пустыни 1748
 Филашов М. 158
 Філатов Г.П. 1865
 Фільваров Г. 2181
 Флавіан (Городецький), митрополит
 (193), (213)
 Флоров, полковник (973)
 Форостівський Л. 306
 Франко І. 782, 1387
 Фросевич Л. 893
 Фундуклей И. 174
 Фурман Р.В. 1092, 1286, 2200

 Халебський П. (Алеппський) 13, 110,
 111
 Хандрос А. 2043
 Харишин М. 1509
 Харламов В.О. [Харламов В.А.] 175,
 552, 560, 581, 582, 586, 665, 677, 1752,
 1754, 1755, 1757, 1901, 1949, 2019
 Хвалін Ю.В. 307
 Хведченя С.Б. 519, 894–897, 984
 Химич Ю.І. (363)
 Хлонь М. 561
 Хмельницький Богдан (496)
 Хозеров І. 702
 Хойницький А.Ф. 359
 Холостенко М.В., [Холостенко Н.В.]
 176, 666–670, 1096, 1108, 1154, 1677,
 1696, 2114
 Хохлачов В. 1274, 1275
 Хребтов А.К. 1773
 Хромченков В. 1638

Царьова М.В. див. Зубенко-Царьова
 Цегельський М. 2313
 Цегельський П. 2314
 Церунян Ж. 1446
 Цеховский В. 2345
 Цибенко П.А. 1096
 Цикора С. 520, 672, 673, 711, 712, 898–
 902, 1533, 2239, 2240

Ціпка А.В. 61, 539
Цісик Н. (1004)
Цюпа Ю. 179, 703, 722, 1622, 1637,
1853, 1867, 1875, 2075, 2115, 2266,
2267, 2353

Чаговец В.А. 521, 553
Чамара В. 2026
Чепіга В. 1925
Червинский В. 473
Черкасов 2323
Чернев Н. 1611
Чернега С. (44)
Чернов С.М. 1643
Черногубова-Яковлева Е.А. 522
Чернухін Є.К. 233
Чеченя К. 1371
Чирва А. (1246)
Чіпка М. 1510
Чміленко Т.А. 1655
Чорний Григорій, гетьман (345)
Черногубов М.М., [Черногубов Н.Н.]
(522), (523)
Черногубова К. 523
Чудний В. 713
Чумаченко В. 863, 904
Чумаченко О.Ю. 585
Чупрынин В.А. (476)

Шагін І. 906
Шамаєва К. 913
Шамаро А. 1928
Шамраєва А. 2354
Шамрай С. 1806
Шамурина З. 2116
Шандра В. 1595, 1612
Шарлемань М.В. [Шарлемань Н.В.]
1096, 1110, 1287, (1335), 1373
Шатрова І. 1534
Шахматов О. [Шахматов А.А.]
839,(1452)
Швець О. 1111
Язловский В.А. 1807
Яківчук П. 766
Якименко Р.І. (476)

Шевченко В. 1465
Шевченко Т. 1625, 1854, (2269)
Шевчук В. 840
Шемякин В.И. (123)
Шероцкий К.В. 2364
Шибик Т. 1596
Шигунов О. (178)
Шиденко В.А. 360, (392), (397), (400),
(402), 475–477, (855), (876), 905, 914,
928, 957, 986
Шиманский Г. 1774
Шишкина О. 361
Шишмарева Д.И. 1985
Шкарб'юк П. 2315
Шквариков В.А. (1118)
Шлейфер (2328)
Шмельов М. 1697
Шміт Ф.І., [Шмит Ф.И.] 180, (1285),
1311–1315, 1986
Шостя А. 478, 479, 524
Штендер Г.М. 704, 998, 1316
Штром (2328)
Шуба О. 525
Шулькевич М. 1855

Щапова Ю.Л. 674
Щепотьєва М. 778
Щеткина Е. 1174
Щиголь С. 1112
Щуцкий М.М. 1935, 1936, 1959, 1960

Юрий Долгорукий
див. Долгорукий Ю. (706), (708), (709),
(711–713)
Юріна Л.А. 234
Юрченко А. 2077
Юрченко Н. 482, 675
Юрченко П.Г. 1096, 1113, 1857
Юрченко С. 1219, 2354

Яблонский Д.Н. 183
Яворивский В. 676
Яворський Ю.А. 241, 1455

Яценко Б. 2034 Якимів Ю. 779, 780
Яковенко Н.М. (350)
Яковлев М.І. [Яковлев Н.И.] 2281,
2282
Яковлев М.Л. 1750
Ямщиков С. 929
Яновський Ю.І. 987
Яременко М.В. 235, 1816, 1823
Яремич С.П. 184, 930, 931, 1808, 2135,
2136
Ярослав Мудрий (141), (1116), (1160),
(1169), (1303), (1317), (1322–1325),
(1327), (1332), (1340), (1350), (1365),
(1419–1430), (1433–1440), (1442),
(1443), (1446)
Ярошинская А. 932
Ясинецький В. 679
Ясинський Варлаам (969), (995), (1037)

Ainalov D.V. 1535
Babýuk V. 678
Blazejowsky D. 30
Blumenstock-Halban H. 188
Conant K.J. 75
Gelzer K.J. 36
Herbinus J. 848
Hewryk Titus D. 253
Horodecki W. (2347)
Iwanicki K. 2337

Показчик назв книг та статей

Акт вскриття саркофага Ярослава Мудрого 1419, 1420
Акт обстеження комісії Київської міської управи 338
Акт про відкриття саркофага Ярослава Мудрого 1421
Акт про передачу кісток з гробниці Ярослава Мудрого до фондів 1422
Акты, касаючіея отобрания Киево-Софийского собора от униатов 988
Акты Киево-братского училищного монастыря 1550
Андреевская церковь 2081, 2083
Андріївська церква: Фотоальбом 2082
Апостоли Павло, Матвій, Марко 1536
Археологические раскопки в Киеве 2186
Архів Інституту «Укрпроектреставрація» комплекс построек Греческого монастиря 2324
Архітектура обличчя Киево-Печерського державного історико-культурного заповідника 363

Бібліотека колишньої синагоги Бродського 187
Більшовизм – це смертальний ворог всякої культури 247
Більшовицька «турбота» про Софію Київську 1011, 1115
Богоматір Велика Панагія «Оранта» 1288
Божа Мати 1378

В год 2000-летия рожества Христова Киеву возвращена еще одна святыня:
[Успенський собор] 590
Ведомость о Киево-братском Богоявленском первоклассном Монастыре 1552–1556
Видубицький заповідник у Києві 1580
Видубицький монастир 1623
Виписи з протоколів засідань президії ВУЦВКУ 1929
Від «слова»...– до діла: [Пирогоща] 2056
Відбудування пам'ятників історії 249
Відлуння століть 368
Відокремлення церкви від держави 2
Відроджені фрески Софії 1326
Відроджено перлину Растреллі [Андріїв. церкву] 2124
Вновь открытая фресковая живопись XII в. в Киеве 1706
Военно-археологический план Китаевского городища 1738
Военно-Николаевский собор в Киеве 1818

Возвращение синаноги Бродского 2369
Втрачені пам'ятки Києва 251

Где теперь находится могила Кочубея и Искры 958

Геть буржуазні пам'ятники 255

Гетьман І. Скоропадський 1448

Главная церковная и ризничная опись храма 195, 2088

Государственный архитектурно-исторический заповедник «Софийский музей»: Библиография 1021

Гравюры Леонтия Тарасевича к Патерику Печерскому 790

Гроб с остатками Т.Г. Шевченка в Киеве у Христорождественской церкви 2269

Гробница святого Владимира 2207

[24 червня 1997 р. відбулася церемонія закладення першого каменя у підмуровок храму святої Ольги] 2288

Де молився Сковорода ... 1567

Дело о взаимных ссорах и захватах земли между монастырем [Выдубицким] и Киево-Печерской лаврой 1578

Дело о выдаче уполномочия Скита Пречистыя 1930

Дело о Киево-подольской [раскольнической] часовне 2310

Дело о переподчинении Зверинецкого скита 1880

Дело о постройке часовни в воротах Скита Пречистыя 1931

Дело о разрешении Киевской старообрядческой общине 2294

Дело о разрешении Правлению Скита Пречистыя 1932

Державний архітектурно-іст. заповідник «Софійський музей» 1026

Десятилетие Киев. еврейского хорального молитвенного дома 2370

Деякі аспекти відтворення поруйнованих храмів 264

Дива печер лаврських 850

Документи Свято-Михайловського Золотоверхого монастиря 1449

Дополнительный краткий отчет по постройке храмов в скитах 1933

Дорога к храму 44

Достопамятнейшие древности Киева 46, 379

Древние сведения о Межигорском монастыре 1785

Древние фрески, открытые в Киеве 1537

Древности Российского государства 1029

Друге життя книг 200

Думки розходяться: [Про Михайл. собор] 1517

Екатерининский греческий монастырь на Подоле 2321

Еще о постройке собора во имя святого Владимира в Киеве 1989

Эпитафии фундаторам Киево-Печерской лавры из «Тератургимы» Афанасия Кальнофойского 963

Європейська відзнака: [Про Софію Київ.] 1033

Євхаристія: Мозаїка з Михайлівського Золотоверхого собору 1538

Житие Преподобного Кукши Одесского 342

Житие Преподобного отца нашего Феодосия 534

Житие Преподобного Феодосия Печерского 535

Житие Феодосия игумена Печерского 536

Жіночий монастир [Покровський] 1859

З глибини століть 382

З грамоти великого князя Сигізмунда I про відновлення Михайлівського Київського монастиря 1451

[**З документального** дослідження О. Шахматова про заснування Михайловського Золотоверхого монастиря] 1452

З жалуваної грамоти князя Сигізмунда II Августа 344

З плину часу 1036

З української старовини 50

З універсалу гетьмана Григорія Чорного 345

Заботи митрополита Варлаама Ясинського 1037

Заказ Московського правительства Києво-Печерської типографії 741

Закладено Ярославом Мудрим: (Софія Київська) 1160

Закон України про охорону культурної спадщини 5

Збережемо красу для нащадків 601

Знайомство із заповідником історії та культури 384

Золоті куполи на зелених горбах 385

Золотоверхий Київ = The Golden Domes of Kiev 1464

Иерусалим на Дніпрі 59

Известия о погребенных в Киеве князьях и княгинях рода Рюрика 967

Издание церковной печати времени Императрицы Елизаветы Петровны 753

Инвентарная опись книг Киевской старообрядческой общины 204

Исследование и ремонт мозаики Киево-Софийского собора 1380

История Николаевской круглой церкви на Аскольдовой могиле 1833

Икона, названа Охтирською 1290

К восстановлению иконостаса Киево-Софийского собора 1291

К истории киевских женских монастырей 65

К истории Межигорского монастыря 1786

К постройке армяно-григорианской церкви 2320

К постройке скита в «Церковщина» 1951

К раскопке [Зверинецких] пещер 1882

К реставрации Киево-Софийского кафедрального собора 1181

Камінь, замість хліба 759

Караїмська кенаса в м. Києві (архітектор В.В. Городецький) 2359

Київ: К постройке караимской синагоги 2360

Киево-Златоверхо-Михайловский монастирь 1467, 1483
Киево-Златоверхо-Михайловский першокласный монастирь 1908
Киево-Межигорский Спасо-Преображенский общежительный женский монастирь 1765
Києво-Михайлівський Золотоверхий монастир 1467
«Киево-Печерская лавра», заповедник-музей 388–397, 498, 499, 757, 855
Киево-Печерский государственный заповедник 206, 398–402
Києво-Печерський державний історико-культурний заповідник 206, 398–402, 757
Киево-Печерский патерик 799–806
Києво-Софійська бібліотека 205
Киевская земля 65
Киевские древности 1647
Киевские Пещеры и Киево-Печерская лавра 856
Киевский Собор святого Владимира и работы в нем В.М. Васнецова и М.В. Нестерова 1997
Київ навесні 1942 р. 857
Київ: Пам'ятки XI–XVIII ст. 68
Київ: Погляд крізь століття 403
Київ та його околиця 67
Київська старовина 1884
Кирилівська церква: Фотоальбом 1680
Кирилівська церква: Фоторозповідь 1681
Кирилівський державний заповідник 1661
Кирилловская церковь 1682
Колись і тепер: [Киево-Печерська лавра] 410
Колишня Киево-Печерська лавра 500
Кому належатиме Киево-Печерський заповідник? 411
Константинополь і Рим визнають 412
Копии актов вскрытия саркофага Ярослава Мудрого 1430
Короткий путівник [Киево-Печерська лавра] 413
Краткий спутник-справочник по Киево-Печерской лавре 414
Краткое историческое описание Киево-Печерской лавры 415
Краткое историческое описание первопрест. собор. Десятинной церкви 2096
Краткое описание Киево-Златоверхо-Михайлов. первоклас. муж. монастыря 1468
Куполи над Дніпром 419

Лаврська дзвіниця 735
Летопись Лавры 423
Летопись Свято-Михайлов. церкви Киев.Александ. больницы 2252
Лист В. Затонського до І. Бродського 1453
Любечская чудотворная икона пресвятыя богородицы 1293

Мартиролог українських церков 93

Международная награда – музею 1060
Межигорская летопись 1763
Межигорский монастырь прежде и теперь 1791
Миром мирно оцінити ... 2065
Михайлівський собор – у Києві, а його фрески ... в Москві 1504
Міжнародна нагорода – музею 1060, 1061
Мозаика и фрески Софии Киевской: Альбом 1306
Мозаїка та фрески Софії Київської: Альбом 1307
Молдавско-Украинская колекция 1973 г. 2295
Монах XVIII ст. 1811
Музей музеїв 433
Музыка тиші: [Аскольдова могила] 1838
Мури древньої Пирогощі 2040

На вулиці Саксаганського 2227
На рахунок Пирогощі 2066
Нариси з історії Києво-Печерської лаври 505
Нариси історії архітектури Української РСР 322
Народний ілюстрований календар «Просвіти» 97
Научно-технический отчет по реставрации росписей XII–XIX вв. 1672
Національна святиня: Книжкова виставка 2162
Начало Печерскому монастырю 350
Недільник у Лаврі 434
Несколько слов о расколе старообрядчества в Киевской епархии 2304
Новое здание караимской синагоги в г. Киеве 2361
Новое открытие фресок в Киеве [в церкви Спаса на Берестове] 690

О выдаче разрешения потомственному почетному гражданину Дегтереву на постройку церкви при Александровской больнице 2254
О двух помянниках упраздненного Киево-Межигорского монастыря 1810
О могиле Аскольдовой в Киеве 1840
О погребенных в Киеве владетельных князьях 324
О построении церкви в принадлежащем Киево-Братскому монастырю урочище «Церковщина» 1953
О работах в Лаврской великой церкви в Киеве 632
О раскольниках и их церквах, часовнях 2296
О церкви соборной мурованой, иже есть в Киеви, на Подоли 2024,2264
О числе построенных в крае православных церквей 9
О чудотворной иконе святителя Христова Николая Мокрого 1297
Обзор рукописей Михайловского Златоверхого монастыря 215
Обновляется Киевская лавра 436
Обрали чернецтво ... 1863
Оновлення врубелівського шедевра 1732
Описание Десятинной церкви в Киеве 2164
Описание Киево-Печерской лавры 438

Опись имеющихся в пределах [Киевской] губернии мужских и женских старообрядческих монастырей, скитов, обителей 2297

Оранта 1298

Орнаменти Софії Київської 1300

Освящение караимской синагоги (кенаса) 2362

Осмотр новой церкви на Трухановом острове 2215

Осмотр Печерска 508

Острова духа средневековья 109

Открытие фресок в церкви Спаса на Берестове 691

Отчет археологической экспедиции об исследовании Ближних пещер в 1977-1978 гг. 872

Отчет императорской Археологической комиссии за 1909–1910 годы 692

Отчет о реставрации настенной живописи в Троицкой надвратной церкви 716

Отчет о реставрации настенной живописи южного нефа Кирилловской церкви 1673

Очерки истории Киево-Печерской лавры 509

Пам'ятки архітектури та містобудування України 119

Пам'ятки архітектури Української РСР 325

Пам'ятки дерев'яної архітектури 120

Памятники архитектуры Украины 121

Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР 122

Патерик або життя отців 814

Патерик или Отечник Печерский 815

Патерик Киевского Печерского монастыря 817

Патерик Києво-Печерський 818

Патерик Печерский 819

Патерикъ Печерский, сі есть отечникъ 820–832

Патерікъ или Отечникъ Печерский 816

Первоначальная мысль о постройке Владимир. собора в Киеве 1990

Пещеры и мощи Киево-Печерской лавры 876

Пирогоща 2070, 2071

План первобытной киевской Десятинной Богородицкой церкви 2178

План части Китаевской пустыни 1745

Плач киевских монахов 510

Плевелы или сорные травы на ниве Христовой 128

По дошедшему сведению о собраниях раскольников в г. Киеве 2298

Повернення: Київські монастирі 129, 329

Полемика по поводу перестройки купола на Андреевской церкви 2130

Полное собрание исторических сведений 330

Положення про національну комісію 289

Полтора века поисков: [Федоров. монастырь] 1903

Помнят имя свое ...:[На горе Щекавица в Киеве возводят мусульманску мечеть] 2365

Постанова ЦК КП(б)У про використання цінностей колишньої Києво-Печерської лаври 354

Постройка церкви в Церковщине 1955

«Похвальне слово» Мойсея, ігумена Видубицького монастиря 1575

Правила для состоящей при Киевском Свято-Владимирском братстве епархиальной библиотеки 225

Предложение его Высокопреосвященства о сборе пожертвований на устройство Киево-Межигорского монастыря 1795

Предполагаемое восстановление первоначального вида куполов на Киево-Софийском соборе 1203

Приемо-сдаточный акт об возвращении костей из гробницы Ярослава Мудрого 1436

Про визнання колишньої Києво-Печерської лаври 514

Про затвердження меж охоронної зони археологічного заповідника «Китаєво» 1746

Про заходи щодо відтворення видатних пам'яток 137

Про заходи щодо зміцнення пам'ятника архітектури XVIII ст. Андріївської церкви 2079

Про збереження святої православної віри 355

Про надання статусу національного Києво-Печерському заповіднику 448

Про організацію Софійського заповідника 993

Про реставрацію Святої Софії (жовт. 1918 р.) 1204

Про стан державного історико-культурного заповідника Києво-Печерської лаври 356

Про створення комісії з питання використання ансамблів 138

Проблеми Києво-Печерського заповідника 449

Проблемы охраны, изучения и реставрации памятников 450

Проектные предложения и отчет о реставрации иконостаса Троицкой надвратной церкви 718

Проектные предложения по реставрации настенных росписей XVIII в. Троицкой надвратной церкви 719

Протоколы реставрационных заседаний императ. Археологической комиссии 698, 1205

Прошение Киевского общества старообрядцев о разрешении совершать крестный ход 6 января 1913 г. на р. Днепр 2299

Путеводитель по святым местам Киево-Печерской лавры 451

Разбор конкурсных проектов римо-католической церкви 2338

Раскопки в Киеве 2291

Раскопки вблизи Десятинной церкви 2197

Раскопки на погосте Десятинной церкви в Киеве 2211

Редкие акафисты Киево-Печерской лавры 578

Реставрація трапезної Михайлівського монастиря 1529

Реставрація церкви Андрія Первозванного 2131

Ризничі описи Успенського собору 649

Розграбування Києво-Печерської лаври 295

Руйнують Київ! 1506

Рукописна та книжкова спадщина України 1559

Сборник материалов для исторической топографии Киева 357, 882

Сведения о раскольниках, живущих на территории Киевской епархии 2300

Сведения о раскопках О.Г. Пеленского в усадьбе Спаса на Берестове 699

Сведения о секте беспоповцев в г. Киеве, молельной комнате и лицах, посещающих секту 2301

Сведения о существующих в России Лаврах 153

Сведения, полученные от И.М.Скуленко 994

Свята Софія 1085

Святой Николай 1384

Святые пещеры Киево-Печерской лавры 883

Свято-Пантелеймоновский скит в Феофании 1914

Систематический каталог библиотеки Киево-Печерской лавры 230

Скарби заповідника 1089

Скарби Києво-Печерської лаври = Treasures of -Pechersk lavra 912

Славянские книги кирилловской печати 771

Службы Преподобным отцам Печерским 886

Собор вместо собора: (К истории киев. соборов) 2033

Собор Святого князя Владимира в Киеве 1978–1980

Сокровища Киево-Печерского заповедника 458, 459

София Киевская как памятник древнерус. духовной культуры 1092

София Киевская: Материалы исслед. 1096

Софійський заповідник у Києві 1408

Софійський музей і автотранспорт 1093

Софія Київська 1094, 1095

Софія Київська в образотворчому мистецтві: Каталог 1282

Список старинных золотых и серебряных монет и медалей 517

Столетний юбилей Киево-Андреевской церкви 2112

Сторінки кам'яного літопису 1097

Сьогодні древньої Лаври 462

Сьогодні стародавніх пам'яток 463

Тайна саркофагу Ярослава Мудрого 1443

Твердиня амбіцій і реальність позицій 661

Типовий статут релігійних громад 12

Тріщини на сивих мурах 720

У дорозі: Пирогоща 2084

У майстерні Науково-дослідного ін-ту теорії та історії архітектури і буд. техніки УРСР 1224

У стилі ретро ... : Михайлівський собор 1481

Указатель святых и священных достопримечательностей Киева 172

Украинец: Альманах 1772

Українська Зірка Вченого 1285
Українські ікони = Ukrainian icons 939, 2238
Українські культурні цінності в Росії 305
Універсал киевського полковника Василя Дворецкого 1660 года 2233
Усипальниця Мономаховичів 710

Французы о Киево-Печерской лавре 471

Храм Пресвятої Богородиці 1573
Храми України: Альбом 177
Храми України 178
Храмовий празник в Гнилецком скиту 1950
Хроника Киевского Михайловского монастыря 1454
Хроніка про відновлення пам'ятки архітектури XI–XVIII ст. – Успенського собору 671

Царственная инокия 1866
Церква Богородиці Десятинна в Києві 2168
Церква, склад, виставочний зал: [Феодосіївська церква] 2280
Церковні старожитності XVII-XIX ст. у зібранні Нац. Києво-Печерського історико-культурного заповідника 956
Церковщина и вновь открытые в ней пещеры 1958
Церковь в Церковщине 1957
Ця таємнича Пирогоща 2044

«**Час** діяти разом» 472
Челобитная митрополита Киевского Варлаама Ясинского 995
Через десять століть 903
Чи почує Кабмін Київраду? 474
Что было в древности на месте нынешней Андреевской церкви 2122
Чуття єдиної родини: [Про нім. громаду у Києві] 2333

Шифр і код астрономічних таблиць 1276

Юбилей Андреевской церкви 2117

Яринин пам'ятник [монастир Ярини початку XI] 1650
Ярославова гробница в Киево-Софиевском соборе 1447

Das Paterikon des Kiever Hochlenklosters (Kievo-Pecherskyi paterik) 802
Kiev: Architectural Landmarks Places of interest 66
Paterikon abo zywoty SS. oycow pieczarskich 814
Sanofi 151
St. Sophia Cathedral 1085
The Kiev-Pechersk Lavra 395

Основні скорочення

- АПН** — Академія педагогічних наук
АСД — Української Уніонної конференції Адвентистів сьомого дня
ВПЦ — Видавничий поліграфічний центр
ВУЦВК — Всеукраїнський центральний виконавчий комітет
ДАК — Державний архів Києва
ДВУ — Державне видавництво України
ЄХБ — Всеукраїнського Союзу Об'єднання Євангельських Християн-Баптистів
ІР НБУВ — Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського
КДА — Київська державна адміністрація
КДПІ — Київський державний педагогічний інститут
КПЛ — Києво-Печерська лавра
НАУКМА — Національний університет Києво-Могилянської Академії
НДІ — Науково-дослідний інститут
НДІТІАМ — Науковий державний інститут теорії та історії архітектури і містобудування
НКО — Національний комісаріат освіти
НКШКЗ — Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник
РАН — Російська академія наук
РВМП — Редакційно-видавниче мале підприємство
РІО — Редакційно-інформаційне об'єднання
РКЦ — Римсько-Католицька Церква
РНК — Рада народних комісарів
УАН — Українська академія наук
УАПЦ — Українська Автокефальна Православна церква
УГКЦ — Українська Греко-Католицька Церква
УПЦ КП — Українська Православна церква Київського патріархату
УПЦ — Українська Православна Церква
УРЕ — Українська радянська енциклопедія
УРСР — Українська Радянська Соціалістична Республіка
ХВС-П — Всеукраїнського союзу Християн Віри Євангельської п'ятидесятників
ХВУ — Харківський військовий університет
ХДУ — Харківський державний університет
ХЄВ — Союзу Вільних церков Християн Євангельської Віри України
ХНУ — Харківський національний університет
ЦДАМЛМУ — Центральний державний архівний музей літератури і мистецтва України
ЦДІАУК — Центральний державний історичний архів України у м. Києві
ЦНБ ВР — Центральна наукова бібліотека. Відділ рукописів

Основные сокращения

- ГАИМК** — Государственный архив истории материальной культуры
ГИЛСА — Государственное издательство литературы по строительству и архитектуре
ИИМК — Институт истории материальной культуры
НИИ — Научно-исследовательский институт
ЛГУ — Львовский государственный университет
ЦГАВО — Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины
ЦГИА — Центральный государственный исторический архив Украины

- ASD** — Ukrainian Unions conferences of Adventists of seventh day
СВЕ-Р — All-Ukrainian Union of Christians of Belief of Evangelical of the Pentecostals
СЕВ — Union of Free churches of Christians of Evangelical Belief of Ukraine
ЕСВ — All-Ukrainian Union of Association of Evangelican Christians-Baptists
RCC — Roman-Catholic Church
UAOC — Ukrainian Autocephalous Orthodox Church
UGCC — Ukrainian Greek-Catholic Church
UOC — Ukrainian Orthodox Church
UOC-KP — Ukrainian Orthodox Church of Kyiv Patriarchy